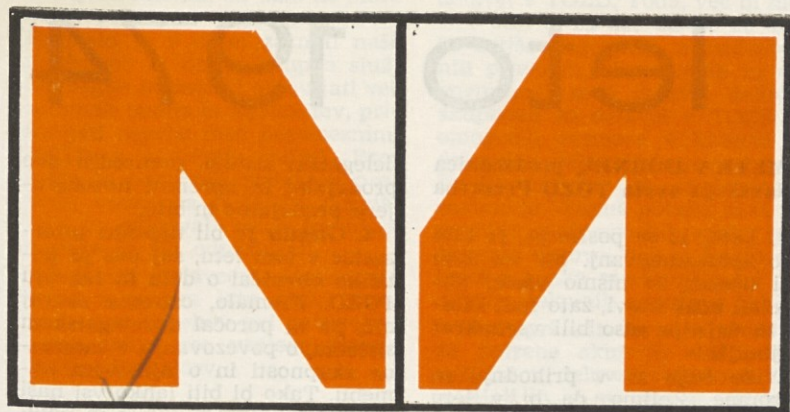

Mercator

25 let

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA MERCATOR

LETO XII.

LJUBLJANA, DECEMBER 1974

ŠT. 12

Razgibano leto 1974

Še nekaj dni nas loči od novega poslovnega leta. Čeravno nam bodo finančni rezultati starega leta znani nekoliko pozneje, pa vseeno lahko zapišemo nekatere zaključke.

Povedo nam, da v letošnjem letu nismo odpirali novih trgovskih objektov in da je glede tega bilo zatišje, kajti najprej moramo poravnati obveznosti za zgrajene objekte in ustvariti lastna sredstva za razširjeno reprodukcijo. Vendar smo vseeno zabeležili otvoritev enega novega pomembnega objekta. TOZD Emba je zgradila novo tovarno.

Bolj kot vsa leta poprej, pa je bilo razgibano samoupravno življenje. S sprejetjem nove republiške in zvezne ustave in sklepi VII. kongresa ZKS in X. kongresa ZKJ, smo opravili na samoupravnem področju veliko delo. Nova določila smo vnesli v samoupravne sporzume in druge akte in tako postavili nove temelje samoupravljanja.

Naš delavec postaja resnični samoupravljelec. Neposredno razpolaga z rezultati svojega dela hkrati pa prevzema odgovornost za organizacijo in učinkovitost proizvodnega dela in poslovanja, za dobro gospodarjenje z delovnimi sredstvi in dohodkom. Neposredno po svojih delegatih samoupravno odloča tudi o vseh bistvenih vprašanjih družbene reprodukcije, kar je temeljni smisel delegatskega sistema.

Da bi lahko prikazali delo naših TOZD in njihovih delavskih svetov v letu, ki se izteka, smo zaprosili predsednike, da nam odgovorijo na naslednja vprašanja:

1. Kaj je prineslo to leto vaši TOZD in katere so vaše želje za prihodnje leto?
2. Kako ocenjujete delo vaše TOZD in delo delavskega sveta?
4. Ali smo v našem glasilu dovolj obveščali o poslovnem in samoupravnem življenju v podjetju?
5. Katere so vaše letošnje želje delavcem našega podjetja?

(Nadaljevanje na 2. strani)

SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI

V tem mesecu smo volili delegacije v skupščino samoupravnih interesnih skupnosti. S temi volitvami dograjujemo z ustavo zasnovano zgradbo našega samoupravnega sistema in si postavljamo samoupravni okvir, v katerem se bomo poslej dogovarjali, kako bomo vsako leto načrtovali in uresničevali svoje skupne potrebe na področjih vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva in drugod.

Na glasovalnih lističih v svoji temeljni organizaciji združenega dela smo obkrožali imena naših sodelavcev; na volitvah v svojih krajevnih skupnostih smo obkrožali tudi imena naših sosedov, sokrajanov in med imeni delavcev, ki delajo v industriji, v prometu, gostinstvu, trgovini ali kjerkoli drugje, smo obkrožali tudi imena učiteljice, medicinske sestre, zdravnika, socialne delavke, kul-

turnega delavca, vzgojiteljice — skratka delovnih ljudi in delavcev, ki jih poznamo, ker so to učitelji in vzgojitelji naših otrok, zdravstveni delavci, ki nas zdravijo, kulturni delavci, ki nam na gledaliških odrih, v koncertnih dvoranah in drugih kulturnih ustanovah bogatijo naše duhovno življenje, delavci, ki skrbijo za socialno varnost občanov in drugi.

To so za naslednje štiriletno obdobje naši delegati v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti, delegati, ki smo jih izbrali s poudarkom in jim zaupamo, da se bodo odločali v našem skupnem interesu in na podlagi naših pooblastil in bodo tudi zahtevali ter vztrajali, da v samoupravnih interesnih skupnostih nastanejo dobri programi za delo šole, vrtca, zdravstvene ustanove, za delo kulturnih ustanov, za potrebe socialnega skrbstva,

telesne kulture, stanovanjske politike — programi, ki jih bomo razumeli vsi delavci, programi, iz katerih bo videti napredek, boljša kakovost storitev, enakopraven materialni položaj in spodbude za kakovostno delo delavcev posameznih družbenih dejavnosti.

Zaradi tako zasnovanih programov se bomo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela odločali, koliko denarja od ustvarjenega dohodka, glede na možnosti, bodo združili za programiranje skupne potrebe.

Seveda pa bodo morali delegati v samoupravnih interesnih skupnostih priti na dogovor z delavci v temeljnih organizacijah združenega dela z medsebojno usklajenimi programi pravočasno, tedaj, ko v temeljnih organizacijah združenega dela načrtujemo svoje poslovno leto, tedaj, ko se odločamo, kako bomo ustvarjeni dohodek razdelili za potrebe svoje temeljne organiza-

cije združenega dela in organizacije združenega dela, za skupne potrebe, ki jih koristimo v krajevnih skupnostih, občini, republiki in federaciji.

Tak samoupravni odnos, čisti dogovorjeni računi med delavci, ki uživamo in plačujemo usluge in delavci, ki opravljajo storitve v družbenih dejavnostih, bo zagotovil, da bomo bolj spoštovali delo in rezultate dela drug drugega. Tak odnos pa bo zato tudi sam po sebi izločal iz samoupravnega urejanja naših skupnih zadev vsakogar, ki bi hotel mimo delavca gospodariti z rezultati njegovega in našega skupnega dela.

Zaradi vsega tega so sedanje volitve izredno pomembne za nadaljnji razvoj samoupravljanja. In na tem njihovem pomenu in pomenu ustanavljanja samoupravnih interesnih skupnosti moramo vztrajati.

I. V.

Razgibano leto 1974

(Nadaljevanje s 1. strani)

MOMČILO RADONIĆ, predsednik delavskega sveta TOZD VELEBLAGOVNICA BEOGRAD

1. Mislim da je jedan od osnovnih uspeha u poslovanju naše OOUR u prošloj godini bio porast fizičkog obima prometa u odnosu na prethodnu godinu. Ovo je dokaz da se naša OOUR afirmisala na području Beograda. Ova afirmacija rezultat je bogatog asortimana proizvoda svih poznatih proizvođača kako sa teritorije SR Slovenije, tako i sa područja drugih SR. Želja nam je da u narednoj godini povećamo i dalje promet a samim tim i dohodak jer su i potrebe naših radnika veće, a ovo naročito imajući u vidu niz nerešenih stambenih problema.

2. U prošloj godini Radnički savet je održao 11 sednica, na kojima je raspravljao o svim pitanjima od interesa za dohodak i promet naše OOUR. Obzirom da je to prva godina delovanja RS u novim uslovima rada kroz samoupravno organizovanje u vezi sa novim Ustavom, mislim da je RS u potpunosti našao svoje mesto u okviru naše OOUR.

3. Glavni zadaci u narednoj godini su ostvarivanje takvog dohotka koji bi poboljšao materijalni položaj radnika, a naročito kada se radi o rešavanju stambenih pitanja, kroz istovremeno ostvarivanje sredstava potrebnih za otplatu investicija uložених u naš OOUR.

4. Smatram da naša OOUR u protekloj godini nije bila dovoljno zastupljena u našem glasilu. Mislim, da je potrebno u idućoj godini daleko više iznositi probleme svih OOUR, jer je to najbolji put kako bi mi svi zajedno imali više međusobnog razumevanja i potrebne pomoći u rešavanju tih problema.

5. Želim svim članovima kolektiva preduzeća Mercator još bolje poslovne rezultate u narednoj godini i međusobno sporazumevanje po svim bitnim pitanjima, kako za svaku OOUR pojedinačno tako i za preduzeće u celini.

Niko Radej, namestnik predsednika delavskega sveta TOZD GROSIST

1. Poslovno leto 1974 bo za TOZD Grosist, kljub precejšnjim težavam s katerimi smo se srečevali, zaključeno uspešno. Podatki kažejo, da smo tako v polletju kot tričetrtletju izpolnili, oziroma presegli finančni plan, medtem ko dohodka ne bomo presegli. Vzrok je znan — zamrznjene marže iz leta 1971 ter visok porast cen in stroškov.

Želja za poslovno leto 1975 je, da bi odpravili vzroke, ki zavirajo pospešen razvoj trgovine in ustvarjanje ustrežne akumulacije, kar bi nedvomno izboljšalo našo likvidnost in reprodukcijsko sposobnost.

2. TOZD Grosist se je v prvem letu svojega obstoja srečeval z nešteti problemi zaradi nestabilnega tržišča. Odnosi proizvodnja — trgovina še zdaleč niso bili skladni, trgovina pa je morala le-tam slediti za ceno lastnega dohodka. Delo TOZD Grosist ocenjujem v celoti kot uspešno. Vedno smo težili reše-

vati probleme kar najbolje, po načelu sporazumevanja, samoupravnega dogovarjanja in dobrega gospodarjenja.

Tudi delavski svet Grosist je svoje delo opravljal uspešno. Z osnovnim načelom samoupravljanja se je DS živo vključil v celotno delo TOZD, s svojo aktivnostjo pa je tesno sodeloval tudi z vsemi družbeno-političnimi organizacijami v TOZD. Samoupravni organi naše TOZD tudi redno obveščajo informativno službo z vsemi važnejšimi sklepi.

3. Glavna naloga TOZD Grosist v prihodnjem letu so smotrno in čimboljše poslovanje, skrb za čimboljši standard delavcev, odpravljanje vseh subjektivnih ovir pri organizaciji TOZD, napraviti dolgoročni plan razvoja TOZD v okviru podjetja. Nadalje mora skrbeti, da bo vsak delavec na svojem delovnem mestu upošteval vsa izvajanja ustavnih določil ter sklepov 10. kongresa ZKJ in 7. kongresa ZKS, kakor tudi ostalih samoupravnih aktov, da bi na ta način lahko kar največ prispevali k stabilizacijski politiki.

4. Z našim glasilom sem povsem zadovoljen. Obveščanje o samoupravnem in poslovnem življenju v podjetju je zelo izčrpno. Želim, da bi bili tudi v bodoče obveščeni o vseh dogodkih TOZD.

5. Vsem delavcem našega podjetja želim obilo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva. Želim, da z vestnim delom in predvsem delovno disciplino vsak prispeva svoj delež splošnemu razvoju podjetja Mercator. Prav s tem bomo dosegli večje delovne uspehe, kar pa bo nedvomno tudi del našega osebnega zadovoljstva.

JOŽE MIKOLIČ, predsednik delavskega sveta TOZD HLADILNICA

To leto je prineslo v naše življenje mnogo novih sprememb, predvsem v samoupravnem pogledu. Dobili smo delegatski sistem, ki je v naši TOZD že zaživel. Izvedli smo reelekcijo vodilnih delavcev in dobili novega direktorja TOZD. Ker tovariš Zupanec zaradi zdravstvenih razlogov ni kandidiral, smo izvolili tovariša Živka ing. Velkavrha za novega direktorja.

V družbeno-političnem življenju smo bili precej aktivni. Ustanovili smo aktiv mladih delavcev in sprejeli nekaj delavcev v vrste ZK. V poslovnem pogledu smo letos tudi uspešni. Že 30. 9. 1974 smo dosegli plan in ob koncu leta pričakujemo kar lep preseg.

Glede pisanja v našem glasilu lahko povem, da se še premalo piše. Tu pa je krivda na TOZD samih, ker ne pošiljajo informacij. Pisati bi morali več o problemih celotnega podjetja, o sporih, ki se včasih pojavijo ipd.

Ob novem letu pa čestitam vsem delavcem in jim želim vso srečo in mnogo uspehov na delovnih mestih. Predvsem pa želim, da bi nam bili vzor naši jubilanti, ki so z vestnim in zavetim delom pripeljali Mercator na mesto, ki ga danes zasedamo.

METKA DORNIK, predsednica delavskega sveta TOZD PRESKRBA

1. Leto, ki se poslavlja, je bilo leto sporazumevanj. Mi vsi smo bili učenci, ki nismo vselej obvladali učne snovi, zato tudi sklepi in dejanja niso bili vsakokrat najboljši.

Naše želje za v prihodnje so skromne. Želimo, da bi v letu 1975 dosegli na ravni podjetja soglasja povsod tam, kjer so še odprta vprašanja, da bi rešili problem razlik v ceni ter da nam ne bi manjkalo blaga.

2. Prizadevali smo si, da bi uresničili vse naloge, ki smo si jih postavili v planu. V vsem nismo uspeli, čeravno je naš delavski svet imel švetilne seje, ki jih lahko ocenimo za uspešne. Pri tem pa moramo upoštevati, da je leto 1974 prvo leto delegatskih razmerij, zato še moramo še veliko naučiti.

3. Investicij v prihodnjem in naslednjih letih nimamo v načrtu, čeravno bi bile potrebne. Neuresničene bodo tudi potrebe po nadomestitvi iztrošenih osnovnih sredstev.

V poslovnem pogledu nas čaka bitka za pridobitev potrošnikov na širšem področju Gorenjske. Zato se bomo udeleževali vseh sejmov v Kranju.

4. Z glasilom smo zadovoljni.

5. Novoletne želje? Kakor vedno: vsem vse najboljše.

FRANC URBANČIČ, predsednik delavskega sveta TOZD EMONA

1. Leto 1974 nam je prineslo vrsto sprememb v samoupravljanju. Izvolili smo razne svete in komisije, podpisali in sprejeli samoupravne sporazume, tako notranje, medsebojne in sporazume raznih interesnih skupnosti.

Izdelan je bil nov Statut za posamezne TOZD in Statut podjetja. Podpisali smo prečiščeni samoupravni sporazum o združevanju, sprejeli samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu itd.

Izvolili smo okoli 50 delegatov v interesne skupnosti občin, krajevne skupnosti do mestnih in republiških. Tako smo se povezali z gospodarstvom, šolstvom in kulturo itd.

Na novo je bila registrirana TOZD, izvršili pa smo tudi reelekcijo vodilnih delavcev.

2. Moje želje za leto 1975 so, da bi bolj enotno in zavestno sodelovali in dobro gospodarili z zavestjo, da se v tako obsežnem podjetju kot je Mercator lahko še bolj učinkovito razširi trgovska mreža. Prepričan sem, da bo ta kolektiv tudi v prihodnje tega zmožen. Vselej pa moramo iskati le skupne interese.

Čeprav v letu 1974 naša TOZD ni obnavljala prodajal, za kar so bili tehtni vzroki, smo vseeno omogočili delavcem v poslovalnicah lažje delo z nakupom novih osnovnih sredstev. Naša TOZD je v tem letu dobro poslovala, saj so bili obračuni zadovoljivi, kljub temu, da so marže še vedno zamrznjene. Čutiti je, da se tudi delegati delavskega sveta bolj živo zanimajo za pravilno poslovanje in se zavedajo svojega poslanstva.

3. V letu 1975 je naša glavna naloga utrditi samoupravljanje in

delegatski sistem, preurediti dve prodajalni in opremiti novozgrajeno prodajalno in bife.

4. Glasilo je bil uspešen informator v tem letu, saj nas je potanko obveščal o delu in razvoju TOZD. Premalo, oziroma skoraj nič, pa ni poročal o delegatskem sistemu, o povezovanju v interesne skupnosti in o njihovem namenu. Tako bi bili lahko vsi naši delavci seznanjeni o tem in imeli bi lažje delo na zbiorih in volitvah.

5. Želim, da bi v prihajajočem letu enotno in zavestno sodelovali vsi delavci Mercatorja in tako omogočili nadaljni uspešen razvoj našega podjetja. Pri tem pa ne bi smele motiti in vplivati na delo novitete v reorganizaciji.

VILI ZAJC, predsednik delavskega sveta TOZD IDRJA

1. Menim, da je bilo v letošnjem letu vsekakor najvažnejše to, da smo se konstituirali kot TOZD in v okviru te dobili vse samoupravne pravice. Zato je tudi želja za prihodnje leto ta, da bi se teh pravic, še bolj pa dolžnosti in odgovornosti, zavedali in jih vsakodnevno vnašali v življenje in delo naše delovne skupnosti.

2. Delo naše TOZD ocenjujem kot povprečno uspešno. Za izboljšanje pa bi vsekakor potrebovali kader z višjo in visoko izobrazbo. Uresničiti pa bi morali tudi nekatere gradnje, o katerih razpravljamo že celo desetletje.

Delavski svet je dokaj aktiven v svojem prizadevanju, da bi naloge opravljal čimbolj uspešno. V tem letu smo imeli 15 sej, na katerih je bila povprečna udeležba 84 %. Značilno za naše seje pa je, da je delo potekalo vse preveč formalistično. Skoraj še nismo zaznali delegatskih odnosov. Premalo je bilo razprav, predlogov in stališč o posameznih problemih. Vzroke za to poznamo; nezadostno ali nepravčasno pripravljeno gradivo za seje, premajhna osveščenost pa tudi pripravljenost posameznikov vlagati trud v tovrstno aktivnost.

3. Naša naloga v prihodnjem letu je vsekakor odpravljanje navedenih pomankljivosti in pa dviganje storilnosti dela. To pa nam bo uspelo le, če bomo odločno več storili na področju družbeno ekonomskega izobraževanja in osveščanja vseh zaposlenih, posebno pa delegatov in članov samoupravnih organov.

Za uresničitev te naloge bi se morali povezati tako v okviru občine kot na ravni celotnega podjetja. Skoraj nerazumljivo je, da je ta problem doslej ostajal tako ob strani. Nesporna je namreč ugotovitev, da brez razumevanja osnovnih izhodišč in ciljev naše samoupravne družbe vsa prizadevanja vodijo v neuspeh.

V okviru celotnega podjetja bi morali vložiti več navora za medsebojno usklajevanje interesov in povezovanja s proizvodnjo, da bi tako razrešili problem formiranja dohodka v trgovini. Brez ureditve teh vprašanj, na podlagi ustavnih načel, bodo vsa naša prizadevanja za samoupravljanje ostala formalistična, kajti brez ustrezne materialne podlage ni resničnega odločanja.

4. Naše glasilo najbolj služi tistim, ki se zadovoljujejo z lahkim

branjem. Mislim, da tako ne more dosti pomagati samoupravljalcu. Premalo je v njem zaznati naše strokovne in druge skupne službe. Nujno bo morali objavljati več njihovih analiz in ugotovitev, primerjati uspehe med posameznimi TOZD z različnih stališč. Brez takih in podobnih podatkov premalo vemo, da bi lahko razmišljali in odkrivali svoje in druge napake in jih odpravljali.

5. Vsem delavcem Mercatorja želim v novem letu obilo sreče in mnogo uspehov pri zadovoljevanju želja vse večjega števila naših odjemalcev.

IVANKA ZAJC, predsednica sveta delovne skupnosti podjetja

Menim, da leto, ki se končuje, ni bilo prav lahko. Bilo je razgiban, polno poslovnih dogodkov in samoupravnih odločitev. Lahko bi rekli, da se je Mercator ob svoji 25-letnici ponovno rodil in da kljub svoji starosti začenja znova živeti in novih samoupravnih osnovah in v skladu z vsemi sprejetimi dogovori.

Delavci v naši delovni skupnosti so v tem letu opravili veliko delo kot delavci in samoupravljalci v skupnih službah. V tem delu pa so najbolj občutili, kako težki so začetni koraki novega samoupravnega življenja, novih samoupravnih odnosov, združevanje dela in sredstev. Gre za to, da vsi vselej nismo dobro razumeli potrebe po skupnih službah in nalog, ki jih morajo opraviti, nismo dobro razumeli samoupravnega položaja delavca v delovni skupnosti in zato smo mu z veliko težavo »priznavali« tiste samoupravne pravice in položaje, ki mu gredo po ustavi. Dobro vemo, da nimamo enakih pravic glede ustvarjanja in delitve dohodka kot

delavci v TOZD. Toda, več bi morali storiti za to, da bi se laže in boljše dogovorili o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornosti med delavci delovne skupnosti in delavci v TOZD in omogočili razmere v katerih bi delavci v delovni skupnosti uveljavili pravico do sredstev za osebno in skupno porabo in si zagotovili enak položaj, enako materialno osnovo, kot jo imajo delavci z enako storilnostjo na podobnih delovnih mestih v TOZD.

Prav pri združevanju sredstev za potrebe skupnih služb, smo večkrat v delovni skupnosti razmišljali in se spraševali, ali naša fakturistka, knjigovodkinja, blagajničarka, administratorica, referent, tajnica itd. nimajo kot delavci in upravljalci (v obsegu ustavnih pravic) enake »teže« in ne morejo uveljaviti enakih pogojev, ki jim gredo iz dela kot jih uveljavljajo delavci in delavke na enakih in podobnih delovnih mestih v TOZD.

To niso očitki, niti zagrenjenost! S temi in podobnimi težavami smo morali računati, ker nikdar nismo trdili, da bo lahko uveljaviti v življenju novo ustavo, da bomo novo ustavo vsi razumeli tako kot je!

Zagotovo so bile najpomembnejše točke dnevnega reda sveta razprave in predlogi o samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter vrednotenje delovnih mest v delovni skupnosti, sprejem pravilnika o delu samoupravne delavske kontrole in izročitev predloga samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev Delovne skupnosti podjetja v razpravo in potrditev.

Zadnja odločitev sveta, da se pristopi k izdelavi akta o sistematizaciji za vsa delovna mesta v De-

lovni skupnosti, nam bo dala veliko dela, če ga hočemo dobro opraviti. To je zadolžitev in dolžnost iz letošnjega leta in bo tudi prva naloga v prihodnjem.

Zato želim, da bi se prihodnje leto bolj ustvarjalno, bolj strpno, bolj solidarno, z večjim spoštovanjem dela drug drugega sporazumevali glede delitve dela, nalog, odgovornosti, pa tudi glede urejanja materialnih odnosov. Pri nas v Mercatorju smo namreč vedno trdili, da mora vsak naš delavec vedeti, da živi v taki organizaciji združenega dela, kjer bo, ne glede na položaj njegove samoupravne skupnosti ob solidarnosti in vzajemnosti vsega kolektiva užival enake samoupravne pravice, ki mu gredo iz dela.

Tudi svet naše Delovne skupnosti je v svojem prvem mandatnem letu proučeval, razpravljal in sklepal o mnogih vprašanjih.

Delegatom sveta in delavskih svetov ter vsem delavcem želim uspešno in učinkovito izvrševanje samoupravljalских dolžnosti, tovariško in plodno sodelovanje pri vsakodnevnem delu v delovni skupnosti in z delavci TOZD, vsakemu posebej pa še srečo in zadovoljstvo v osebnem življenju.

LEOPOLD ŠVAJGER, predsednik delavskega sveta TOZD Metlika

1. V naši TOZD v tekočem letu ni bilo bistvenih dosežkov, vsaj kar zadeva investicij ne. Vzroki za to so nam znani, poznajo pa jih tudi drugi, ki pa tega nočejo razumeti ampak trdijo, da trgovina v Metliki nazaduje. Menijo tudi, da ni razumevanja za uresničitev ustavnih določil, ki zahtevajo uveljavitev novih odnosov v povezovanju trgovine s proizvodnjo. Da bi bilo tako, je po-

trebno povečati stalna obratna sredstva, nadalje dati trgovini možnosti primerne zaslužke. Tako bi ustvarili pogoje za razširjeno investicijsko izgradnjo.

2. Želje delegatov delavskega sveta, kakor tudi celotnega kolektiva so, da bi v letu 1975 uredili prodajalno Železnina, ki jo »obnavljamo« že nekaj let.

3. Delo delavcev TOZD in delegatov delavskega sveta je bilo do sedaj zadovoljivo, čeravno je bilo v tekočem letu toliko sprememb na področju samoupravljanja.

Menimo, da so sprejeti vsi potrebni sporazumi in da so dane možnosti za pošteno, solidarno in enakopravno delo. Naloga TOZD za prihodnje poslovno leto pa je, da ustvari vsem zaposlenim take delovne razmere, da se bodo dobro počutili na delovnih mestih in ustvarili pogoje za skladni razvoj TOZD in podjetja.

4. O glasilu bi povedal tole: opažam, da ga premalo beremo in zato ne dajemo pobudo za njegovo širšo vsebino.

5. Želim, da bi se v letu 1975 vsak delavec našega kolektiva zavedal, da je uspeh podjetja, TOZD in njega samega odvisen od njegove delovne discipline. V tem pričakovanju pa želim vsem delavcem kolektiva in njihovim svojem mnogo zdravja, sreče in delovnih uspehov v letu 1975.

MARKO ŠTUBLER, predsednik delavskega sveta TOZD TMI

1. V letu 1974 je TOZD »TMI« tovarna mesnih izdelkov sprejela in podpisala samoupravni sporazum o združevanju v podjetje Mercator, Statut TOZD in celo vrsto samoupravnih aktov. Čaka nas še veliko dela prav na tem področju, kajti sprejete akte moramo spraviti v življenje.

V letu 1974 smo se srečevali tudi z različnimi težavami na področju sanacije klavniških objektov. Precej naših zgradb, v katerih delamo, je starih 90 let in zaradi dotrajanosti je potrebna temeljita obnova ali novogradnja. Zaradi takih razmer je bil napravljen plan rekonstrukcije in razvoja celotne tovarne. Delavski svet je o tem večkrat razpravljal in ugotovil, na podlagi predloženih analiz in predračunov, da ne bomo mogli rešiti problema sami, temveč s pomočjo celotnega podjetja in bančnih kreditov. To je naša največja želja za prihodnje leto, da bi se dogovori uspešno končali in da bi pričeli z gradnjo.

2. Delo v naši TOZD ocenjujem za uspešno. V dokaz so naša vlaganja, predvsem v strojno opremo, povečanje prometa in s tem tudi dohodka. Prepričan sem, da so tudi samoupravni organi veliko pripomogli in mnogokrat učinkovito vplivali na poslovno politiko naše TOZD.

3. Za prihodnje leto smo si zastavili že vrsto nalog. Te so: izvajanje perspektivnega plana razvoja, povečanje proizvodnje in prodaje, znižanje stroškov posebno tam, kjer imamo neposreden vpliv.

4. Za naše glasilu lahko napišem, da bi moralo postati sredstvo za obveščanje o vseh dogajanjih in življenju celotnega Mercatorja. Nujno bi morali pridobiti več sodelavcev.

5. V novem letu pa želim celotnemu kolektivu obilo sreče, zdravja in osebnega zadovoljstva.

Obrat ZAŠČITA, ki deluje v okviru TOZD Panonija, se je prvič samostojno predstavil na beograjskem sejmu zaščitnih sredstev. Lepo urejen paviljon je pritegnil številne obiskovalce. Upravnik obrata tovariš OTMAR ZORČIČ in komercialistka tovarišica ŠTEFKA KOKOL sta bila z zanimanjem za naša zaščitna sredstva zelo zadovoljna in v prihodnjem letu pričakujeta ugodne rezultate. Seveda pa bomo morali izdelati še več opreme, razširiti dejavnost in zaposliti še več delavcev.

ANGELCA BELIČ, predsednica delavskega sveta TOZD ROŽNIK

1. Leto 1974 je prineslo novosti glede delegatskih odnosov v TOZD, podjetju in izven podjetja. Dokončno smo sprejeli samoupravni sporazum o združevanju v podjetje Mercator, statute, samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v združenem delu delavcev in druge splošne akte. Na osnovi teh dokumentov je v TOZD Rožnik in podjetju jasno začrtana pot glede gospodarskega stanja TOZD in medsebojnih razmerjih delavcev.

V letu 1975 pa želim, da se sprosti zamrznjena razlika v ceni, da se stabilizirajo prodajne cene ter da se izdela sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov tako, da bo delavec sprejemal svoj osebni dohodek po vložnem delu.

Želim, da bi lahko nudili delavcem čim cenejše letovanje in da bi zaprli prodajalne ob sobotah popoldne.

2. Menim, da je bilo delo naše TOZD v letu 1974 uspešno, kljub nekaterim težavam. Prav tako so se delegati delavskega sveta, po posvetovanju z delavci v področnih skupinah, zrelo odločali za sprejete sklepe, o katerih so bili vsi delavci sproti obveščeni.

3. V letu 1975 so naše glavne naloge: krepitev samoupravnih odnosov v TOZD in podjetju, obnovitev nekaterih prodajal v okviru doseženih možnosti, izdelava sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov TOZD, povečanje produktivnosti, znižanje poslovnih stroškov, izobraževanje kadra s področja samoupravljanja, izobraževanje delavcev, da si pridobijo kvalifikacijo za delovno mesto, ki ga zasedajo.

4. Glasilo nas je dovolj obširno obveščalo o poslovnem in samoupravnem življenju v TOZD in podjetju.

5. Vsem delavcem podjetja želim uspešno poslovno sodelovanje, dobre medsebojne odnose in mnogo osebne sreče.

JANEZ KUŠLAN, predsednik delavskega sveta TOZD Emba

1. To leto se je vsem delavcem Emba izpolnila dolgoletna želja. Vselili smo se v novo tovarno, kar smo vsi težko pričakovali. V starih prostorih nismo imeli več niti najosnovnejših pogojev za delo. Pri tem naj omenim, da smo za uresničitev te želje prispevali kar 75 % celotne investicijske vsote sami, ostalo pa iz dohodka drugih OZD preko Ljubljanske banke v obliki kreditov. Želimo, da bi v prihodnjem letu družbeno ekonomski in samoupravni odnosi v naši delovni organizaciji res zaživeli tako, kot smo se sporazumeli s samoupravnim sporazumom in drugimi splošnimi akti.

2. Omenil sem že, da je bil letos dosežen eden največjih uspehov v razvoju Emba. Pri tem naj pripomnim, da je terjal velike napore vseh delavcev Emba, posebej pa je tu pripomogla velika vztrajnost in prizadevnost naših vodilnih delavcev na čelu s tovariščo direktorico.

Kljub poskusni proizvodnji in začetnim težavam, nam pokazatelj, ki jih dosledno zasledujemo, kažejo zadovoljive rezultate, čeprav so se zakonske in pogodbenne obveznosti povečale kar za 185 %.

Dobro gospodarjenje z družbenimi sredstvi v naši TOZD, skrb

za delovnega človeka in spreminjanje družbeno ekonomskih in samoupravnih odnosov v TOZD in v podjetju je bila glavna tematika naših obravnav na sejah delavskega sveta. Menim, da so bili delegati o vsem dobro seznanjeni in da so bile njihove odločitve lahko skladne z načeli novih delegatskih razmerij.

3. Bistveno razširiti proizvodni program, dopolniti strojno opremo, povečati obratna sredstva in dvigniti produktivnost dela, so glavne naloge naše TOZD v prihodnjem letu.

4. Menim, da je bilo obveščanje v našem glasilu dobro, vendar bi po mnenju mnogih poleg informacij o posameznih TOZD morali biti vsi delavci obveščeni o poslovnem življenju podjetja kot celote.

5. Delavci Embe se dobro zavedamo v kako težkih razmerah smo delali prej in kaj smo pridobili z novo tovarno. Zato želim, da bi tudi tisti delavci v Mercatorju, ki še vedno delajo v težkih delovnih razmerah čimprej ustvarjali v lepših prostorih.

Vsem delavcem pa ob novem letu želim, da bi se vsakemu tudi v zasebnem življenju uresničile vse želje.

NADA BOŽIČ, predsednica delavskega sveta TOZD Špecerija

1. Letos smo bili v naši TOZD priča spremembam politične aktivnosti in oblik delavskega samoupravljanja. Teorija, nakazana v ustavnih določilih, je zaživela in se še razvija. Opazna je bila tudi aktivnost delegatov — članov delavskega sveta znotraj TOZD in tudi aktivnost delegatov v občinskih skupščinah.

Tudi najvišja oblika samoupravljanja, to so zbori delovnih ljudi, niso zgolj na papirju, pač pa se tudi v praksi razvijajo in dobivajo res obliko najvišjega organa. Še bolj pa bi se razmahnil, če bi bila udeležba na zbori večja, kar pa zaradi sistema celodnevne dela ni mogoče.

Naša TOZD je v sredini preteklega leta dobila novega direktorja, ki smo ga pred kratkim ponovno izvolili za dobo štirih let. Zaradi povišanih sredstev za standard delavca (nagrade učenecem, regres, malico) so se znatno povišale datjave, ki pa smo jih z dobrim gospodarjenjem vse pokrili.

2. Delo naše TOZD lahko ocenim dobro s strani finančnih pokazateljev, prav tako pa tudi delo delavskega sveta. Zasedanja so sto odstotno obiskana, delegati pa so zadovoljivo aktivni.

3. Pred nami so naslednje naloge: rešiti, oziroma reševati moramo naše tržišče, ki se nam v Mostah odmika; razširiti moramo SP Proletarska 4; usposobiti stari lokal v Tomačevem pri Ljubljani; na področju Štepanjskega naselja bomo skušali dobiti lokacijo, kajti kot vse kaže bomo zaradi industrijske cone izgubili SP na Zaloški 87.

Odpoved lokala smo dobili tudi v Hrušici, na Litjski 37 v Štepanji vasi pa smo začasno zaprli trgovino za pet let, v stari stanovanjski hiši, ki pa je tudi predvidena za rušenje, pa smo odprli novo.

4. V našem glasilu ste dovolj pisali o poslovnem in samoupravnem življenju v podjetju.

5. V novem letu pa želim vsem delavcem našega podjetja v prvi vrsti, da bi bili zdravi in da bi živeli v lepih medsebojnih odnosih. Tudi to, da bi Mercator slo-

vel ne le po svoji obširnosti, pač pa tudi po tem, da je pri nas lepo, da delavci radi prihajajo v našo TOZD. Delavci v trgovinah pa si želimo da nam ne bilo potrebno več delati ob sobotah popoldne.

IVA DOBRAVEC, predsednica delavskega sveta TOZD Litija

1. Dokončno smo se v letu 1974 organizirali v TOZD. Naše delo je bilo uspešno, kar nam kaže tudi obračun za tretje tromesečje.

2. Z delom delavskega sveta TOZD upamo, da so delavci zadovoljni. O vseh sklepih so obveščeni z zapisniki vseh organov samoupravljanja.

3. V prihodnjem letu želimo zbrati čimveč sredstev ter jih vložiti za gradnjo samopostrežbe na Rozmanovem trgu v Litiji. Poslovalnica bo ekonomsko upravičena, saj se naokoli gradi nekaj stanovanjskih blokov. Nadalje bomo uredili skladišče za gradbeni material in obnovili lokal za prodajo pohištva. Trudili se bomo zmanjševati stroške na vseh ravneh in tako prihranili čimveč sredstev za dvig standarda delavcev.

4. Obveščanje v časopisu Mercator je zadovoljivo. Mogoče pa bi večkrat prikazali življenje posameznih delavcev TOZD. Pogrešamo tudi podatke o prihodih in odhodih delavcev in ostale osebne novice iz TOZD.

5. Vsem delavcem našega podjetja želim čim uspešnejše poslovanje v novem letu.

JANEZ ZUPANIČ, predsednik delavskega sveta TOZD Panonija

1. Leto 1974 je bilo v TOZD Panonija mirnejše kot pretekla leta, saj ni bilo nobenih novih investicij in večjih razširitev predmeta poslovanja. Skratka, poslovali smo v normalnejših delovnih okvirih. Pogoji poslovanja so se zaostri do take mere, da smo morali sprejeti nekatere ukrepe za racionalnejše gospodarjenje. V letu 1974 smo uredili skoraj vse prodajalne na podeželju, tako da lahko nudimo prebivalstvu osnovno oskrbo.

V prihodnjem letu bi želeli uresničiti plan, ki smo ga sprejeli in sicer v tem, da bi uredili prodajalno v Gorišnici in zagotovili ugodnejše razmere za poslovanje v obratu Zaščita. Na splošno pa bi želeli, da bi trgovina v prihodnjem letu poslovala v boljših razmerah in da bi bila družbeno bolj cenjena ter upoštevana kot nujno potrebna gospodarska panoga.

2. TOZD Panonija Ptuj je kljub težavam v letu 1974 dobro gospodarila in dosegla ugodne poslovne rezultate. Na samoupravnem področju je bilo precej več dela kot v preteklih letih, saj je bilo potrebno urediti notranjo zakonodajo. DS TOZD je pripravil predlog samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu, predlog statuta, sprejel pravilnik o varstvu pri delu, razpravljaj o sporazumu o združevanju v podjetje Mercator, samoupravnih sporazumih, interesnih skupnostih itd.

V letu 1974 je imel DS 12 sej s precej dolgimi dnevnimi redi, prav zaradi izvajanja določil ustave, ki delavski svet postavlja na novo delovno področje — pripravo predlogov aktov za zbor delavcev.

V preteklih letih smo imeli dva zbora, v letu 1974 pa 4 tako, da je kolektiv lahko uresničeval svoje ustavne pravice.

3. V prihodnjem letu je naša osnovna naloga izvajanje plana, ki bo sprejet še v tem letu in izvajanje programa štednje in poslovne politike, ki ga je DS že sprejel.

Pomembna naloga je na področju nove organiziranosti Panonije. TOZD Panonija se bo po vsej verjetnosti delila na tri TOZD, ki bodo povezani v skupnosti TOZD Panonija. To je ena od bistvenih nalog na področju izvajanja nove ustave. Naslednja pomembna naloga je navezovanje stikov s sedanjimi poslovnimi partnerji na severovzhodnem delu Slovenije in delovanje na področju novih integracij k OZD Mercator.

4. Obveščanje kolektiva preko glasila Mercator je zadovoljivo, vendar bi morali delavci nekaterih TOZD več pisati o svojem delu in življenju. Prav tako nekatere širše informacije o delu skupnih organov upravljanja in družbeno-političnih organizacij.

5. Vsem zaposlenim Mercatorja želim, da bi v letu 1975 zadovoljni opravljali svoje delo, da nadaljnji razvoj vsake TOZD in celotnega Mercatorja. Da bi se v našem velikem kolektivu dobro počutili, delali na izgrajevanju in širjenju Mercatorja ter da bi bili v svojem zasebnem življenju srečni in zadovoljni.

JOŽE GRAD, predsednik delavskega sveta TOZD Grmada

1. V preteklosti smo se konstituirali kot temeljna organizacija združenega dela. Na podlagi nove Ustave, samoupravnega sporazuma podjetja ter statuta TOZD smo v začetku leta delavsko samoupravljanje postavili popolnoma na nove temelje in sicer smo v delavski svet volili delegate. TOZD smo razdelili na številna gospodarsko zaokrožena področja na vsako tako področje — prodajalno ali skup prodajal volil po enega ali dva delegata. Skupaj smo jih izvolili 17.

Za obravnavo neodtujljivih delavskih pravic smo neposredno izvolili svet za medsebojna delovna razmerja, svet za kršitve delovnih dolžnosti in svet delavske kontrole.

Največ pristojnosti pa je bilo prenešenih na zbor kolektiva.

Želje za leto 1975 so velike, sredstev pa je malo, zato nam ne kaže drugače, kot da s sredstvi, ki jih imamo, smotrno gospodarimo.

2. Delo naše TOZD in delavskega sveta ocenjujem zelo dobro. Dokaz temu je, da kljub zamrznjenim maržam, beležimo sorazmerno dober finančni uspeh.

3. V poslovno in družbeno-politično življenje TOZD Grmada moramo v celoti vključiti intencije nove ustave. To pa pomeni boljše gospodarjenje in boljše preskrbo potrošnikov.

4. V našem glasilu je, po mojem mnenju, močno poudarjeno obveščanje kolektiva o samoupravnem življenju, premalo pa o poslovnem življenju. Opažam tudi pomanjkanje strokovnih člankov za našo stroko.

5. Želim, da bi v letu 1975 dobro gospodarili in tako bomo tudi zadovoljni in srečni v kolektivu.

PETER ing. arh. ŠKERLAJ, predsednik zbora delavcev TOZD Investa

1. Leto 1974 pomeni bistveno prelomnico v TOZD Investa zaradi izpada vseh investicij za OZD Mercator in vključene TOZD in zaradi močnega znižanja

nja investicij v trgovini. Želeli bi, da se trgovini omogoči možnost razširjene reprodukcije, da bi lahko izpolnila svojo nalogo kot podaljšana roka industrije pri preskrbi potrošnikov. Tako bi tudi TOZD Investa dobila delo za katerega je specializirana.

2. TOZD Investa ima edini organ samoupravljanja zbor delavcev. Ta je imel v letu 1974 že 14 sej na katerih smo odločali o vprašanih plana, konstituiranja, samoupravnih aktov in o važnih problemih gospodarjenja v TOZD. Menimo, da je s tem načinom samoupravljanja, kljub težavam, ki se od časa do časa pojavljajo, dosežen cilj ustave — to je neposredno odločanje delavcev v TOZD.

3. V prihodnjem letu, ki ne obeta živahne investicijske dejavnosti v trgovini, želimo zaposliti razpoložljiv strokovni kader v investicijah v industriji in drugih vejah gospodarstva ter ostati konkurenčni oskrbovalec trgovine z opremo, da bi se pozneje

lahko zopet vključili v investicijsko izgradnjo OZD Mercator in njenih TOZD. Predvsem pa si želimo, da bi besedi solidarnost in enakopravnost TOZD, zapisani v samoupravnem sporazumu o združevanju v podjetje Mercator, ne ostali mrtvi, ker bomo le z doslednim izvajanjem ustave in sporazuma OZD Mercator dali družbi to, kar od nas upravičeno pričakuje.

4. Z obveščanjem v glasilo Mercator smo zadovoljni.

5. Vsem delavcem OZD Mercator želimo, da bi v letu 1975 premagali ozka lokalna gledanja in interese in da bi z dejansko združenim delom in sredstvi dosegli čim večje uspehe.

JANEZ BARTOLJ, predsednik delavskega sveta TOZD Gra-dišče

1. Leto, ki se izteka, je prineslo tudi našemu kolektivu bistvene spremembe s sprejetjem samoupravnih sporazumov in internih aktov. Tako resnično prehajamo

v neodtujeno pravico odločanja delavcev v združenem delu.

Moja želja je, da bi v letu 1975 dosegli popolnost pojma »samoodločanja«, da bi dali prednost razvoju združenega dela za razvoj materialne podlage razširjene reprodukcije.

2. Z ustavnimi amandmaji in sklepi 4. seje predsedstva CK ZKJ in X. Kongresa ZKJ ugotavljam, da se je vse delo poživilo in dobro organiziralo, tako politično kot gospodarsko, v naši TOZD. Zato to delo ocenjujem kot zelo vzpodbudno in napredno. Naš delavski svet je sicer uspešno reševal v času svojega delovanja tekočo problematiko podjetja, za katero pa menim, da še ni popolna in, da se šele sedaj dopolnjujejo smernice nakazane dela po delegatskem sistemu in organiziranju samoupravnih interesnih skupnosti.

3. Zavedamo se naših nalog: stabilizacije, varčevanja, uveljavljanja nove ustave na vseh področjih dela za izdelavo in reali-

zacija akcijskih programov planiranja razvojnih možnosti. Dalje, do združevanja sredstev, sindikalnega dela, uveljavljanja delitve dohodka in osebnih dohodkov ob sodelovanju pristojnih forumov do bodočih predpisov reguliranja marž v trgovini na drobno. Le tako bomo zmogli v doglednem času realizirati naše plane razširjene reprodukcije, ki so našemu področju že tako nujno potrebne.

4. Kar zadeva naše glasilo bi pripomnil samo to, da zasluži vse priznanje — naša napaka je le v tem, da vanj premalo pišemo. Morda iz stališča, da ne znamo napisati potrebnih člankov informativnega značaja, kar pa seveda ni utemeljeno. Zdi se mi, da je treba le poguma in seveda določeno znanje.

5. Kaj naj bi želel delavcem našega podjetja za novo leto? Želel bi jim še več poslovnih uspehov v vseh področjih dejavnosti našega velikega podjetja Mercator!

PODPISANE ŠE ZADNJE SPREMEMBE SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

V torek, 12. novembra, so bile v prostorih bara »Nebotičnik« podpisane še zadnje, dokončne spremembe o združevanju v podjetje »Mercator«.

Predsednik zbora podpisnikov za združevanju v podjetje »Mercator«, tovariš Jože Renar, je dejal:

»Razprave za uskladitev teženj za nadaljnji razvoj podjetja so bile temeljite. Danes končno podpisujemo akt, s katerim so TOZD dejansko postale pravno samostojni objekti v okviru podjetja Mercator.«

M. B.

Družbeno-politične organizacije, v prvi vrsti svet ZK in konferenca sindikata, so bili pobudniki za ustanovitev konference mladih delavcev na ravni podjetja. Večmesečno delo mladincev in starejših tovarišev se je bogato obrestovalo. Delali smo marljivo in se posvetovali, kako bi čim uspešneje pripravili konferenco, da bi na koncu beležili uspehe, ki bi jih bili vsi veseli.

Konferenca je bila 16. novembra v Kočevju. Nanjo niso bili vabljeni samo delegati mladih iz vseh naših TOZD, temveč tudi predstavniki vseh družbeno-političnih organizacij v podjetju.

Med zaposlenimi je kar 45 % mladih.

Konferenca mladih delavcev Mercatorja se kot sestavni del so-

cialistične mladine bori za izgraditev samoupravne socialistične družbe in doseganje idejno-politične enotnosti mladih. Predvsem po kongresu ZSMS smo mladi postali osnovna celica naše socialistične družbe.

Mercator je velika in močna organizacija, ki se je v 25. letih razširila po vsej Sloveniji in celo preko meja naše ožje domovine. Razumljivo je, da taka organizacija ne more delovati kot celota, ampak je razdrobljena v manjše celice oziroma TOZD. Toda vsi delegati TOZD se morajo od časa do časa sestajati, da si izmenjajo mnenja in delovne izkušnje. Tudi mladi čutimo tako potrebo. Zato smo se zbrali predstavniki mladine vseh TOZD. Naj ob tem zapišem, da je v našem podjetju okoli 45 % mladih, kar je gotovo veliko število.

Delegati, nosilci komunističnih idej in naprednih smernic

Že v pozdravnem govoru tovariša **Vasje Butina** smo mladi začutili, da se med seboj vse bolj zblizujemo. Počutili smo se res kot celota velikega kolektiva. Tovariš Butina je orisal delo mladih in v krajših oblikah nakazal smernice po katerih naj bi krenili.

Tovariš **Stane Zupančič** iz republiške konference ZSMS pa nam je spregovoril o stališčih 9. kongresa ZSMS in se predvsem zadržal na njegovih sklepih. Med drugim je dejal:

»Mladina, ki se aktivno vključuje v delo družbeno-političnih organizacij čuti potrebo, da pri tege v svoje vrste še več mladih in sposobnih mladincev. Tista mladina, ki pa je komaj prebujena pa mora dobiti polet od aktivnih in izkušenih mladincev. Stališče vseh pa mora biti jasna želja po uresničevanju komunističnih idej. In kdo naj bodo delegati? Zbrali so jih mladinci, ki jim zaupajo, da bodo vsem tovarišem in vodilnim v kolektivu povedali želje in zahteve mladih. Delegati pa morajo biti že sami nosilci komunističnih idej in naprednih smernic naše družbe. Navduševati morajo znati ne samo mlade ampak vse sloje delavskih množic. Sčasoma bodo mladi prevzeli vloge starejših, na to obdobje se morajo temeljito pripraviti, da bodo kos nalogam. Brez trdega dela se ne da ustvariti ničesar.

Več mladih v vrste ZK.

Še veliko je mladih, ki bi želeli aktivno delovati kot člani ZK. Te mladince je potrebno temeljito pripraviti, saj so člani ZK res izbrale širše delavske množice, njihova vloga pa je ogromna. Zato se morajo vsi mladi zavzemati, da se čim več mladih sprejme v ZK. Kaj pa je osnovno delo mladega komuniste pa ni potrebno posebej poudarjati. Posebno pozornost moramo posvetiti tistim negativnim elementom, ki so nevarni socialistični družbi in negativno vplivajo na delavski razred. Naša družba se (Nadaljevanje na 6. strani)

Jože Renar, predsednik zbora podpisnikov za združevanje v podjetje »Mercator«, govori pred podpisom tretjih, dokončnih sprememb.

Navdušeni nad predstavami

Praznujemo 25. rojstni dan našega podjetja. Trudimo se, da bi bila 25-letnica kar se da najbolj slovesna. Poleg ostalih prireditev v počastitev našega jubileja pa smo imeli vsi delavci možnost ogleda kulturnih prireditev, ki so se vrstile v mesecu novembru in decembru.

— Pri nas se med delom ne kadí, tovariši!
— Toda, kdo vam je rekel, da delam!?

USTANOVLJENA KONFERENCA MLADIH

(Nadaljevanje s 5. strani)

kali v 30-letni revolucionarni zamisli, kaljena v krvi in mora ostati čvrsta kot jeklo. Nobeden nima pravice stegovati rok po naši svobodi niti ne pravice vmešavati se v notranje probleme. Vse te probleme bomo lahko rešili sami na čelu z ZK.

Marsikje starejši ne razumejo mladih. Ne morejo se sprijazniti s problemi, pa tudi ne z zahtevami mladih. Mladina naj pripravi starejše, da bodo razumeli, kakšna je vloga mladih. Starejši nam očitajo, da nismo delavni in premradi za reševanje družbeno-političnih problemov. Toda že Marx je zapisal, da je mladina glavni nosilec revolucije in komunističnih idej. Neenotna mladina ne bo sposobna reševati svojih problemov. Prav take konference pa so dokaz, da mladina dela složno in se zanima za pereče probleme, ki tarejo družbo.◀

Se več poleta.

Po razpravi smo zaključili, da imamo, ne glede na okolje, enake probleme, želje in zahteve. Ugotovili smo, da smo sicer delavni, vendar še premalo. Imeti moramo še več poleta, da bomo sposobni reševati mnoga vprašanja. Po kongresu smo sprejeli mnogo obveznosti, ki jih moramo izpolniti v korist nas samih, v korist podjetja in naše socialistične družbe.

Janez Remškar

Ogledal sem si dve predstavi. Domače delo Kastelka, ki ga je odlično zaigral ansambel Šentjakobskega gledališča in nastop zbora Glasbene matic. Na predstavah sem se lahko tudi prepričal, koliko naši delavci še gojijo čut za igrano besedo in lepo petje. Dvorana je bila na obeh nastopih polno zasedena, posebno razveseljivo pa je to, da smo med obiskovalci videli veliko mladih.

Po predstavi sem zaprosil nekaj naših delavcev po mnenju, kako jim je ugajalo delo Kastelka.

Lojze Slak, šofer: Predstava mi je bila zelo všeč. Ni mi žal, da sem si jo ogledal. Tudi sinova, ki sem ju pripeljal s seboj sta navdušena.

Janez Baš, skladiščnik: Prišel sem iz Litije in ni mi žal časa. Če bodo še kdaj kaj takega organizirali, gotovo ne bom manjkal. Hvala igralcem in našemu sindikatu.

Brane Klemen, električar: Slovenska drama me je prevzela in velika škoda je, da nisem s seboj vzel tudi mamo, ki bi bila gotovo navdušena.

Naš delavec si želi še več takih prireditev.

Kaj pomenijo take prireditve za delovno organizacijo in njihove delavce? Izreči moramo vso pohvalo organizatorju, to je našemu sindikatu, ki je uvidel, da je našemu delavcu poleg športnih in ostalih prireditev potrebno tudi kulturno razvedrilo. Tudi našemu delavcu v skladišču, ki ustvarja v težkih delovnih razmerah, moramo ponuditi kulturno razvedrilo. Upamo, da tokrat ni bilo zadnjič.

Janez Remškar

— V kratkem boste dobili zelo bogatega ženina.

— In kaj se bo zgodilo z mojim revnim soprogom?

Nova oblika sklicevanja zborov

Zadnje zборе delovnih ljudi, ki so bili v drugi polovici oktobra, smo v TOZD Panonija organizirali drugače kot običajno. Po kvaliteti so bili celo boljši od prejšnjih.

Na posebnem sestanku smo poslovodje temeljito seznanili z vsebino zborov, jim dali potrebno gradivo, potem pa sklicali zборе po posameznih poslovnih enotah, skladiščih, prodajalnah, obratih in delavnicah. Nekaj več dela so imeli tisti, ki so morali na več zborov, vendar so bile skupine precej manjše in tako je bila zagotovljena večja možnost razprave, postavljanja vprašanj in predlogov.

Pokazalo se je, da je taka oblika zborov bolj učinkovita tudi zato, ker so se zborov udeležili takorekoč vsi zaposleni, kar pa ne moremo trditi za prejšnje.

Odslej sklicevanje zborov v TOZD Panonija po posameznih poslovnih enotah, skladiščih in prodajalnah, obratih in delavnicah. Prav gotovo bodo tudi delavci centralnih skladišč odslej več razpravljali.

Čez nekaj trenutkov bodo sestankovali tudi v galanterijskem skladišču Panonije. Pred tem pa so dekleta še nekoliko prelistala naše glasilo, ki ga rade bero. Le to jih jezi, da v Ptuj prihaja z zamudo in tako ne morejo pravočasno poslati odgovorov na nagradne igre.

Ob volitvah v SIS

V četrtek, 5. decembra smo na svojih delovnih mestih volili tovarišice in tovariše, ki smo jih kandidirali za opravljanje pomembnega delegatskega dela.

Tri dni kasneje smo se srečali na voliščih v krajevnih skupnostih.

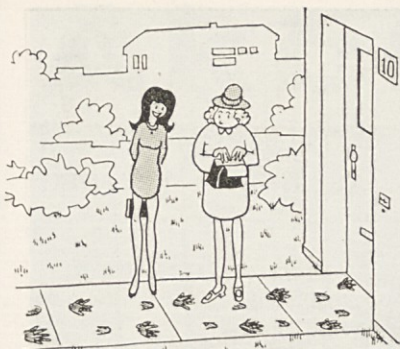
Izvolili smo člane delegacij v skupščine samoupravnih interes-

nih skupnosti. Uresničili bomo ti isti del ustave, ki določa, da naj potekajo odločitve o dajanju dela dohodka na skupnih sejah skupščinskih zborov in delegatov pristojnih samoupravnih interesnih skupnosti.

Tokrat gre za dejavnost na področjih kulture, vzgoje in izobraževanja, znanosti, zdravstva in

socialnega varstva. Kolikšen del dohodka bomo namenili za posamezne dejavnosti, ki so nam vsem v prid, bodo morali odločiti delegati po posvetu z delavci v združenem delu in delovnimi ljudmi ter občani v krajevnih skupnostih.

Mile Bitenc

— Aha, očka je že doma!

Silvestrovanje

Silvestrovo je pred nami. Dan, ko bomo odložili vse skrbi. Odšli bomo k prijateljem, znancem; ali pa morda ostali kar doma in v prijetni družbi dočakali nov dan, Novo leto. Nazdravili bomo s šampanjcem, si iskreno segli v roke in drug drugemu zaželeli vse najboljše.

Med nami pa je tudi mnogo takšnih, ki to noč radi preživimo nekeje drugje. V restavraciji, kavarni, gostilni. Na javnem silvestrovanju, ki ga prirede tam.

Povprašali smo v naši kavarni »Evropa« in v kavarni »Nebotičnik«, kako se letos pri njih pripravljajo na silvestrovanje.

V kavarni »Evropa« so povedali, da silvestrovanja posebej ne pripravljajo.

»Če bo treba, bo kavarna odprta dlje časa kot običajno,« je povedala tovarišica Blaznikova, direktorica.

»V takšnih primerih je naša kavarna pribežališče vseh tistih, ki gredo slučajno mimo. Pridejo tisti, ki se niso odločili, da Novo leto pričakajo v krogu domačih, prijateljev, znancev. No, treba je misliti tudi na njih. Poleg običajnih pijač in jedil bomo pripravili tudi hladne prigrizke. Kaj več pa ne. No, da pa se bodo gostje pri nas prijetneje počutili, bomo seveda lokal svečano okrasili in pripravili novoletno jelko.«

Tudi v »Nebotičniku« kaj posebnega ne pripravljajo.

»Pred leti smo se precej potrudili. Pripravili smo dober program. Vendar smo prišli do spoznanja, da postaja gost ob takšnem času vse bolj zahteven. Če se odloči za silvestrovanje v javnem lokalu, potem hoče biti tudi dobro postrežen. S pijačo in jedjo. Žal pa pri nas ni možnosti kuhanja in tako gostu ne moremo povsem ustreči.

Pri nas letos rezervacij ne bo. Kavarno in bar bomo lepo okrasili in upamo, da bomo gostom ob nespremenjenih cenah nudili prijetno počutje pri nas. V kavarni in v baru bo glasba za ples, prav tako pa tudi program. Prav v ta namen bodo prišli iz Švice novi artist, duo Tiber. Gostje bo zabaval vrvohelec, čarovnik, pa žongler in seveda strip-tizeta.«

Tako v »Evropi« kot v »Nebotičniku« so prepričani, da se bodo obiskovalci na silvestrovo pri njih dobro počutili.

Ob prijetni glasbi, v lepo okrašenih prostorih bodo skupaj s tistimi, ki jim novoletna noč ne bo skoraj nič drugačna kot običajni delovni dan, pričakali Novo leto 1975.

Drugarica Jovanka Broz i gospodja Kaunda gošče MERKATORA

28. novembra u 16 sati posle podne, robnu kuću »Merkatora« posetile su drugarica Jovanka Broz i supruga predsednika Zambije, gospodja Kaunda.

Visoke gošče dočekaao je direktor robne kuće Zoran Popović sa celim kolektivom.

Razgledajući kuću, naše gošče su se zadržale na svim odeljenjima i odnele lepe utiske o asortimanu robe, kvalitetu, o ljubaznosti i poslovnosti našeg kolektiva.

Posle kraćeg razgovora, u prostorijama snack-bara priredjena je modna revija. Manekeni su bile naše radnice iz Merkatora; nosile su modele, koji se mogu naći u prodaji.

Modna revija je počela dnevnim kompletima od kože, koje proizvodi »IUV Vrhnik«. Bio je veliki izbor venčanica, unikata »Zelinke« i »Vezene« Maribor.

Prikazani su večerni kompleti, haljine, takodje unikati, modeli sajma mode 1974. Njihova cena se kreće od 1500.— do 2700.— din.

Drugarica Jovanka Broz i gospodja Kaunda bile su posebno oduševljene krznom, bundom astrahan, koje se takodje prodaju u našoj robnoj kući.

Atraktivno je izgledala lisica i uspeo kaput-bunda, kombinacija polarne lisice i kape.

Revija je uspeła, organizator je bila Ružica Mefailovski, kojoj je drugarica Broz čestitala na vođenju posla, na dobro odabranim modelima.

Jelena Šarenac

Gospodju BETI KAUNDA i drugaricu JOVANKU BROZ primio je u našoj robnoj kući direktor drug Zoran Popović.

Povodom posete robne kuće visokim goščama u snek baru priredili smo modnu reviju.

Po službi k knjigam

Romana je šele pred kratkim pot zanesla v Ljubljano. Prišel je iz Maribora; z željo, da se tu zaposli in obenem nadaljuje šolanje.

Roman Ploj je doma iz kmečke družine. Starši so vedno imeli polne roke dela na posestvu. In da družina ni bila lačna, je Roman nemalokdaj prišel za kuhalnico in pripravil kosilo. Kuha mu je iz dneva v dan postajala ljubša in po končani osnovni šoli izbira poklica res ni bila težka. Roman se je vpisal na gostinsko šolo in letos jo je končal kot kvalificiran kuhar.

Sola je bila za njim. Kam pa zdaj v službo? Ni bilo lahko. V Mariboru Roman zaposlitve ni našel; srečo je poizkusil na obali in v sezoni letnega turizma je nekaj mesecev kuhalnico vihtel v Piranu.

Jeseni se je vrnil v Maribor in se hotel vpisati na hotelsko šolo. Spet smola; ni bil sprejet. Zanj so se začele nove skrbi. Treba bo poskusiti srečo še v Ljubljani, si je dejal Roman. In v Ljubljano ni prišel zaman.

Našel je delo. V slaščičarski delavnici kavarne »Evropa« že skoraj tri mesece pomaga pri pripravi tort, potic in drugih slaščic.

Roman pravi, da mu je tudi to delo izredno všeč. No, šola mu je dala nekaj znanja, nekaj pa ga pridobiva s prakso. Pri svojem delu spretno uporablja nasvete sodelavk, ki so v svojem delu že pravi mojstri.

»Zadovoljen sem,« pravi Roman. »Prišel sem med dobre sodelavce, pravzaprav sodelavke. Rade mi prijazno pomagajo pri delu, mi svetujejo to in ono. Saj znajo prav vse in nedvomno imajo kup dobrih izkušenj. Zaenkrat delam še po njihovih navodilih. Vidim pa, da se bom prav od njih naučil mnogo koristnega.«

In potem mi Roman pove, da je nad kvaliteto izdelkov kar presenečen.

»Malo časa sem tu,« pravi, »toda spoznal sem, da je kvaliteta izdelkov odlična. Pecivo vseh vrst je dobro, okusno, vedno sveže. Povem, da nikjer nisem še tega opazil, celo v šoli ne. Pri slaščicah pa veliko pomeni tudi njihov izgled. Če je dobra torta še lepo okrašena, potem je še boljša.«

Roman želi, da se izpopolni predvsem v aranžiranju, saj ve, da nemalokrat vabijo tudi oči. In če bo priden in prizadeven pri delu še vnaprej, mu bo to nedvomno uspelo.

Po končanem delu Roman odide domov. Ni časa za potepanje s prijatelji, za kino. Romana doma čakajo knjige. Če hoče, da bo v štirih letih hotelsko šolo uspešno končal, potem je treba resno poprijeti. Snov je obširna, predmetov je veliko. In vse se moraš naučiti sam. Skoraj vse iz knjig.

»Nekaj predmetov je tudi takšnih, za katere se kandidat ne bi mogel sam pripraviti. Na primer strežba, serviranje, pa tuji jeziki. Za vse strokovne predmete šola tu in tam prireja seminarje,« je še dodal.

Roman ima pred seboj goro knjig, kup izpitov. Pravi, da je začel resno in želi, da šolo uspešno in v roku konča.

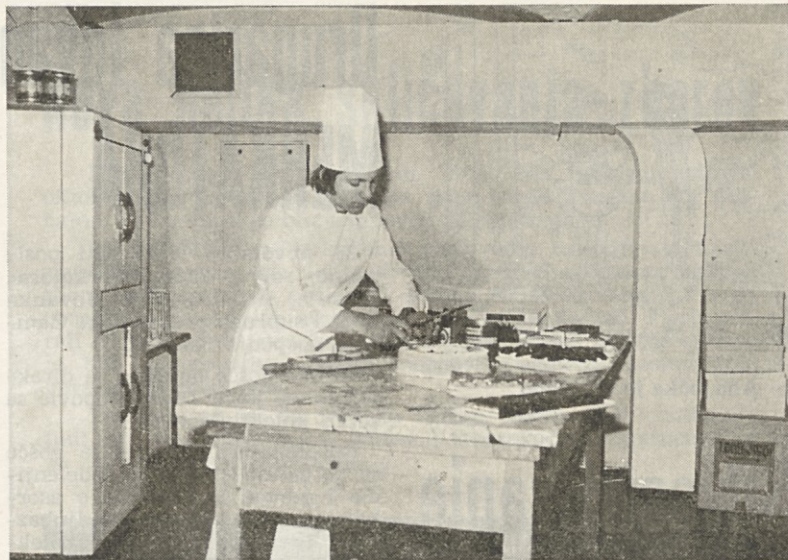
Če bo pri učenju takšen, tako zagnan kot je zdaj na začetku, potem mu bo gotovo uspelo.

Pogovor zapisal
Mile Bitenc

— Zbudi se, Vid! Čas je za malo.

— Pusti me v miru, naprej bom spal!

Roman Ploj je prišel v Ljubljano iz Maribora. Delo je našel v slaščičarski delavnici kavarne »Evropa«, kjer se želi predvsem izpopolniti v aranžiranju tort.

Delavci nam pišejo

Tokrat se nam je oglasil tovariš **Ivan Matko** iz centralnega skladišča TOZD Grosist. V svojem zapisu nas seznani z oddelkom »Keksi« v katerem tudi sam dela.

V našem centralnem skladišču je več oddelkov, v katerih dela različno število delavcev, kar je odvisno od načina in organizacije dela. V oddelkih, kjer je več vrst blaga in kjer se pripravljajo komisiji je seveda zaposlenih več ljudi.

To pot vam bom v nekaj besedah predstavil oddelke številka 11. To je oddelke keksov, čokolade in bonbonov, ki ga na kratko imenujemo kar oddelke »Keksi«. Vodja oddelka je tovarišica **Marija Štrumpf**, namestnik pa je tovariš **Jože Čuden**. Delovna skupina šteje 14 delavcev od katerih so štirje komisijarji, šest je skladiščnikov za pripravo in izdajo blaga, ostalo pa so fizični delavci.

V našem oddelku imamo vedno dovolj dela. Komisijarji pripravljajo blago po dobavnicah, medtem ko so skladiščniki pretežno del delovnega dne pri od-

premi blaga. Drugače pa pomagajo pripravljati blago v oddelku, od koder ga delavci z vozički vozijo v pritličje kjer je prostor za komisije. Naslednji dan se blago še enkrat prekontrolira od tam pa ga delavci odpremiijo na kamione, ki blago dostavljajo domačim trgovinam in tujim naročnikom.

Seveda pa to še ni vse delo, ki ga opravljamo. Drobnoprispelelo blago, predvsem bonbone, moramo zložiti v police, da imamo pregled nad blagom.

V tem oddelku delam že peto leto in ob tem ugotavljam, da smo ena izmed najbolj složnih delovnih skupin v našem skladišču.

Ivan Matko

Mala Dorica vpraša očeta:

— Ali je 1000 din veliko denarja?

— To je pa tako, Dorica: Če jih moram jaz zaslužiti, je to veliko, če pa jih zapravi tvoja mami, je to malo...

Delavci oddelka XI v centralnem živilskem skladišču — vedno složni in tovariški.

Skupaj so se vsedli tudi na proslavljanju 25-letnice podjetja, ki je bilo kar v domači menzi.

Akcijski program

koordinacijske konference mladih delavcev podjetja Mercator, Ljubljana n. sub. o. njenih organov in organizacij

V KOČEVJU SO SE SREČALI MLADI IN USTANOVLILI KONFERENCO MLADIH DELAVCEV

V Kočevju so se 16. novembra srečali delegati-mladinci iz vseh TOZD podjetja in na skupnem sestanku ustanovili konferenco mladih delavcev podjetja »Mercator«. S tem je izpolnjen sklep družbeno-političnih organizacij, ki so dale pobudo za ustanovitev konference mladih delavcev na ravni podjetja.

V »Mercatorju« je zaposlenih več kot 2000 mladih, kar praktično pomeni 45 % vseh delavcev. Združeni v konferenco mladih delavcev bodo svoje naloge in programe lažje in uspešneje reševali.

Poleg delegatov, mladih delavcev podjetja, so se ustanovne konference v Kočevju udeležili tudi gostje. Mladi so povabili predstavnike podjetja in TOZD »Trgopromet«, predstavnika republiške konference ZSMS, predstavnika občinske konference ZSMS občine Kočevje in druge, ki so tudi aktivno sodelovali v razpravi.

Po izvolitvi organov konference so mladi prešli k delu in sprejeli poslovnik, razpravljali o nalogah delavske mladine, sprejeli akcijski program in izvolili organe konference mladih delavcev.

Po končani ustanovni seji konference se je predsedstvo konference že sestalo na svojem prvem sestanku, popoldne pa so se vsi udeleženci odpravili v znameniti Seškov dom, kjer so se na kratko seznanili z zgodovino Kočevja in si ogledali muzej.

Mile Bitenc

I.

Koordinacijska konferenca mladih delavcev podjetja Mercator (KKMD) se kot sestavni organizacijski del ZSMS, bori za aktivno vlogo mladine v graditvi samoupravne socialistične družbe in za doseganje idejno-politične ter akcijske enotnosti mlade generacije v podjetju Mercator na temeljih programa in politike ZKS in ZKJ.

KMD podjetja Mercator, osnovne organizacije Zveze socialistične mladine Slovenije (OO ZSMS) v temeljnih organizacijah, skupne komisije, komisije OO ZSMS in sleherni član — mladinec podjetja Mercator bomo svojo aktivnost vsebinsko dela usmerili na uresničevanje resolucij ZSMS sprejetih na 9. kongresu, na uresničevanje akcijsko-političnega programa ZSMJ, kongresnih dokumentov in sklepov 7. kongresa ZKS in 10. kongresa ZKJ in akcijskega programa ter stališč sveta ZK in konference sindikata podjetja Mercator, v uresničevanju nove ustave predvsem na tistih področjih, ki najbolj zadevajo interese mlade generacije podjetja Mercator.

II.

KKMD podjetja Mercator, njeni organi in organizacije se bodo v letu 1974/75 angažirali predvsem na naslednjih področjih:

1. Uresničevanje ustave

na vseh področjih družbenega življenja, v vseh sredinah, predvsem pa v TOZD in delovnih skupnostih podjetja Mercator. Naloge s tega področja morajo imeti prednost v delovanju OO ZSMS in morajo prežemati naše vsakdanje delo in prakso.

Vse OO ZSMS morajo v svojih akcijskih programih opredeliti (konkretizirati) naloge na področju uresničevanja ustave še v teku letošnjega leta, ter izposlovati tiste naloge, kjer bo mladinska

organizacija objektivno lahko največ naredila.

Naloge v zvezi s tem bodo predvsem:

- zagotoviti ustrezno zastopanje delovnih ljudi v vseh organih upravljanja in vodstvih družbeno-političnih organizacij v skladu s statutom in dogovorjeno načrtno kadrovsko politiko,

- nadaljevanje vsebinskega dograjevanja samoupravnih družbeno ekonomskih odnosov (usklajevanje samoupravnih aktov, sporazumov, dogovorov z novo ustavo in zakoni),

- izgradnja enakopravnih in tovariških odnosov med delavci,

- uveljavljanje zbora delavcev kot temeljne oblike samoupravnega odločanja,

- utrjevanje nove vloge delavskih svetov na delegatskih osnovah,

- uveljavljanje delavske kontrole,

- uveljavljanje, razvijanje in uresničevanje samoupravnega planiranja,

- zagotoviti, da bodo delavci resnični nosilci upravljanja pogojev sredstev in rezultatov svojega dela,

- zagotoviti popolno odločanje delavcev v združenem delu o vseh vprašanih splošne in skupne porabe,

- v celoti uveljaviti interes in odločanje delavcev o namenu in porabi dohodka na vseh ravneh,

- boj za stabilnejši razvoj gospodarstva in celotne družbe v duhu sklepov 4. seje predsedstva CK ZKJ,

- itd.

2. Konstituiranje temeljnih organizacij

in drugih oblik združenega dela ter procesov združevanja. Pri tej nalogi bomo v okviru KKMD podjetja Mercator in OO ZSMS tvorno sodelovali povsod tam, kjer so izpolnjeni pogoji ter na podlagi lastnih spoznanj in prakse pravočasno opozarjali na zavore, ki preprečujejo hitrejšo

konstituiranje vseh oblik združenega dela.

3. Delegatski sistem

na področju uresničevanja delegatskega sistema se bodo organi in organizacije KKMD in OO ZSMS polno angažirali.

Preveriti in precizirati moramo delegatske odnose v naših samoupravnih aktih ter uresničevanje bistva delegatskega sistema na relaciji: zbor delavcev — delegati — delavski svet — delegacija — zbor združenega dela.

4. Idejno-politično delo

KKMD podjetja Mercator bo na idejno-političnem področju v naslednjem obdobju organizirala posebne problemske konference, razprave in okrogle mize v zvezi z idejnim bojem proti klerikalizmu, na področju mladinskega tiska, mladinskih programov radia in televizije, kulture, marksističnega izobraževanja na šolah vseh stopenj, v založniški politiki in v sklopu idejno-političnega usposabljanja članstva in aktivistov ZSMS.

Na področju usposabljanja bo KKMD izdelala ter realizirala v sodelovanju z OO ZSMS celoten program neprestanega idejno-političnega usposabljanja za vsa področja dela.

Zavzemali se bomo za nadaljne uveljavljanje in razširjanje marksističnih krožkov predvsem v TOZD ter za njihovo ustrezno povezavo z marksističnimi centri pri ZK ter vsebinsko dela.

5. Obnavljanje in krepitev članstva ZK

Naloga vseh OO ZSMS in KKMD je, da skrbimo za nenehno obnavljanje in krepitev članstva ZK iz vrst mladine, predvsem njene socialne baze, to je mladih delavcev. Članstvo ZSMS v OO ZSMS je kadrovska baza za obnavljanje članstva v ZK v našem podjetju. Zato noramo izdelati ustrezne programe za usposabljanje in sprejemanje v ZK, ter najsodobnejše najbolj delovne razredne socialistično naravnane mladince predlagati za vstop v ZK. Naša akcija na tem področju mora biti stalna, še posebej pozorni pa moramo biti v tistih sredinah, v tistih TOZD kjer je premalo komunistov.

6. Ljudska obramba

Aktivnost na področju ljudske obrambe bo usmerjena predvsem na adejno-politično pripravo mladih na obrambo.

Načrtne bomo pristopili k realizaciji nalog na področju družbene samozaščite in ljudske obrambe, pripravili v ta namen problemsko konferenco kjer bomo izdelali skupaj z odborom za LO podjetja načela vključevanja mladih v LO in družbeno samozaščito naših temeljnih organizacij.

7. Štipendiranje

Pri uveljavljanju novega načina štipendiranja se bomo borili da se bodo samoupravni sporazumi s tega področja podpisali in spoštovali v vseh naših temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Prizadevali si bomo

zagotoviti enake možnosti za šolanje vseh mladini.

8. Politika zaposlovanja

V okviru uresničevanja politike zaposlovanja bodo KMD in AMD posebej obravnavale problematiko zaposlovanja mladih.

Zato moramo v OO ZSMD v temeljnih organizacijah zagotoviti da se bo razširil obstoječi obseg dela, povečana produktivnost na zaposlenega in odprlo ustrezno število delovnih mest.

Boriti se moramo za izvajanje politike zaposlovanja ter zagotoviti da se v vseh TOZD, delovnih skupnostih in podjetju izdela ustrezen kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni plan poslovanja in potreb po kadrih.

9. Usposabljanje na delovnem mestu

Neprestano dodatno, funkcionalno in ostalo izobraževanje na delovnem mestu mora biti cilj našega neprestanega prizadevanja. V zvezi s tem se bomo zlasti borili za to, da bo to načelo uveljavljeno tudi v samoupravnih aktih naših TOZD.

10. Stanovanjska politika

Ustrezna stanovanjska politika mora biti naša stalna skrb, boriti se moramo za dosledno izpeljavo akcij izgradnje delavskih stanovanj. Posebno skrb moramo posvetiti stanovanjskemu problemu mladih družin in mladih delavcev v našem podjetju.

11. Kultura

Nadaljevati, poglobljati in razširjati moramo kulturno dejavnost mladih, pojavljati se moramo kot tvorec kulture zato se bomo v OO ZSMS in KKMD borili za resnično odpiranje prostora za kulturno ustvarjanje mladih v TOZD.

12. Šport

Na področju športnega udejstvovanja, ki predstavlja enega od temeljev delovanja mladega človeka in kateremu mora posvetiti več pozornosti, načrtnosti, bomo v sodelovanju s sindikati nosilci športnega udejstvovanja mladih in vseh delavcev v podjetju.

13. Revolucionarne tradicije

Na področju revolucionarnih tradicij bomo v sodelovanju s sindikatom v temeljnih organizacijah posebno pozornost posvetili praznovanju 30-letnice osvoboditve in organiziranju raznih akcij, ki so do zdaj redko bile pripravljene v sodelovanju z mladino.

14. Spoznavanje mladih

Krepiti moramo stike med mladimi ljudmi v naših temeljnih organizacijah in ta akcija mora zajeti čim več mladih. Še v večji meri bomo razvijali, razširjali in poglobljali stike z mladinci naših TOZD. Preko ZSMS bomo skušali razvijati v okviru programa še stike z drugimi mladinskimi organizacijami.

(Nadaljevanje na 13. strani)

MLADINSKA KONFERENCA V SLIKI IN BESEDI

Prvi delegati se zbirajo pred našo poslovno zgradbo na Aškerčevi, od koder jih bodo avtobusi popeljali v Kočevje.

Tako, v Kočevje smo že prispeli. Še malo, pa se bo ustanovna seja konference mladih delavcev pričela.

V imenu Konference sindikata podjetja Mercator je vse navzoče pozdravil tovariš Marjan Gradišar ...

... nato pa je delovno predsedstvo zavzelo svoja mesta. Seja se je pričela.

... medtem pa je konferenca nadaljevala svoje delo.

Za tem pa je Vera Gradišar, predsednica komisije za volitve poročala o rezultatu volitev.

Tile mladinci so v imenu udeležencev konference in v imenu vseh mladih Mercatorja položili venec pred spomenik padlih...

Volili smo organe koordinacijske konference.

Pred odhodom domov pa so si ogledali tudi muzej revolucije v legendarnem Šeškovem domu.

V ORGANE KOORDINACIJSKE KONFERENCE MLADIH DELAVCEV PODJETJA MERCATOR SO IZVOLJENI NASLEDNJI DELAVCI:

Predsednik:
Sekretar:

IGOR GRUDEN, TOZD Idrija
MILOŠ DANILOVIČ, TOZD Panonija

Člani predsedstva:

FRANCKA RATKOVIČ, TOZD Preskrba
VERA GRADIŠAR, Delov. skup. podjetja
NATAŠA GANZA, TOZD TMI
BOŽIDAR ZALAR, TOZD Grosist
SONJA ČEČELOVIČ, TOZD Metlika
DRAGO POK, TOZD Emona
STANE POTKORITNIK, TOZD Trgopromet

Mladi v „Preskrbi“ bolj aktivni

»S kongresom ZSMS so mladi dobili nove osnove za delo in razvoj. Delo mladih je treba uskladiti z določili nove ustave ter v svojo dejavnost vplesti sklepe obeh kongresov ZK. Po besedah tov. Tita mora biti mladinska organizacija idejno politično in organizacijsko enotna, socialistično opredeljena in učinkovita v vzgojnem in družbeno-političnem delu.

Francka Ratkovič iz TOZD »Preskrba« Tržič se je prva prijavila k diskusiji in povedala o delu njihove mladinske organizacije.

Pri ocenjevanju vloge in položaja mladinske organizacije v TOZD Preskrba je ugotovila, da se je v zadnjem letu akcijsko okrepila, čeravno ni bilo lahko reševati problemov, ki so izhajali iz preteklosti in se soočiti z delom in težavami, ki jih prinaša sedanjost. Največji problem še vedno predstavlja neugoden delovni čas v trgovini, z njim se verjetno srečujejo vsi mladinski aktivni v trgovskih podjetjih. Kljub temu so se udeležili nekaj športnih tekmovanj, pohoda po partizanskih poteh, sodelovali so pri akcijah v počastitev 30-letnice Kokrškega odreda, ter se udeleževali vseh mladinskih seminarjev, ki jih je organiziral OK ZSMS Tržič. Dali so pobudo za tesnejše sodelovanje z OOS in OOZK in jim te organizacije dajejo polno podporo pri njihovem prizadevanju ter so zainteresirane za njihovo delo. Sodelujejo na zasedanjih DS TOZD, vključeni pa so tudi v družbeno-politično delo v občini Tržič. Kljub vsemu temu se niso mogli izogniti kritičnemu stanju, do katerega je prišlo predvsem zaradi neresnosti in neodgovornosti posameznikov, saj bi se moral vsak mladinec zavedati svoje vloge v novi družbeni ureditvi. V svojem prihodnjem delu bodo dali največ poudarka uresničevanju načela socialistične samoupravne družbe, angažiranju mladine na vseh področjih družbenega življenja, vključevanju čim več mladih v ZK, dvigu kulturne ravni mladih ter še naprej športnim udejstvo-

vanjem. OO ZSM TOZD Preskrba je obravnavala tudi akcijski program konference mladih delavcev podjetja in ga v polni meri

podprla, ter pozdravlja ustanovitve konference, saj je nujno potrebna v tako velikem podjetju, kot je Mercator.«

Stane Zupančič, predsednik RK ZSMS:

O nalogah mladine ob ustanavljanju OO ZSMS

»Poudariti je treba, da mora današnja konferenca najprej dobiti svoje temelje, to pomeni, da je treba v vseh TOZD ustanoviti OO ZSMS. V vsaki TOZD mora biti po določitvi statuta ZSMS ustanovljena osnovna organizacija, pogoj je, da vsaj 10 članov sprejem statut in se vpiše v posebni evidenčni list, enoten za vso Slovenijo. Vsaka osnovna organizacija izvoli predsednika, sekretarja, blagajnika in delegata v občinsko konferenco. Posebno pozornost je treba posvetiti prvim volitvam za posamezne izvršilne funkcije, saj je začetek dela OO ZSMS veliko odvisen od tistih, ki jo vodijo. Vsak mlad človek se vključuje v organizacijo na področju, kjer prebiva, dela ali kako drugače izraža svoj interes. Kot član ZSMS pa je dolžan delati na vseh področjih, omejen je le pri volitvah in voli le v tisti sredini, kjer je vpisan. Statut ZSMS, ki ga bo treba še vskladiti z zveznim statutom, je na razpolago na občinskih konferencah ZSMS. Vpis v članstvo je vpeljan, ker

doslej ni bilo mogoče določiti točnega števila članstva. OO lahko sprejme stališče, da se ne upošteva starostne meje 27 let. Pri ustanavljanju OO morajo biti evidenčni listi razdeljeni vsem mladim in se bo po teh evidenčnih listih videlo, ali se lahko ustanovi aktiv. V kolikor se bo ustanavljal, naj se ustanavlja v sodelovanju s tistimi TOZD, ki aktivne že imajo, predvsem pa se mora dobro kadrovsko pripraviti. Osnovne organizacije v TOZD se lahko organizirajo po posameznih aktivih, ki se preko delegatov povezujejo v osnovno organizacijo. Predstavnike v koordinacijski konferenci, kjer nimajo ustanovljene OO, bo potrebno po ustanovitvi OO izvoliti, kot so bili izvoljeni tisti delegati iz TOZD, kjer imajo že ustanovljene osnovne organizacije. Predlog za članarino je 1.—din na mesec, v vsaki posamezni OO pa se lahko dogovorijo za višjo članarino. V TOZD, kjer ni pogojev za ustanovitev OO, statut dopušča, da se mladi iz več TOZD povezujejo v eno OO.«

Po končani seji so se vsi udeleženci fotografirali pred spomenikom padlih.

Poslovnik o delu

Koordinacijske konference mladih delavcev in organov podjetja Mercator, Ljubljana n. sub. o.

I. SPLOŠNA DOLOČILA

1. člen

S poslovnikom koordinacijske konference mladih delavcev podjetja Mercator (v nadaljnjem besedilu: konference) in njenih organov se določa postopek za sklicanje, pripravljanje in vodenje sej, po katerih se člani konference, predsedstva oziroma komisij opredeljujejo do vprašanj, ki so na dnevnem redu, način sprejemanja sklepov, pravic in dolžnosti delegatov konference, predsedstva in komisij in druga vprašanja, vezana na delo konference, predsedstva in komisij.

2. člen

Seje konference se sklicujejo po potrebi, vendar najmanj enkrat na leto.

3. člen

Seje predsedstva in komisij se sklicujejo po potrebi, vendar najmanj enkrat na tri mesece.

4. člen

Seje konference, predsedstva in komisij so javne.

II. PRAVICE IN DOLŽNOSTI DELEGATOV, ČLANOV KONFERENCE, PREDSEDSTVA IN KOMISIJ

5. člen

— Da predlagajo za razprave aktualne družbene in politične probleme, posebej tiste, ki so vezani za mladinsko organizacijo v TOZD ali v podjetju;

— da posredujejo konferenci, predsedstvu, komisijam stališča in poglede, ki jih izraža članstvo, organizacije, vodstva in drugi;

— sodelujejo v konferenci, v aktivih in drugih samoupravnih, interesnih in družbeno-političnih organizacijah pri razpravah v zvezi s problematiko, ki jo je obravnavala konferenca oziroma je aktualno za mlado generacijo;

— da obveščajo konferenco, predsedstvo, komisije o problemih, na katere naležijo pri uresničevanju nalog, ki si jih je zadala konferenca, oziroma katerih nalog bi se bilo potrebno lotiti;

— da prevzamejo odgovornost za delo, ki jim je naloženo s programom, sprejetim na konferenci, predsedstvu oziroma komisiji;

— da se udeležujejo sej OO ZSMS, predsedstev v delovnih organizacijah in drugih oblik in metod delovanja na nivoju delovne organizacije, predvsem pa v OO ZSMS, kjer delujejo in po zadolžitvah tudi v drugih središnih;

— da so redno obveščeni o delu konference, predsedstva in komisij ter o vseh aktualnih problemih, da le-te lahko posredujejo konferenci in njenim organom oziroma obratno to prenašajo na članstvo OO ZSMS.

III. SKLIC SEJE KONFERENCE PREDSEDSTVA OZ. KOMISIJE

6. člen

— Seje konference, predsedstva oziroma komisije sklicuje predsednik oziroma sekretar po

sameznega organa po dogovoru;

— iniciative za seje konference in ostalih organov lahko daje OO ZSMS in sindikati, delegat konference, komisije pri konferenci, svet ZK ter konferenca sindikata podjetja,

— iniciative, predlogi in vprašanja se dostavljajo tistemu organu, za katero področje dela gre;

— materiali za seje se posredujejo delegatom najmanj en teden pred sejo.

IV. POTEK SEJE IN SKLEPANJE

7. člen

— predsednik posameznega foruma da na glasovanje dnevni red oziroma še dodatne predloge k dnevnemu redu, ki ga lahko podajo vsi sodelujoči;

— na sejah imajo pravico razpravljati vsi, ki na seji sodelujejo;

— razpravljavci razpravljajo samo po dnevnem redu;

— o sklepih glasujejo samo delegati — člani tistega organa, katerega seja je sklicana;

— vsako vprašanje je na dnevnem redu toliko časa, dokler člani želijo razpravljati in dokler ni razčiščeno;

— sklep organa je veljaven, če ga sprejme več kot polovica prisotnih delegatov — članov posameznega organa;

— sejam posameznih forumov oziroma konference mora prisostvovati več kot polovica delegatov — članov, da je sklepanje polno veljavno;

— glasuje se javno, v kolikor ni s statutom ZSMS drugače določeno.

V. ZAPISNIKI IN POSREDOVANJE GRADIVA

8. člen

Na vsaki seji konference in ostalih organov se vodi zapisnik, ki se dostavi vsem delegatom — članom in sodelujočim. Konferenca sprejme svoj program dela, ravno tako predsedstvo in komisije pri konferenci, ki so predvsem koordinatori in pripravljajo material za konferenco. Programi morajo biti usklajeni programi z RK ZSMS in ZSMS. Na osnovi tako sprejetih programov vsi delegati — člani skrbijo za izvajanje tega programa. Konferenca in njeni forumi seznanijo s programi vse OO ZSMS v delovnih organizacijah, OK ZSMS, občinske odbore sindikatov in obratno OO ZSMS seznanijo s svojimi programi konference mladih delavcev.

VI. KONSTITUIRANJE KONFERENCE, PREDSEDSTVA IN KOMISIJ

9. člen

— Konferenca se na svoji prvi seji konstituira in sicer:

— izvoli predsednika konference;

— izvoli sekretarja konference;

— izvoli ostale člane predsedstva;

— izvoli in imenuje komisije predsedstvu konference;

— predsednik posamezne komisije je obvezno član predsedstva konference;

— sprejme sklep o zadolžitvah članov konference pri OO ZSMS;

— sprejme poslovnik o delu konference in njenih organov;

— sprejme program dela v skladu z RK ZSMS in ZSMJ.

VII. SPREMEMBE POSLOVNIKA

10. člen

Spremembe poslovnika lahko predlagajo delegati konference in OO ZSMS v delovnih organizacijah.

Postopek za spremembo je enak kot za sprejem tega poslovnika.

VIII. KONČNE DOLOČBE

11. člen

Ta poslovnik začne veljati takoj po sprejetju na konferenci.

Predsednik KKMD podjetja Mercator Ljubljana n. sub. o.

Igor Gruden, l. r.

Akcijski program

(Nadaljevanje z 9. strani)

15. Statut ZSMS

Nove naloge na področju uresničevanja statuta in nove organiziranosti ZSMS so izredno pomembne, ker le dosledna izpeljava omogoča in ustvarja polne možnosti za našo afirmacijo, odločujoči vpliv delavske mladine ter našo ustvarjalno vlogo v družbi nasploh, še posebej pa v okviru sindikatov in SZDL. Zato se bomo v tem obdobju angažirali za naslednje naloge:

— OO ZSMS in KKMD morajo izdelati pravila svojega delovanja takoj po uskladitvi republiškega in zveznega statuta najkasneje do konca januarja 1975. Novo organiziranost ZSMS na vseh nivojih je potrebno organizirati v šestih mesecih po sprejemu republiškega statuta, to je do 1. aprila 1975.

— Še nadalje se bomo prizadevali, da postanejo problemske konference pomembna oblika in metoda dela KKMD in OO ZSMS kjer bodo prišli do izraza avtentični interesi mladine.

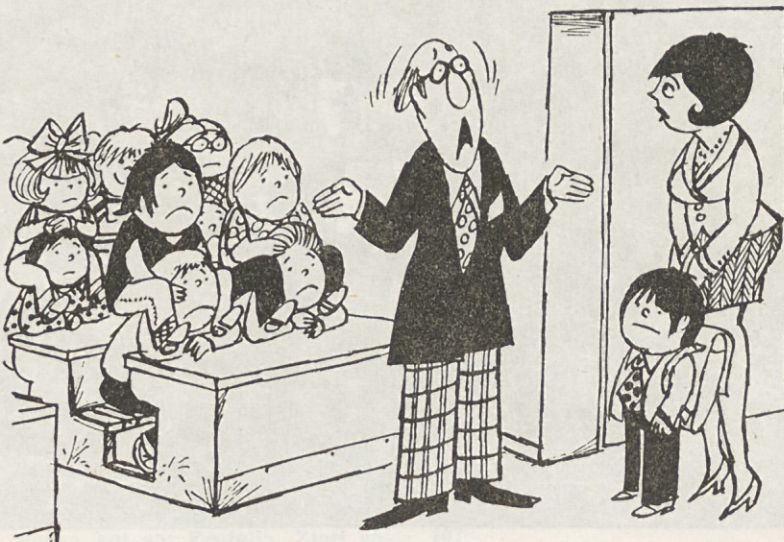
— KKMD in njeni organi se morajo polno angažirati pri konstituiranju novih osnovnih organizacij ZSMS ter dosedanje pri-

lagoditi novi organiziranosti, ter zato ustvarjati ustrezne pogoje in razvijati ustrezno aktivnost, predvsem v vseh oblikah združenega dela v vsaki TOZD.

— Takoj po kongresu moramo izpeljati vodilne konference v KKMD in OO ZSMS, najkasneje do 1. 4. 1975 zaradi enotnega mandatnega obdobja. Tam, kjer so bile pred kratkim izpeljane volilne konference se naj mandatna doba temu ustrezno podaljša.

15. Informiranje

V vseh strukturah delovanja ZSMS bo potrebno organizacijsko, vsebinsko in kadrovsko razvijati sistem informiranja. Razvijati bo treba dvosmerni pretok informacij s področja najučinkovitejših načinov komuniciranja in skrbeti, v povezavi s sredstvi javnega obveščanja, da bodo javnost, ostali delavci pa tudi sami člani ZSMS v podjetju pravočasno, pravilno in poglobljeno obveščeni o delu KMD in OO ZSMS.

— Ne, niti najmanjšega prostorčka nimamo več!

Solidarnost je vedno prisotna

Letošnje vreme v oktobru je krepko zagodlo kmetijstvu. Kmetijski kombinat Ptuj je bil v zagati, kako spraviti pridelke, rešiti kaj se je še dalo in seveda ustvariti primeren dohodek za več kot 1000-članski kolektiv. Vodstvo kombinata je vedelo, da smo trgovci solidarni in da radi priskočimo na pomoč. Močno se zavedamo, da so kmetijski delav-

ci odvisni v veliki meri od vremena, da njihovi dohodki zaviso od opravljene in vnovčene realizacije kmetijskih pridelkov, in da smo v končni fazi tudi trgovci odvisni, vsaj na našem področju, od dohodkov, ki jih dobi kmečko prebivalstvo in zaposleni na kmetijskem kombinatu.

V oktobru je bilo zelo malo lepih dni. Statistiki vedo povedati,

da je tak oktober prava redkost. Delavci Panonije smo dva dni pomagali kombinatu na trgatvi. Prva skupina, ki so jo sestavljali v glavnem zaposleni v Blagovnici in manjša skupina iz uprave (3 nadstropje), je bila na trgatvi zelo pridna. Natrgala je prek 13.000 kilogramov grozdja, kar je bil rekord pri kombinatu.

— Deset dinarjev kaže taksi-meter? Ali ne bi peljali za dva dinarja nazaj. Samo še osem dinarjev imam.

Vinorodni predeli v Podlehniku pri Ptuj, gledano iz Gorce, kjer je bila v trgatvi prva skupina delavcev Panonije, ki je dosegla zelo lep delovni uspeh.

— Prvi dan v šoli je bilo perfektno! Našega učitelja so odpeljali v bolnico z rešilcem.

Štirinajst puntarjev je bilo premalo, zato se je večkrat zgodilo, da smo s polnimi vedri čakali na puto. Morda bi bil rezultat še večji, če ne bi bilo toliko zastojev.

— Mali joka, ker bo dobil zobe!
— Potem ga pa ne sili, če jih noče.

— Kovček je prevelik za tu gori. Če mi pade na glavo...
— Ne skrbite, ničesar za razbiti ni v njem.

STROKOVNA EKSURZIJA POSLOVODIJ

Vsako leto organiziramo v Panonijo strokovno ekskurzijo za poslovodje. Letošnja je bila pozno jeseni, vendar po izbiri tovarn, ki smo si jih ogledali zelo zanimiva in pestra.

Razdelili smo se v dve skupini. Prva skupina je v Zagrebu najprej obiskala Tovarno električnih žarnic, medtem ko je druga bila v gosteh tovarne baterij Croatia. Nadaljnji program je bil skupen in sicer smo si ogledali tovarni Franck in TOZ.

Poleg ogleda proizvodnega procesa smo se v vsaki organizaciji združenega dela sestali s predstavniki vodstva OZD, samoupravnih organov, predvsem pa z ljudmi iz prodajnega oddelka.

Takšna oblika izobraževanja ima dvojni pomen. Poleg strokovnega ogleda proizvodnje in neposrednih stikov s predstavniki proizvajalcev, se lahko poslovodji sproščeno pogovorijo med seboj o problematiki, ki jo imajo v prodajalnah.

Direktor prodaje TOZ Zagreb govori poslovodjem o delu tovarne in odgovarja na postavljena vprašanja.

Kljub slabemu vremenu, ki je bilo na dan ekskurzije, smo bili vsi dobre volje, ko smo se odpravljali v Zagreb. Prav gotovo je k temu pomagal požirek dobre pijače.

Po ogledu tovarne baterij Croatia so nas njihovi predstavniki povabili v svoj obrat družbene prehrane.

Na obisku v tovarni Dana

Prejšnji mesec smo si nekateri delavci iz aranžerskega oddelka in sektorja ekonomske propagande in informativne službe, na povabilo tovarne rastlinskih specialitet in destilacije Dana iz Mirne, ogledali proizvodni proces v tovarni.

Gostitelji so za nas lepo poskrbeli. Iz Ljubljane smo krenili s posebnim avtobusom, ki nas je po dobri uri pripeljal v Mirno na Dolenjskem, v kraj v osrčju mirenke doline, med griče in pobočja, posejanimi z vinogradi in sadovnjaki.

Prav v teh krajih izdelujejo znamenito vino cviček. Že od nekdaj pa so tu odlično pripravljali tudi domače sadno žganje. Domačin VILKO MARIN je že leta 1935 ustanovil žganjarno, predhodnico današnje Dane.

Surovine so sadje in zdravilna zelišča

Sprva so izdelovali le nekaj vrst pijač kot, na primer, žganje in pelinkovec. Asortiment so kaj hitro izpopolnjevali. Predvsem od leta 1967 dalje, ko so pričeli s proizvodnjo kakovostnih žganih pijač in likerjev izdelanih iz rastlinskih surovin in pijač proizvedenih na bazi sadja in zdravilnih zelišč, kot so: Gorjan, Hermelika, Encijan in naravna žganja. Pomembno mesto pa zavzemajo sadni sokovi in še druge brezalkoholne pijače, na katere odpade kar 60 % vse proizvodnje.

Po tovarni nas je vodila ing. Pavla Kranjčeva, tehnična direktorica Dane. Že na samem dvorišču smo se lahko prepričali, da tu izdelujejo res naravne pijače. Videli smo toliko jabolč, kot še nikoli. Najpreje nas je popeljala v kotlarno, zatem pa v prostore, kjer se predelujejo surovine.

Vse se predeluje strojno in videli smo le malo delavcev. Najbolj živahno je bilo v polnilnici, ki je sicer avtomatska, vendar vseeno brez ljudi ne gre. Delavke in delavci še vedno ročno pakirajo steklenice v zaboje in kartone, prav tako pa morajo kontrolirati pranje steklenic, ki ga sicer opravljajo stroji. Tudi etikiranje steklenic je strojno.

Ogledali smo si tudi skladišča gotovih izdelkov. Še najbolj všeč pa nam je bilo v kleti, kjer smo videli ogromne tudi po 5000 l velike sode s pijačami. Najbolj dobre volje pa smo postali v prostoru, kjer so kuhali žganje. Brez poskušanja seveda ni šlo!

Oglasili smo se tudi v laboratoriju kjer izvršujejo kemično kontrolo čistosti, medtem ko smo izvedeli, da mikrobiološko kontrolirajo izdelke v Ljubljani na Zavodu za zdravstveno varstvo.

Dvesto vrst pijač

Danes zaposluje Dana 311 delavcev, ki letno ustvarijo približno 120.000.000 bruto realizacije. Njenih 24 trgovskih zastopnikov uspešno prodaja kvalitetne pijače na jugoslovanskem tržišču. Le kdo ne pozna pijač kot so: RES vinjak, Gorjan, Hermelika, Potentila, Apostolska vodka, pelinkovec Samo, Cynar, Kranjska slivovka, Dolenjski sadjevec. Seveda pa tudi kvalitetne naravne sokove, ki ne vsebujejo niti konzervansa kot so: Frutella, Zlati sokovi in sokovi v doypacku. Danes izdeluje Dana dvesto proizvodov.

Z nekaterimi je uspela že tudi na tujem tržišču.

Nove investicije

Tovarna povečuje kapacitete z novimi naložbami. Tako je že pod streho nova hala, v kateri bo sodobna destilacija. Čakajo še na aparature, ki so jih uvozili.

Tovarišica Kranjčeva nam je spregovorila tudi o nekaterih problemih tovarne. Predvsem je pereče kadrovsko vprašanje zavoljo tega, ker pri nas nimamo ustreznih šol za poklice v tovrstni industriji, strokovnjake pa je tudi težko dobiti zaradi oddaljenosti Mirne od mestnih centrov.

Veselo popoldne

Tokrat smo si ogledali še eno tovarno v Mirni in sicer nov obrat Kolinske, kjer izdelujejo Knorr pire krompir.

Po ogledih pa smo se odpeljali na kosilo v Mokronog, v znano gostišče DEU. Tu so nas postregli s pikantno divjačino in nič nenavadnega ni bilo, da nam je mlado vino prijetno zadišalo.

Popoldne smo se odpravili še v zidanico, ki jih je tod okoli polno. Bilo je prijetno, kot mora biti v takem okolju in na poti domov je v avtobusu zadonela domača pesem.

N. L.

— Zakaj moram biti že ob desetih doma, očka? Saj nisem več otrok.

— Saj prav zaradi tega.

— Do kje želite povratno karto?

— Neumno vprašanje. Do tukaj, seveda.

Te dni so drugi časopisi pisali o nas

V teh dneh, ko celoten Mercator po TOZD prireja proslave v počastitev 25-letnice podjetja, so prav temu, za nas velikemu dogodku posvetili tudi slovenski časniki že precej svojega prostora. Celostranske reportaže o razvojni poti našega podjetja so objavili že: Naša komuna (glasilo Obč. konference SZDL Ljubljana-Vič-Rudnik), Glas, Dolenjski list, Komunisti itd.

Med drugim pa so tudi ostali dnevni časopisi o Mercatorju pisali tole:

Delo, november 1974

SREBRNI JUBILEJ MERCATORJA

Ljubljansko podjetje se po velikosti uvršča na 10. mesto v SFRJ

Veliki M, skozi katerega se ob večerih prikaže na televizijskih zaslonih mežikajoča lepota s »skodelico kave za vas«, predstavlja današnji MERCATOR: 25 TOZD, 4427 zaposlenih in 832 učencev v gospodarstvu, 470 prodajaln.

MERCATOR, ki ima svoje prodajalne po 23 slovenskih občinah, največjo in najsodobnejšo blagovno hišo pa v Novem Beogradu, se uvršča po velikosti na 10. mesto v Jugoslaviji. Lani so ustvarili 2.732.332.090 din prometa, doseženi plan z zvišano amortizacijo je znašal 282.063.321 din, akumulacija 83.467.068 din.

Letos slavijo svojo 25-letnico. V tem času so se razširili še na gostinstvo, inženiring za gostinske, trgovske in poslovne objekte,

hladilniške storitve in zastopanje tujih podjetij.

Dnevnik, 13. 11. 1974

SPORAZUM

Včeraj je bil podpisan dokončni samoupravni sporazum o združevanju v podjetju MERCATOR. Tokrat so bile podpisane še tretje, dokončne spremembe.

»Po dolgi in temeljitih razpravah smo uskladili težnje za nadaljnji razvoj podjetja. Z današnjim aktom, s podpisom tretjih sprememb samoupravnega sporazuma o združevanju, so postale TOZD dejansko pravno samostojni objekti v okviru podjetja Mercator, je povedal Jože Renner, predsednik zbora podpisnikov za združevanje v podjetju MERCATOR.

Dnevnik, 21. 11. 1974

JUBILEJ

Letos praznuje MERCATOR svojo petindvajsetletnico. Iz majhnega grosista iz leta 1949 je MERCATOR v tem razdobju s številnimi integracijami zrasel v veliko in močno delovno organizacijo. Organiziran je v 25 TOZD in dve delovni skupnosti, prek 5000 zaposlenih pa bo v letošnjem letu ustvarilo okrog tri in pol milijarde prometa.

Te dni se vrstijo proslave ob srebrnem jubileju podjetja druga za drugo. Nedavno so v Klubu poslancev v Ljubljani ta visok delovni jubilej počastili delavci delovne skupnosti podjetja in TOZD Grosist iz Ljubljane.

Po svečani seji obeh delavskih

svetov so prejeli diplome in nagrade delavci, ki so podjetju zvesti že 10 oziroma 20 let.

Dolenjski list, november 1974

2000 mladih organiziranih

Ustanovna konferenca mladih v MERCATORJU

V Kočevju je bila v soboto, 16. novembra, ustanovna konferenca mladih delavcev podjetja MERCATOR. Tako so mladi tega podjetja izpolnili sklep sveta Zveze komunistov in izvršnega odbora konference sindikata, ki sta dala pobudo za ustanovitev konference mladih delavcev na ravni podjetja.

V Mercatorju je zaposlenih okoli 2000 mladih delavcev, kar predstavlja 45 odstotkov vseh delavcev. Sedanja organiziranost mladih v TOZD je slaba, saj ima od 25 TOZD ustanovljen aktiv mladih delavcev le 10 temeljnih organizacij združenega dela.

Tako bo imela novoustanovljena konferenca kar precej dela, saj je že na ustanovni seji sprejela obširen in obetajoč delovni program. Mladi Mercatorjevi delavci, ki so se zbrali v Kočevju (v tem mestu je Mercatorjeva TOZD Trgopromet), so med zasedanjem položili venec pri spomenu padlih v Kočevju, ogledali pa so si tudi muzej v Šeškovem domu.

Dolenjski list, november 1974

25 LET MERCATORJA

Mercator TOZD Trgopromet Kočevje je 9. novembra svečano

proslavil 25-letnico obstoja. Na proslavi, ki je bila v domu Jožeta Seška, so govorili direktor TOZD Trgopromet Jože Berlan, predsednik DS Drago Pavuna in generalni direktor Mercatorja Adi Osterc.

Dnevnik, 19. 11. 1974

Dnevnik je ta dan priobčil vest o ustanovni seji konference mladih delavcev podjetja MERCATOR, ki je bila 16. novembra v Kočevju.

Glas, 22. novembra 1974

MERCATORJEVIH 25 let (fotoreportaža o praznovanju v TOZD Preskrba Tržič)

Letos praznuje organizacija združenega dela MERCATOR iz Ljubljane srebrni jubilej. Podjetje je bilo na osnovi odloka predsedstva vlade LRS ustanovljeno 4. marca leta 1949...

Srebrni jubilej osrednje organizacije združenega dela slavijo v vseh 25 temeljnih organizacijah združenega dela, decembra pa je načrtovana osrednja proslava v Ljubljani. Ena takšnih proslav je bila v ponedeljek zvečer v Tržiču, organizirala pa jo je tržiška MERCATORJEVA temeljna organizacija združenega dela PRESKRBA. Tudi o njenem nastajanju in delovanju kaže zapisati nekaj besed!

Temeljne današnje TOZD Preskrba segajo v leto 1974, ko so v Tržiču oblikovali podjetje Megopot. Tri leta kasneje je bila ustanovljena Preskrba, ki je naslednji dve leti doživljala temeljite reorganizacije. Leto 1947 je zato Preskrbino ustanovitveno leto in so nekateri tovariši in tovarišice, ki so bili takrat pri Megopotu, danes še vedno člani delovnega kolektiva Mercator. Do leta 1967 je današnja temeljna organizacija Preskrba doživela še nekaj reorganizacij, potem pa se je pripojila k Mercatorju. Prodajne in skladiščne trgovske površine v tržiški občini so se podvojile, zrasla je nova veleblagovnica in številni drugi trgovski lokali, mreža se je izpopolnila, vzoredno s tem pa se je zboljševala tudi ponudba.

Na ponedeljkovi slovesnosti, ki so se je udeležili Mercatorjevi delavci, predstavniki tržiške občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij, predstavniki potrošnikov, predstavniki osrednjega podjetja iz Ljubljane ter predstavnikov krajevnih skupnosti tržiške občine, so podelili zlate Mercatorjeve značke delavkam in delavcem, ki so še četrto stoletja člani Mercatorjevega kolektiva oziroma kolektiva Preskrbe. Prejeli so jih Genovefa Cerar, Metka Dornik, Milan Perko, Anica Treven, Krista Krmelj, Vida Mejač, Damjana Miklič, Marija Mokorel in Zdenka Meglič. Zlati znački sta prejela tudi upokojenca Vida Filač in Jože Zlobec, ki sta bila pri podjetju 25 let, ter direktor TOZD Preskrba Jože Mokorel in druž-

Ponujamo vam...

Hladno vreme, pa dež in sneg prinašata tudi prehlad. Najprimernejši so seveda »Paloma« papirnati robčki. Zdaj vam jih ponuja »Slatkogorska« v novi, družinski embalaži. Če se boste odločili za nakup 100 robčkov, potem boste odšteli le 11.— dinarjev.

Tokrat vam predstavljamo marelični kašasti sok, ki ga Vitaminka iz Banja Luke na tržišče pošilja v litrskih steklenicah. Cena je ugodna, saj je za steklenico mareličnega soka treba odšteti le 8.— din.

Izbral in zapisal
Mile Bitenc

benopolitični delavec ter vodja najbolj oddaljene poslovalnice v Lešah Rudi Žagar. Posebne jubilejne nagrade pa so podelili 54 delavcem, ki so pri Mercatorju oziroma TOZD Preskrba 10 oziroma 20 let. Slovesnost je z izbranim koncertom popestril Koroški akademski oktet.

GLAS, november 1974

Fotovest:

V ponedeljek zvečer se je na proslavi ob 25-letnici MERCATORJA v dvorani kina Tržičanom prvič predstavil Koroški akademski oktet pod glasbenim vodstvom Cirila Krpača...

Predstavniki družbeno-političnih organizacij Mercatorja Marjan Gradišar je izročil Mercatorjevo zlato značko tudi direktorju TOZD Preskrba Jožetu Mokorelu.

Naša komuna, november 1974

Občani negodujejo nad slabo preskrbo

KAJ JE Z GRADNJO TRGOVIN V NAŠI OBČINI?

Že v prejšnji številki smo zapisali, da so prav na področju občine Ljubljana-Vič-Rudnik v zadnjem času vse pogostejše zahteve potrošnikov po gradnji novih trgovskih lokalov. Stanovanjske soseske, naj so to družbene ali individualne gradnje, rastejo iz dneva v dan. Nove trgovine so potrebne, ne odpira pa jih nihče. Kako dolgo bodo prebivalci novih naselij, kot so na primer Kozarje, Bonifacija in Murgle morali po nakupe v precej oddaljene trgovine?

Oglasili smo se v podjetju Mercator, najmočnejšem trgovskem podjetju v naši občini. Na vprašanje, kakšna je trenutna situacija z gradnjami novih trgovinskih lokalov, nam je direktor razvojno-planskega sektorja, Stane VRHOVEC povedal naslednje:

»Mercator je najmočnejše trgovsko podjetje v občini Ljubljana-Vič-Rudnik, ki v glavnem v celoti pokriva in zadovoljuje potrebe občanov po vsakodnevni preskrbi. Da pa to pokrivanje v sedanjih fazi ni več zadovoljivo, moramo seveda priznati. Eden od osnovnih vzrokov je dokaj močno naseljevanje občanov tudi na viško področje. Že nekaj let nazaj

lahko govorimo tudi na področju občine Vič-Rudnik o dokaj močni stanovanjski izgradnji, tako individualnih stanovanjskih hiš, kakor tudi o organizirani družbeni izgradnji stanovanj. Še posebej pa bo postala vsakodnevna preskrba občanov deficitarna v naslednjih letih, ko bo tudi področje te občine deležno še močnejše organizirane izgradnje družbenih stanovanj iz sredstev solidarnostnega sklada.

Drugi vzrok pa je treba iskati v tem, da smo v dosedanji praksi izgradnje stanovanj zanemarili izgradnjo spremljajočih, za občane potrebnih infrastrukturnih objektov, med katerimi sigurno zavzema tudi vsakodnevna preskrba izredno pomembno mesto.

Ob tako dinamični dosedanji

pri sestavi srednjeročnega razvoja podjetja ob taki finančni možnosti izredno odgovorna naloga, objektivno oceniti možnosti, kako zadovoljiti potrebam občanov. Ta odgovorna naloga je po našem mišljenju tudi pri vseh ostalih družbenopolitičnih akterjih, ki imajo tudi dolžnost skrbeti za občana.

S predstavniki skupščine občine Ljubljana-Vič-Rudnik smo ustvarili pregled dosedanje izgradnje stanovanj in tudi skupno ugotovili predvideno vizijo nadaljnje graditve stanovanj ter na ta način prišli do dokaj realnih osnov, kje so ta deficitarna področja preskrbe na območju naše občine.

Pri tej analizi smo izhajali iz stanovanjskih sosesk, ki so že zgrajene, ali pa so v svoji gradnji tik pred zaključkom. To so predvsem soseske VS 5 Rožna dolina, VS-2 Kolezija, VS-1 Trnovo, VS-4 Bonifacija, VS-103 Murgle, RS-3 Krim in VS-3 Tržaška cesta, raz-

zen tega pa tudi Orlova cesta in področja ob Dolenjski cesti (naselje London in Nova Škofljica). Poleg teh pa imamo v evidenci tudi preskrbovalni center ob Tržaški cesti, kot tudi novo tržnico, prav tako ob Tržaški cesti.

Eden od vzrokov, da je izgradnja preskrbovalnih punktov tako deficitarna, je tudi neurejena urbanizacija določenih področij na območju občine Ljubljana-Vič-Rudnik. Tu imamo predvsem v Rudnik. Tu imamo predvsem v prebivalcev med Tržaško in Polhograjsko cesto, to je območje, ki v urejevanju cestnega omrežja Ljubljane in avto ceste Postojna-Maribor zaradi posameznih tras še ni urejeno.

Teh nalog in potreb se tudi naše podjetje dobro zaveda in bo skušalo z vsemi odgovornimi faktorji reševati ta problem v okviru možnosti,« je ob koncu poudaril Stane Vrhovc.

HA-HA-HA

Sonja sprašuje svojo mater: Danes sem se sprla s svojim zaročencem. Kaj misliš, kdo od naju mora prvi popustiti.

Mati: Zelo enostavno, Sonja. Pred poroko popuščaš ti, po poroki on.

Ponoči zazvoni telefon: Prosim ali je tam ena, ena ena, ena.

— Ne tu je enajst, enajst.

— Oprostite prosim, potem sem izbral napačno številko.

— Nič, nič. Tako ali tako sem bil zbuhen. Telefon me je zbudil...

— Čemu pripisujete, da ste dočakali častljivo starost 100 let?
— Predvsem temu, da sem se rodil leta 1874.

— Veš mama, najin zakon je zelo vesel in harmoničen. On slika, jaz kuham, potem pa drug pri drugem ugrabava, kaj je nastalo.

S HUMORJEM V NOVO LETO

Učitelj: Povej mi, Drago, ali lahko jemo vse vrste gob!

Drago: Lahko, toda nekatere samo enkrat.

V pasji trgovini želi neka ženska kupiti psa in vpraša lastnika:

— Ali je tale pes zvest?

— In še kako! Že štirikrat sem ga prodal in vsakokrat se je vrnil k meni nazaj.

Profesor na univerzi: Tovariš kandidat, vidim, da imate s tem vprašanjem težave.

Študent: Ne, tovariš profesor. Z odgovorom.

Zaskrbljeno in razočarano ogleduje frizer skoraj že plešasto glavo svoje stranke:

— Torej moja voda proti izpadanju las ni nič pomagala.

— Niti malo ne, čeprav sem popil vse tri stekleničke, ki sem jih kupil pri vas.

Žena svojemu možu ponudi turško kavo.

Mož: Toda naj ne bo premočna, sicer v službi ne bom mogel spati.

Tovarišica Židan se prvič pelje v mesto s svojim novim avtom. Pred semaforjem ji avto nenadoma ugasne in ne more naprej. Prižge se zelena luč, rumena luč, nato rdeča in zopet zelena. ..., toda avto ne more vžgati. K njej pristopi miličnik in jo vpraša:

— Oprostite, toda ali vam naše barve ne ugajajo ...

— Kje pa! To ni počitniška barva, to je rja od stalnega deževja!

— Telefoniraš sedaj mojim bacilom, stric doktor?

— Tovariš natak, kaj boste rekli k tej muhi v moji juhi?

— Kaj pa naj bi rekel, saj me ne bo razumela ...

Peter: Očka, obljubil si mi pet din, če bom šolsko nalogo pisal pozitivno. No, imam dobro novico za te.

Oče: Zelo sem radoveden, Peter in predvidevam, da je vse v redu.

Peter: To ravno ne, toda pet din lahko prihraniš ...

Dva prijatelja se po dolgem času zopet srečata.

Prvi: Slišal sem, da si se poročil. No, kako se sedaj počutiš kot mož?

Drugi: Vedno mlajši se zdim sam sebi. Sedaj moram namreč zopet kaditi na skrivaj.

Zdravnik: Ali pijete?

Pacient: Da.

Zdravnik: Ali kadite?

Pacient: Da.

Zdravnik: Torej, če se boste temu odpovedali sem prepričan, da boste dočakali 80 let.

Pacient: Prepozno doktor, saj jih imam že 85.

Dva prijatelja gledata kolesarske dirke in prvi pravi:

— Janez, stavim, da bo tisti z rdečim šalom zmagal.

— Kaj ne vidiš, da tisto ni šal, ampak jezik.

V restavraciji.

Natak gostu, ki se ne more odločiti kaj bo jedel: Kaj pa polži, jih že poznate?

Gost: Da, prav tu mi je zadnjičkrat eden stregel.

Neki slikar sedi na obali in riše zahajajoče sonce. Mimo pride dva turista mož in žena.

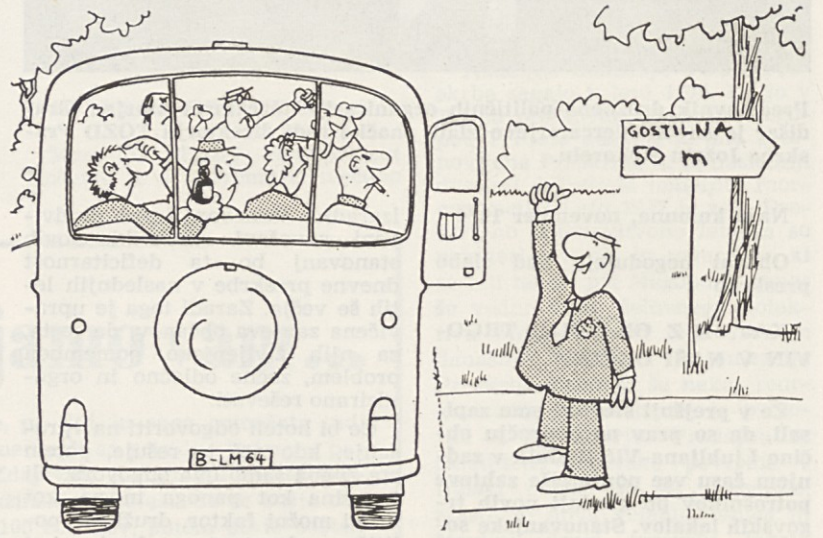
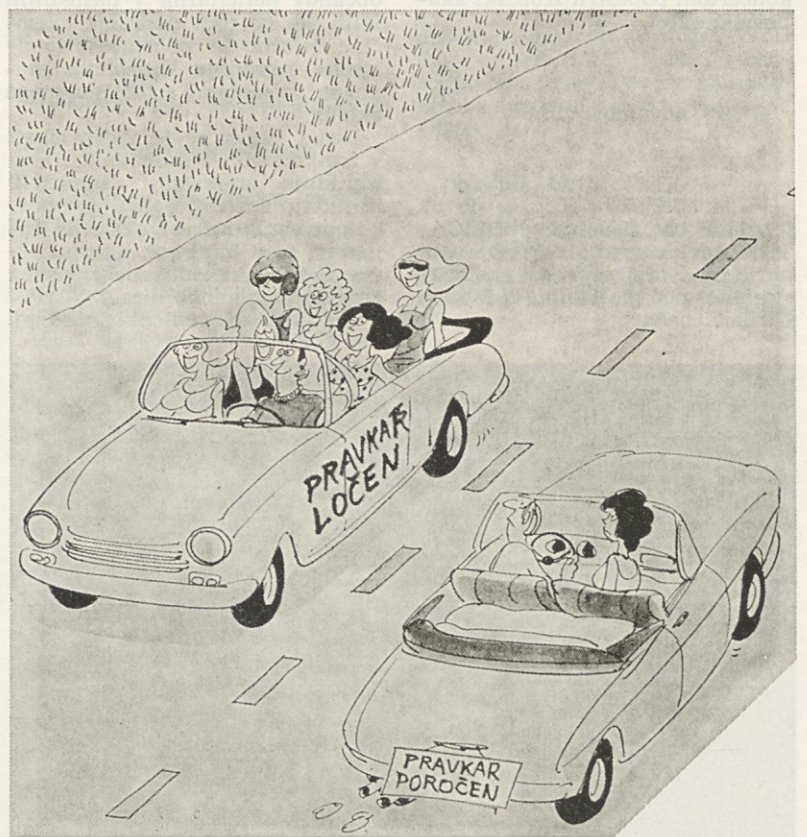
— Ali vidiš Egon, pravi žena možu, kako se je treba truditi če nimaš fotoaparata.

— Ne pozabi zalivati rože, Jurel, naroči žena možu, ko se poslovlja od njega, ko gre na službeno potovanje.

Jure: Ne skrbi, žena, jaz že vem, kaj je žeja.

— Mirno sedeti in imeti usta zaprta, to znam tudi doma, zato se to ne bom več hodil učiti v šolo!

— Tako, ljudje. Naredimo nekaj za našo rekreacijo in ta zadnji košček poti vsi tecimo!

— Pretežko je, nalepiti morate še eno znamko!
— Toda, potem bo še težje.

— Ali vidiš očka, štoklja me je prepoznala!

— Če boš delala daljše korake, bodo novi čevlji dalj časa zdržali.

— Razburljivo mora biti, če si poročena z boksarjem; po vsakem dvoboju izgleda drugače.

— Ali vidiš mamica? Naš pes je že pravi umetnik: stati zna že na treh nogah!

— Zaradi česa si tokrat tu?
— Moja stara bolezen: predolgi prsti, prekratke noge!

— Tu piše: vsaka ženska izgovori na dan 10.000 besed.
— Potem si ti gotovo svetovna rekorderka, Suzi.

— Ali me še poznaš, Katka?
— Seveda, ti si teta, ki mi še nikoli ni ničesar prinesla!

— Ne, ne, nočem italijanskega paradižnika. Vzela bom nemškega.
— Aha, ne boste ga jedli. Ni sem vedela, da se boste z njim pogovarjali.

— Ali motite vašo ženo, ko v spanju govorite?
— Ne, ne, tovariš doktor. V službi se mi zato smejejo.

— Kot vidim, ste k računu prišli tudi datum!
— No, in kaj potem. Čas je tudi denar!

— Če me ne boš uslišala, se bom vrgel pod vlak, ki pelje ob 8. uri.
— Premislila bom, Janez. Vzemite raje vlak, ki pelje ob 9. uri.

— Jurček joka neprenehoma in ne vem kaj bi naredila.
— Ali nimaš nobenega navodila, mamica?

— Mama, ali lahko danes berem v postelji dokler ne zaspim?
— Izjemoma lahko, toda nikakor ne dalj!

Mercatorjeva novoletna tombola

panonija	grmada	polje	vrhnika	evropa
hrana	jelka	emba	logatec	špecerija
investa	trgopro- met	litija	nebotič- nik	tmi
standard	metlika	emona	gradišče	preskrba
beograd	idrija	hladilni- ca	rožnik	grosist

Že v prejšnji številki smo vam, dragi bralci, napovedali zanimivo nagradno igro in obljubili super nagrado. Zdaj je obljubljena »Mercatorjeva novoletna tombola« tu. Pred vami je razpredelnica, v katero so vpisana imena vseh naših 25 TOZD.

In kaj je vaša naloga? Obkrožite imena 6 TOZD, »tombolsko tablico« izrežite, naepite jo NA DOPISNICO in pošljite v naše uredništvo.

In nagrada? STO STARIH TISOČAKOV! Če bo pravih rešitev več, bomo nagrado razdelili, seveda na enake dele.

In ker je tu Novo leto, je Dedek Mraz pripravil nekaj tudi za tiste, ki ne bodo prišli za to »super nagrado«. Med vsemi ostalimi bomo razdelili, seveda z žrebom, tri nagrade: sušilno avbo za lase in dve kolekciji izdelkov Medexa.

In zdaj na delo. Še enkrat naj vam povemo, da bomo upoštevali le tiste rešitve, ki jih boste poslali nalepljene na dopisnicah. Uredništvo časopisa »Mercator«, 61000 Ljubljana, Tržaška 37/a. Rešitve pošljite najkasneje do 10. januarja 1975.

Pri žrebanju vam želimo veliko sreče, enako pa tudi v Novem letu!

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

● Dedek Mraz prihaja. Nam je že zaupal, da bo za naše najmlajše pripravil igrico in obdaritev. Povabil pa bo tudi naše upokojence na TRADICIONALNO NOVOLETNO SREČANJE v Domu JLA v Ljubljani. Šli bomo tudi tja in zapisali, kako je bilo.

● Novo leto je tu. Naši aranžerji so prodajalne oblekle v praznično, novoletno obleko. Pa veste koliko priprav in dela vzame enkratna dekoracija? Bili smo pri njih v delavnici in v pogovoru z njimi zapisali veliko zanimivosti. Obenem pa smo pokukali tudi v druge DELAVNICE SERVISNIH DEJAVNOSTI.

Ovogodišnja lepota Jugoslavije JADRANKA BANJAC, pre odlaska na takmičenje »Miss sveta« u Londonu, dopunila je svojo garderobo u našoj robnoj kući. Duže vremena se je zadržala u butiku »3 M«, koji nudi lepe i ekstravagantne modele odela i modnih dodataka.

Ovom prilikom Jadranka Banjac i još nekoliko lepota primio je direktor Zoran Popović koji jih je vodio po svim odelenjima.

Na ozkem mostu se srečata dva avtomobilista in obstaneta, ker ne moreta drug mimo drugega.

Pa zavpije prvi: zaradi enega idiota že ne bom zapeljal nazaj in se mu umaknil!

Drugi: Jaz storim to vedno.

Žena svojemu možu: Igor, danes sem k nam povabila mojega nekdanjega zaročenca. Saj nimaš ničesar proti ali ne?

Mož: Seveda ne. Saj veš, da rad vidim srečne ljudi.

Izid žrebanja nagradne križanke

V naše uredništvo je prispelo 91 rešitev izmed katerih je bilo 76 pravih. Med njimi smo izžrebali naslednje reševalce:

Prva nagrada pripada Zdenki Mikec, 61000 Ljubljana, Ob žici 7, Delovna skupnost podjetja. Drugo nagrado je žreb dodelil Dušanu Jakši, TOZD Grosist, tretjo nagrado pa bo prejela Marica Kariž, TOZD Grosist.

Mercator

Glasilo delovnega kolektiva »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3 — Izdaja skupni delavski svet podjetja »Mercator« — Izhaja enkrat mesečno — Ureja uredniški odbor: Edo Božič, Danilo Domanjko, Branko Gorjup, Kancijan Hvastija, Nada Lombardo, Marjan Pogacnik, Jože Rener, Janez Rozman, Mirko Rupel, Stane Vrhovec, Ivanka Vrhovčak — Odgovorna urednica: Ivanka Vrhovčak — Tisk: Učne delavnice, Ljubljana, Bežigrad 8

Oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov

dragi bralci

Pred vami je prva priloga, namenjena 25 letnemu delu in razvoju Mercatorja. Današnji jih bo sledilo še več. Časovno bodo pričevanja o prehojeni poti zajemala tri značilna Mercatorjeva razvojna obdobja: prvo — od ustanovitve predhodnika današnjega Mercatorja, trgovskega podjetja z živili, do pričetka integracijskih procesov; drugo, obdobje integracijskih procesov — motivi za integracijo, značilnosti pripojitvenih pogodb in razvojne značilnosti pripojenih podjetij in tretje — zadnje obdobje — obdobje skupne solidarnostne intenzivne investicijske gradnje maloprodajne mreže in samoupravno konstituiranje po novi ustavi.

Se posebno za prvo obdobje ni na voljo dovolj arhivskega gradiva. Zato smo izprašali mnoge naše starejše sodelavce, ki so obudili spomin na tiste čase, nekateri pa so nam celo iz svoje zasebne arhivske zbirke posodili fotografije in prepise. Vsem hvala za pomoč in sodelovanje!

Spričo takih razmer je bilo seveda težko zbrati in tudi ustrezno predstaviti prvo obdobje našega obstoja. Morda smo, napak obveščeni, tudi zapisali kaj netočnega. Prepričani smo, da smo mnogo zanimivega tudi nevede in nehote izpustili. Zato vas prosimo, starejši sodelavci, napnite spomin, pregledjte dokumente in fotografije, popravite netočnosti, dopolnite nas. Vaše popravke bomo objavili v naslednji prilogi in tako enkrat za vselej zbrali verodostojno gradivo o našem začetku.

Hkrati se obračamo na vse člane kolektivov TOZD: s prihodnjo prilogo začenjamo obdobje integracij. Pomagajte nam s podatki, pisмено in slikovno dokumentacijo predstaviti to obdobje. Sporočite nam pisмено ali po telefonu (61 937), kje vas najdemo. Opozorite nas, kdo bi nam vedel o tej in oni zadevi s katerega koli obdobja največ povedati. Prosimo tudi vodstva TOZD, da pripravijo ustrezno dokumentacijo o razvojni poti njihove sedanje temeljne organizacije združenega dela. V teh dneh vas bodo obiskali naši sodelavci, in prosimo, da jim pomagata zbrati ustrezno gradivo.

S tako skupno pomočjo in sodelovanjem nam bo uspelo zbrati gradivo kot ga v Mercatorju še nismo imeli. In, kar je še posebej pomembno, s časopisno prilogo ga bo dobil vsak delavec v Mercatorju.

Uredništvo

mercatorjevih 25 let

4. marca 1949. leta je Predsedstvo vlade LRS ustanovilo republiškega grosista Trgovsko podjetje z živili, s sedežem v Ljubljani, Tyrševa c. 31.

27. marca 1949 je tedanji v. d. direktorja **Bogomir Motoh** poročal glavni direkciji državnih trgovskih podjetij v Ljubljani, da je v podjetju zaposleno skupno 36 delavcev in uslužbencev. Teden zatem je predložil še novo organizacijsko shemo, v kateri predvideva skupaj 59 zaposlenih.

29. marca je podjetje zaprosilo Narodno banko FLRJ filiala Ljubljana za otvoritev bančnega računa.

20. aprila je vložil ravnatelj podjetja **Franjo Peterman** na Ministrstvo za finance SRS pri-glasnico za vpis v register državnih podjetij. V njej med drugim piše:

1. Državno trgovsko podjetje z živili Ljubljana je ustanovila vlada LRS z odločbo z dne 4. 3. 1949 S zak. št. 162.

2. Podjetje je pod operativnim upravnim vodstvom Generalne direkcije državnih trgovskih podjetij LRS pri ministrstvu za trgovino in preskrbo LRS.

3. Firma podjetja se glasi: Trgovsko podjetje z živili Ljubljana.

4. Osnovna sredstva podjetja so 1.000.000 din in obratna sredstva 1.125.650,64 din.

5. Podjetje ne bo imelo svojih podružnic, temveč le poslovalnice s skladišči v treh ali štirih večjih centrih. Podrobna določitev kraja za ta skladišča še ni izvršena in bomo zato seznam skladišč in pomožnih naprav predložili naknadno.

6. Sedež podjetja je v Ljubljani.

7. Za podjetje je pooblaščen za podpisovanje ravnatelj podjetja tovariš **Franjo Peterman**, v njegovi odsotnosti ali zadržanosti pa šef komercialnega oddelka tovariš **Bogomir Motoh**. Vse listine denarnega, materialnega, obračunskega in kreditnega značaja pa podpisuje poleg ravnatelja ali šefa komercialne-

ga oddelka še glavni računovodja tovariš **Jože Dolničar**, v njegovi odsotnosti pa njegov namestnik tovarišica **Božena Jug**.

Nastanek in razvojna pot samoupravljanja sega v leto **1950**. V tem letu je bil izdan Temeljni zakon o upravljanju, s čimer je bilo odpravljen dotedanje administrativno vodnje gospodarskih organizacij in so bili po določenem času izvoljeni prvi organi upravljanja: delavski sveti in upravni odbori. Le-ti so imeli bolj političen kot gospodarski značaj.

Za prvega predsednika delavskega sveta je bil izvoljen, sedaj že pokojni, **Franč Ajdič**, delavec v skladišču.

Smo v letu **1953**. Spremenil se je način trgovanja. Ni več dirigirane trgovine, prešli smo na prosto trgovanje.

Leta **1953** je podjetje spremenilo ime. Pojavilo se je ime **MERCATOR**. Podjetje je moralo spremeniti naziv zaradi zunanje trgovinske dejavnosti, ker poprejšnje ne bi bilo primerno.

20. avgusta istega leta je izdal Državni sekretariat za gospodarstvo na osnovi Uredbe za ustanavljanje Uprave za zunanjo trgovino FLRJ v zvezi z odločbo o izdajanju pooblastila za izvoz in uvoz ter druge posle v mednarodnem prometu, pooblastilo po katerem lahko podjetje Mercator uvaža naslednje artikole: kolonialno blago (kava, čaj, riž, začimbe), južno sadje (limone, pomaranče, suho grozdje) in maščobe.

Na osnovi tega pooblastila je bil Mercator registriran pri Upravi za zunanjo trgovino FLRJ.

V letu **1957** smo uvedli tudi prvo potniško službo, ki jo je narekovala večja izbira blaga v skladišču: notranja trgovina je bila sproščena, asortiment pa smo popestrili in dopolnili z artikli iz uvoza.

29. 4. 1957 smo ponovno dobili zunanje trgovinsko registracijo z združitvijo s trgovskim podjetjem Ljubljana export.

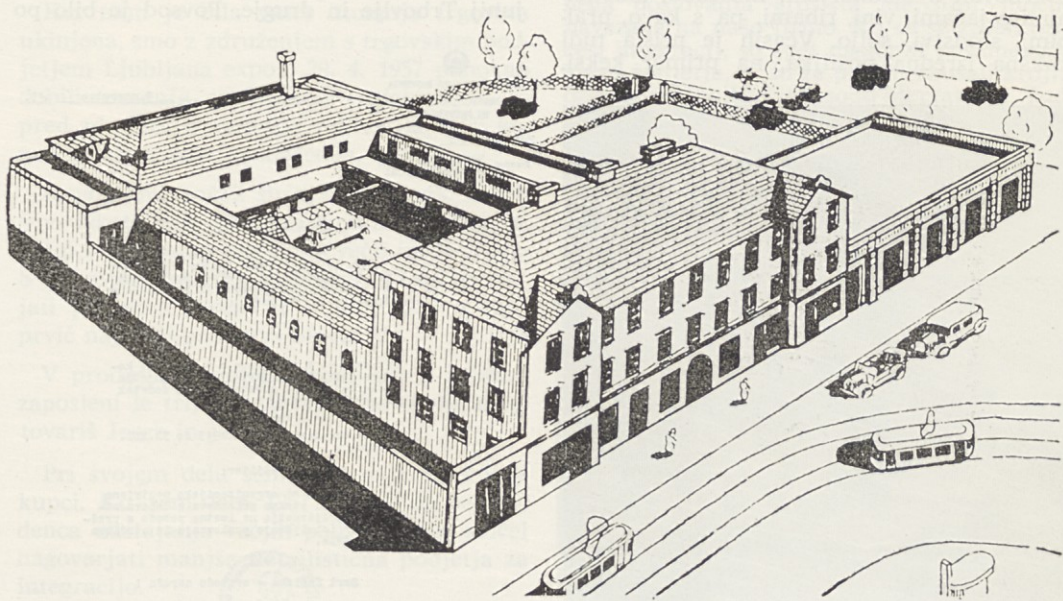
Leta **1959** smo bili na listi največjega grosista v LRS.

V tem letu smo preselili skladišča iz Titove ceste v Tobačno ulico.

Leto kasneje, to je leta **1960** se prične seliti tudi pisarne in sicer na Aškerčevo 3.

Leta **1961** se je pojavila težnja po združevanju manjših podjetij v večja. Nekatera manjša trgovska podjetja so pričela razmišljati o pripojitvi k Mercatorju.

Leto kasneje se je pričel integracijski proces, ki je pomembna prelomnica v razvoju Mercatorja.

Tole je fotokopija risbe, objavljene v glasilu Mercator pred desetimi leti. V stavbi, ki jo prikazuje, so bili več kot dvajset let upravni prostori našega podjetja.

prvi direktor sedanjega mercatorja, tovariš mahkovec

Ste mogoče kdaj razmišljali o tem, kdo so bili tisti prvi začetniki današnjega velikega Mercatorja? Res, petindvajset let je že tega, ko so že začeli graditi temelje kasnejšim generacijam.

»Malo nas je bilo, okrog trideset. Pa smo začeli brez bojazni. Delali smo, kolikor se je dalo, tudi udarniško. In pridni smo bili,« mi je začel pripovedovati tovariš Mahkovec.

Obiskal sem ga doma, v prijetni in lepo urejeni hišici na Partizanski cesti v Trbovljah. Pričakal me je sam; in že pripravljen na najin pogovor, kajti dan prej sem se najvil, da pridem na obisk.

Doma je že nekaj let; je upokojenec. In kljub temu, da je delegat pri Občinski skupščini, da dela pri Zvezi borcev in partijski organizaciji, ima še veliko časa, da se posveti delu okrog hiše, vrtu in pa celemu nasadu najrazličnejšega cvetja. In če je primerno vreme, potem jo z ženo kaj rada mahneta v hribe. Na Partizanski vrh, pa v druge hribe v okolici Trbovelj.

»Prvega julija 1949. leta sem prišel službovat k trgovskemu podjetju Živila v Ljubljani. Kar čez noč je prišla komanda. Prišli so k meni in rekli: Pojdi jutri v Ljubljano k trgovskemu podjetju Živila in povej, da si njihov direktor.«

In tovariš Anton Mahkovec je odšel v Ljubljano. Doma je pustil starše in družino. Začel je delo v povsem novem kolektivu; prevzel je dolžnost direktorja, prvega direktorja sedanjega Mercatorja. Do takrat je posle vršilca direktorja opravljal tovariš Motoh.

»V podjetju takrat ni bilo vse najlepše urejeno. Na lastno pobudo sem začel utrjevati organizacijo podjetja in izboljševati poslovanje,« pravi. In mi pokaže uradni dokument, odločbo, izdano 9. novembra 1949 v Ljubljani. Na njej piše, da se tovarišu Antonu Mahkovcu določi posebni osebni dodatek za delovne zasluge.

»Bili smo eno od štirih veletrgovskih podjetij v Sloveniji. Delili smo živila. Naloge za delo smo dobivali direktno od Ministrstva za trgovino in preskrbo. Vso Slovenijo smo oskrbovali s sladkorjem, maščobo, alkoholnimi pijačami, vini, ribami, pa s kavo, pralnimi sredstvi, soljo. Včasih je prišla tudi kakšna izredna pošiljka, na primer keksi.

»Ko sem prišel v podjetje, ni bilo vse najlepše urejeno.«

»Zdaj je Mercator že pošteno zrasel. Veliko in močno podjetje je.«

Svoje prostore smo imeli na Bavarskem dvoru in v Tobačni tovarni. Tam smo imeli veliko skladišče za sol; po sto vagonov jo je včasih prišlo in dostikrat kot rinfuza. In smo jo kar z lopatami prekladali iz vagonov v skladišče. Delavcev je bilo malo, zato smo poskušali kar čimveč disponirati tranzitno. No, moram povedati to, da smo dobavljali samo večjim trgovskim podjetjem, lastne maloprodajne mreže nismo imeli.

»Se spominjate kakšnega posebnega dogodka iz tistega časa,« sem vprašal.

»Seveda, morda naj povem tole. Nekoč je prišla mast iz Italije; velika količina. Bila je nedelja, naslednji dan pa smo jo morali že razdeliti. Tako je bilo treba že kar v nedeljo pripraviti vse dokumente. Dostikrat smo delali tako; vsi. Tudi na silvestrski večer.«

Komercialno službo so imeli urejeno dobro. Toda računovodstvo je šepalo, nihče se ni nič razumel v delo.

»Pa so nam dali nekega univerzitetnega profesorja, da bi uredil delo. Jaz sem bil proti,« pravi tovariš Mahkovec. »Vzel sem za to delo raje dve dekleti. Dragico Derglino in tovarišico Debevčev. Bili sta izredno pridni. Za svoje vestno delo sta prejeli prehodno zastavico, zvezno, kot znak priznanja.«

Sicer pa je bil ves kolektiv zaveden, se spominja tovariš Mahkovec. In omeni tudi tovarišico Jano Fuginovo, ki je bila zelo prizadevna v sindikatu. Opravili so več prostovoljnih delovnih akcij in osnovali partijsko organizacijo.

Omenil sem že, da je moral tovariš Mahkovec na delo iz Trbovelj v Ljubljano. Težko je bilo pustiti domače, starše, družino. Pa je kasneje izprosil, da je prišel nazaj. Dne 30. 9. 1950 je zapustil trgovsko podjetje Živila v Ljubljani.

»Nekaj let sem delal na občini, pa v Steklarni Hrastnik, pri Trgovskem podjetju 1. junij Trbovlje in drugje. Povsod je bilo po

svoje lepo, tudi v trgovini, najlepše pa v steklarni. Dolgo sem delal v trgovini kot direktor. Toda, če bi se sedaj še enkrat odločal za poklic, ne bi šel v trgovino nikdar več.«

Tako je obujal spomine na dni pred petindvajsetimi leti tovariš Anton Mahkovec. Bilo je dostikrat težko, toda kljub vsemu tudi lepo.

»Daleč nazaj je že vse,« pravi. »Pa se vseeno še vedno rad spominjam Mercatorja. Zasledujem delo in poslovne uspehe kolektiva. Zelo v dobro vam štejem, ker se ne držite samo trgovine, ampak ste se vključili tudi v proizvodnjo, pa v zunanjo trgovino in drugo. Mislim pa, da je premalo povezave s kmetijskimi proizvajalci na jugu države; samo primerjajte cene pri nas in na primer v Beogradu. Skoda, da tu ni storjen korak naprej. In veliko ste naredili. Beorgajsko blagovnico, pa blagovnico v Ptuj, Idriji, pa še in še.«

Kljub temu, da je preteklo že veliko let, odkar je tovariš Mahkovec zapustil predhodnika današnjega velikega Mercatorja, vendar vseeno rad spremlja delo in uspehe podjetja.

In ob koncu, za najin pogovor, tovariš Mahkovec, prav lepa hvala!

razgovor s tovarišem motohom

Spoznali smo že prvega direktorja sedanjega Mercatorja, tovariša Mahkovca. Ime Bogomir Matoh pa nam tudi ni neznano, saj smo ga omenili že v prejšnjem članku. Tovariš Motoh je še pred prihodom direktorja Mahkovca opravljal posle vršilca dolžnosti direktorja; ali kot so to imenovali takrat, posle vršilca dolžnosti ravnatelja republiškega trgovskega podjetja »Živila«.

Po odhodu direktorja Mahkovca je nekaj mesecev to delo opravljal danes že pokojni

Tovariš Bogomir Matoh je že pred prihodom direktorja Mahkovca opravljal posle vršilca direktorja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA TRGOVINO
IN PRESKRBO

Ljubljana dne 9. novembra 1949.

Para. 1185/1

Priimek: Mahkovec Anton,
posebni osebni
dodatek.

ODLOČBA.

Na osnovi 6. člena Zakona o delavnih
uslužbenih in 14. člena Pravilnika
o posebnih osebni dodatkih republiškim
državnim uslužbenim

odločam,

da se tov. Mahkovec Antonu, ko-
mercijskemu direktorju Trg. podjetja
»Živila« določi posebni osebni dodatek
v mesečnem znesku
din 500.- (petsto)

ki se mu prišteva od 1. X. 1949 do 31. XII.
1949.

Utemeljitev:

Za opravljanje organizacijske in drugega
podjetja si stalno prizadeva z delavnostjo
in uspešnostjo na lastno pobudo s pred-
logi za izboljšanje poslovanja in ugotovitve
metod dela.

Sart 1811/1949

1811/1949

1811/1949

tovariš Černota. Dne 2. marca 1951 pa se v vodstvu trgovskega podjetja »Živila« spet pojavil tovariš Motoh.

Pred kratkim sva se srečala in pripovedoval mi je spomine na dni, ko je služboval še pri »Živilih«.

»V podjetje sem prišel prav v času,« je začel pripovedovati tovariš Motoh, »ko se je trgovina sprostila. Začeli smo sami s ponudbo blaga; ni bilo več odrejeno od ministrstva. Tudi nakupovali smo sami. Naša dejavnost je ostala v okviru živilske stroke. Izbiro blaga smo popestrili še z gospodinjskimi potrebščinami, ki že nujno sodijo zraven. Za prodajo blaga smo tudi že imeli svoje potnike, svoje delo pa so opravljali po vsej naši ožji domovini. Imeli pa smo tudi zastopnika v Beogradu.

Blago, ki smo ga prodali, smo razvažali s kamioni. S starimi, zavrženimi vozili, ki smo jih privlekli iz Gramozne jame. Šoferji so jih sami v prostem času usposobili za vožnjo. Pa tudi osebni avto Hannomag smo imeli; dobili smo ga od predsedstva vlade.

Upravne prostore smo imeli že na Bavarskem dvoru, prav tam tudi nekaj skladišč. Drugi del skladišča pa smo imeli v Tobačni tovarni. Pri delu smo morali izredno štediti. Bili so pač takšni časi; osemurnega delovnika skorajda nismo poznali, nadurno delo pa se ni plačalo. Kasneje smo začeli nagrajevati po zaslugah posameznika.

Dobro se še spominjam, da smo imeli vsak teden seminar za delo. Pripravili smo ga za vse zaposlene. Za uslužbenca in za delavce, ki so imeli opravka z blagom. To je bilo še kako potrebno. Delavce je bilo nujno treba naučiti pravilno ravnanje z blagom; škode na račun dela so morale biti čim manjše.

In ob vsem tem se tovariš Motoh rad spominja nekaterih sodelavcev. Omeni tovariša Rozmana, ki je bil takrat komercialni. Pove tudi, da so se izredno dobro razumeli.

»Vedno sem ga zelo cenil,« nadaljuje, »prav tako šefa prodaje, tovariša Kušarja. Bil je takšen, kot je treba biti. Izredno lep odnos do kupcev je imel. Nisem tega opazil samo jaz in ostali v službi. Tudi kupci so bili enakega mnenja. In ko omenjam že stare sodelavce, potem naj se spomnim še na tovarišico Ančko Bajčevo in Dragico Derglinovo. Dekleti sta bili izredno pridni in vestni pri delu, vedno z veliko volje do dela. Brez vsakega godrnjanja sta prišli delat tudi popoldne, če je bilo treba.«

Med razgovorom mi tovariš Motoh pokaže tudi staro listino, datirano z 24. 3. 1953. Pravzaprav je to zapisnik o njegovi predaji dela novemu direktorju. V podjetje »Živila« prihaja tovariš Osterc.

In kaj je pisalo na tem zapisniku? Med drugim tudi to, da je podjetje ob odhodu tovariša Motoha štelo že 62 zaposlenih. Od tega je bilo 35 uslužbencev, 25 delavcev in dva pomožna uslužbenca.

Tovariš Motoh je ostal v podjetju še do 31. maja 1953. Od takrat naprej pa srečujemo na mestu direktorja tovariša Adija Osterca.

tov. vinko kušar: leta 1953 smo se preimenovali v mercator

In kako je tekla komercialna plat dela v Trgovskem podjetju z živili? O tem je pripovedoval tovariš Vinko Kušar, ki je prišel v podjetje v novembru 1951. Takoj je prevzel mesto šefa prodaje in to delo opravljal do predlani.

»Prodajali smo le blago, namenjeno za prehrano. To so bile sardine, rum, Unra paketi, pa seveda vsa garantirana živila; mast, olje, sladkor, sol. Morda bo zanimiv tudi tale podatek: vseh artiklov smo imeli takrat okrog trideset do štirideset in smo poslovali izključno kot grosist. Prodajali smo v glavnem po razdelilniku, ki smo ga prejeli od ministrstva. Nekaj artiklov pa je bilo tudi prostih, na primer karamele, sardine.

Ministrstvo nam je pošiljalo točne razdelilnike, kaj in koliko je bilo treba poslati posameznim okrajnim ljudskim odborom.

Vse blago smo imeli vskladiščeno v glavnem v skladiščih na Bavarskem dvoru, ostalo pa v Tobačni tovarni, kjer je bila tudi solna baza.

Tovariš Vinko Kušar je bil od leta 1951 pa do upokojitve šef prodajnega oddelka.

In morda še ena zanimivost iz tistih časov. Imeli smo že prvi tiskani cenik; žal se ni ohranil niti en sam primerek.

Že leta 1952 sva šla z direktorjem Motohom prvič na pot; obiskat sva šla naše stranke. Računali smo, da se bodo razmere v trgovini spremenile. Videli smo, da je treba navezati stike tudi s proizvodnjo.

Leta 1953 se je trgovsko podjetje z živili preimenovalo v »Mercator«, ker je zaradi zunanje trgovinske dejavnosti dosedanje ime postalo neprimerno.

Leta 1955 je bilo v trgovini precej sprostitev. Kot uvozniki smo kupili velike količine kave, ki pa je za takratne razmere imela zelo visoko ceno. Obenem pa se je od beograjskega uvoznika Centroprom obetal dotok kave po znatno nižji ceni. Sam sem šel hitro na pot po celi Jugoslaviji in v pravem času uspel vso zalogo kave tudi prodati.

Ker nam je bila vmes zunanja trgovina ukinjena, smo z združenjem s trgovskim podjetjem Ljubljana export 29. 4. 1957 ponovno dobili zunanje trgovinsko registracijo. Že pred združitvijo smo bili njihov največji kupec za kavo, čaje in maščobe.

Kmalu smo začeli širiti izbor blaga. Začeli smo iskati veze pri proizvajalnih podjetjih. Tako smo postopoma imeli večji izbor blaga. S širjenjem asortimana blaga smo začeli uvajati potniško službo in v letu 1959 postali prvič največji grosist v Sloveniji.

V prodajnem oddelku smo bili v začetku zaposleni le trije: tovarišica Novoselova, tovariš Jereb in jaz.

Pri svojem delu sem imel največji stik s kupci. Ko sem leta 1961 opazil, da je tendenca nastajanja večjih podjetij, sem pričel nagovarjati manjša detajlistična podjetja za integracijo.

Leto dni kasneje pa se v Mercatorju že začel proces integracije.

tov. adolf osterc: večkrat smo bili prikrajšani

Tovariš Adi Osterc, sedanji generalni direktor podjetja Mercator, je prišel k bivšemu trgovskemu podjetju z živili dne 1. aprila 1953. Zamenjal je dotedanjega direktorja, tovariša Motoha.

»Moram priznati,« pravi tovariš Osterc, »da sem prišel v prijeten kolektiv, v iskren kolektiv, ki je imel veliko voljo do dela. Sigurno je, da smo takrat vsi skupaj gledali na interese podjetja več, kot pa na osebne interese. Kolikor bolj se je ta čas oddaljeval, toliko bolj imam občutek, da se je tehnična začela vse bolj nagibati na stran osebnih interesov. Takrat smo za sorazmerno nizke plače, pod izredno težkimi pogoji (bili smo brez pravih pisarniških miz, v skladišču brez kamionov in drugih pripomočkov), delali z velikim veseljem dostikrat tudi po ves dan. Vse za napredek podjetja, ne da bi bilo pri tem osnovno vodilo izkoristiti čimveč nadur. Nismo niti pomislili na plačilo. Primarno nam je bilo, da se je delo opravilo po planu. Okrog šestdeset nas je bilo zaposlenih. Tudi uslužbenci iz pisarn so prijeli za fizično delo, če je bilo treba. Brez vsakega godrnjanja in slabe volje.

Leta 1953 se je tudi sistem trgovanja spremenil. Ni bilo več dirigirane trgovine, počasi smo prehajali na prosto trgovanje.

Pričeli smo z obdelovanjem terena in uvajali potniško službo. Prvi naš potnik je bil tovariš Franc Kumar, takoj za njim pa je prišel še tovariš Adolf Remic.

S širjenjem asortimenta blaga pa se pri nas začne pojavljati nov problem, prevoz blaga. Bili smo tako rekoč brez avtoparka. Tu in tam smo dobili kakšen star, za vožnjo neuporaben kamion, ki smo ga sami usposobili za vožnjo. Sicer pa so stranke same prihajale po blago. Čez leta smo počasi začeli kupovati tudi kamione.

Pomoči nismo dobivali od nikjer, kot nekatera ostala trgovska podjetja. Vse smo ustvarili z velikimi lastnimi naporji. Zato smo bili še toliko bolj veseli vsakega še tako majhnega napredka. Prav to pa je bil tudi vzrok, da se je kolektiv še bolj zagrizel v delo.

Ves čas smo delali kot grosist. Počasi smo širili teren, dobivali nove potnike. Detajlistična trgovska mreža je bila zaradi solidnega poslovanja grosista Mercator močno navezana na našo firmo. Ko so se začeli procesi integracij, so spet nastopili posamezniki izven podjetja, ki so že poprej skušali krojiti oziroma delno krojiti usodo Mercatorja. Tudi tedaj so prišli na površje. Vendar, kolektivi so bili vztrajni, odločni. V letu 1962 so se začeli počasi pripajati k Mercatorju.

Razvoj Mercatorja tako stopa na novo pot. Doživi svojo veliko prelomnico, začenja se doba integracij.

Enaindvajset let v podjetju Mercator, enaindvajset let direktor; tovariš Adolf Osterc.

spomini tovarišice jane

Tisti, ki ste malo dlje v pojdetju, se prav gotovo spominjate vodje kadrovske službe, tovarišice Jane Fuginove. Pravzaprav lahko rečemo kar tovarišice Jane, kajti vsi smo jo poznali pod tem imenom.

In pred kratkim sem tovarišico Jano piskal: Pri Mercatorju že več let ne dela, pač pa sem jo našel na ženitveni posredovalnici »Živa«. Po telefonu sva se dogovorila za čas najinega pomenka.

Sama nas je obiskala, sem na uredništvu našega časopisa je prišla. Takšna, kakršno sem jo poznal še ispred let; vedra, nasmejana in vedno pripravljena na razgovor.

»Povem naj, da je nemogoče primerjati današnji čas s tisto dobo, ko smo začeli,« je dejala. »Hočete od mene, naj povem kaj izpred petindvajsetih let. Ja, veliko bi lahko povedala. Kaj vse pa naj povem? Morda se naj spomnim na direktorja, tovariša Mahkovca. Vedno je imel prijeten dostopen način kontaktiranja z nami. S svojim znanjem je bil vedno pripravljen pomagati, vedno je našel čas za to. Pa ne samo on, vsi drugi smo bili takšni. Tudi med delavci je bilo več razumevanja. Ni bilo vprašanje med prostim časom priti na delo; tudi ob nedeljah, če je bilo potrebno. Delali smo vse, karkoli je bilo treba.«

Ko govoriva prav o začetnih dneh Mercatorja, nehote pomislim, da ima izredno dober spomin. Kar mimogrede ji v glavo šine neka druga misel in le-to brž pove. Da je imel takrat sindikat povsem drugačno vlogo kot danes; seveda v povsem drugačnih delovnih pogojih. Pa to, da so hodili na udarniške delovne akcije, ki jih je takrat organiziralo ministrstvo.

Tovarišica Jana: »Na Mercator imam prijetne spomine, res. In prav dobro se mi zdi, ko me včasih na cesti kdo pokliče in morda malo poklepetaja z mano.«

»Mogoče naj povem tole. Prav zanimivo je. Bilo je leta 1949; dodelili so nam 49 ton masti. To mast, ki je bila namenjena nam, pa so pomotoma poslali v Bosno. Šla sem na vlak, potovala skoraj dva dni. Prispela sem v Sarajevo, potrkala na vrata ministrstva in želela govoriti s tovarišem Avdom Humom. Povedala sem, da sem prišla zaradi masti, pa so me začudeno gledali. Rekli so, da je mast za njih. Jaz pa nisem odnehala in vztrajala pri svojem. Zavrteli so telefon, poklicali tovariša Borisa Kidriča in mu vse povedali. Pa ni, dokler nisem povedala svojega ilegalnega imena, kdo sem. No, vse se je nato lepo uredilo. Odpeljala sem se nazaj v Ljubljano in nekaj dni kasneje smo prejeli tudi mast.«

Se veliko drobnih spominov je obudila tovarišica Jana. Tudi o sebi je še povedala to, da je svoje delo začela v komerciali. Včasih pa je skočila tudi na pomoč v kadrovske službe, če je bilo potrebno. Pa kasneje, da je delala v blagovnem knjigovodstvu, bila je šef oddelka. Dolgo časa je bila sekretar in nazadnje vodja kadrovske službe, dve leti pred upokojitvijo.

Rada se spominja ljudi, s katerimi je delala dolga leta. Pravi, da je ponosna na vse. Kako lepo se ji zdi, ko gre mimo kakšne trgovine, pa jo delavci, ki so pravkar pripeljali blago, pozdravijo in morda tudi poklepetajo z njo.

»Mogoče sem se tudi komu zamerila,« pravi. »Vem to, dobro vem. Takšna sem, da človeku v obraz povem tisto, kar mu gre. Vedno sem bila takšna. Toda. saj veste, kakšni so ljudje. Nekateri razumejo in to upoštevajo, drugim spet ni prav.«

Počasi se odpravlja domov. Spet pove, da ji spomin na Mercatorja ostaja prijeten. Na vse sodelavce. Vezi s podjetjem ima precej; tudi preko našega časopisa, ki ji je izredno všeč, tako pravi, dobiva sliko o Mercatorju danes.

Že si seže v roke, da se posloviva, ko mi pravi: »Ampak tegale pa še ne veste. Da sem nekakšna 'žlahta' pesnika Prešerna. Moja prababica je bila njegova sestra.«

naša jubilentka: dragica derglin

Bilo je leta 1949. Tedaj je na srednji ekonomski šoli v Ljubljani maturirala **Dragica Mežnaršič**, poročena **Derglin**. Doma je v Ljubljani, v delavski družini.

Ministrstvo za trgovino določi, da se zaposli v trgovskem podjetju Živila, današnjem Mercatorju.

Osemnajstletno, vitko, svetlolaso dekle prihaja z nekoliko treme v kolektiv. Direktor podjetja, tovariš **Anton Mahkovec**, jo odvede v knjigovodstvo kjer pričinja svojo poklicno pot.

Mlademu dekletu se sprva zdi to delo nedinamično in monotono, vendar ga kmalu vzljubi in postane že kar pravi strokovnjak. Po enem letu službovanja in opravljenem strokovnem izpitu in testu, postane pomočnica računovodje. Na tem delovnem mestu ostane štirinajst let.

Danes je tovarišica **Dragica Derglin** analitičarka v planskem oddelku. Še vedno so predmet njenega dela številke, ki ji že četrto stoletja delajo družbo v Mercatorju.

Ko sva pričeli pogovor za tale zapis je bila nekoliko v zadregi. Pa ne zato, ker ne

Petindvajset let v podjetju Mercator: **Dragica Derglin**.

Zvezna zastavica, priznanje, ki ga je prejelo naše knjigovodstvo.

bi vedela kaj zanimivega povedati, le povsem umevno se ji je zazdelo, da je že petindvajset let v kolektivu in na ta svoj jubilej gleda skromno in ne s trkanjem na prsi, čeprav ji tega ne bi nihče oporekal.

Ob prihodu v kolektiv je le ta štel 30 zaposlenih. Pisarne in del skladišča pa smo imeli v Tobačni tovarni. Podjetje se je ukvarjalo le z grosistično dejavnostjo. Zanimiv je na primer podatek, da podjetje ni prodajalo moke, medtem ko smo s kavo vedno trgovali. Nenavadno je tudi to, da smo prodajali tudi sveže ribe. Voznega parka skorajda nismo imeli. Razpolagali smo le s konjskimi vpregami in enim kamionom. Blago je prihajalo po železnici, veliko pa je bilo tranzitnega tovora.

Knjigovodstvo so vodile štiri delavke, ki so se stiskale v majhni pisarnici. Na voljo

so imele le en seštevalni stroj, največkrat pa so računale vse na pamet, knjiženje pa je bilo seveda ročno. Dela je bilo veliko, zato so morale pogosto delati tudi popoldne.

Že prvi dan službe, se spominja tovarišica Dragica, je morala delati nadure. In kako rada je prišla popoldne nazaj v službo! S ponosom je domačim pri kosilu pripovedovala, da pojde pomagat tudi popoldne.

Za trenutek se nekoliko zamisli. Kdo ve kateri dogodek se ji je obnovil v mislih. Opažujem njen mladostni videz in ob tem mi šne na misel vprašanje, kako so takrat mladi preživljali svoj prosti čas.

Pripoveduje:

»Prostega časa sem imela vedno malo. Veliko sem bila vezana na delovno mesto, pa tudi na dom, ker sem stregla bolni materi.

Bila sem prva v kolektivu, ki sem organizirala mladino. Ne spominjam se točno ali je bilo to leta 1949 ali 1950. V organizaciji nas je bilo deset mladink in mladincev. Ob državnih praznikih smo pripravljali proslave in zabave za ves kolektiv, ki so bile v tistem času največje razvedrilo mladih. Udeleževali smo se tudi raznih udarniških delovnih akcij, hodili na izlete, plese in kino.«

Tudi za ljubezen se je našel čas, če preje ne, pa po dvanajst pogosto pa še po več urnem delovnem dnevu. Svojega življenjskega tovariša je tovarišica Dragica spoznala prav v podjetju, zato je še en prijeten dogodek več v Mercatorju.

Zanimam se, kako so se razumeli med seboj. Navdušeno odgovarja:

»Živeli smo kot velika družina, složno in skromno. Včasih smo kar vsi odšli skupaj v kino, z direktorjem vred. Silvestrovo smo praznovali kar v podjetju. S seboj je lahko vsakdo privedel tudi moža ali ženo.

Nikoli ne bom pozabila šopka rož, s katerim so me presenetili za rojstni dan prvo leto službe. Bili smo pozorni drug do drugega, pri delu pa solidarni. Vsakdo je prijel za vsako delo, nihče se ni izogibal nadurnemu delu.«

V pogovoru sva se vrnila spet v knjigovodstvo. Izvedela sem, da je podjetje prejelo prehodno zastavico zaradi pravočasnega odajanja bilanc, sicer delavci ne bi prejeli osebnih dohodkov. Dekleta v knjigovodstvu se pri delu niso nikoli obotavljala. Za pridno delo so bile nagrajene z ažurnostnim dodatkom, ki so ga prejemale vsak mesec.

V podjetju je bila vedno aktivna. Ko se ustanavljajo delavski sveti in upravni odbori, se tudi ona vključi v njihovo delo. V organih upravljanja je dobrodošla že zavoljo tega, ker je v knjigovodstvu tako rekoč »doma«, dobro pozna finančno stanje v podjetju.

Do leta 1962 teče življenje v podjetju nekoliko umirjeno. Sledi prelomnica, ko se vanj izlije reka novih ljudi. Pripajajo se nova podjetja, način dela se spreminja. Nihče niti ne slutiti, da bo že čez desetletje Mercator kolektiv z več tisoč zaposlenimi, za razvejan maloprodajno mrežo, z industrijo, gostinstvom, storitvami in inženiringom.

In kaj je vezalo našo jubilarico, Dragico Derlingovo, da je v kolektivu vztrajala celih petindvajset let?

Brez obotavljanja pove:

»Vedno sem delala s prijetnimi ljudmi, ki jih nisem hotela zapustiti. Navadila sem se na njih kot tudi na delo, ki sem ga vedno z največjim veseljem opravljala. Edino za kar mi je žal je to, da sem bila premalo ambiciozna.«

To, da je bila vestna in požrtvovalna delavka ni potrebno še posebej poudarjati. V dokaz naj zapišem tudi to, da je leta 1966 prejela medaljo dela, ki ji jo je podelil predsednik republike, tovariš Tito.

Ob koncu naj zapišem še naše iskrene čestitke tovarišici Dragici Derglinovi za njen srebrni delovni jubilej.

N. L.

Ljubljana, 1974. O stari poslovni stavbi Mercatorja na bivši Tyrševi cesti ni več sledu. Že pred leti se je umaknila načrtom arhitektov, ki zdaj na tem mestu grade moderno stolpnico.

Na hrbtni strani fotografije je zapisano: Spomin na izlet kolektiva »Živila«. Obiskali Golico, Planico, Tamar. Tamar, nedelja 18. 5. 1952.

Žal ne vemo točnega datuma tega posnetka. Izvira pa iz začetnih let našega podjetja. Na fotografiji so: Kancijan Hvastja, Dragica Derglin, Marica Presetnik, Fani Hribernik, Zinka Novak in Ljubo Kaus. Vsi, razen tovarišice Hribernikove in tovariša Kausa, ki sta zdaj že upokojena, so še vedno naši aktivni delavci.

delavke in delavci, v mercatorju od 20 do 25 let

1. Arhar Janez
2. Agrež Viktor
3. Bajec Anica
4. Cvar Ruth
5. Černe Joža
6. Derglin Jože

7. Derglin Dragica
8. Bevčič Milan
9. Fux Anica
10. Gregorc Ivan
11. Grm Josipina
12. Hvastija Kancijan
13. Hribar Minka
14. Igljčar Rajko
15. Jarc Ivan
16. Knap Franc
17. Kotnik Janez
18. Klun Metod
19. Kušar Vinko
20. Furlan Zorka
21. Lindič Stane
22. Močnik Stane
23. Marn Pavla
24. Marolt Viktor
25. Mušič Marica
26. Nevečny Karel
27. Osterc Adolf
28. Presetnik Marica
29. Luznar Danilo
30. Rozman Janez
31. Snoj Zinka
32. Saje Jože

33. Slabe Stane
34. Srčnik Marija
35. Sinčič Anica
36. Škoda Jožefa
37. Umek Anton
38. Vidmar Marija
39. Urbanc Franc
40. Trontelj Alojz
41. Zavolovšek Franc
42. Zupančič Stane

Spet posnetek iz izleta. Bil je leta 1954. V predzadnji vrsti stojita od leve Anica Bajec, ki je v podjetju že 25 let in Minka Hribar leto manj.

Dragocen spomin iz izleta v Piran. V ospredju je tovariš Adolf Osterc.

Prostori na Titovi so bili tesni. Toda, vseeno se je našel kotiček, ki je bil namenjen sestankom, družabnim srečanjem. Imenovali so ga »rdeči kotiček«. To je bila majhna sobica, kjer so imeli knjižnico in radio.

In ravno tu, se je nekega dne v letu 1950 na oglasni deski pojavila nekaj strani dolga pesmica z naslovom »Personalna evidenca«. Sestavil jo je nekdo iz kolektiva, ki je hudo-mušno in simpatično opisal svoje podjetje in njegove delavce in uslužbence.

Tu je nekaj odlomkov:

Trgovsko podjetje z živili je vzorno
čeprav opremljeno je borno,
uslužbenci so pridni kot čebele,
ne strašijo in ne boje se naglice.

Metla nova dobro pa samo pometa,
za bodoče dobrga se nič ne obeta,
zato moči vse napnimo,
čimveč zastavic, da si pridobimo.

Komerciala prav pogostokrat je prazna,
praznina včasih celo prazna,
Kje je Jana, Maka, Vika?
Kdo se vendar le v to vtika?

Kolovratil Motoh dolgo je po svetu,
vandral kot deseti brat,
godilo se mu kot poetu,
da zopet prišel je do naših vrat.

Napaka se je pripetila,
se strojepiska Ančka je zmotila.
Če ji kdo kaj narekuje,
misli druge ona prežvekuje.

Za solno bazo pismo se diktira,
glasilke svoje Peršič spet trenira.
Njega pač močno skrbi,
da LRS ostala ne bi brez soli.

Justinova napake noče priznati,
jo v dobro svoje hoče razvozljati,
povedati pa vendar mora se,
da vedno dnevno na tekočem je.

Par milijonov primajruha,
iz pozabljenja zdaj se skuha,
embalaži referent jezi se in priduša,
napake vse popraviti skuša.

Delavci podjetja z živili,
kar dobri vsi bi bili,
če malo manj na ogel bi hodili
in za dinarčke se manj podili.

Gradivo za posebno prilogo našega glasila ob 25-letnici podjetja sta zbrala in zapisala Nada Lombardo in Mile Bitenc. Novejše fotografije so delo Kancijana Hvastije, starejše fotografije pa so iz albumov naših dolgoletnih sodelavcev.

25 let Mercator

V rokah imate drugo prilogo 25 LET MERCATORJA. Tudi to dobro shranite, da boste po izidu zadnje lahko povezali vse priloge. Še posebno opozarjamo na to vodstva upravnih, samoupravnih in političnih organizacij TOZD, ki bi naj skrbela tudi za tovrstno arhivsko gradivo. Obveščamo vse bralce, da smo poskrbeli za primeren cenovni ovitek. Predvidevamo, da bo cena ovitka približno 5 din.

Prosimo, če se v TOZD čimprej odločite za število in pošljete naročilo v sektor ekonomske propagande in informativne službe, Ljubljana, Tržaška 37 a, do 20. septembra.

Uredništvo

prva prelomnica — integracije

V letih 1962 in 1963 Mercator dopolni in razširi svojo dejavnost. Trgovanju na debelo se pridruži trgovanje na drobno. K podjetju se v tem kratkem obdobju pripoji več manjših trgovskih podjetij in sicer: Polje, Grmada, Špecerija, Litija, Emona, Rožnik, Hrana, Straža iz Straže pri Dolenjskih Toplicah in Jelka iz Gornjega grada. Z integracijami si podjetje širi maloprodajno mrežo in v letu 1963 ima v svojem sestavu že 216 prodajaln.

Priporočitve so nedvomno odraz in posledica dobrih in tesnih poslovnih odnosov Veletrovin Mercator s temi podjetji. Pri tem je značilno, da so v večini primerov lokalni oblastni organi z razumevanjem in odobravanjem sprejemali spontane sklepe posameznih delovnih skupnosti, da se pripojijo k Mercatorju. Zavedali so se namreč, da so za modernizacijo poslovanja in za širjenje maloprodajnega omrežja potrebna močna grošitično detajlistična podjetja.

Priporočena podjetja prejmejo status poslovnih enot, ki imajo po svoji lastni odločitvi lahko status PE s samostojnim ali z notranjim obračunom. Vse imajo lastne organe upravljanja, kar pomeni, da so obdržale vse pravice in dolžnosti neposrednega upravljanja in odločanja. Poleg organov upravljanja

v poslovnih enotah se formirata tudi centralna organa upravljanja, centralni delavski svet in centralni upravni odbor, ki skrbita za enotnost v vodenju in izvajanju poslovne politike podjetja, za enotne smernice razvoja podjetja kot celote. Na centralne organe upravljanja je prenešeno odločanje o zadevah, ki so skupnega pomena, zlasti razpolaganje z združenimi sredstvi, ki so namenjena predvsem za večje investicije; za razširitev in modernizacijo trgovin.

Nekatere dejavnosti so centralizirane in sicer tiste, ki jih podjetje kot celota lahko rešuje uspešneje, bolj ekonomično in bolj strokovno. To so predvsem skladiščna služba, transport, računovodstvo in pravna služba.

V sami organizacijski strukturi in ureditvi medsebojnih notranjih odnosov je upoštevana najširša demokratičnost poslovanja, kar je osnova za uspešen razvoj podjetja. Pravilno razviti procesi gospodarjenja, samoupravljanja in delitve znotraj enot so jamstvo za doseganje uspehov.

In prav to je spodbuda za nove pripojitve. Prvim devetim sledi v naslednjih letih veliko število trgovskih organizacij, ki se pripajajo k Veletrovin Mercator.

mercatorjevih 25 let

● Dokumenti nam povedo, da je bilo na dan 31. 12. 1961. leta v Mercatorju zaposlenih 195 delavcev, od tega 51 žensk in en učenec. V skladišču je delalo 110 delavcev, v pisarnah pa 85.

● Že v letu 1962 število zaposlenih nekajkrat poskoči. S prilivom novih ljudi, ki so v pripojenih podjetjih, šteje Mercator ob koncu leta 1962 zaposlenih.

● V letu 1963 je ta številka še nekoliko višja, in sicer 1314.

● V letu 1961 znaša promet zunanje-trgovinskega sektorja, izvoz in uvoz, 200.263.000 dinarjev.

Uvažamo za naslednje delovne organizacije: ETOL, Celje, PETOVIA, Ptuj, UČKA, Rijeka, SLOVENIJA VINO, Ljubljana, TALIS, Maribor, SUMI, Ljubljana, FRANCK, Zagreb,

KOLINSKA, Ljubljana, SANA, Hoče, MLEKARNA, Novo mesto.

Izvršujemo izvoz za naslednje firme: ZDRAVILIŠČE, Slatina Radenci, ZDRAVILIŠČE, Rogaška Slatina, ZDRUŽENJE KEMIČNE INDUSTRIJE, Domžale, KALNIK, Vraždin, BRATSTVO, Kupusina, ALKO, Ljubljana, SUMI, Ljubljana, KOESTLIN, Bjelovar, ŽITO-MAKEDONIJA, Skopje, TOBAČNA TOVARNA, Ljubljana, DANA, Mirna na Dolenjskem, CREVARNA, Ljubljana in za nekatere kmetijske zadruge.

● Prvo zasedanje centralnega delavskega sveta je bilo 10. 5. 1962. Za prvega predsednika je bil izvoljen, danes že pokojni, tovariš Viktor Logar.

● 30. 5. 1962 je imel svojo prvo sejo centralni upravni odbor, ki mu je predsedoval tovariš Karel Nevečny.

● Mercator ima v letu 1963 že 216 prodajaln.

● Skupna čista prodajna površina Mercatorjevih samopostrežb, ki jih je 10, znaša v letu 1963 1418 m², skladiščna površina pa 1172 m². V samopostrežbah je zaposlenih 98 delavcev.

● Ob katastrofalnem potresu v Skopju, v letu 1963, odobri centralni upravni odbor 3 milijone dinarjev pomoči, prebivalcem mesta pa podjetje odpošlje še pet ton limon in 3,5 tone mila.

Vsi zaposleni prispevajo za pomoč Skopju enodnevni zaslužek, mnogi se udeležijo krvodajalskih akcij. V akciji vpisovanja ljudskega posojila zbere kolektiv 7.867.000 din, iz skladov pa namenimo 5.000.000 din.

● Od 1. oktobra 1963 dalje, ima podjetje lastno finomehanično delavnico, kjer popravljajo računske in pisalne stroje, blagajne, mlinčke idr.

● V letu 1963 dosežemo 22.238.400.000 din eksterne in interne realizacije ali za 17 % več kot v letu 1962.

● Promet na zaposlenega v letu 1963 poraste za 22 % od leta 1962, ko znaša 1.232.000 dinarjev mesečno.

● Poprečni osebni dohodek v letu 1962 znaša 30.900 din, leto pasneje 37.900 din.

● Najvišji poprečni osebni dohodek v letu 1963 ima PE Straža, najnižji PE Logatec.

● Vrednost osnovnih sredstev v letu 1962 je 759 milijonov, v letu 1963 pa 1.118.000 din.

● Oktober 1963. Izide prva številka glasila Mercator. V uvodniku beremo: »Izvršeni integracijski proces v našem podjetju še posebej zahteva temeljito organizacijo obveščanja vseh članov kolektiva o pereh vprašanih podjetja, kajti od tega je odvisno tudi nadaljnje utrjevanje notranjih odnosov v kolektivu ter bodoči razvoj podjetja. To so razlogi, ki so pogojili vsestransko premišljen in utemeljen sklep našega Centralnega delavskega sveta o izdajanju glasila Mercator.«

● V letu 1962 in 1963 se k Mercatorju pripojijo naslednja trgovska podjetja: Polje, Grmada, Špecerija, Litija, Emona, Rožnik, Hrana, Straža in Jelka.

Prvo prodajalno, samopostrežbo z bifejem, zgrajeno iz skupnih sredstev, smo odprli 8. 7. 1964. To je prodajalna TOZD »Emona« v Gerbičevi ulici, ki ima 271 m² prodajne in 215 m² skladiščne površine.

trgovsko podjetje polje

TOZD Polje. Začeli so s slabo opremljenimi trgovinami, ki so bile večidel v zasebnih stavbah.

Začetki današnje TOZD Polje segajo v leto 1949, ko so iz takratnih osmih poslovalnic potrošniške zadruga ustanovili Trgovsko podjetje »Hranila« Polje.

V letu 1952 se je podjetju priključil industrijski magazin Vevče, prodajalna VTP in dve poslovalnici krajevne trgovine ter ena na novo odprta. Dve leti pozneje so prevzeli tudi poslovalnico Kmetijske zadruga v Bizoviku, leta 1958, ko so se reorganizirale kmetijske zadruga, pa še pet trgovin.

Tako so v tem letu imeli že 18 poslovalnic, ki pa so bile slabo opremljene in seveda tudi nefunkcionalne. Zavaljo tega je bila osnovna skrb organov upravljanja modernizacija trgovin in organizacijsko izpopolnjevanje. Zato so z letom 1957 pričeli z intenzivnim sodobnim opremljanjem poslovalnic.

Ob ustanovitvi je imelo podjetje skromna osnovna sredstva. Njihova vrednost je znašala 296.878 din. Število zaposlenih se je gibalo blizu 26. V letu 1950 so ustvarili 42.000.000 din prometa.

Prvi direktor podjetja je bil tovariš Franc Veber, ki zaradi zdravstvenih razlogov ni bil dolgo na tem mestu. Zamenjal ga je tovariš Maks Majeršič, ki je že umrl, leta 1952 pa je prišel v kolektiv tovariš Stane Černe, ki je vodil poljski kolektiv vse do svoje upokojitve, leta 1970.

Prvo integrirano podjetje

Trgovsko podjetje »Polje« je bilo prvo, ki se je pripojilo k Veletrgovini Mercator. Bilo

Sodobna samopostrežna trgovina v Vevčah, zgrajena iz skupnih naložb, je bila velika pridobitev PE Polje. Odprli so jo 21. 6. 1968. leta. Prodajalna ima 195 m² čiste prodajne površine, lastni parkirni prostor in lepo urejeno okolico.

jubilanti v tozd polje

ADOLF BLAŽ, prodajalec v poslovalnici Železnina Polje;
ANICA GAŠPERŠIČ, poslovodkinja SP Zadržor;
ANICA KORČE, poslovodkinja poslovalnice Soteska;
STANE MARKELJ, poslovodja poslovalnice Bizovik;
FANI PRIMAR, poslovodkinja SP Zalog;
MARIJA SAGMAISTER, poslovodkinja poslovalnice Dobrunje;
FRANC VEBER, poslovodja SP Zaloška 172.

SKUPNOST TOZD DETAJL:

PAVLA MEHLE, referentka za cene;
TONČKA URBANČ, referentka za statistiko.

trgovsko podjetje logatec

Leto 1951 je rojstno leto Trgovskega podjetja Logatec. Ob ustanovitvi je imelo podjetje le dve poslovalnici. Že v letu 1953 je odprlo novo prodajalno v Gorenjem Logatcu. V tem obdobju se prične v Logatcu naglo razvijati lesna industrija, narašča število prebivalcev, večja se njihova kupna moč. Zavaljo

TOZD Polje danes

Želje po razširitvi trgovske mreže ob integraciji so se uresničile. Osnovna enota Polje, ki je imela status PE z notranjim obračunom, je v času po integraciji preuredila in

Druga SP Polje zgrajena iz skupnih sredstev, SP Zadržor. V njej je poleg samopostrežbe tudi privlačen bife.

modernizirala številne prodajalne, zgradila 3 nove, od tega eno z lastnimi sredstvi in 2 iz skupnih sredstev.

26. 2. 1970 se je PE Polje takorekoč vdrugič integrirala. V Mercatorju se je takrat pričel proces notranje integracije. V okviru Mercatorjeve detajlistične mreže so se združile nekatere poslovne enote, ki so ugotovile, da bodo pod skupno streho dosegale večje in boljše gospodarske uspehe.

Pred dvema letoma smo v Mercatorju začeli ustanavljati TOZD. Delavci smo začeli uresničevati svojo ustavno pravico samorganiziranja. 24. 11. 1972 je bila ustanovljena TOZD Detajl, 6. junija letos pa so se združile vse TOZD, med njimi je tudi Polje, ki so pred tem sestavljale TOZD Detajl, v Skupnost TOZD Detajl.

Tako je danes TOZD Polje člen v verigi petih TOZD, ki sestavljajo Skupnost TOZD Detajl, ki uspešno deluje v podjetju Mercator.

In ob koncu še nekaj podatkov o današnji TOZD Polje. Ima 132 zaposlenih, 33 učencev, 21 prodajaln od tega 4 samopostrežbe, 17 klasičnih in 3 bifeje. V tem letu bodo predvidoma ustvarili 77.550.000,00 din prometa. Vodja kolegijskega poslovnega organa je tovariš Jože Knaus.

Srečali smo jih v Planici, na SP v košarki, na številnih športnih prireditvah in partizanskih srečanjih. Logatčane in Mercatorjeve paviljon, ki so poskrbeli za okrepitev številnih obiskovalcev na teh prireditvah.

V tejle stavbi je bila odprta leta 1960 prva Mercatorjeva samopostrežba. Logatčani so bili lahko prav pošteno ponosni nanjo, saj je bila v tistem času to druga samopostrežba v Ljubljanskem okraju in peta v Sloveniji.

Lani pa se je »pomladila«. Notranjost so preuredili, opremo so nabavili povsem novo. S tem so tudi lahko povečali izbiro blaga.

Prav lepo je tudi urejen oddelek za prodajo kruha in delikates.

tega so potrebe po trgovinah, po izboljšani postrežbi in higienskih predpisih, tem večje. Z lastnimi sredstvi so preuredili poslovalnico Železnina, nabavili 1,5 tonski avtomobil. V letih 1954–1957 so se lotili obnavljanja lokalov; zamenjevali so zastarelo opremo, tehtnice in hladilnike.

Do leta 1958 se je število prodajaln povzpelo na 11, takrat pa si je podjetje pridobilo tudi centralno skladišče za živila in gospodinske potrebščine.

Leta 1960 je imelo podjetje po oceni okrajne komisije in trgovinske zbornice najbolj urejene trgovine (razen Ljubljane).

Skladno z razvojem poslovalnic je naraščal tudi promet. Velike težave pa je podjetje imelo vseskozi zaradi premajhnih obratnih sredstev.

Vzporedno z razvojem podjetja se je razvijalo in utrjevalo tudi delavsko samoupravljanje. V letu 1953 je bil izvoljen prvi upravni odbor. Delavski svet pa je predstavljal celoten kolektiv, ker podjetje ni zaposlovalo več kot 30 delavcev.

1. 4. 1962 — pripojitev k Mercatorju

Prvi direktor Trgovskega podjetja Logatec je bil, danes že pokojni, tovariš Jaka Treven. Leta 1953 prevzame direktorsko mesto tovariš Drago Arhar. O takratni odločitvi samoupravnih organov in kolektiva, da se priključi k ljubljanskemu Mercatorju se spominja:

»Kolektiv je uvidel, da je podjetje premajhno za samostojno razvijanje sodobne trgovine, zato se je delavski svet odločil za integracijo. Na svojem zasedanju je sprejel sklep, da se podjetje priključi k Veletrgovini Mercator. Priključili smo se 1. 4. 1962.«

Ko so se »priselili« k Mercatorju, so imeli 12 trgovin, 51 zaposlenih. PE Logatec je bila PE z notranjim obračunom.

Prva Mercatorjeva samopostrežba

»Logatčanom gre čast in priznanje, da so brez obotavljanja sprejeli in uredili samopostrežbo, kakor hitro so izvedeli za ta novi način trgovanja. Bil je to pogumen poizkus, brez novega, v ta namen zgrajenega objekta in brez pomoči od drugod.«

Tako smo zapisali v našem časopisu na začetku leta 1964. O prvi naši samopostrežni prodajalni, ki jo je 30. 5. 1960 odprlo takratno trgovsko podjetje Logatec. Že dve leti pred integracijo z Mercatorjem. Bila je to druga SP v ljubljanskem okraju in peta v Sloveniji.

»Težko je bilo začeti z delom v samopostrežni trgovini, saj nismo imeli nobenih izkušenj,« je takrat napisala Malka Krašna, poslovodkinja te prodajalne. »Poslovanje v samopostrežbi se zelo razlikuje od poslovanja v klasični trgovini. Kljub temu pa smo dosegli lepe uspehe, čeravno se še pojavljajo težave, ki jih bomo morali postopoma odpraviti.«

Zdaj je od tega že deset let. V tem času je Mercator odprl že mnogo samopostrežb. V najbolj plodnih letih, skoraj dan za dnem.

Pred dnevi smo obiskali samopostrežbo v Logatcu, ko je praznovala svoj štirinajsti rojstni dan. Pogovarjali smo se z dekletki, ki delajo tamkaj. Pravijo, da so zadovoljne. Lani je bila prodajalna prenovljena, posodobljena. Zato je v njej delo še toliko prijetnejše.

Betka Gajser, namestnica poslovodkinje, dela v tej prodajalni že od prvega dne. Pravi, da je bilo v začetku res težko, kajti začeli so seveda brez vsakih izkušenj. Toda zdaj je drugače. »Lahko rečem,« je dejala, »da ne bi šla v klasično trgovino nikdar več. Delo je lepše in prijetnejše za nas, za kupce pa seveda prijetnejši nakup. Zadovoljni so. Dobe vse, kar potrebujejo, na enem mestu. Ni zamudnega čakanja, sami lahko izberejo, kar želijo. Seveda pa moramo skrbeti, da je blaga vedno dovolj in da so prodajne police dobro založene.«

»Pred desetimi leti smo v našem časopisu zapisali, da so samoupravni organi nekdanje PE Logatec večkrat razpravljali o prodaji svežega mesa in kruha v tej prodajalni. Vendar so ugotovili, da s prodajo teh artiklov ne bi uspeli. Kaj pravite danes na to?«

»Seveda je zdaj drugače. Prav to lahko dobite tudi pri nas. Mleko, kruh in tudi predpakirano meso. Pa seveda sadje in zelenjavo, čeprav je ravno nasproti samopostrežbe tržnica,« je povedala Betka Gajser.

V lepo urejeni samopostrežbi je tudi delo prijetno. Zadovoljni so kupci in dekleta, ki delajo v tej prodajalni.

In kaj jim ni všeč? To, da imajo vsako drugo nedeljo dežurno službo od sedmih do enajstih, pa da nimajo prostega sobotnega popoldneva.

Upajo, da bo tudi tu čas prinesel svoje in tudi njim skrajšal delovni teden.

Današnja TOZD Logatec

Tudi TOZD Logatec je vključena v Skupnost TOZD Detajl. 67 zaposlenih in 18 učencev bo v tekočem letu ustvarilo 37,300,000,00 dinarjev prometa. TOZD ima 12 prodajaln; 5 klasičnih, 4 samopostrežne in 2 bifeja. Ima pa tudi blagovnico v Logatcu. Vodja kolegijskega poslovskega organa je tovarišica Danica Ožbolt.

trgovsko podjetje špecerija

Trgovsko podjetje »Špecerija« ima zapisan tale datum kot svoj rojstni dan: 1. 9. 1949. Dvanajst prodajaln, šest živilskih in šest trgovin s sadjem, to je bil njihov začetek. Leto dni kasneje je »Špecerija« povečala svojo mrežo prodajaln; s priključitvijo »Petrošniške zadruge« pridobi kar petnajst prodajaln. Tako se počasi »Špecerija« razvija in krepi. Z lastnimi sredstvi, z udarniškim delom in delnim odrekanjem osebnih dohodkov, leta 1957 ustvari lastno skladišče; z nakupom dveh kamionov pa opusti konjsko vprego. V desetih letih svojega uspešnega razvoja dobi že pravo obliko trgovskega podjetja.

Ob 10-letnici leta 1959, šteje Trgovsko podjetje »Špecerija« osemnajst poslovalnic; nekaj so jih ukinili oziroma zaprli.

Tri leta kasneje postane »Špecerija« ena izmed prvih poslovnih enot Veletrgovine Mercator; to stori po temeljitih premislekih, kajti bilo je več možnosti.

Danes, petindvajset let po nastanku lahko ugotovimo, da je bila izbrana pot prava. Novogradnje, adaptacije ostalih lokalov, razširitev asortimenta blaga in še mnogo drugega, vse to je plod kolektiva, ki danes šteje 150 redno zaposlenih in 37 učencev. V svojih 24 prodajalnah je ob koncu lanskega leta ustvaril več kot 90 milijonov prometa.

leta 1962 — k mercatorju

Leto 1962, doba integracij pri Mercatorju, je tudi vodilnim delavcem pri takratnem Trgovskem podjetju »Špecerija« prinesla nekaj novega.

ZORA ŠKODA je znana sodelavka. V kolektivu »Špecerija« je že dolga leta. V podjetju je prav gotovo edina, ki ji razvoj, delo in življenje v kolektivu ni neznano. Skozi dolga leta je kot vodja splošne službe spoznala več generacij in marsikomu dala kup koristnih napotkov za delo v kolektivu.

Direktor, tovariš **Jakob Novak**, zdaj že upokojenec, je začel z Mercatorjem pogovore za združitev. Videl je, da se bo podjetje, ki je nastalo že v letu 1949 in imelo ob ustanovitvi dvanajst poslovalnic, v večji skupini lažje razvijalo. Kljub težnjam nekaterih, da se »Špecerija« celo razbije in nekaj trgovin osamosvoji, je imel trdno voljo napraviti prav nasprotno.

»Mi smo bili proti takšni razcepitvi, želeli smo se združiti z večjim, močnejšim podjetjem,« mi je v razgovoru dejala tovarišica Zora Škoda, ki je pri podjetju že od prvih dni. »Spremljalo nas je vodilo, da se bomo lahko edino združeni bolje razvijali; na ta način bomo lahko tudi več ustvarjali, večali osnovna sredstva, odpirali nove trgovine, modernizirali stare prodajalne. In uspeh ni izostal. Promet se je stalno večal. Kar pogledamo: leta 1952 smo imeli 252 milijonov prometa, leta 1962 že 897 milijonov, leta 1968 pa je le-ta poskočil skoraj na 4 stare milijarde. Promet je bil tako kar za 14-krat večji, medtem ko je število zaposlenih poraslo le za dvakrat. Ta podatek je ugotovljen ob dvajsetletnici podjetja.«

Sicer pa se vrnimo nazaj v leto 1962, ko so se začeli prvi pogovori z Mercatorjem za združitev.

»Priključili smo se k Veletrgovini Mercator po temeljitem premisleku,« je nadaljevala tovarišica Zora Škoda, »predvsem po temeljitem premisleku in ekonomski računici. Imeli smo na izbiro združitev z Mercatorjem ali pa s Prehrano. No, Mercator smo že prej dobro poznali, saj smo poleg direktnih nabav skoraj vse drugo blago kupovali izključno pri Mercatorju. Z njim smo imeli najboljše odnose. Zato smo se tudi odločili za ta korak.«

Na odločbi, ki jo je izdal Občinski ljudski odbor Ljubljana-Vič-Rudnik, je v prvi točki napisano takole:

»Potrjuje se sklep Delavskega sveta Trgovskega podjetja »Špecerija«, ki je bil sprejet na zasedanju dne 23. 12. 1961 in sklep Delavskega sveta Veletrgovine Mercator, sprejet na zasedanju dne 30. 12. 1961 o pripojitvi Trgovskega podjetja »Špecerija« kot poslovne enote k Veletrgovini Mercator in sicer z veljavnostjo od 1. aprila 1962.«

Tako je »Špecerija« postala ena prvih poslovnih enot Mercatorja. K hiši so prišli brez zadolžitve. Razen trgovin, pretežno špecerijskih in zelenjavnih ter ene s pleteninami, so k Mercatorju prinesli tudi svoje skladišče v Štepanji vasi. Vse trgovine, ki so jih imeli v glavnem na področju Most, so bile urejene. Toda v integraciji z Mercatorjem so videli še večji napredek, modernizacijo že obstoječih trgovin in seveda tudi novogradnje.

»Že leta 1965 smo iz skupnih naložb odprli samopostrežno trgovino z bifejem na Proletarski in tudi na Pokopališki. Zdaj so te trgovine že plačane, prav tako tudi samopostrežba na Gregorčičevi, ki je bila odprta kasneje. Prišli smo do takšnih objektov, ki jih sami ne bi mogli zgraditi. No, kasneje smo v prvem nadstropju v Proletarski odprli še oddelek s pohištvo in tehničnim blagom.

Razen tega smo tudi adaptirali nekaj starih, klasičnih prodajaln. Tako smo iz klasične špecerijske trgovine na Prisojni 7 ure-

diil sodobno mini samopostrežbo in bife, na Gregorčičevi prodajalno brezalkoholnih in alkoholnih pijač, lani pa še samopostrežbo na Šmartinski 107.«

To je kratek zapis poslovnega življenja in dela v »Špeceriji«. In seveda uspehov, ki so bili prav gotovo zasluge vseh delavcev in tudi bivših direktorjev, tovariša **Jakoba Novaka** in kasneje tovariša **Cvelbarja**.

V »Špeceriji« je bil že leta 1951 ustanovljen prvi delavski svet; težili so za tem, da bi predvsem delavci prišli do besede. Imeli so tudi že nekakšne potrošniške svete, posebno aktivno pa je deloval sindikat. Le-ta je dajal še poseben poudarek rekreaciji. Bili so dejavni planinci in na Veliki planini so celo odprli svojo kočo, ki jo imajo še danes. Poskrbeli pa so tudi za letni oddih svojih delavcev. Tako so imeli svoje sobe tudi na morju in sicer v Novem gradu in Selcah. Njihova organizacija ZK je štela osem članov.

TOZD »Špecerija« danes

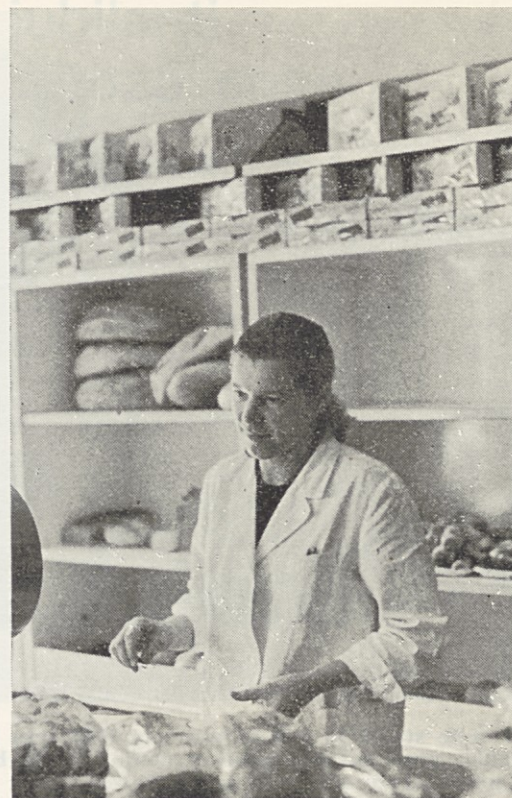
Je ena izmed 25 TOZD podjetja Mercator. V svojem sestavu ima štiriindvajset prodajaln, od tega šest samopostrežb, štiri bifeje, eno prodajalno s tehničnim blagom in pohištvo, dve galanterijski prodajalni, mesnico, ostalo pa so klasične prodajalne.

Sto petdeset redno zaposlenih delavcev in sedemintrideset učencev je lani ustvarilo nekaj več kot 90 milijonov prometa.

Pa načrti? Radi bi razširili Proletarsko. V Tomačevem novogradnje sicer ne bo, radi pa bi obdržali in nekoliko obnovili že obstoječo prodajalno. Želijo se vključiti tudi v Štepanjsko naselje, kjer raste velika stanovanjska soseska. Toda s sredstvi je težko in prav to zaenkrat teh načrtov novogradenj in adaptacij ni dovoljeno. Obenem pa se poraja tudi bojazen, da zaradi rušenj nekaterih starih objektov izgubijo celo nekaj obstoječih prodajnih mest.

Prav zaradi tega pa bi radi prodrli vsaj v Štepanjsko naselje.

»Toda naše želje so brez moči,« je še povedala tovarišica Zora Škoda. »Sami, brez pomoči Mercatorja pa za zadostitev naših želja nimamo toliko sredstev.«

Zaposlenih je malo, dela veliko. Tako lahko tovarišico Miro, poslovodkinjo prodajalne, pogosto srečate tudi za pultom v delikatesni ali pa v bifeju.

»Včasih preveč,« pravi. »Same ženske smo zaposlene. In če je čas dopustov, pa tudi bolezen kaj rada pride, potem je res težko. Pač še bolj poprimemo za delo in tudi ne smemo gledati na delovni čas.«

Prodajalna na Prisojni je bila klasična, pred nekaj leti pa so jo preuredili v prikupno samopostrežbo. In takrat se je Mira skupaj s sodelavkami znašla pred povsem novim načinom dela.

»Vsi smo prišli iz klasičnih trgovin, izza pulta, v samopostrežbo. Bili smo brez prakse; in dokler se nismo privadili na nov način

25 let v kolektivu špecerije: mira bratkovič

Ima veselje do dela. Veselje in veliko mero ljubezni do poklica, ki si ga je izbrala. Dnevi, meseci, leta; vse to teče, mineva, kar prehitro. In tako je preteklo tudi že petindvajset let njenega dela v trgovini. Le kdo bi se mogel spomniti na vse tiste trenutke, ki so jo mnogokrat vzradostili, velikokrat potrli. Pa ni klonila, vzdržala je. Njena vedrina, zgovornost in kot sem že rekel, ljubezen do dela, to je premagalo vse. Takšna je pač **Mira Bratkovič**.

Četudi ne gre vse tako, kot je treba, kar priznamo, vsi smo nekako kdaj pa kdaj na tem, je vseeno vedno prijazna do strank; in lepo zna svetovati nakup. Prav to pa je porok za to, da se stranke v lepo založeno in čedno urejeno samopostrežno trgovinico na Prisojni 7 vedno znova rade vračajo.

Zdaj je tovarišica Mira tamkaj poslovodja. Zraven samopostrežbe je tudi bife in dela je kajpak veliko.

Majhna sicer, a lepo urejena in dobro založena samopostrežna prodajalna na Prisojni 7 ima vedno polno kupcev. Ko je čas malice, pa je pred delikatesnim oddelkom vedno gneča.

Tole je stavba na Bohoričevi cesti v Ljubljani, kjer ima TOZD »Špecerija« svoje tesne poslovne prostore. Le-ti so se preselili sem-kaj iz Prisojne ulice, kjer so uredili samopostrežno prodajalno in bife. Še to: pred leti je bila v tej stavbi majhna klasična prodajalna.

dela, ni bilo lahko. In z veseljem smo lahko ugotovili, da je samopostrežni način trgovanja vsekakor dober in sodoben.«

Sicer pa pogledjmo na Mirino dolgo pot, na njenih petindvajset let v Mercatorju. Poklica se je izučila pri Naprozi, v majhni prodajalni na Zaloški cesti. Pri tovarišici Mehle-tovi si je začela nabirati znanje in se jo z veseljem vedno rada spominja. Pravi, da so bili odnosi veliko bolj pristržni kot danes. Lepo je bilo delati, čeprav so bili prostori slabi in pogoji dela tudi. No, kasneje je odšla v prodajalno na Šmartinsko, pa nato na Povšetovo. To je bilo leta 1962, prav v času, ko so se v kolektivu Trgovskega podjetja

Špecerija odločili za integracijo z Mercatorjem.

»Z združenjem smo občutili izboljšanje, že takoj na začetku. Izbira blaga se je popestrila, izboljšala se je tudi dostava blava. Sicer so se obenem porajale tudi nekatere težave, brez katerih ne gre nikjer.«

Pred prevzemom poslovskega mesta v SP Prisojna je bila tovarišica Mira nekaj časa v Proletarski na oddelku pohištva in elektromateriala. Rada je delala tam, toda prav z veseljem je odšla v samopostrežno trgovino z mešanim blagom.

»V tej stroki sem se izučila in zato mislim, da ne bi mogla nikdar postati nekakšen strokovnjak pri prodaji elektromateriala ali pohištva. Veliko sem menjala mesta službovanja; zdaj sem bila v tej, zdaj v oni trgovini. Težko je bilo včasih zapustiti kolektiv; tudi jokala sem. Ampak zdaj gledam na to drugače. To je dobro, kajti na ta način se lahko veliko naučiš, seveda, če se hočeš.«

»Zdaj je za vami petindvajset let dela pri podjetju. Kakšne občutke imate?«

»Sploh si ne morem misliti, da so ta leta minila,« je odgovorila tovarišica Mira. »Prehitro je šlo. Bilo je veliko dobrega in lepega. Zdaj ni več tako, ni vedno tako; odvisno od kolektiva, pa od posameznikov. Moram pa reči, da je pri nas, v Prisojni, res prijeten kolektiv.«

Rada delam tu, toda moje mnenje je, da tako majhnih samopostrežb ne bi več odpirali. Delo v samopostrežbi zahteva strogo določena delovna mesta, kar pa promet v takšni mali trgovini ne prenese. Tako mora delavec opravljati po več del sam in večinoma to delo ni nikdar opravljeno tako, kot je treba.«

Sicer pa naj povem še to, da je tovarišica Bratkovičeva kljub vsemu zadovoljna. Pravi pa, da se po njenem mnenju premalo gleda na ljudi.

»V trgovini je zaposlenih veliko žensk. Če kakšna zbolí ali gre na dopust, nastane problem. Delovni čas je treba podaljšati. To pa delavka, žena in mati hkrati s težavo opravi.«

No, o razbremenitvi trgovskih delavcev je bilo že dosti govora in prav v zadnjem času se o tem spet dosti sliši. Morda bo že jutri, pojutrišnjem drugače, bolje. Za vse, tudi za tovarišico Miro in njene sodelavke.

na obisku v samopostrežbi v proletarski

Samopostrežba z bifejem v Proletarski ulici v Ljubljani je bila zgrajena iz skupnih naložb. Prodajalna je bila odprta 7. aprila 1965 in je takrat za prebivalce Most pomenila nekaj povsem novega, posebnega. Lep, sodobno urejen prodajni prostor je prinesel v trgovino veliko osvežitev. Potrošniki so bili več kot zadovoljni. Obstojala je celo bojazen, da je prodajalna prevelika; in takratni direktor je celo dvomil v uspešno poslovanje.

»Že po dveh letih pa se je pokazalo, da je trgovina celo premajhna,« mi je povedal poslovodja, tovariš Franci Mehle. »Generalni direktor, tovariš Osterc, je vedno bodril in govoril, da je treba gledat naprej. In prav je imel. Zdaj je prodajni prostor res že pretesen, oprema je zastarela. Kljub vsemu se trudimo, da potrošniku nudimo čim več, ob vsakem času. Dela pa je iz dneva v dan več. Saj imamo pri Mercatorju največji promet na kvadratni meter.«

Vse to delo pa opravljamo v izredno težkih delovnih razmerah. Trgovina je premajhna, veliko premajhna. In kot sem že rekel, oprema je zastarela, hladilne naprave so dotrajane. Tri leta po otvoritvi smo na račun skladišča pridobili prostor za mesarja-sekača, drugega pa ničesar. Načrti so obetali lepo prihodnost; samopostrežna trgovina naj bi se povečala za 50 %. Toda zaradi pomanjkanja sredstev je to neuresničljivo, vsaj v tem trenutku.«

Kadarkoli sem bil v samopostrežbi v Proletarski, vedno je bil tamkaj pravi živ-zav. Dela čez glavo. Še najhujše pa je ob koncu tedna, ob petkih in sobotah. Takrat je tudi promet največji. Ko pa že omenjamo promet, naj postrežemo še s temle podatkom: v letu 1965 je promet znašal okrog 573 milijonov, v lanskem letu pa se je dvignil že na 2 milijardi in 300 milijonov.

Seveda je zaradi obilice dela porastlo tudi število zaposlenih. Od tistih dvajset na začetku, do sedanjih trideset. Vendar poslovodja pravi, da je trgovskega kadra premalo. Težke delovne razmere, umazano delo, sobotno delo, vse to povzroča odliv trgovskih delavcev v druge poklice.

Tole je trgovina »Špecerije« v Proletarski. Zgrajena je bila iz skupnih naložb; odprta je bila 7. 4. 1965 in takrat predstavljala za Moste eno največjih prodajaln. Kar 677 m² prodajne površine je bilo za tiste čase skoraj preveč. Pa danes? V samopostrežbi, pa tudi v gornjih prostorih, kjer je prodajalna pohištva in tehničnega blaga, je iz dneva v dan večji dren. Radi bi trgovino, pa tudi tako zelo potreben skladiščni prostor razširili. Zaenkrat to ostajajo le želje vseh nas, pred-

vsem pa kolektiva TOZD »Špecerija« in še posebno delavcev v tej prodajalni.

Predvsem v samopostrežbi je zelo velik promet. Okoliš je velik, stanovanjske soseske rastejo, trgovin pa na novo ne odpiramo. Tako se prodajne police kar hitro spraznijo in po večkrat na dan jih je treba napolniti. Še to: glede na velikost prodajalne, promet in število zaposlenih, je SP Proletarska najmočnejša Mercatorjeva živilska trgovina.

jubilanti v tozd špecerija

PAVLA BALANT, prodajalka SP Pokopališka 36;

MIRA BRATKOVIČ, poslovodkinja SP Pribojna 7;

MARIJA KLEMENČIČ, namestnica poslovodkinje SP Gregorčičeva 13;

MARIJA MOSTEK, poslovodkinja prodajalne Tomačevo 27;

FRANC MEHLE, poslovodja SP Proletarska 4;

VIDA PETRINA, poslovodkinja SP Gregorčičeva 13;

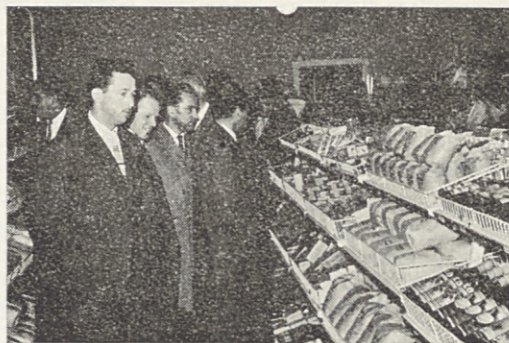
LJUDMILA POVHE, poslovodkinja prodajalne Mestni trg 18;

MARJAN STANOVNIK, poslovodja SP Jana Husa 3;

JULKA ŠINKOVEC, prodajalka SP Gregorčičeva 3;

LJUDMILA TRTNIK, namestnica poslovodje SP Proletarska 4;

ZORA ŠKODA, vodja splošne službe TOZD Špecerija.

Samopostrežba se uveljavlja tudi na podeželju. Leta 1960, natančneje 11. novembra je TOZD Hrana odprla svojo prvo samopostrežno prodajalno na Dobravi pri Ljubljani.

Še besedo, dve o samoupravljanju. Poslovne odločitve so samoupravni organi sprejemali vselej preudarno in vedno na osnovi ekonomskega izračuna. Vedno je bila aktivna tudi sindikalna organizacija in razne komisije. V kolektivu so posvečali vso skrb izo-

Takšna je bila trgovina na Tržaški 75 leta 1959.

braževanju delavcev. Iz leta v leto so povečevali število učencev, napotili prodajalce v poslovodske šole, organizirali tečaje. Srbeli pa so tudi za osebni standard svojih delavcev, saj so številnim pomagali rešiti stanovanjske probleme.

trgovsko podjetje hrana

Tudi TOZD Hrana obhaja letos srebrni jubilej.

Trgovsko podjetje Hrana je bilo ustanovljeno 12. avgusta 1949 leta. Tedaj je bilo v njem zaposlenih 113 delavcev in pet učencev, ki so do konca leta ustvarili 24 milijonov prometa.

V začetku poslovanja podjetje ni imelo primernega skladišča, ne voznega parka. Le nekaj skromnih prodajalnih so imeli in pa pridne delavce, ki so z marljivim delom in nenehno skrbjo za napredek kmalu premagali začetne težave.

V trinajstih letih si je podjetje pridobilo lastno skladišče s površino 2500 m², dva težja in tri lažje tovorne avtomobile, 35 register blagajn, 27 aparatov za mletje kave, dve prazarni za kavo itd. V tem času ima tudi že 45 prodajalnih, 212 zaposlenih, 34 učencev, 1.513.000 din prometa. V razdobju 1949—1962 si je pri Hrani pridobilo kvalificiranega trgovskega delavca 223 oseb, od tega je 28 zaposlenih napravilo izpit za visoko kvalifikacijo in 14 za polkvalifikacijo.

Večje možnosti v sestavu Mercatorja

Kljub velikim uspehom in možnostim za nadaljni razvoj so se samoupravni organi v letu 1962 odločili za integracijo z Mercatorjem, ker so le tu videli ugodnejše in večje možnosti za napredek.

Z integracijo so napravili velik korak v svojem razvoju. Še posebno so napredovali na področju investicij.

Leto 1959. Člani samoupravnih organov: delavskega sveta in upravnega odbora Trgovskega podjetja Hrana.

Kolektiv Trgovskega podjetja Hrana na izletu. Tudi ta fotografija je bila posneta leta 1969.

Po petindvajsetih letih se lahko TOZD Hrana pohvali z naslednjimi uspehi: v svojem sestavu ima 35 prodajalnic, katerih skupna prodajna površina znaša 2472 m² in 1908 m² skladiščne površine, zaposluje 215 delavcev in 40 učencev. V letu 1974 bodo dosegli okoli 128 milijard starih dinarjev prometa.

Ob otvoritvi SP na Dobravi. Nov način prodaje blaga je privabil številne kupce, ki pa so tudi potem radi zahajali v to trgovino.

1. aprila 1966 je bila na Tržaški cesti 37/b odprta samopostrežna prodajalna TOZD »Hrana«. Objekt je bil zgrajen iz skupnih sredstev; kar 318 m² prodajne površine je pomenilo za Vičane lepo pridobitev.

25 let v kolektivu hrane: marija pečnik

Poslovalnica TOZD Hrana na Tržaški 75 je prijetna klasična trgovinica, ki že dolga leta oskrbuje Vičane, ki stanujejo tod okoli. Prav tu sem se srečala s tovarišico **Marijo Pečnik**, ki je v kolektivu TOZD Hrana že petindvajset let.

Ko se mi je predstavila, še mlada in vedra, kar verjeti nisem mogla, da obhaja visok delovni jubilej. Četrto stoletje v TOZD Hrana in enaindvajset let v prodajalni na Tržaški 75!

V Ljubljano je prišla kmalu po vojni iz Dolenjskega, od koder je doma.

Na rodno vas, Dolnje Retje, jo vežejo lepi spomini. Da, prav tu, na skromni kmetiji je spoznala kaj je trdo delo in odtlej ji ni bilo v življenju nikoli dolgčas.

Marija Pečnik je ravno pravnjaka za trgovko, sem pomislila. Zgovorna je in prijazna, pa tudi za vsako delo zna prijeti.

Pri odločitvi za poklic, so jo sprva domači pregovarjali naj gre za šiviljo. »Pa ni šlo,« se spominja. »V trgovino me je vleklo in pričela sem v Velikih Laščah.«

Kmalu se je bila odselila v Ljubljano, kjer je dve leti obiskovala šolo, v popoldanskem času pa je opravljala praktično delo v prodajalni.

»Počitnic smo imeli malo,« se spominja, »kakšen teden samo. Pa tudi nagrad nismo prejeli. Za hrano in stanovanje sem morala delati posebej.«

Že sem ji postavila naslednje vprašanje. Kako je bilo nekdanje v trgovini? Pričakovala sem tarnanje, pa me je presenetila z veselimi nasmehom.

»Ja, zanimivo je bilo. Si predstavljate prevzem blaga? Pred trgovino so stali konji, na vozu je bilo naloženo blago. Potem pa smo me, ženske, razkladale celo 200 litrske sode olja in masti.«

MARIJA PEČNIK: Petindvajset let v Mercatorju, 21 let v poslovalnici na Tržaški 75.

Ob tem se je spomnila na tovariša **Markiča**, ki je s konjsko vprego dostavljal blago v prodajalne. Prav prijeten možak da je bil, se spominja.

»Ojoj, karte, karte. To je bilo dela z njimi! Nekaj časa, ko sem delala »Pri Jelačinu« (današnja poslovalnica na Trgu francoske revolucije) sem obračunavala samo karte. Vseh vrst jih je bilo; težke (za fizične delavce), srednje (za uradnike), lahke (za otroke), pa posebej kulturniške (za prosvetno kulturne delavce), krvodajalske in nosečniške.

Pove tudi tole:

»V tistem času je blaga primanjkovalo. Da bi tistega, ki smo ga imeli pravično razdelili, so uvedli karte, s katerimi si lahko nabavil živila. Kupil si lahko le toliko, kolikor je bilo napisano na kartah. Plačevali pa smo, seveda, z denarjem.«

Le čemu toliko vrst kart?

»Takole je bilo,« živahno nadaljuje, »fizični delavec je dobil več olja, masti, sladkorja, moke, učitelji in profesorji čaj, kavo, čokolado, krvodajalci spet kalorična živila itd.«

Prodaja na karte je trajala približno pet let. Poslovalnica »Pri Jelačinu« je bila edina v Ljubljani, kjer so lahko kupovali tisti z dodatnimi kartami: kulturniškimi, krvodajalskimi in nosečniškimi.

»Pravi križ je bil z njimi. Pa vrste! Posebno okoli prvega, ko so ljudje prejeli plače je bila v trgovini velika gneča.«

Rada je imela to delo, kajti vedno je bila med ljudmi. Brez njihove navzočnosti pa bi se tovarišica Marija počutila osamljeno.

Nisem dosti spraševala. Tovarišica Marija kar sama nadaljuje.

»Prvi direktor Trgovskega podjetja Hrana je bil tovariš **Anton Pišek**. Za njim so vodili podjetje tovariši: **Franc Ukmar**, **Božo Starman** in **Adolf Šmid**.

Začetek ravno ni bil z rožicami postlan. Trgovine so bile slabo opremljene. Ni bilo tople vode, peči. Po tleh so bili leseni podi, ki smo jih morale vsak dan ribati. Veliko blaga smo dostavljale na domove in morale smo sestiti na tricikel v vsakršnem vremenu. Pozimi smo razvažale »fasenge« kar s sanmi. Blago ni bilo embalirano in je bilo delo z njim nepraktično in težavno.«

Danes imajo že skoraj vse trgovine toplo vodo, centralno ali drugo ogrevanje, sodobne tlake, ki jih je lažje očistiti, delavca, ki razvažajo blago po domovih itd. Trgovine so opremljene s hladilniki in funkcionalno opremo.

Že mi natresa nove drobtinice iz svojih bogatih delovnih izkušenj.

»Kljub vsemu smo bili trgovski delavci takrat zadovoljni. Prav gotovo so k takemu počutju prispevali kupci, ki so nas spoštovali in so bili zadovoljni pač s tistim, kar smo jim ponudili. Nudili pa smo veliko manj kot danes. Pa pogledajte danes! Ljudje so postali sila razvajeni, nobena stvar jim ni več dobra. Še posebno nestrpni so ob podražitvah, ko nekateri ne varčujejo z žalitvami trgovcev.«

Kako pa je bilo v samem kolektivu?

»Prav prijetno. Med seboj smo se poznali, sploh pa poslovalci. Včasih smo imeli veliko sestankov. Enkrat na mesec obvezno, ali pa celo dvakrat. Razpravljali smo o težavah pri svojem delu in iskali ustrezne rešitve za izboljšave, predvsem za zmanjšanje stroškov.

Pa družabni smo znali biti. Prirejali smo kolektivne izlete, ki so nam ostali v lepem spominu. Kar s kamioni smo se odpravili okoli. Naj povem primer. Ob sobotah popoldne smo imeli zaprto pa smo se enkrat nagnetli na kamion in čez nekaj ur smo se že namakali v morju v Crikvenici.

Seveda, spomnila se je tudi na tisti izlet, ki ji je bil najbolj všeč. To je bilo leta 1959, na 10. obletnico podjetja, ko so se z dvema avtobusoma odpeljali na Vrščic in v Trento.

Ustavili sva se pri sodelavcih.

»Vedno sem delala z dobrimi ljudmi. Še posebno rada se spomnim direktorja Šmida, ki je veliko naredil za Hrano. Dosti je hodil po prodajalnah. Prislunil je našim težavam, znal nam je svetovati, ker je delo poznal tudi praktično.

Leta 1962 se je Trgovsko podjetje Hrana pripojilo k Mercatorju. Kako je to »registrirala« tovarišica Pečnikova?

»Za Mercator se je tu in tam kaj slišalo. Vedela sem, da je grošit, kaj več ne. Ko smo glasovali za integracijo smo že vedeli, da je to veliko podjetje, da bomo združeni z njim lažje pridobili asortiman blaga.«

Sediva v majhni pisarnici, ki je poleg skladišča zadaj za trgovino. Tu preživi tovarišica Marija večji del dneva. Tu so kupi dobavnic, naročilnic, tu je telefon, seševalni stroj. Pa se še nekoliko pogovoriva o njeni trgovini, če lahko tako rečem.

»Tu sem že enaindvajset let. V tem času je bila le enkrat generalno obnovoljena in sicer pred petimi leti. Večkrat pa smo dodajali ali zamenjali ta ali oni kos inventarja.«

Z lokalom je zadovoljna, le skladišča so premajhna, je potožila. Poprečno iztržijo na mesec 300.000 din. Postregla mi je tudi s podatkom iz leta 1963. Takrat so imeli 2—3 milijone S din mesečnega prometa. Večina kupcev je stalnih, dosti pa imajo tudi priložnostnih. To so turisti, ki si mimogrede kupijo malico ali steklenico pijače (predvsem slivovko). Veliko prodajo tudi gimnazijcem z druge strani ceste, ki prihajajo semkaj po malico, sladoled in še kaj.

Dolga leta je imela trgovina deljen delovni čas. Teče deseto leto odkar poslujejo »non-stop«, kar so delavke z navdušenjem sprejele, kajti prej so bile takorekoč ves dan z doma.

V klasični prodajalni na Tržaški 75 so zaposlene samo ženske. Pet jih je in ena učenka. O učenkah mi je tovarišica Pečnikova zaupala, da ima najraje dekleta z dežele, ker so bolj pridne in poslušne. Sploh pa je menila, da je kadra za špecerijsko stroko vedno premalo, kajti tu je umazano delo, tu je vzdigovanje vreč, zabojev, tu je čiščenje itd.

Strani v beležnici se polnijo. Tovarišica Marija se vsak trenutek še kaj spomni in ognjevitno pripoveduje.

Tudi to, da je bila večkrat članica samoupravnih organov, da je bilo včasih informiranje le ustno, da pa je danes za to odlično poskrbljeno, saj prihajajo zapisniki v vsako prodajalno. Tudi to ni pozabila. Pred leti je bila obiskovala enomesečni tečaj za samopostrežbe.

Mislím, da sva izčrpali dovolj spominov, da nama je uspelo predstaviti nekaj drobcev iz njene bogate delovne preteklosti. Srečno, tovarišica Marija in iskrene čestitke za jubilej.

jubilanti v tozd hrana

REZKA HEGLER, poslovodkinja poslovalnica Poljanska 20;

VINKO JUGOVIC, poslovodja prodajalne Puharjeva 3;

MARIJA PEČNIK, poslovodkinja prodajalne Tržaška 75;

MARA ŽITKO, namestnica poslovodje v prodajalni Puharjeva 3.

trgovsko podjetje emona

Pričetki Trgovskega podjetja Emona segajo v leto 1952, ko je bilo 1. aprila ustanovljeno. Ob tem so mu bila dodeljena zelo majhna obratna sredstva in 16 slabo opremljenih prodajaln.

V prvem letu poslovanja je podjetje doseglo 158 milijonov prometa. Zaposlovalo je 48 delavcev. V Rožni dolini je imelo zasilno majhno skladišče. Čez dve leti so uspeli dobiti druge skladiščne prostore in dve manjši sobici, ki sta služili za upravne prostore.

19. decembra 1960. leta je podjetje odprlo svojo samopostrežno trgovino v Potrošniškem centru v Jeranovi ulici, ki je bila delno samopostrežba in deloma klasična trgovina. To je bila pri Emoni prva preizkušnja novega sistema prodaje.

Priključitev

Z Veletrgovino Mercator je imelo trgovsko podjetje Emona vsa leta zelo dobre poslovne odnose. Mercator jim je nudil svoja obratna sredstva v obliki kreditiranja. Zavoljo premajhnih obratnih sredstev in preskromnih lastnih skladov so se delovni ljudje tega kolektiva v letu 1962 odločili za priključitev k Veletrgovini Mercator. Nadaljni uspeh so videli v sestavu večjega in močnejšega podjetja.

Ob priključitvi je bilo v Trgovskem podjetju Emona 122 zaposlenih, ki so tedaj dosegli 1.008.000 prometa v 23 poslovalnicah.

V dvanajstih letih se je v TOZD Emona povečalo število zaposlenih na 150, TOZD ima 25 prodajaln, ki bodo v letošnjem letu ustvarile 94.328.750,00 din prometa.

Prvi poskrbeli za letni oddih

V Trgovskem podjetju Emona so med prvimi poskrbeli za oddih svojih delavcev. Ze leta 1959 so odprli počitniški dom v Piranu, ki je bil dolga leta najbolje obiskovan počitniški dom v Mercatorju.

Leta 1962, ko se je Emona priključila k Mercatorju so dom s skupnimi sredstvi obnovili. Tako je nudil 22 ležišč, kopalnico in kuhinjo. Odprt je bil od 1. junija do 15. septembra. V letu 1963 je letovalo v njem petinšestdeset družin.

samopostrežba v podgorici

Stara, klasična in seveda premajhna prodajalna v Podgorici pri Ljubljani je 12. 9. 1964 zaprla svoja vrata. Namesto tja, so potrošniki poslej prihajati nakupovat v novo, moderno samopostrežno prodajalno.

»Veste, vsem nam se je nova trgovina v začetku zdela res prevelika,« je povedala na mestnica poslovodje, **Vera Kovič**, ko smo pred kratkim obiskali to prodajalno. »Tako

Samopostrežba TOZD »Emona« v Podgorici je bila odprta 12. 9. 1964. Zgrajena je bila iz skupnih naložb, s 106 m² prodajne površine pa so prebivalci Podgorice in okoličani dobili veliko, sodobno prodajalno.

Zdaj je tega že deset let; prostor je postal pretesen, pa tudi oprema je že precej dotrajana.

je izgledalo ob otvoritvi, zdaj pa je prodajni prostor že premajhen. Deset let bo, odkar poslujemo tu; inventar je že star, na police

zložimo premalo blaga. Tudi skladišče je pretesno. Sploh zdaj poleti, ko prodamo toliko osvežilnih pijač.

Sicer pa so delavke, zaposlene v tej prodajalni zadovoljne. Kupcev je vedno dovolj; prihajajo domačini, pa tudi iz sosednjih krajev, celo iz Domžal. Mesečni promet znaša blizu 40 starih milijonov. Pred desetimi leti, ko je bila prodajalna odprta, pa so iztržili komaj četrtno tega.

In kaj si želijo? Sobotno popoldne prosto, če pa bi obnovili še inventar, potem bi bilo mnogo prijetnejše.

jubilanti v tozd emona

JURIJ VUK, poslovodja v prodajalni Miklošičeva 34;

JANEZ HRIBAR, poslovodja v prodajalni Karlovska 19;

PEPCA ZANOŠKAR, poslovodkinja SP Gerbičeva 49;

VIKTOR BRVAR, poslovodja v prodajalni Kozarje;

ANTON ROŽIČ, poslovodja v prodajalni Viška 48;

JUSTI CIUHA, prodajalka v prodajalni na Brdu.

25^{let}
M
Mercator
1949-1974

Gradivo za posebno prilogo našega glasila ob 25-letnici podjetja sta zbrala in zapisala Nada Lombardo in Mile Bitenc. Novejše fotografije so delo Kancijana Hvastije, starejše fotografije pa so iz albumov naših dolgoletnih sodelavcev.

25 let NM Mercator

Mercatorjevih 25 let

● Na svojem zasedanju dne **25. 12. 1963** je centralni delavski svet potrdil pripojitev Trgovskega podjetja **Metlika** iz Metlike. Na seji so govorili tudi o sodelovanju s trgovskim podjetjem Preskrba iz Tržiča.

● V letu 1963 smo vložili v novogradnje in adaptacije **750 milijonov** dinarjev.

● Indeks prometa na enega zaposlenega v letu 1963 je znašal (1962 — 100):

PE Polje	118
PE Grmada	116
PE Litija	107
PE Špecerija	113
PE Emona	125
PE Logatec	122
PE Straža	125
PE Hrana	146
Mercator	120
PE Jelka	109
PE Rožnik	121
Skupaj Veletrgovina Mercator	132

● Istega leta smo prepeljali **66.940 ton** blaga, naši kamioni pa so prevozili **965.885 km**.

● V letu 1963 so bile v podjetju imenovane komisije za pripravo na prehod na 42-urni delovni teden.

● V letu 1964 smo odprli tri sodobne samopostrežbe. Vse so bile zgrajene iz sredstev skupnih naložb.

● **8. 7. 1964** je bila otvoritev prve samopostrežne prodajalne z bifejem, zgrajene iz združenih sredstev. To je **SP TOZD Emona** na **Gerbičevi cesti**, ki ima 271 m² prodajne in 215 m² skladiščne površine.

● Po dveh mesecih je bila dograjena druga Emonina SP. To je **SP Podgorica** s 106 m² prodajnega prostora in 211 m² skladiščnega.

● Ob koncu leta pa je pričela poslovati nova samopostrežna trgovina z bifejem na Vrhniki. S skupno površino 402 m² je bila velika pridobitev PE Hrana.

● Leta 1964 je bilo v podjetju že 1619 zaposlenih. V uku smo imeli 170 učencev. Dosegli smo **27.530.100.000 S** din realizacije.

● Po vsej Sloveniji smo imeli 255 klasičnih prodajal, 17 samopostrežb in dve blagovnici.

● Prodajna površina samopostrežb je znašala 2673 m², medtem ko je znašala pri klasičnih 10.183 m². Podatki o skladiščnih površinah pa so naslednji: skladišča samopostrežb so merila 2342 m², velikost skladišč klasičnih prodajal pa je znašala 8320 m².

● Vozni park je bil v tistem času že dokaj velik. Imeli smo 53 vozil, od tega 45 kamionov, 5 osebnih vozil in tri osemtonske sleperje, ki smo jih nabavili ravno tistega leta.

● V transportnem oddelku je delalo 57 ljudi. Na delovna mesta šoferjev je bilo razporejenih 44, v mehanični delavnici 9 in v pisarni štirje.

● Naši delavci so lahko letovali v treh lastnih počitniških domovih in sicer v **Piranu**, na **Tratah** nad Logatcem in **Dolenjskih toplih**. Skupna zmgoljivost domov je bila 60 ležišč.

● V letu 1964 smo v skladišču uredili hladilnico.

● Skladišče je imelo pred desetimi leti 15 oddelkov. Dnevno smo odpeljali ali pripeljali 400, včasih celo 500 ton blaga.

● Artikel, ki smo ga prodali največ je bila kava. Prodajali smo tri mešanice. Največ pa smo nabavljali olja, 2,5 milijona litrov, in sladkorja, 1000 vagonov letno.

● Delati je začelo galanterijsko skladišče. Preselili so se v zasilne prostore na Tobačni ulici 7. Pričeli so s 25 artikli, v glavnem so bile to gospodinske potrebščine.

● Zaradi povečanega obsega poslovanja sta se združila plansko analitični oddelki in razvojni. Tako smo dobili plansko razvojni sektor z oddelki za analizo, plan, statistiko, programiranje kadrov in za razvoj trgovske mreže.

● Dograjeno je bilo drugo nadstropje upravne stavbe, kamor so se preselili nekateri oddelki.

● S povečanim številom zaposlenih je podjetje pričelo organizirati tečaje in seminarje. Več sto delavcev je v letih 1963 in 1964 obiskovalo tečaje za strojepisje, za poslovanje SP, jezikovne tečaje, administrativne in komercialne tečaje ter tečaje za delavce v skladišču.

● Izšla je prva priloga časopisa Mercator. V njej so bili objavljeni pravilniki in odredbe o trgovskem poslovanju, ponatisnjeni iz uradnih listov.

● V prvi polovici leta 1964 je odšla prva skupina Mercatorjevih poslovođij na prakso k švicarskemu veletrgovskemu podjetju Migros.

● **23. decembra 1964** je pričel veljati nov statut Veletrgovine Mercator.

● Tudi v knjivodskem oddelku so v letih 1963 in 1964 dobili prve knjižne stroje. Najprej smo nabavili dva knjižna stroja National, za saldokonte 120 in 220, potem pa še nove stroje Ascota za knjiženje osebnih dohodkov, knjigovodstva detajla in blagovnega knjigovodstva.

● Ponovno smo dobili zunanje trgovinsko registracijo.

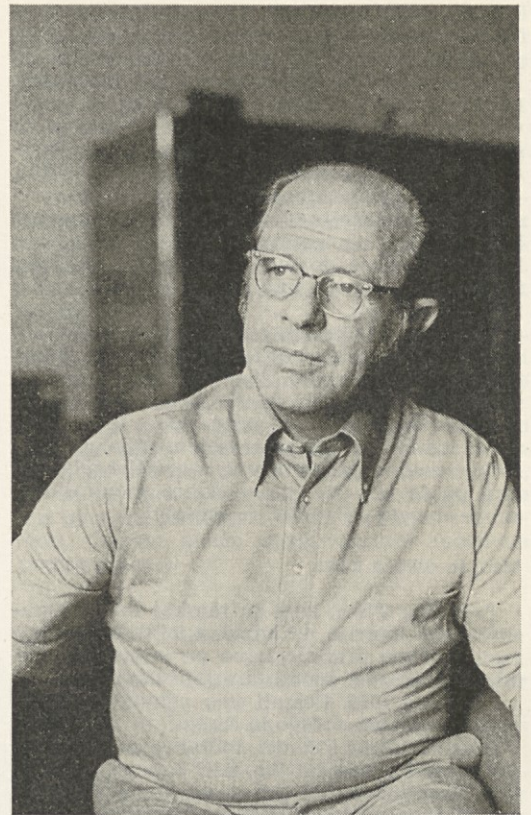
● Dne **16. 5** in **29. 8. 1964** so se k Veletrgovini Mercator pripojila še naslednja tri trgovska podjetja: Tržan iz Mokronoga, Gradišče iz Trebnjega in Standard iz Novega mesta.

GOVORIJO MERCATORJEVI VETERANI

Naš obisk pri Vilku Korenčanu

Pred kratkim smo se oglasili pri tovarišu Vilku Korenčanu, ki je bil dolga leta Mercatorjev sodelavec. Bil je dober poslovodja in vzgojitelj, svetovalec za praktični pouk; pa tudi redni sodelavec časopisa Mercator. S svojimi strokovnimi članki nam je posredoval prenekatero zanimivost.

»Ste pa res točni kot ura,« mi je dejal, ko sem natanko ob pol desetih dopoldne, takrat sva bila domenjena za razgovor, vstopil. Pričakal me je, takoj sem to opazil, dobro pripravljen. Cel kup raznih časopisov, beležke in druge zapiske je imel že pripravljeno, da iz njih pobere ta ali oni podatek.

Tovariša Vilka Korenčana se spominjamo predvsem kot dobrega trgovca, vzgojitelja in pedagoga

Začetek leta 1927

Pot tovariša Korenčana, ki se ga spominjamo predvsem kot dobrega poslovodje in svetovalca za praktični pouk, je dolga. Njen začetek sega tja v leto 1927; vodi nas ves čas skozi trgovino in v zadnjih letih tudi v šolo. Polna zanimivosti in morda nevsakdanjosti je.

Zato se v mislih preselimo nazaj v leto 1927. Na sprehod skozi čas nas bo v svojem pripovedovanju popeljal tovariš Vilko Korenčan.

»Ja, točno tako je, kot se spominjam,« je začel tovariš Korenčan in za vsak slučaj še pogledal v lepo urejene zapiske. »S trgovino sem začel leta 1927, točneje, 20. septembra. Ime firme: Julio Meinl, delniška družba Zagreb. To je bila trgovska organizacija, ki je imela svoje prodajalne po vsej Jugoslaviji; petindvajset jih je bilo. No, sam sem začel v Ljubljani, na Šelemburgovi 3; to je današnja Titova cesta. Stopil sem za pult trgovine, ki je bila specializirana za prodajo kave, čaja in kolonialnega blaga. Tri leta sem delal kot učenec, nato pa sem odšel k vojakom. Po odsluženju vojaščini sem kot trgovski pomočnik nadaljeval delo v isti poslovalnici v Ljubljani.

Leto 1935: napredovanje

Prišlo je leto 1935, ki mi prav gotovo pomeni nekaj posebnega. Veste, napredoval sem; za poslovodjo so me poslali v trgovino v Celje. To ni bilo kar tako, saj sem takrat imel komaj 23 let. Tri leta sem bil v Celju, nato pa do začetka vojne poslovodja pri isti firmi v Mariboru. Tamkaj sem imel dosti večjo trgovino, kar je predstavljalo zame toliko večji napredek.

Začela se je vojna, vrnil sem se v Ljubljano in vse do zadnjih vojnih dni delal pri »Prevodu« kot uradnik.

Prvega septembra leta 1945 sem ponovno stopil za pult trgovine Meinl v Ljubljani; tokrat kot poslovodja. Tu v Ljubljani. Prav v tej hiši, kjer zdaj stanujem; na Vodnikovem trgu 4.

Morda spet nekaj zanimivega. V istem lokalu sem leto kasneje 'kasiral' prvi dinar za Na-ma. To je bil obenem prvi trgovski lokal v Ljubljani, ki je nosil ime Na-ma. Sprva je bila to trgovina z živili in mešanim blagom. Uh, koliko prometa smo imeli! Res veliko; še zunaj smo postavili stojnice za jajca, perutnino.

Kmalu pa so se začele firme pogosteje menjavati. Do 30. septembra 1946 je bila tod

Na-ma, nato Koloniale, kar je bilo novo ime za bivši Meinl. Od prvega oktobra 1948 do 31. julija 1949 pa je, v istem lokalu, poslovala Prehrana. Takrat se je razdelila za delo v štirih ljubljanskih občinah in tako so se pojavila štiri nova trgovska podjetja. Dobro se še spominjam, da je bila v rajonu Center Preskrba, v Mostah Špecerija, Koloniale v Šiški, na Viču pa je bila Hrana.

Kot ustanovitelju Hrane mi je bila dana naloga, da kot namestnik upravnika in zadnje leto kot vršilec dolžnosti upravnika poiščem upravne prostore in tudi ljudi. Dali so mi samo računovodkinjo.

Marca leta 1952 sem odšel nazaj h Koloniale in do konca septembra leta 1954 delal kot poslovodja v prodajalni Thea na Gosposvetski 2 v Ljubljani, za tem pa do konca septembra 1958 kot upravnik iste prodajalne, ki pa je v tem razdobju imela samostojen obračun.

Te trgovine danes ni več; starejši Ljubljanci pa se je prav gotovo dobro spominjamo, saj je slovela po odlični pravi kavi.

Mm, ta dišeča kava

Trgovina Thea, zdaj je tamkaj lokal Jugoslovanske loterije, je kupcem v Ljubljani ponudila pravo praženo kavo po vojni; ne spominjam se več točno. Bilo je leta 1955 ali morda leta 1956. Postali smo nekako specializirana trgovina s kavo in čajem.

„Kar se Janezek nauči, to Janez zna“ — tako pravi stari pregovor. No, tisti Janezek in kasneje Janez sem bil jaz sam. Mnogo sem se naučil pri Meinlu in to kasneje tudi s pridom uporabljal. Kava, dobra prava kava, pri nas pražena, je šla lepo v promet. Kajti kar trinajst let nazaj smo v Ljubljani prodajali samo surovo kavo. Doma pražena pa seveda nikdar nima takšne arome.

Tele zanimivosti pa tudi ne smem pozabiti povedati. Potrošnja kave je bila za tedaj izredno velika; po kilogramih smo jo prodali celo več kot sladkorja. Od začetnih pet kilogramov na teden, do približno 1500 kilogramov, medtem, ko smo sladkorja prodali le okrog 1200 kilogramov. In za kavo smo imeli že prve specialne papirnate vrečke, z zamorčevo glavo. To je pravzaprav pomenilo rojstvo vrečke za kavo v Ljubljani.

Rekel sem že, da je bila potrošnja kave izredno velika. Kupcev ni nikdar manjkalo. Nismo prodajali le Ljubljancem, ampak smo skrbeli za skorajda celo področje Slovenije.

Oktober leta 1958 prinese spet nekaj novega; trgovina Thea se pripoji k trgovskemu podjetju Grmada, dne 1. julija 1962 pa se tudi Grmada integrira z večjim podjetjem. To je bil grosist Mercator.

Do leta 1964 sem še delal v trgovini Thea na Gosposvetski cesti nato sem šel v Šiško. Sprejel sem mesto poslovodje v prodajalni na Celovski 99 in tam ostal vse do dne, ko sem leta 1973 kot upokojenec prenehal z rednim delom.

Samopostrežba — kaj pa je to?

Morda je bilo leta 1959 ali 1960, ko smo v Ljubljani prvič slišali nekaj besed o samopostrežnih prodajalnah. Prvo takšno predavanje je bilo, dobro se še spominjam, v kinu Sloga. Predstavniki Centra za trgovino in embalažo, tovariši Ilija Kaufman in dva strokovnjaka iz Amerike so nam v besedah, s filmi in diapozitivi predstavili samopostrežbo. Način dela in namen samopostrežne prodajalne, vse to se nam je zdelo kar čudno. Vsi smo zmajali z glavo, češ, lahko je to v Ameriki. Kako bo pa pri nas? Ne bo šlo tako lahko, saj bodo vse pokradli!

No, bili smo preveč črnogledi, kajti že leto dni kasneje, leta 1961, smo v Ljubljani dobili prvo samopostrežno prodajalno.

Torej smo lahko pričakovali, da bodo tudi pri nas kaj kmalu zaživele in tudi postale takšne prodajalne vsakdanjost. Zato se je bilo na novo delo treba pripraviti. V ta namen je CTE v Ljubljani organiziral enomesečne tečaje za poslovodje samopostrežnih trgovin. Tudi sam sem bil na enem takšnem seminarju v Ljubljani. Enaindvajset dni smo imeli predavanja, nato pa teden dni prakse v samopostrežbi Merxa v Celju. Tam smo opravili prav vse faze dela in ob koncu opravili tudi izpit. Tako smo si pridobili osnovo za začetek dela v samopostrežbi.

Spomin na Justo Božič

Bil sem takorekoč še brez prakse v samopostrežbi, ko so me dodelili za vodjo grupe, ki so jo poslali na specializacijo v Švico. Bilo je to v samopostrežbi v mestu St. Galen pri podjetju Migros.

Ne smemo pozabiti povedati, da je bila vodja prve grupe, danes žal že pokojna sodelavka, tovarišica Justa Božič. Kasneje je bila referentka za samopostrežne trgovine pri Mercatorju. Z izrednim zanimanjem je sledila delu pri Migrosu in svoje bogato znanje presajala na domača tla, v naše razmere. Njen nenaden odhod od sodelavcev je za nas predstavljal težak udarec, nekaj nerazumljivega, nekaj, česar ni moč nadomestiti. Izgubili smo prizadevno, vestno sodelavko. Pogrešali smo jo takoj v tistih trenutkih in še danes jo pogrešamo. In kot izgleda, je z njeno smrtjo umrlo tudi njeno delovno mesto.

Dela na praktičnem izpopolnjevanju v Švici sem se lotil z vso vnemo; vodil sem dnevnik in vanj zapisoval vse o organizaciji dela, podatke o tehniki poslovanja in drugo. Višek organizacije dela je vsekakor predstavljala inventura. V trgovini Neumarkt, ki ima 1050 m² prodajne površine, je bila inventura opravljena v pičlih dveh urah. Bil sem »neverni Tomaž« ko so mi pripovedovali o tem. Da je to čista resnica, sem se ob naslednji inventuri prepričal sam.

Veliko vtisov prav o tej inventuri sem tudi zapisal in jih objavil v časopisu Mercator leta 1965. Po »receptu Migros« smo se lotili inventure tudi v nekaj prodajalnah v bivši PE Grmada. Uspeh je bil vsekakor viden, saj se je delovni čas od prejšnjih približno šestnajstih ur zmanjšal kar na polovico.

Iz Švice — korak v prakso

Po vrnitvi iz Švice, bilo je leta 1965, sem o svojih vtisih in izkušnjah tudi predaval in sicer na Bledu. Center za trgovino in embalažo v Ljubljani je pripravil ta predavanja in tudi mene povabil k sodelovanju. Tako smo začeli izkušnje, pridobljene v tujini, presajati na domača tla.

Še v Švici sem bil, ko je bivša PE Grmada na Celovski 99 v Ljubljani odprla samopostrežno prodajalno. Torej prodajalno, kjer me je čakalo delovno mesto poslovodje. Poslali so mi telegram, da sem o tem dogodku hitreje zvedel. Tudi slike so mi kasneje poslali. Tako sem lahko dobil vsaj približno sliko o prodajalni, koder sem kasneje začel vnašati svoje izkušnje. Že sem se veselil dela v »svoji« samopostrežbi in vedno bolj in bolj mislil o tem. Tako močno, da sem vse to celo sanjal, prav res.

No, kmalu je to postalo resnica. Vsi, ki smo se vrnili iz prakse v Švici, smo tamkaj bogato pridobljene izkušnje začeli samoiniciativno vnašati v naše delo. Sam sem veliko novega uporabljal tudi pri vzgoji mladih kadrov. In razen vtisov sem s seboj prinesel tudi cel kup diapozitivov.

Ko že ravno govorim o samopostrežbah, naj povem še nekaj o njihovih prednostih za potrošnika. Na enem mestu, pod eno streho dobe vse tisto, kar je bilo prej treba iskati v petih ali šestih trgovinah. Zaupamo v poštenost kupca in z impulzivnim nakupom dosežemo večji učinek. S takšnim načinom prodaje kupca takorekoč zapeljemo. Sprva je obstajala bojazen, da bo takšen način trgovanja le za marto. Toda tudi na deželi so se samopostrežne trgovine kaj hitro uveljavile.

Knjiga »Vse o trgovini«

Smisel in veselje za poglobljanje v svoji stroki sem pokazal s tem, da sem v drugem letu službe kot prodajalec, na obroke kupil knjigo »Vse o trgovini«. Bila je tiskana v nemščini in zelo draga, saj je bila cena približno enaka dvema današnjima plačama. Z zanimanjem sem jo prebiral in se marsikaj naučil. V letu 1947 pa sem prvič dobil možnost, da bi mlajšemu kadru pripravil predavanje o trgovini. Pravzaprav so me kar določili. Z veseljem sem to nalogo sprejel. Kasneje sem postal sodelavec za praktični pouk tudi na trgovski šoli.

Seminarji

Seminarje je prirejala šola, praktičnega dela na seminarjih pa smo se pri Mercatorju

lotili sami. Leta 1963 smo začeli s tem načinom dela pri PE Grmada. Razen mene je seminarje prevzela tudi tovarišica Slavka Damjanovič. Leto dni kasneje so s to prakso začeli pri PE Hrana, praktično delo pa sta vodili tovarišici Olga Štraki in Franja Krakar; naslednje leto je sledila PE Emona, seminarje pa je vodila Pepca Nolimaj. V letu 1968 so jih začeli prirejati tudi v PE Špecerija in Rožnik, vodili pa so jih France Mehle in Jože Ličer. To je vsekakor dober in koristen način dela z mladim trgovskim kadrom v podjetju. Šola je kasneje seminarje ukinila. Škoda, toda zaradi zmanjšanja števila ur, predvsem zaradi prostih sobot, je bilo to treba storiti.

Tole bom povedal malo bolj po domače. Mercator se resnično lahko potka na prsi, da nudi učencem, medtem ko so na praksi v trgovini, vsak teden po dve ure praktičnega pouka. In to pod nadzorstvom navedenih predavateljev, ki so vsi visokokvalificirani trgovski delavci. Malo podjetij je, ki imajo tovrstno vzgojo učencev; nekje, na žalost, te prakse sploh ne uporabljajo.

Naj ne pozabim povedati tudi naslednje. Moj, lahko rečem, življenjski cilj je bil, da bi imeli poseben lokal, kjer bi lahko vzgajali učence. Tako ima urejeno na primer gostinstvo. Spomnimo se restavracije Urška, pa Urbana in drugo. Na žalost pa so to samo sanje, ki pa se bodo morda uresničile nekemu drugemu Korenčanu! Ne, ni to nič nemogočega, ni neuresničljiva ideja; koristna je in vsekakor praktična. Tak način dela imajo vpeljan v zahodnih državah, pa tudi v Švici je tako. Pri nas pa... Žal vidim, da so želje neuresničljive, vsaj zame so bile. Čas gre naprej, morda bo nekoč to postalo tudi resničnost. Sam sem bil verjetno premalo uporen...

V šoli je vzgoja učenca velika. Nato pa kar nenadoma preneha. Če gre še naprej v šolo, potem spet zanj skrbi šola; če pa ostane v praksi, potem je neredko prepuščen sam sebi. Naj povem za primer, da sem nedavno tega naletel na prodajalko, ki je pred nekaj leti končala šolo. Marsikaj je že pozabila, celo deljenje...

Leto 1964: svetovalec za praktični pouk

Funkcijo svetovalca za praktični pouk pri Šolskem centru za blagovni promet sem prevzel leta 1964. In kaj je moja naloga? V času praktičnega pouka obiskujem učence na delovnih mestih, se pozanimam za njihov uspeh, opazujem jih pri postrežbi. Tudi vprašam jih kaj; zastavim jim nekaj nalog iz učnega programa za praktični pouk, zabeležim pa si tudi oceno njihovega poslovodje oziroma namestnika o učenčevi poštenosti, pridnosti, ubogljivosti.

Vse to se potem upošteva pri oceni ob praktičnem izpitu, ki ga učenec opravlja ob zaključku vsakega letnika. Se to naj poudarim, da imamo z upravami TOZD dobro povezavo.

In kje opravljam to delo? Po vseh prodajalnah Mercatorja na ljubljanskem področju, razen v Polju, pa še v Litiji in na Vrhniki. V enem letu obiščem približno tristo učencev.

Oh, ti učenci...

Kakšni so, vas morda zanima. Zelo različni, veste. Po mojem mnenju je za njihov uspeh najvažnejše poreklo, okolje, iz katerega učenec izhaja. Večina učencev je iz podeželja in rad priznam, da je delo z njimi lažje, kot z učenci iz mesta. V uk v zadnjih letih prihajajo le dekleta, fantje so prave »bele vrane«. Tako sta na primer v TOZD Grmada med 56 učenci le dva fanta. Časi se menjajo; včasih je bil to izrazito moški poklic, ženska je sedela le za blagajno. Zdaj pa se je vse to postavilo na glavo.

Še druge težave so porajajo v zadnjem času. Do nedavnega smo sprejemali le učence, ki so imeli najmanj dober uspeh; zdaj pa potrebe narekujejo, da vzamemo v uk tudi tiste, ki imajo v spričevalu le dvojko. Zaradi teže dela imamo s trgovskim kadrom res veliko težav. Predvsem neurejeno vprašanje sobotnega dela je krivo, da po končani trgovski šoli učenci uhajajo iz trgovine. Zaposlitev si poiščejo v tovarnah ali administracijah, čeprav včasih tudi za manjše osebne prejemke.

Vprašate me, kakšen uspeh dosežem. Dostikrat dober, to učenci lahko sami povedo. In dobre učence, ki sem jih imel, sem tudi skušal obdržati. Naj za primer navedem ime

Tinke Bogataj, ki je tudi po šoli ostala izredno pridna in vestna. No, ni samo ona dobra. Več je takšnih, ki so zdaj že na poslovodskih delovnih mestih.

Imajo me za hudičevo strogega

Do učencev poskušam biti čimbolj razumljiv. V domačem, razumljivem jeziku jim skušam povedati vse. Tudi kakšen vic vmes, da ne pride do dolgočasje in monotonosti.

In tu sem tovariša Korenčana zmotil v pripovedovanju in ga brž povprašal: »Ste zelo strogi?«

»Imajo me za hudičevo strogega. In kdo me je razvpil za takšnega? Tisti, ki niso sprejeli in dojeli mojih metod. Tisti, res pravi, dobri učenci, so me tudi dobro sprejeli. Pravijo takole: saj je strog in včasih siten, toda če se hočeš nekaj naučiti, pa moraš le k njemu priti... Vem, z leti prav verjetno popuščam tudi sam.

In to morajo imeti učenci vedno v glavi: ne učijo se samo za oceno, ne samo za danes. Končni cilj je, zadovoljiti kupca. In gotovo pri mnogih ostane vsaj nekaj še za naprej, ne le za oceno.«

To je povedal tovariš Korenčan. Verjetno ga mnogi poznate, saj je bil v kolektivu Mercatorja dolga leta. In nemalokrat je za naš časopis odstopil kakšen strokovni zapis, ki jih, mimogrede povedano, tako sam pravi, zdaj manjka.

Ob dvajsetletnici podjetja je prejel diploma, priznanje za dolgoletno delo in uspehe. In res je lahko ponosen na to.

Stikov z Mercatorjem pa kljub odhodu v pokoj ni prekinil. Še vedno vodi seminarje in s podjetjem ima pogoste stike. Zanima ga vsak Mercatorjev korak, vsak njegov uspeh mu je v zadovoljstvo. In iz Mercatorjevega časopisa, zdaj ima več časa, da ga prebere, izve tudi mnogo zanimivega.

Hvala za pogovor, tovariš Korenčan. Veliko zanimivega ste nam povedali.

Franc Kumar, naš prvi potnik

Potniško službo smo pri Mercatorju vpeljali leta 1952. Kot prvi se je na tem delovnem mestu zaposlil tovariš **Franc Kumar**, ki še danes, po dvaindvajsetih letih, dela v istem poklicu.

Pred dnevi sem ga poprosila za kratek pomenek. Prijazno se je odzval povabilu in že drugi dan mi je ob kavici v našem uredništvu pripovedoval o svojem delu.

Franc Kumar je videti miren človek. Urejena zunanost in prepričevalni poslovni nastop sta dve odliki, ki ju opaziš pri prvem srečanju z njim. Ko še nekoliko pokramljaš v njegovi družbi pa spoznaš, da je to živahen mož, ki rad potuje, ki veliko ve o trgovini in njeni dejavnosti, ki nikoli ne mara biti sam. hočejo vse!»

Triintrideset let potovanja

»Povejte mi, tovariš Kumar, kako vas je pot pripeljala v potniški poklic in pa seveda v naše podjetje?«

»Kot potnik delam že triintrideseto leto. Že pred vojno sem potoval; za firmi pražarna Slast Jelenič in Verlič. Takrat smo si potniki kar podajali kljuke, toliko nas je bilo. Konkurenca je bila velika. Včasih nisem po ves dan ničesar prodal.

Po vojni me je pot zanesla v prodajalno. Pet let sem bil poslovodja v poslovalnici OZZ

FRANC KUMAR, naš prvi potnik

Figovec. Še pred tem pa sem bil delegat na ministrstvu za trgovino in preskrbo.«

Na dan celo deset gumi defektov

Poleti leta 1952 je nastopil službo v Trgovskem podjetju z živili. Spet ga je zamikalo potniško življenje.

Poklicnih kolegov v podjetju ni imel.

»Sam sem bil,« je povedal. »Potoval sem po vsej Sloveniji, blago pa sem ponujal tudi na bližnjih območjih Hrvatske.«

»Ste zmogli tolikšno področje?«

»Kar šlo je, ker ni bilo veliko artiklov. Naletel sem na druge težave. Težko sem dobil prenočišče in hrano. Hotelov je bilo le nekaj, in še ti so bili v večjih mestih, hrano pa so razdeljevali na karte.

Velik problem je bil tudi prevoz. Asfalta ni bilo, avtomobili so bili stari. Pa še to: takrat so bile hude zime z obilico snežne odeje.«

Ob tem se je spomnil na neprijetnosti, ki jih je doživljal na poti. Ena takih se mu je pripetila, ko sta šla s tovarišem Kušarjem prodajat kavo v Sarajevo. Na poti domov sta imela deset gumi defektov. Ker novih gum ni bilo za dobiti, sta jih morala po vsaki okvari krpiti.

»Ste že takrat prodali veliko kave?«

»To pa. Najbolj sta šla v promet kava in sladkor,« je vedel takoj povedati.

»Kaj pa plače, ste bili dovolj stimulirani za svoje delo?«

»Imeli smo fiksne plače. Stimulacija je bila majhna. To je trajalo vse do pred petimi leti, ko so nas začeli nagrajevati po doseženem prometu.«

Kupci so povsod enaki!

Ni bil dolgo sam. Večji asortiman blaga v našem skladišču je narekoval, da zaposlimo še enega potnika. Po treh letih se mu je pridružil še tovariš **Adolf Remic**.

»Kako ste vi, na svojem delovnem mestu, občutili pripojitve novih podjetij k Mercatorju?«

»Ob tem naj povem, da smo bili prav potniki tisti, ki smo ponekod pospešili odločitve za pripojitve k Mercatorju. Bili smo takorekoč edini predstavniki podjetja, ki so nas res poznali.

Z integracijami se je obseg našega dela seveda povečal in podjetje je razpisalo nova delovna mesta potnikov.«

»Potovali ste po vseh naših pokrajinah. So kakšne razlike med kupci?«

»Kupci so povsod enaki. Eni so skromnejši,

drugi bolj zahtevni. Do vseh moramo biti vljudni, jih znati privabiti, se jim pridružiti in jim včasih ponuditi kaj reprezentance. Te je bilo nekdanj več kot danes.«

Pri inventurah

Tovariš Kumar je petnajst let prodajal špecijsko blago, zadnjih sedem let pa je potnik v galanterijskem skladišču za področje Posavja in Štajerske.

O tem kako se je znašel med novimi artikli, je povedal:

»Potreboval sem nekaj časa, da sem se privadil novemu blagu. Spoznal sem se z vsemi artikli, ki jih je v galanteriji veliko. Uspešno prodajaš le, če vse blago poznaš.

O vseh novih artiklih v skladišču morajo potnika takoj obvestiti, da ga le-ta lahko takoj plasira na tržišču. Žal se večkrat zgodi, da ne ve, katero blago imajo na zalogi. Zato naj bo vsak potnik pri vsaki inventuri v skladišču. Osebo nisem nikoli zamudil nobenega popisa blaga.«

Zakaj potniška služba?

Leta in desetletja izkušenj s kupci prinašajo tale odgovor:

»Če ne bi hodili na teren, ne bi plasirali toliko blaga. Veliko, veliko manj. Predvidevam, da bi le 2 % strank prišlo samih do nas. Odločale bi se za nakup pri najbližjem podjetju. Pomislite pa, kod vse mi danes prodajamo! Že tako, ko h stranki redno zahajaš, se zgodi, da kupi še pri drugih firmah, pa čeravno imamo tudi mi željeno blago na zalogi.«

»Kaj pa za nove proizvode, je takojšnje zanimanje pri kupcih?«

»Kar neverjetno! Predvsem sprašujejo po novih izdelkih, ki jih reklamira televizija. Večkrat se zgodi, da jih tovarne še niso »vrgle« iz proizvodnje in jih ne moremo takoj ponuditi.

Pa še nekaj sem ugotovil. Danes sploh ni razlike med kupci iz mesta in podeželja. Vsi hočejo vse!«

Samoupravno življenje kolektiva poznamo!

Potnikov običajno ne volimo v organe samoupravljanja, ker je narava njihovega dela taka, da ne bi mogli prisostvovati sestankom. Kljub temu so zadovoljivo obveščeni o samoupravnem in političnem življenju v kolektivu.

»Na voljo so nam zapisniki. O tem nam na potniških sestankih, ki jih imamo vsak teden pove tudi neposreden vodja, sem pa tja pa slišimo tudi kaj od sodelavcev, kadar smo doma.«

Razpet med številnimi domovi

Takole je potekal najin pogovor. Tovariš Kumar bi povedal lahko še veliko več, a naju je prekinil čas, ki je vsakega posebej klical na svoje delovno mesto. In kaj naj zapišem za zaključek.

To, da je poklic trgovskega potnika težak. Vedno moraš imeti prijazen obraz, razpet si med tistim pravim toplim domom, v katerega se vračaš po dnevih in tednih odsotnosti, in stoterimi drugimi domovi. Na pot moraš iti v vročini, snegu ali dežju; cesta in kovčki so tvoji spremljevalci.

Pa vendar je za nekatere med nami to eden najlepših poklicev. Upam si trditi, da je tudi za tovariša Kumara, ki ga še vedno, pa čeravno že dve leti v pokoju, rad opravlja.

Trgovsko podjetje „Rožnik“

V letu 1952 so se pojavile težnje po decentralizaciji trgovske mreže. Tako je bilo v ta namen ustanovljeno, iz poprejšnjih trgovskih podjetij Preskrba, Koloniale in Špecerija, trgovsko podjetje Rožnik.

Novoustanovljeno podjetje, ki ga je vodil **Janez Dolničar**, s sedemnajstimi poslovalnicami, kantino v vojašnici na Titovi cesti in skladiščem, je pričelo poslovati s skromnimi obratnimi sredstvi. Inventar v trgovinah in pisarnah, ki je bil dotrajan, je predstavljal vsa osnovna sredstva podjetja.

Ob ustanovitvi je bilo v Rožnikovih trgovinah zaposlenih 60 delavcev, na upravi in skladiščih pa 8. Ze prvo leto poslovanja so zabeležili prve uspehe, ki so bili plod prizadevnega dela vseh zaposlenih. Z lastnimi sredstvi so preuredili poslovalnico Bežigrad 13 in kupili nekaj tehtnic in tricikljev za dostavo blaga na dom. Naj ob tem zapišemo tudi to, da podjetje v tistem času ni imelo nobenega prevoznega sredstva, temveč so za razvoz blaga najemali voznike s konjsko vprego. Šele leta 1955 je delavski svet odobril nabavo starega tovornega avtomobila, ki je omogočil boljšo in redno preskrbo poslovalnic in večji izbor blaga v skladišču. S to pridobitvijo se je povečala tudi nabava blaga neposredno pri proizvajalcih.

Delavsko samoupravljanje je v kolektivu odigralo veliko vlogo. Njihova glavna skrb je bila: pridobiti si kredite in nabaviti najnujnejša osnovna sredstva. Promet se je nenehno povečeval in s tem tudi dohodek, ki so ga pametno nalogali. Namenili so ga za odplačevanje anuitet in modernizacijo poslovalnic.

Za Mercator!

Do leta 1965 so obnovili vse trgovine in kupili in opremili lokal na Rudniku.

V letu 1962, v času integracijskih tokov, so se pripojili k Veletrgovini Mercator, kot nje-

gova poslovna enota s samostojnim obračunom. K Mercatorju jih je privabil njegov koncept, ki je dopuščal vsem pripojenim podjetjem popolno samostojnost.

Šest let po integraciji so z lastnimi sredstvi zgradili prvo samopostrežno prodajalno z bifejem in oddelkom za galanterijo na Rožanski cesti v Ljubljani, 17. 4. 1971 pa so odprli sodobno SP z bifejem in delikateso na Cesti na Brdo v Ljubljani. Le-ta je bila zgrajena iz skupnih naložb.

Izobraževanju kadrov so v kolektivu Rožnika vedno namenili dovolj sredstev. Prva leta je bilo v podjetju 30 % zaposlenih ne-kvalificiranih. Zavoljo slabih delovnih razmer v trgovini je bilo težje dobiti primeren kader, zato so bili prisiljeni sprejemati v delovno razmerje tudi tiste brez kvalifikacije. Vsi ti nekvalificirani delavci so si pozneje z izrednim šolanjem, ki ga je financiralo podjetje, pridobili kvalifikacije.

Današnja TOZD Rožnik

Zaposluje 105 delavcev in 33 učencev. V letošnjem letu bo kolektiv ustvaril 65.000.000 din prometa. Poprečni mesečni neto osebni dohodek v TOZD je v prvem poletju znašal 2900,00 din.

Razvojni program TOZD za naslednjih pet let predvideva obnove nekaterih trgovin, predvsem opreme, in pridobitev lokacij v novih naseljih v Stožicah, ki kar »vpijejo« po novih trgovinah.

Kolektiv Trgovskega podjetja Rožnik. Fotografija je bila posneta 1. 3. 1962 v Dolenjskih Toplicah, v času praznovanja 10-letnice podjetja

17. 4. 1971 je PE Rožnik na Cesti na Brdo odprla novo SP z bifejem, zgrajeno iz skupnih sredstev. Kupci so bili objekta zelo veseli. Kakšen je bil naval prvega dne, nam zgovorno kaže posneta fotografija

V POSLOVALNICI
NA TITOVU 172
SMO SLIŠALI:

Želimo si novo trgovino!

Trgovina na Titovi cesti 172 je v zasebni hiši. Lokal že nekaj let služi temu namenu. Da je to tako, nam je zagotovil tovariš **Karel Mlakar**, poslovodja prodajalne.

Bilo je leta 1935, ko se je semkaj prišel učiti za trgovskega pomočnika. Trgovina je bila tedaj last Stanka Pečnika, ki je imel zraven tudi kisarno. Po devetih letih službovanja ga je pot zanesla na železnico, od tam pa v Gubčevo brigado, v kateri je dočkal konec vojne.

Po osvoboditvi je odšel za tri leta k vojakom. Po vrnitvi se je spet znašel v starem okolju: za velikim lesenim pultom, med predali in predalčki, v trgovini kjer si je pridobil prve izkušnje. Poslovalnico je takrat upravljala terenska zadruga Ježica, pozneje ZPZ (Zveza potrošnikov zadrug), trgovsko podjetje Koloniale in za njim je leta 1952 prešla pod upravo trgovskega podjetja Rožnik.

Kartonov nismo poznali!

Smo v letu 1952. O tedanji trgovini je tovariš Mlakar povedal:

»Prodajali smo v glavnem osnovne prehrabene artikle, kot so olje, sladkor in moka, pa še nekaj ostalih artiklov. Izbor je bil majhen. Tako si inventuro popisal in izračunal lahko v enem dnevu.

Delo je bilo težavno. Blago je bilo v prostem stanju, rinfuzo, kartonov sploh nismo poznali, embalaža pa, kolikor jo je sploh bilo, je bila nepraktična in nefunkcionalna. Tako je bila mineralna voda v zabojih, ki so bili dolgi po en meter in ravno toliko široki. Prostor med steklenicami je bil zapolnjen s slamo zaradi varnosti pred razbitjem.

Kljub težkemu delu je rad delal v trgovini. S kupci je navezal prijateljske stike, vedno

Takole nasmejeni in prijazni moramo biti trgovci zmeraj. Včasih moramo tudi kupce spraviti v dobro voljo. Poslovodji Karlu Mlakarju in pomočnici Maruši Potočan iz Rožnikove prodajalne na Titovi cesti 172 to prav gotovo uspeva

se je potrudil ustreči njihovim željam. Nekateri izmed njih so mu ostali zvesti že polnih 39 let.

Ne samo trgovini, tudi samoupravnemu življenju v svojem podejstvu se je znal posvetiti.

»Bil sem prvi predsednik delavskega sveta v Rožniku,« nadaljuje. »Rad sem se vključeval v delo organov samoupravljanja in z zadovoljstvom ugotavljam, da smo se vedno dobro odločali in dobro gospodarili. Po odhodu prvega direktorja, tovariša Janeza Dolničarja, smo se člani samoupravnih organov odločili, da postane naš novi direktor tovariš Stančič, ki je bil popreje naš komercialist. Za to odločitev nam ni bilo nikoli žal, saj tovariš Stančič vseskozi dobro vodi.«

Trgovina na Titovi 172 je dolgo časa oskrbovala številne Bežigradjane. V zadnjih letih so v sosesčini zrasli dve novi poslovalnici in poslovalnica Sadje-zelenjava in Ljubljanskih mlekarn, ki so jim odvzele številne kupce.

Trgovina je klasična. Mesečno ustvari 250.000 din prometa, kar je za 30 m² veliko poslovalnico lepa številka. V poslovalnici so poleg učenke zaposlenih še štirje.

Zvestoba lokalu na Titovi 172

Navezanost na trgovino na Titovi 172 je tovariša Mlakarja zadržala tu prav do današnjih dni. Pred leti se je bil udeležil ekskurzije v Švico, kjer so si ogledali trgovine in skladišča podjetja Migros. Videl je veliko zanimivega, le nekaj ga je motilo: to, da se vsega ne bi dalo prenesti na domača tla.

Ampak, čeravno je »njegova« trgovina že zastarela in pretesna, predvsem to velja za

skladišče, ga ni nikoli vleklo drugam, v novo in sodobno samopostrežbo. Seveda pa v tem pogledu tovariš poslovodja in njegove sodelavke v trgovini na Titovi 172 niso brez želja. Želijo si novo trgovino. V sosesčini so pričeli z gradnjo 7500 stanovanj. Potrebe po novih trgovinah bodo velike. Upajo, da bo morda tam zrasla tudi nova SP TOZD Rožnik.

To so danes le želje. Mogoče pa se bodo tudi uresničile?

Trgovsko podjetje Grmada

Dan ustanovitve Trgovskega podjetja Grmada je bil 20. december 1951, ko so se decentralizirala podjetja Hrana, Preskrba in Koloniale.

Začeli so skromno. S slabimi skladišči in zasilnimi poslovnimi prostori ter 17 poslovalnicami. Ob ustanovitvi so jim bila dodeljena naslednja sredstva: osnovna sredstva v višini din 1.283.302, obratna din 575.000 in obratni kredit v znesku din 16.000.000. Vodstvo podjetja je prevzel, danes že pokojni, Miro Oven, za njim pa tovariš Vinko Turk. Začetni predmet poslovanja je bil sila skromen: trgovina z živili in gospodinjstvi potrebinami, mešano industrijsko blago, tobak in tobačni izdelki, cigaretni papir in vžigalice.

V naslednjih letih se je k podjetju priključilo nekaj poslovalnic, nekatere pa so morali ukiniti. V letu 1959 je imelo podjetje 21 prodajaln. Istega leta so zgradili potrošniški center Paviljon A na Celovški cesti, leto kasneje pa so odprli še eno sodobno trgovino in sicer potrošniški center Paviljon B v Tugomerjevi ulici.

Pomembno spremembo v obsegu svojega poslovanja je Grmada doživela v začetku leta 1961, ko sta se ji pripojili podjetji Pri Kekcu

in Bežigrad. Po teh združitvah je imelo podjetje že 53 prodajaln.

Meseca junija 1962 se je kolektiv pripojil k Veletrgovini Mercator v prepričanju, da so le velika podjetja sposobna razvijati sodobno trgovino. Že v letu 1963 odpre, s pomočjo matičnega podjetja, nov potrošniški center v Dravljah in preuredi nekaj poslovalnic.

Podjetje je vseskozi, kljub težavam, dobro poslovalo. V letu 1951 je ustvarilo 196.876.000 dinarjev prometa. V njem je bilo zaposlenih 59 delavcev, 8 učencev. V času, ko se je pripojilo k Mercatorju, je imelo že 260 delavcev in 40 učencev ter 55 prodajaln.

TOZD GRMADA LETA 1974

Od ustanovitve do danes so zgradili 16 prodajaln, veliko pa so jih obnovili. Danes posluje v okviru TOZD Grmada 10 samopostrežnih trgovin, 9 bifejev, 5 mesnic, 1 zelenjava, 1 mlekarna in 21 klasičnih prodajaln, kar je skupno 47 poslovalnic.

Za tekoče leto ima TOZD Grmada planirano 161.293.000 din prometa. V podjetju je 297 zaposlenih, v uku pa 65 učencev.

Direktor TOZD Grmada **Jože Rener**:

»Trgovina je v zadnjih dveh desetletjih napravila velik napredek. Vsi ti uspehi so plod trdega dela vseh delavcev. Tudi delo se je v tem času spremenilo. Danes govorimo o združenem delu, kar pomeni, da nihče na današnji razvojni stopnji ne dela zase in tudi ne more.

Koncept Mercatorja je bil že takoj ob prvih integracijah enak kot to danes narekuje nova ustava: uspešno povezati delo in sredstva. To nam je v veliki meri uspelo na osnovi demokratičnih odnosov. Seveda pa smo ob tem naleteli tudi na težave.

Pospešen razvoj TOZD Grmada se je pričel z letom 1961, ko sta se mu pripojili trgovski podjetji Kekec in Bežigrad. Takrat nismo imeli lastne prodajne površine, medtem ko so danes vsi novi potrošniški centri naša last in v glavnem plačani. Še več, Grmada je vseskozi dajala pomembni prispevek za razvoj celotnega podjetja Mercator.

Učenci iz klasičnih trgovin boljši pomočniki

Ko smo zbirali gradivo o TOZD Grmada, smo se spomnili tudi na njene najstarejše delavke in delavce, ki bi nam utegnili kaj zanimivega povedati. Ker pa nam čas tudi prostor v našem časopisu ne dopuščata, da bi spregovorili vsi, smo se odločili za razgovor s tovarišico **Marijo Salobir**, namestnico poslovodje SP v Savskem naselju.

Pri Kavi — dobra kava

H Grmadi je prišla pred dvema desetletjema kot prodajalka v poslovalnico Kava na Titovi cesti, ki pa je bila tiste čase povsem samostojna. Za takratne razmere je bila to imenitna trgovina. Prostora je bilo dovolj, slovela pa je predvsem po dobri kavi.

V njej so bile zaposlene tri pomočnice, poslovodja in učenka. Delali so veliko, včasih celo do enajste ure zvečer. Predvsem je botrovala temu priprava blaga za dostavo na dom, ki je bila tedaj močno razširjena. Ker komisijone niso utegnili pripraviti v rednem delovnem času, so to storili potem, ko so trgovino že zaprli.

Delo v nekdanji trgovini je bilo naporno. Kartonov, papirja in plastičnih zabojev za

Hiša, v kateri je Rožnikova poslovalnica na Titovi 172

Marija Salobir, namestnica poslovdje SP Savsko naselje: Dobre pomočnike vzgojimo v klasičnih trgovinah, ker tu streže, tehta in računa

embalažo niso poznali. Dvigovali so težke lesene zaboje, po 50 in več kilogramske vreče soli, sladkorja in drugih živil. Vse jutaste vreče pa so morali po izpraznitvi oprati in šele čiste vrniti. Trgovina je bila brez hladilnih naprav; že to, da so imeli majhen hladilnik za shranjevanje masla se jim je zdelo sila imenitno.

Poslovalnica je delala samostojno do leta 1958, potem pa se je združila z Grmado. Danes se sliši nenavadno, da je bila ena sama poslovalnica že kar podjetje zase.

»Imeli pa smo vse tako kot ostala podjetja,« se spominja tovarišica Marija. »Račune, ki jih je podpisovala računovodkinja je overovil tudi nekdo izmed delavcev v trgovini, ki je predstavljal samoupravni organ.«

V DELAVSKEM SVETU VEČINOMA LE POSLOVODJI

Iz prvih let dela pri Grmadi se spominja predvsem dela mladih, ki so bili takrat precej aktivni. Organizirali so predavanja iz različnih tem in izlete, ki so bili vedno dobro obiskani.

V organih upravljanja so bili 75 odstotno zastopani poslovdje. Značilno za takratne volitve v delavski svet in upravni odbor je bilo, da so volili predvsem ljudi na položajih, ker so bili le-ti bolj razgledani in so imeli večji vpogled na poslovanje podjetja.

V času pred integracijo z Mercatorjem so bili vsi delavci Grmade obveščeni o možnosti pripojitve in o odločitvi organov upravljanja, da se kot PE z notranjim obračunom priključijo k temu že velikemu in poznanemu podjetju.

PRESELITEV V SAVSKO NASELJE

Poslovalnica Kava je bila druga, ki je v Ljubljani vpeljala non stop poslovanje. Bilo je to v obojestransko zadovoljstvo, kupcev in prodajalcev.

V letu 1962 so stavbo na Titovi 12 porušili. Odslej srečujemo Marijo Salobir za pultom v trgovini v Savskem naselju.

Potrošniški center v Savskem naselju je Grmada odprla 1959. leta. V njem je bila trgovina z zelenjavo, špecerijo, bife/ mlekarna in mesnica. Nekaj let je trgovina zadostila potrebam že takrat številnim kupcem. Vendar s pospešeno gradnjo novih blokov in prilivom novih prebivalcev — potrošnikov, je postala trgovina premajhna. Vrste so bile iz dneva v

dan večje in delavke za pultom so s težavo postregle vso to množico.

»Trgovina je bila nefunkcionalna,« se spominja tovarišica Marija. »Prostora na policah je bilo malo, potrošnikom smo nudili premajhen asortiman blaga. Po vsako blago smo morale v skladišče. Delo je bilo utrujajoče.«

Nevzdržni delovni pogoji in premajhne kapacitete so narekovali novo trgovino. Delavski svet takratne poslovne enote Grmada in centralni delavski svet Veletrgovine Mercator sta odločila, da se potrošniški center v Savskem naselju dogradi še za eno nadstropje.

Zaposleni so to odločitev sprejeli z velikim zadovoljstvom. Izkazalo pa se je, da je dvig stavbe arhitektonsko neizvedljiv, zato so zgradbo le razširili.

V času adaptacije so bile delovne razmere zaposlenih najtežje. Pulte so stisnili na minimalen prostor, mraz in temačnost sta botovali nekaj mesecev. Tudi temu je bilo kmalu konec. Po dobrem letu obnavljanja so 24. januarja 1972 odprli prenovljen potrošniški center.

Poprejšnjo klasično trgovino je zamenjala prostorna samopostrežba, bife, ki je ločen od prodajalne in sodobna mesnica.

Zaposlenim je bila nova trgovina v veliko veselje. Danes, po dveh letih in pol so se pojavile nove želje. Pa naj o tem spregovori kar Marija Salobir sama:

»Radi bi imeli še večjo trgovino. Našim kupcem bi radi postregli še z volno, morda konfekcijo in še nekaterimi stvarmi, ki jih morajo iti sedaj nakupovat v mesto.«

Naj ob tem zapišemo, da potrošnik dobi v SP v Savskem naselju že skoraj vse. Od bogatega asortimana prehrabnih izdelkov do čevljev, spodnjega perila, šolskih in damskih torbic, pralnih strojev, hladilnikov, štedilnikov in televizorjev. Za toliko blaga pa je sedanja trgovina res premajhna!

PRAKSA V KLASIČNI TRGOVINI

Samopostrežba ustvari na mesec poprečno 1.700.00 din prometa. V njej dela 23 redno zaposlenih in 3 učenke in 1 učenec. Beseda je nanese nanje. In kaj je o bodočem kadru povedala tovarišica Salobirjeva:

»Boljši pomočnik je tisti, ki se izuči v klasični prodajalni. Tu streže, tehta in računa.

Preša za kartone je novost v skladiščih nekaterih večjih trgovin. Investicija se splača, so nam povedali v Savskem naselju. Stroj stane približno 35.000 din.

Delavec IVAN VUREŠIĆ napravi dnevno tudi po sedem takšnih bal, ki jih zatem odpeljejo delavci Unije papir. Takole sprešani kartoni in odpadni papir zavzamejo v skladišču tudi do šestkrat manj prostora kot sicer

V SP pa prevaža prazne nakupovalne košarice, melje kavo, polni gondole in podobno. Menim, da bi moral vsak učenec opravljati prakso vsaj nekaj časa tudi v klasični prodajalni.

OBVEŠČANJE V TRGOVINI

Pohvalila je naše glasilo. V njem bere veliko zanimivega. Pogovarjali sva se tudi o obveščenosti v njihovi trgovini, pa mi je obrazilo:

»Sem delegatka v delavskem svetu TOZD. O delu tega organa povem svojim sodelavkam in sodelavcem kar ustno. Seveda pa imajo možnost, da si preberejo zapisnike, ki jih prejema vsaka prodajalna. Sploh pa smo v poslovalnicah navajeni na ustno informiranje. Ponavadi to opravimo ob izmeni.

Toliko o SP Savsko naselje, eni največjih poslovalnic TOZD Grmada.

OBISK V PRODAJALNI NA CELOVŠKI 30/a

Klasična postrežba še vedno priljubljena

Tokrat smo obiskali eno izmed klasičnih prodajaln TOZD Grmada, trgovino na Celovški cesti 30/a nasproti športne hale Tivoli.

Tovarišico **Rezko Rijavec**, poslovdkinjo, smo našli na delovnem mestu že krepko po uradnem delovniku.

Vesela je bila našega obiska, saj do sedaj še nikoli nismo pisali o življenju v njihovi poslovalnici. Pa kdo reče, saj je povsod enako! Ampak le ni tako.

Poslovalnico na Celovški 30/a je TOZD Grmada prevzela od Trgovskega podjetja Kekec. Predtem so v njej prodajali metrsko blago in ostali tekstil, ob integraciji Kekca h Grmadi pa so jo preuredili v špecerijsko trgovino.

Pred osmimi leti so prodajalno adaptirali. čeravno so takrat številne trgovine preurejevali iz klasičnih v samopostrežne, so tu še vedno obdržali klasičen način strežbe.

Ob tej ugotovitvi se je najin pogovor nekoliko razpletel. Prijazna tovarišica poslovdkinja je pripovedovala:

»Klasičen način strežbe je pri naših stalnih kupcih zelo priljubljen. Tod okoli so večidel stare hiše, v katerih prebiva veliko upokojenk in upokojenec, ki raje nakupujejo v klasični trgovini kot pa v samopostrežni. Za nas, delavke v trgovini, pa bi bil boljši samopostrežni. Samo pomislite, koliko kilometrov prehodimo vsak dan iz enega konca prodajalne na drugi.«

Prodajalna je lepo urejena in dobro založena. Ob pogledu nanjo si obiskovalec ne more predstavljati težav, ki tarejo zaposlene. Le-te se skrivajo za skladišču, ki je odločno pretesno. Del skladišča imajo tudi v kletnih prostorih. Dohod od njega je precej neroden, zato so dekleta staknila ničkoliko bušk na glavah.

Kdo pa vse nakupuje pri njih, sem poizvedovala.

»Precej imamo stalnih strank, predvsem starejših ljudi. Njihovim željam vedno tenkočutno prisluhnemo, za kar nam poplačajo s svojim zaupanjem, ki nam veliko pomeni. Vedno smo pripravljene pomagati starki ali starčku odnesti kupljeno blago domov. Precej blaga pa raznašamo tudi po domovih, ki so v bližnji okolici.

V prodajalni so zaposlene štiri delavke in učenka, ki mesečno ustvarijo poprečno din 260.000 prometa. Kot mi je v pogovoru omenila tovarišica poslovodkinja, se morajo truditi za vsak dinar prometa. Zaledje svojih rednih kupcev imajo le na desni strani Celovške ceste, novogradenj, ki bi usmerjale nove kupce, v bližini ni.

Veliko prometa si ustvarijo s prodajo malic in delikates. V sosesčini je nekoliko podjetij, katerih delavci hodijo semkaj nakupovat malice. Kljub bližnji poslovalnici Ljubljanskih mlekarn, ki nudi tudi topla jedila in sosednji Sadju zelenjavi z veliko izbiro pijač, so ostali konkurenčni.

NAŠI JUBILANTI:

Danilo Luznar

Zgodaj jeseni, leta 1949 se je, takrat devetindvajsetletni **Danilo Luznar**, zaposlil pri Trgovskem podjetju Hrana, kot ekonom.

Rodil se je v Ljubljani. Družina je štela dvanajst otrok. Po končani osnovni šoli se je želel učiti za avtomehanika, pa ni dobil učenega mesta. Sklenil se je vpisati na vojaško šolo. Tudi tu ni imel sreče, za čevljarja, v kar so ga silili domači, pa ni maral. Po vseh teh težavah se je zaposlil pri železnici, pozneje pri ECŽ.

Že od majhnega pa je Danilo rad risal in slikal. In prav to veselje ga je pripeljalo v poklic, ki ga opravlja v našem kolektivu že petindvajset let.

Tovariš Danilo Luznar je naš prvi aranžer in že dolga leta vodja aranžerskega oddelka.

Valovita lepenka

Spomini na začetek so še vedno sveži. Takole jih je obujal:

»Pri Hrani sem se zaposlil sprva kot ekonom. Po dveh mesecih pa so me poslali na osemmesečni celodnevni tečaj za aranžerja. Videli so, da rad primem za čopič in svinčnik, da lepo pišem, pa so mi ponudili mesto aranžerja.«

Trgovsko podjetje Hrana je imelo v tistih časih 27 prodajaln, ki so bile vse po vrsti slabo opremljene in neurejene. Kolektiv, predvsem pa njegov direktor **Anton Pišek**, so si z vsemi močmi prizadevali, da lokale uredijo in omogočijo kulturnejšo postrežbo in boljše delovne razmere zaposlenim.

»Kako ste se znašli vi, tovariš Luznar?«

»Izložbe so bile umazane, barve na izložbenih oknih oluščene. Imel sem polne roke dela, da sem vse izložbe tapeciral z valovito lepenko, ki je bila nekaj let edini aranžerski material.«

Romanje dokumentov

Svoje sodelavce je vedno cenil. Kljub težavam in pomanjkanju so zavestno in solidarno gradili svojo bodočnost. Nikoli ne bo pozabil,

Danilo Luznar — petindvajset let v aranžerstvu

mi je pripovedoval, na mesece, ko so morali uslužbenci vsak dan nositi vse službene dokumente domov in naslednji dan spet v službo, kajti pisarne so bile opremljene z navadnimi mizami. Potem pa se je zgodilo, da so nekega dne pripeljali od nekod štiri stare mize z rolojem, imenovane amerikanke. Bojda so jih dolgo občudovali!

»V trgovinah je vladala revščina,« je nadaljeval. »Blaga ni bilo, inventar je bil star in nefunkcionalen. Poslovodji so imeli veliko dela s kartami, vsi v trgovinah so opravljali težka fizična dela.«

Tudi sam je imel veliko dela in nemalokrat je svoj delovnik podaljšal v pozno popoldne ali večer. Trgovine so v tistih časih imele tudi po več izložbenih oken, celo šest. Vse to je moral na sveže aranžirati vsak mesec, tiste izven mesta pa vsaka dva meseca.

Ob večjih državnih praznikih so morale biti izložbe aranžirane praznično, zato je bilo največ dela ravno okoli njih.

Tokrat je prodajalna na Celovški 30/a še klasična. Čez nekaj mesecev pa bomo hodili nakupovat že v prenovljeno samopostrežbo

Preureditev v SP

Kmalu ne bomo več govorili o klasični prodajalni na Celovški 30/a, temveč o SP TOZD Grmada namerava že v letošnjem letu lokal adaptirati in ga povečati z dokupom sosednjega lokala. Tako se bo uresničila velika želja zaposlenih po izboljšanju delovnih razmer in po večjem izboru blaga (kupci predvsem pogrešajo galanterijsko blago).

In kaj bodo porekli kupci, ko pa tako radi vidijo, da jih postrežejo vrta dekleta?

»Še vedno bomo v tesnem stiku z njimi,« je zagotovila tovarišica poslovodkinja. »Sčasoma se bodo vsi navadili nakupovat na sodoben način, pomoči pa jim vsekakor ne bomo nikdar odklonile.«

V času obnovitvenih del bo prodajalna redno poslovala.

Teh nekaj vrstic smo zabeležili v kratkem času, ki smo ga »ukradli« tovarišici Rijavčevi, ki je hitro skočila za pult in naprej stregla kupce, ki jih je bilo tokrat kar precej.

Upamo, da bomo kolektiv na Celovški 30/a kmalu spet obiskali. In to v prenovljeni trgovini in na »novih« delovnih mestih.

Naš prvi aranžerski atelje in prvi aranžer Danilo Luznar. Že leta 1949 je pričel z aranžersko dejavnostjo v današnji TOZD Hrana

Konjske vprege so bila naša prva prevozna sredstva. Kmalu smo jih zamenjali s kamioni, ki so sicer bili stari, a vseeno so v naše poslovanje prinesli večjo ekspanzivnost in pestrejšo izbiro blaga. Na fotografiji vidimo vozniki park trgovskega podjetja Hrana, iz časov sredine petdesetih let

Ves čas je primanjkovalo lepenke, edinega materiala za aranžiranje, in barv. Za barvanje so uporabljali zidne barve, ker drugih tedaj ni bilo, razne druge pripomočke pa so si izmislili kar sami. Tako je pumpa za mrčes odlično služila za razprševanje barve.

V letu 1960 je prišlo na področju aranžiranja do preobrata. Moderni so postali leseni liki, čez čas pa je pričela Tribuna izdelovati kovinske podstavke in tako so izložbe dobile drugačen videz.

Aktiven športnik

Vsa leta je tovariš Danilo, kljub preobremenjenosti na delovnem mestu, našel čas tudi za razvedrilo. Slikanju se seveda ni nikoli odpovedal. Najraje je upodabljal motive iz narave. Svoj prosti čas je izkoristil tudi za športno udejstvovanje. Aktivno se je ukvarjal z balinanjem in bil leta 1954 član jugoslovanske reprezentance na svetovnem prvenstvu v Ženevi. Igral je tudi nogomet, se ukvarjal s telovadbo, gojenjem ptic in lovstvom, ki se mu z vsem srcem predaja še dandanes.

Novo okolje

Kmalu po integraciji Trgovskega podjetja Hrana leta 1962 se je preselil k Mercatorju in postal vodja novoustanovljenega aranžerskega oddelka.

Tudi tu se je moral spoprijeti s težavami. Mercator je iz meseca v mesec, zaradi številnih pripojitev, pridobival nove trgovine. Kljub

povečanemu številu kadrov v aranžerskem oddelku so težka opravili ogromno delo, predvsem zavoljo slabe tehnične opremljenosti delavnice. Vse napise, opozorila, obvestila in drugo so morali pisati ročno, risati ali celo naslikati.

Spet so morali žrtvovati prenekatero popoldne. Stanje se je izboljšalo šele z nabavo orodij in strojev. O tem je tovariš Luznar pripovedoval naslednje:

»Izkušnje tovariša Oskarja Kelemenca, aranžerja, ki je bil nekaj mesecev na praksi v Švici, so nam pomagale iz težav. Po prihodu iz Švice se je pričel ukvarjati s sitotiskom. Sam je sestavil primitiven stroj, ki nam je služil do nabave novega, s pomočjo katerega tiskamo vse doma: diplome, napise, lepake in podobno.

Danes je naš aranžerski oddelak tehnično sodobno opremljen. Pred nedavnim so se preselili v nove prostore na Gerbičevi ulici. Tovariš Danilo je to z veseljem pripovedoval, zaupal pa mi je tudi, da ima včasih vseeno »domotožje« po prejšnjih časih: po nekdanjem aranžiranju, ko je bila vsa iniciativa na posamezniku, ko je aranžer lahko svobodno po svojem okusu kreiral izložbe.

Način aranžiranja je danes enostavnejši. Nakičenih in včasih nametanih izložbenih oken ni več. Čas je tudi v aranžerstvo prinesel novosti.

Tovarišu Danilu Luznarju je petindvajset let hitro minilo, kar prehitro. Ob tako lepem jubileju mu segamo v roko z iskrenimi čestitkami.

25 LET TOZD LITIJA TOVARIŠ TONE RAPPL:

Drugi referendum za integracijo z Mercatorjem je uspel

Pravzaprav sem tovariša Rappla v našem časopisu predstavil že lani, ko je odhajal v pokoj. Tokrat pa sem obisk namenil tovarišu

Tovariš Tone Rappl je bil dolga leta direktor TOZD »Litija«

Rapplu zato, ker je bil dolga leta direktor sedanje TOZD »Litija«.

V lepo urejeni dnevni sobi sta nama med pogovorom delala družbo tudi muca in psička, zvesta prijatelj tovariša Rappla. Mimogrede naj povem, da je velik ljubitelj živali; z veseljem pa skrbi tudi za vrt, ki je morda bolj podoben parku. Skrbno negovane gredice z zelenjavo in tiste s cvetjem so hiši v lep okras.

»Dolga leta sem v Litiji opravljal delo direktorja trgovskih podjetij,« je začel pripovedovati. »Iz raznih majhnih trgovskih podjetij smo leta 1951 ustanovili trgovsko podjetje Preskrba, ki je imelo le sedem prodajal. Ni šlo najbolje, nekaj časa smo živalarili. Začele so se integracije. V Smartnem pri Litiji je bilo trgovsko podjetje Tisje in to se je priključilo k Preskrbi. Z združitvijo se je število prodajal že povečalo na petnajst.

Imeli smo že svoje engro skladišče in v glavnem grosirali gostilnam in raznim ustanovam. Sicer je to grosiranje bilo le v manjšem obsegu, toda za nas je veliko pomenilo. V skladišču smo imeli zaposlene tri delavce. Eden od njih je bil fizični delavec, drugi je vodil kartice, pa šoferja smo še imeli.

Tedaj smo se imenovali Litija in v kasnejših letih smo prevzeli še kmetijske zadruge Polšnik, Gabrovka in Dole. Tako smo počasi rasli in imeli v svojem sestavu že sedemnajst trgovin. Začelo je naraščati tudi delo v administraciji, zato smo morali prav zaradi tega zaposliti še nekaj ljudi. Tako smo leta 1960 po osmih selitvah, končno dobili boljše in večje upravne prostore. Tu, kjer je še sedaj sedež TOZD »Litija«, nad trgovino Sava. To stavbo smo tudi kupili.

No, s priključitvijo k Mercatorju smo problem pisarniških prostorov rešili, saj smo del služb razbremenili. Ko že govorim o integraciji z Mercatorjem naj povem tudi to, da prvi referendum za priključitev ni uspel. Kaj je bilo krivo temu? Vsaj tako mislim, da so bili ljudje premalo obveščeni. Za integracijo sem osebno bil zelo navdušen, toda posebne reklame za to nisem hotel delati. Takole sem rekel delavcem: ničesar ne morete zgrešiti, če se priključite k Mercatorju. No, drugi referendum je uspel in tako se v Mercatorjevi družini leta 1962 pojavi nova poslovna enota, Litija.

Ko smo postali del Mercatorja, iskreno povem, smo lažje zadihali. Veliko smo dosegli. Kupili smo hišo, kjer je uprava TOZD, adaptirali smo nekaj prodajal, kot je Sava, Tesla in Smartno. Iz starih kmečkih, neprimernih trgovin za poslovanje, smo napravili sodobne trgovske lokale. V Litiji in okolici smo obnovili nekaj kmečkih trgovin. Na novo pa smo odprli samopostrežbo z bifejem Pri banki in nazadnje prav tako samopostrežbo z bifejem na Graški Dobravi.

Prav z gradnjo te prodajalne smo dolgo odlašali, saj je bila zemlja kupljena že celih šest let prej. Lani pa je bila trgovina z bifejem

Takšno je bilo skladišče Trgovskega podjetja Hrana pred več kot dvajsetimi leti

zgrajena iz skupnih sredstev in za prebivalce tega dela Litije predstavlja sodoben nakupovalni center.

Pri nas smo imeli vedno veliko število učenec, tudi po dvajset in več. Za tako majhno enoto je to prav gotovo veliko. Nekaj od njih jih je po končani šoli ostalo v trgovini, drugi so si poiskali zaposlitev tudi drugje, na primer v industriji.

Zdaj je upokojen, kar doma. Kaj rada mu delata družbo muca in psička

S pisarniškim kadrom nismo imeli nikdar sreče. Pa je integracija tudi tod pokazala svojo dobro stran, saj se je istočasno rešil tudi ta problem. Vsekakor je bil to zelo pozitiven ukrep; bolj se je obneslo, kot če bi bili sami.

Spominjam se še prvih samoupravnih organov. Imeli smo delavski svet in upravni odbor. Če naštejemo nekaj imen prvih predsednikov delavskih svetov, potem ne smem pozabiti tovariša Kalina, Savška in tovarišice Konjarjeve. Predsednik prvega upravnega odbora je bil tovariš Franci Savšek. Upravni odbor je razpolagal s sredstvi, jih razporejal na sklade; določal je tudi dopuste, sestavljal tarifne pravilnike in drugo.

Prav zaradi plač je bilo dostikrat veliko hude krvi. V poprečju so bile nizke, slabe, delo pa seveda težko.

Zelo smo morali paziti na zaloge; z obratnimi sredstvi so bile vedno težave. Na srečo smo imeli vedno dosti upnikov, tako na primer Mercator, Kokro in druga podjetja. Njim smo kupljeno blago lahko plačali dosti kasneje. Vidite, podjetje je bilo tako majhno, težav pa je bilo toliko. Toda velika sreča je bila prav v tem, da smo imeli takšne dobre poslovne partnerje.

No, morda še neka zanimivost. Bili smo prvi pri Mercatorju, ki smo sestavili nov tarifni pravilnik. Začeli smo plačevati po učinku. Sprva nekaterim ni bilo všeč, a so kasneje uvideli, da je to prava pot.

Včasih je tudi prišlo do tega, da delo ni teklo po vseh predpisih; tu in tam je prišlo tudi kaj narobe. Tudi do tožb je prišlo. Spominjam se še primera s šumečo limonado. Naročili smo jo spomladi, da bi si zagotovili zadostno količino za poletne dni, ko je žeja najhujša; pa je pošiljka prišla šele jeseni. Mnogo prepozno seveda. No, v takšnih primerih nikdar nisem iskal advokata, vedno sem podjetje zastopal sam.

Tovariš Rappl je pripovedoval in zanimivosti so se vrstile druga za drugo. Vmes je tudi obrnil kaj »na smešno stran«. Saj res, takšnega smo ga tudi poznali. Za naš časopis je pred leti redno sestavljal smešnice. Poprosil sem ga, naj jih nekaj pove, za časopis seveda. Povedal jih sicer ni, ker naju je čas priganjal.

Pa jih je nekaj dni kasneje napisal in nam jih poslal po pošti. Te tokrat tudi objavljamo.

Mimo vsega dela v službi, kar priznajmo, bilo ga je obilo, je tovariš Rappl opravljal še cel kup drugih dolžnosti. Dolga leta je bil občinski odbornik, bil je član turističnega društva v Litiji, sodeloval je pri organizaciji karnevala. Kdo ve, koliko mladih zakoncev je prav pred njim reklo tisti usodni »da«; še se spominja, kako so se marsikomu tresle roke, ko je ženki natikal prstan...

Zdaj je tovariš Rappl doma, upokojen je že dobro leto. Brez dela ni, saj ga tisti iz občine kaj radi poprosijo za sodelovanje tu in tam, pa tudi pri Mercatorju se še rad oglasi.

In kakšna je TOZD Litija danes?

V centru Litije, v stavbi, kjer je trgovina Sava, so dejali, je tudi uprava TOZD »Litija«. Priznam, da smo kar precej iskali, kajti vhod je iz dvorišča in povem, da poti do tiste pisarne nismo našli tako lahko. Žal ni nikjer niti enega samega napisa, ki bi povedal, da je to uprava TOZD »Litija«.

Tovarišico Marijo Kahnetovo, predsednico poslovnega organa, sem našel za pisalno mizo.

Povedala mi je, da TOZD »Litija« vodi ona; kot sem že omenil, je predsednik poslovnega odbora. Zaenkrat teče poslovanje še po doslej veljavnih predpisih, tako mi je povedala. Sestanka poslovnega odbora še ni bilo in v kratkem (biti bi moral 11. septembra, op. ur.) naj bi se o delu več pogovorili.

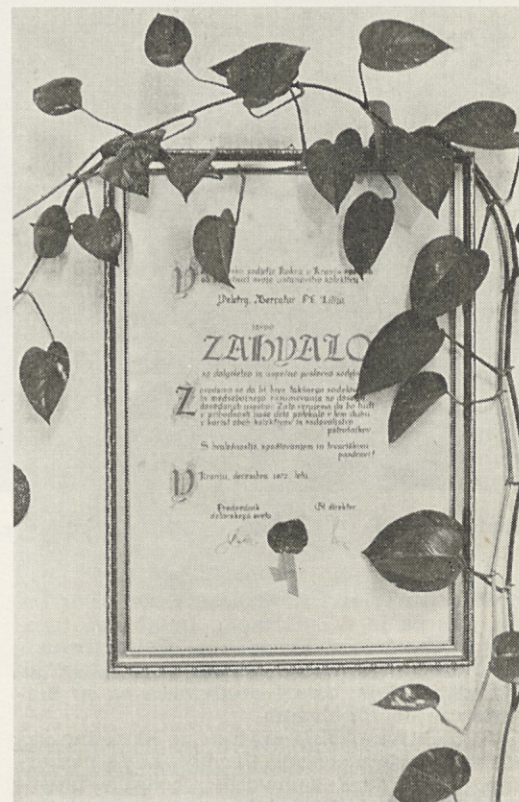
»Nov organ je to in v kratkem nam bo na skupnem sestanku tovariš Briški dal napotke za delo,« je povedala tovarišica Kahnetova. »Delam tako, kot nam daje naloge Skupnost TOZD Detajl. Skrbim za račune in vso ostalo administracijo, skrbim, da so poslovanje redno

Tovarišica Marija Kahnetova, predsednica poslovnega odbora TOZD »Litija«

obveščeni o prometu v Skupnosti; pa tudi z različnimi spremembami v samoupravnem sporazumu so obveščeni, tako v TOZD, Skupnosti, kot na nivoju podjetja.

Kaj je novega po drugih TOZD, to nam pove časopis. Vsekakor je to velikega pomena, marsikaj koristnega lahko preberemo v njem.

Tole pa je zahvala, ki jo je kolektiv bivše PE »Litija« dobil za dolgoletno in uspešno sodelovanje s podjetjem »Kokra« Kranj

Informacije so zelo dobre, prav preko časopisa vzemo mnogo novega in zanimivega.

Razen tovarišice Marije Kahne sestavljajo poslovodni odbor še Jože Pušnik, poslovodja iz SP Šmartno in Minka Zupančič, poslovodja SP Pri banki.

Morda še nekaj besed o tovarišici Mariji Kahnetovi, predsednici poslovnega odbora. Po končani osnovni šoli se je bilo treba odločiti za nadaljno pot. Marija je potrkala na vrata trgovine in se želela izučiti za prodajalko. Tako jo leta 1960 že najdemo, s končano trgovsko šolo, za pultom pri trgovskem podjetju Tisje v Šmartnem. V naslednjem letu se je to podjetje združilo s trgovskim podjetjem Preskrba iz Litije in dobilo novo ime Litija. Aprila leta 1964 pa se je trgovsko podjetje Litija združilo z Mercatorjem in tovarišica Kahnetova je od takrat, pa do 28. februarja 1973 opravljala delo vodje splošne službe. Po odhodu tovariša Ramšaka je opravljala tudi njegovo delo in ga dodobra spoznala.

Z ustanovitvijo Skupnosti TOZD Detajl pa je bila izvoljena za predsednika poslovnega odbora.

Najvažnejši podatki o TOZD Litija

Tudi TOZD »Litija« je ena naših manjših TOZD, saj šteje vsega le 18 prodajaln. Le-te so v Litiji, pa v Šmartnem, Hotiču in drugih okoliških krajih. Tri prodajalne so samopo-

Samopostrežba Pri banki v Litiji je bila zgrajena iz skupnih naložb že 2. 9. 1966

strežbe: Pri banki in Graška Dobrava v Litiji, ena pa je v Smartnem. Imajo dve trgovini s tehničnim blagom in železnino, trgovino s pohištvom, dve s konfekcijo, v Litiji sta tudi dva bifeja, ostale prodajalne pa so klasične z mešanim blagom.

V kolektivu TOZD »Litija« je 81 redno zaposlenih in 30 učencev. Promet, ki ga ustvarjajo, je zaenkrat zadovoljiv. Toda, v bližnji prihodnosti bo v Litiji odprta nova blagovnica Centromerkur. S tem pa predvidevajo v TOZD padec za dobrih 30 %, čeprav bodo storili vse, da bi obdržali čimveč svojih kupcev.

Trenutno je v TOZD »Litija« 30 učencev, v vseh treh letnikih šole. Enajst so jih letos sprejeli na novo; to so sami dobri učenci. Pa še sreča se jim je nasmešnila; ponudilo se je kar pet fantov, kar je v zadnjem času že prava redkost. Pa še to: včasih se je javilo več učencev, tako da so jih morali nekaj odposlati tudi v Ljubljano. Zda je tega ni več.

Fluktuacija za TOZD »Litija« še ne predstavlja perečega problema. Popoldansko sobotno delo je v vseh klasičnih prodajalnah odpravljeno. S 15. avgustom letos pa so tudi ukinili nedeljsko dežurno službo. Tako ostaja le še želja, da ob sobotah popoldne tudi samopostrežne prodajalne zapro svoja vrata.

Centromerkurjeva blagovnica bo morda vzela koga od prodajalcev, a ni večje bojazni. Zaenkrat je odpovedal en sam delavec.

Nekaj besed o delavskem svetu

Žal predsednice delavskega sveta TOZD »Litija«, tovarišice **Ive Dobravčeve**, zaradi bolezni nisem mogel dobiti. Tudi njene namestnice, tovarišice **Ančke Ponebšek** nisem srečal. Za pomoč sem zaprosil druge sodelavce TOZD, ki so mi kasneje poslali sledeč zapis o delavskem svetu TOZD »Litija«.

»Naš delavski svet je bil izvoljen lani, 6. decembra. Šteje devet članov; delavski svet sestavljajo trije poslovođe, štiri namestniki poslovođij in dva prodajalca. Izvoljen je za mandatno dobo štirih let. Zaradi bolezni predsednice zdaj delavski svet vodi tovarišica **Ančka Podnebšek**, sicer prodajalka v samopostrežni prodajalni pri Banki.

Odgovornosti svoje naloge se močno zaveda. Naloge delavskega sveta so zlasti sledeče: pripravlja predloge za samoupravne sporazume in druge pomembne akte za upravljanje TOZD v mejah pristojnosti, vodi poslovno politiko TOZD, razporeja sredstva skladov ter opravlja druge naloge, določene s splošnimi akti skupnosti TOZD oziroma podjetja.

Plan programa za delo in razvoj sprejema v okviru finančnih možnosti.

V letošnjem letu bo imel naš delavski svet še posebno nalogo. Moral bo reševati problem, ki bo nastal z otvoritvijo blagovnice Centromerkur v Litiji. S tem bo prizadetih več naših poslovalnic, ki imajo takšno strukturo blaga, kot jo bo imela nova blagovnica Centromerkurja. Zato bo potrebno verjetno nekatere naše prodajalne preurediti in spremeniti strukturo blaga, da bi tako čimbolj ublažili padec prometa v TOZD.«

In o sindikatu

Sindikati v TOZD »Litija« si je zadal predvsem nalogo, da bi odpravili nedeljsko dežurno delo. To jim je letos poleti uspelo, zdaj pa bi radi na svoj način tudi pripomogli k odpravi sobotnega popoldanskega dela. Jeseni bo sindikat organiziral cenen nakup ozimnice. Pripravljajo pa tudi izlet za vse člane kolektiva; prijetno naj bi združili s koristnim in si tako tudi ogledali blagovnico naše TOZD »Panonija« v Ptuj.

Letos osnovan tudi aktiv mladih delavcev

V TOZD »Litija« so letos ustanovili aktiv mladih delavcev. Torej je aktiv še mlad in zaenkrat brez delovnih izkušenj. Pravzaprav jih nekaj že ima; zadal si je več nalog in nekatere izmed njih že uresničil.

Tako so mladi Litijani skupno z občinskim aktivom Zveze mladine in SZDL organizirali delovno akcijo. Pomagali so pri elektrifikaciji bližnje vasi in za nove stebre za električni vod izkopali jarke. Pred samopostrežbo in bifejem na Graški Dobravi so tudi začeli z urejevanjem okolja, ki ga nameravajo urediti v lep park. Nekaj del je že opravljenih in kot kaže, bodo svojo zamisel kaj kmalu izpeljali do kraja.

Povedali smo le nekaj o mladinskem aktivu, ki je šele zaživel. Njegov predsednik, tovariš **Jože Ramovš**, sicer prodajalec v prodajalni Kladivo pa ima nedvomno še veliko načrtov in želja.

Tole pa je delovni kolektiv bivše PE Litija na sindikalnem izletu na Pohorju. Posnetek je iz leta 1970

Jubilantka v TOZD Litija

Fani Keše

Tovarišico Fani Keše smo poiskali doma. Na Graški Dobravi ima lep in urejen dom, obdan z velikim vrtom. Delo v službi in kasneje doma za štedilnikom vzame veliko časa. Pa še vseeno najde nekaj prostih uric, da uredi vrt; tistega s povrtninami in tistega s cvetjem, ki je hiši v lep okras.

Sicer pa stopimo za nekaj trenutkov še v trgovino Sava v Litiji, kjer je njen drugi dom. Tovarišica Fani je tam namestnica poslovođje. Dela je veliko in če hočeš imeti ob vsakem času vsega dovolj na zalogi, potem se moraš delu posvetiti v veliki meri.

»Velika škoda se mi zdi, da bo nova blagovnica v Litiji Centromerkurjeva. Poznalo se bo na prometu. Morali se bomo še bolj potruditi, da čimveč kupcev ostane pri nas.«

Petindvajsetletnikov v Litiji ni; toda brez jubilarov letos niso. Svoj deset oziroma dvajset letni jubilej bo letos v TOZD »Litija« praznovalo kar dvanajst delavcev.

Zato je prav, da ne pozabimo tudi na sodelavce, ki so v kolektivu »Litija« že dolga leta. Dan se je že nagibal v večer, ko smo pozvonili na vrata tovarišice **Fani Keše**.

S tovarišico Kešetova sva že stara znanca in je morda prav zaradi tega pogovor stekel še toliko bolj sproščeno.

Povedal sem, da smo pač prav njo izbrali, da jo predstavimo našim bralcem. Kot delavko, ki letos obhaja visok jubilej. V kolektivu TOZD »Litija« je po delovnem stažu namreč najstarejša.

Sedli smo v lepo opremljeno dnevno sobo in tovarišica Fani je začela pripovedovati, kako se je odločila za trgovski poklic. Spominja se, da se je še kot mlada deklica veselila tega, da bo nekoč lahko prodajala. Pa se je kasneje, ko je prišel čas za to, res odločila za trgovino. V letu 1947 je prišla k Preskrbi kot trgovska pomočnica. V prodajalni z mešanim blagom je začela svoje prvo delo. Delo, ki jo spremlja že skozi vse življenje. Dostikrat je bilo hudo; za majhne plače je bilo dela veliko preveč.

»Spominjam se, kako je bil prvi referendum za priključitev k Mercatorju neuspeh. Bili smo premalo poučeni o tem, kako bo kasneje. Mi som bili navajeni po svoje. Toda kasneje smo začeli razmišljati o tem, da slabše verjetno ne bo. No, ni nam bilo žal. Združeni z Mercatorjem smo lahko več ustvarili; adaptirali smo nekaj trgovin, naredili pa smo tudi nove.«

Letos mineva 29 let, odkar je tovarišica Fani prvič stopila za pult prodajalne. Ni ji žal, saj je to delo kot nalašč zanjo. In v kolektivu, v takšnem, kot je v trgovini Sava, je res prijetno počutje.

»Veste, s strankami je pri nas treba delati drugače kot v mestu. Vsemogoče jim moraš ustreči, dostikrat moraš imeti tudi dobršno mero potrpljenja. Stranke so domače, poznamo se in morda prav zaradi tega še bolj zahtevne.«

Tovarišica Fani Keše je v kolektivu najstarejša. Skupaj z ostalimi enajstimi jubilarji bo slavila svoj lep delovni praznik. K temu jubileju tudi mi iskreno čestitamo.

Mladi rod

Tisti dan, ko smo obiskali TOZD »Litija« je prav neusmiljeno deževalo. Tu in tam je za kratek čas prenehalo, tako da smo vmes lahko skočili iz prodajalne v prodajalno.

Prvo nevihto smo prevedrili v trgovini Sava; v isti stavbi, kot je uprava. Pravzaprav bi lahko tej prodajalni, ki ima vse vrste tekstila, drobno galanterijo, pa čevlje, lahko in težko konfekcijo in drugo, rekli tudi mini blagovnica. Iz spodnjega prostora vodijo stopnice v zgornjo etažo, kjer smo srečali simpatično **Anico Ivančič**.

Anica je še mlado dekle; je učenka tretjega letnika in prav zdaj je v trgovini na praktičnem pouku.

Pridna je, zelo pridna. Tako je dejala namestnica poslovođje, tovarišica Fani Keše. In to smo lahko tudi sami opazili. Stranko postreže tako lepo, kot da je že dolgo izučena. Zna svetovati nakup, ima veselje do dela; in tudi zelo natančna je.

»Vedno sem si želela v trgovino,« je pripovedovala Anica. »Sama sem se odločila za poklic, za katerega mi ne bo nikdar žal. Že od otroštva me je to veselilo. Želja se mi je izpolnila. Delam rada; spomladi me čaka še tretji letnik šole, potem bo konec. Komaj čakam, da bom izučena.«

Dela je veliko. Največ takrat, ko ljudje, zaposleni v Predilnici dobe plače. Pošteno je

Anica Ivančič, učenka tretjega letnika, je s poklicem, ki si ga je izbrala, zelo zadovoljna

treba prijeti za delo. Tu imamo vse vrste konfekcije: moško, žensko in otroško.

Ves teden sem že sama, šefinja je bolna. Pa se kar dobro znajdem in gre. Če je dela preveč, potem pride na pomoč sodelavka iz spodnje etaže. Ne moreš namreč sam postreči in obenem še paziti na kupce. Da, tudi to je treba. Ljudje so različni, nekateri prav radi kaj izmaknejo. Ne vem zakaj, morda iz obestnosti.«

Prišle so stranke in Anica je morala za pult. Opazoval sem jo, s kakšnim veseljem in voljo je neki ženski s hčerko pokazala nekaj parov hlač. Zaveda se, da s prijetnim nastopom in dobrim nasvetom pridobi zaupanje kupca.

Sicer pa sem že rekel, da je Anica zelo pridna. In prav zato je po končanem drugem letniku trgovske šole tudi dobila nagrado.

25 let
MM
Mercator

V SAMOPOSTREŽBI NA GRAŠKI DOBRAVI SO REKLI:

Nimamo strahu pred inšpektorji

Dobro leto in pol je že tega, odkar se TOZD »Litija« lahko ponaša z moderno samopostrežno prodajalno na Graški Dobravi.

Potrebna, prepotrebna je bila ta prodajalna. Do tedaj tod ni bilo nobene trgovine in prebivalci tega dela Litije so morali po vsako malenkost v mesto. Bloki in zasebne hišice rastejo kot gobe po dežju; torej je naselju, ki bo že jutri še večje, takšna trgovina res potrebna.

Ko sem pred kratkim stopil v to samopostrežbo, kar verjeti nisem mogel. Lepa, velika, prostorna je. In urejena tako lepo, kot le malo kje. Prodajne police so lepo zapolnjene, vse je kot v škatlici; vse na svojem mestu.

Specerijsko blago — v glavnem vse vrste živil in nekaj galanterije, pa delikatese in mlečni izdelki, velika izbira pijač, lahko bi rekli pravi mini butik, vse to je na voljo kupcem v tej prodajalni.

Pogovarjal sem se s tovariščo **Silvo Cirar**, namestnico poslovalke, ki je pravkar polnila police.

»Novo naselje je in zelo se širi,« je začela pripovedovati. »Skraini čas je že bil, da je ta predel Litije dobil trgovino. Trudimo se, da kupcem kar najbolj ustrezemo. Mislim, da nam to uspeva, kar se vidi tudi na prometu. Mesečno se nabere v blagajni takole okrog 450.000 dinarjev, avgusta pa smo dosegli rekord, največji promet doslej: 490.000 dinarjev, kar je prav gotovo res lepo.

Prodamo veliko vsega. Kruh, mleko in druga osnovna živila gredo seveda največ v promet, vsakodnevno. Tudi pijač, največ vina, vinjaka in piva, prodamo veliko. Tod okrog so številna gradbišča; delavci k nam prihajajo veliko po malice, pa seveda obenem kupijo tudi kaj za popit, največkrat vina.

Poleti zaide k nam tudi veliko turistov.

Prodajalna je prostorna (190 m²) in vedno lepo urejena. Kar pogledajte!

Tovariščo Silvo smo ujeli prav v trenutku, ko je polnila prodajne police

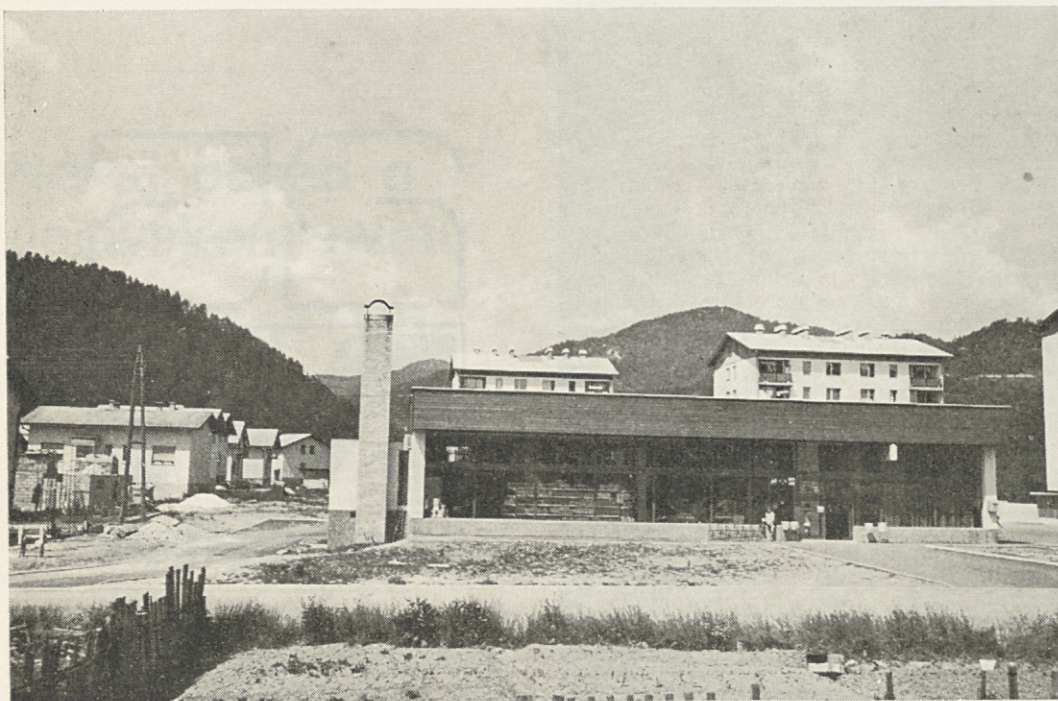
Predvsem tujci kaj radi povprašajo po slivovki in kakšnemu dobremu vinu. Pa tudi naše pivo jim je všeč.

Z nabavo blaga v glavnem problemov ni. Le pralnih praškov ni in ni. Oziroma, premalo jih je in tudi izbira je premajhna. No, pa ni samo pri nas tako, povsod so na istem.

O urejenosti trgovine sem že govoril. Pa vseeno mislim, da ne bo napak, če zapišem še nekaj besed. Prav zaradi svoje pridnosti nimajo težav z inšpektorji; ne boje se jih, kar je verjetno prava izjema. Če delajo vse v redu, potem pač ne more biti nič narobe; in ker ni nič narobe, so lahko le prijatelji. Ko so litij-skemu inšpektorju nekoč dekleta ob odhodu dejale naj še pride, se je nemalo začudil. Dolej namreč takšnega »povabila« še ni dobil.

Danes je tako; pa jutri? Verjetno bo ostalo tako, pravzaprav, kot so rekli, nikoli ne more biti tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše. Vsak se trudi po svoje. Vseh sedem redno zaposlenih in vsi trije učenci.

Torej se jim obeta še lepša prihodnost. Soseska raste in ni se bati, da jutri, pojutrišnjem, ne bi bilo še lepšega prometa.

Samopostrežba na Graški Dobravi v Litiji je bila naš zadnji objekt, zgrajen iz skupnih sredstev

25 let
MM
Mercator

Pa še v bife na Graški Dobravi

Poleg samopostrežbe na Graški Dobravi je tudi bife. Lep in res prijetno urejen bife. Skoda pa, da obiskovalci niso tako zadovoljni, kot bi morali biti. Vse lepo in prav; postrežba je solidna, izbira pijač lepa in vedno je urejeno in čisto. Toda cene niso takšne, da bi bili ljudje zadovoljni.

»Vi ste od časopisa?« je vprašal možak, ki je sedel pri mizi ob šanku. »Kar poslušajte, kaj vam povem. Dragi ste, dragi. Zakaj je prav Mercator v Litiji najdražji? Gremo v restavracijo Pošta in v druge gostilne, ampak povsod je cenejše. Razlika pri enem malem kozarčku konjaka je kar 50 par. Pa se nabere, enkrat, dvakrat...«

Možak se je kar precej razburil, toda kljub vsemu je šilce močnega še enkrat naročil. Očitno je prav v tem trenutku pozabil na ceno.

Povprašal sem **Nano Pibernik**, poslovodkinjo, če je temu res tako. Povedala je, da cene res odskakejo od cen v drugih lokalih.

»V Litiji smo res najdražji, to vemo. Celo restavracija Pošta in privatne gostilne so cenejše. Prav zato se ljudje vedno kregajo. Ko je bila nasproti nas še pivnica od KZ Metlika, se je na prometu veliko poznalo. Raje so tja zahajali.«

Sicer pa je gostov vedno veliko, največ pa proti večeru in včasih jih je kar težko spraviti domov. Strežejo do osmih in potem ob pijači ljudje še radi posede. Nekateri celo želijo, naj bi bil bife odprt tudi ob nedeljah. Pa pravi tovarišica Nana, da čez dan ne bi bilo toliko prometa, ne bi se splačalo.

Gostom postrežejo lahko samo s pijačami. Z vsemi vrstami pijač; od brezalkoholnih, do vin in žganih pijač. Tudi kavo imajo, dobro ekspres kavo, ki jo gostje veliko zahtevajo.

Hrane ne pripravljajo. V začetku so v kuhinji pripravljali razne enolončnice, pa se ni

obneslo. Sicer pa je zraven bifeja samopostrežba, kjer se lahko kupi kaj za pod zob.

Morda bi bilo dobro, da bi cene pijač v Mercatorjevem bifeju na Graški Dobravi prilagodili cenam v drugih gostinskih lokalih. Potem bi verjetno bilo obsikovalcev več in go-drnjanju nekaterih posameznikov bi bilo konec.

Pa temu verjetno ni vedno tako; sicer se pred šankom ne bi nabralo toliko ljudi

V TRGOVINI MANICA PRAVIJO:

Pohištvo je iz dneva v dan dražje

V bližini železniške postaje v Litiji je trgovina Manica. Pravzaprav sta dve Manici. Mi smo vstopili v tisto, kjer prodajajo pohištvo in spominke.

Za pultom smo našli **Metko Menegalija** in **Ani Berčon**, ki našega obiska prav gotovo

nista pričakovali. Malo z nezaupanjem sta nas gledali in občutek sem imel, da je trema minila šele takrat, ko sem ob odhodu za seboj zaprl vrata.

No, malce sta se že razgovorili. Tako sem izvedel, da v tej prodajalni nudijo kupcem v glavnem vse vrste pohištva.

Največ povpraševanja je po različnih spalnicah, pa za dnevne sobe in kuhinje je tudi veliko zanimanja. Tudi posamezne kose pohištva ljudje kupujejo; omare, sedežne garniture, ležišča.

Ne, prostora za prodajo pohištva nimajo primerne. Pretesno je vse in preveč natlačeno. Trgovina je majhna; tako majhna, da na primer spalnice niti sestaviti ne morejo. Pohištvo pa se kupuje tudi z očmi. Zato pa mora biti primerno razstavljeno in prav en pogled je včasih več vreden kot sto in sto besed.

»Težave imamo,« je počasi začela Ani. »Ne moremo vsega pokazati, čeprav imamo večkrat prav lepo izbiro. Tako ljudje marsikdaj kupijo tudi 'mačka v žaklju'. Ali pa si pohištvo ogledajo v kakšni prodajalni v Ljubljani, potem pa ga pri nas naroče.«

»In niti vsega ne dobimo, kar bi radi,« je pristavila Metka. »Sestavljam program Dragica, za katerega je v zadnjem času taka reklama, je zelo iskan; ni pa moč dobiti vseh elementov. Še več bi prodali. Pa žal nimamo. Včasih se zgodi tudi to, da barva vseh elementov ni popolnoma enaka. Pa cene, to je tudi čudno. Skoraj z vsako dobavo se spreminjajo.«

Potožili sta še, da tudi z dobavitelji ne morejo biti zadovoljni. Težko se dobi, velikokrat posamezni elementi sploh ne pridejo. Tako nekega programa ne morejo kompletirati.

Delo v trgovini s pohištvom je težko. Ni lahko prenašati velikih elementov ne dekletom, niti delavcu Marjanu. Tako morajo pač z združenimi močmi razkladati, sestavljati in kdo ve kaj še.

Zanimalo me je, kolikšen promet dosežejo. Mesečno iztržijo v poprečju 250.000 do 300.000 dinarjev. Veliko prodajajo tudi na kredit. Žal pa so kreditni največkrat omejeni. In ko se kreditna kvota izčrpa, se to pozna tudi na prometu. Pravi, da je razmerje med gotovinskim prometom in krediti nekako 1 : 1.

Sicer pa ugodni kreditni pogoji — do 20.000 dinarjev na dve leti z 20 % pologo, — vabijo veliko kupcev. Ne samo iz Litije in okolice, ampak tudi iz oddaljenejših krajev. Kupcem iz Litije in bližnje okolice pohištvo tudi brezplačno dostavijo na dom.

Več prometa je takrat, ko se v novogradnje selijo nove stranke. Litija pa raste, se širi na vse strani. Tako bo mala Manica jutri res že premajhna. Res, prava škoda, da zaenkrat ni možnosti za večji in sodobnejši prodajni prostor. Tako bi lahko ponudili še večjo izbiro pohištva in nedvomno bi promet močno porastel.

Tole je trgovina Manica, ki prodaja pohištvo, od zunaj

NANA PIBERNIK, poslovodkinja bifeja pravi: »Ljudje so zadovoljni z vsem, samo cene jih motijo.«

PRED DESETIMI LETI SMO
V ČASOPISU MERCATOR
PISALI:

Prehod na 42-urni delovni čas

Zvezna ustava določa v 37. členu, da ima delavec pravico do omejenega časa ter da je zajamčeno, da traja delovni čas najmanj 42 ur v tednu.

Ustavni zakon o izvedbi ustave pa določa v 27. členu, da se roki in pogoji za uvedbo ustavnih določb o 42-urnem delovnem času v tednu določijo z zveznim zakonom.

Da bi si pridobila izkušnje za izdelavo ustreznega zakona ima Komisija zveznega izvršnega sveta izključno pravico, da še pred sprejemom zakona o rokih in pogojih za izvedbo ustavnih določb o 42-urnem delovnem času v tednu organizira v določenem številu delovnih organizacij praktične preizkuse v zvezi z izvedbo 42-urnega delovnega tedna. Delovne organizacije, v katerih naj se opravijo ti praktični preizkusi predlaga republiški sekretariat za delo v soglasju z republiško gospodarsko zbornico in republiškim svetom zveze sindikatov Jugoslavije. Delovna organizacija pa mora v to privoliti, od občinske skupščine, v kateri je delovna organizacija, pa je treba poprej zahtevati mnenje. Ta razmeroma zapleten postopek je bilo treba natančno upoštevati ob uvedbi poizkusnega 42-urnega tednika.

Kako je z uvedbo 42-urnega tedna pri našem podjetju?

Pravilnik o delovnih razmerjih, ki je bil sprejet že po tem, ko je pričela veljati nova ustava, določa, da lahko delavski svet podjetja ali enote s posebnim sklepom upelje poizkusni 42-urni delovni čas v tednu. Predno pa sprejme tak sklep, mora proučiti organizacijo dela in ugotoviti, če je mogoč prehod na krajši delovni čas ob pogoju, da se dosežejo boljši delovni uspehi. Centralni delavski svet lahko ukine poizkusno uvedbo 42-urnega delovnega tedna v tisti enoti, v kateri bi se povečalo nadurno delo v primerjavi z istim razdobjem v preteklem letu.

Statut podjetja pa je prinesel pravico uvedbe 42-urnega delovnega tedna na delavski svet enote, ki mora skrbeti, da so zato izpolnjeni poprej vsi pogoji.

Sklep o pripravah delovnih organizacij za prehod na 42-urni delovni teden, ki ga je sprejela komisija Zveznega izvršnega sveta za delovni čas, priporoča vsem delovnim organizacijam, naj se takoj lotijo priprav za prehod na 42-urni delovni teden.

V teh pripravah je treba delati dokumentirane analize ekonomskih, finančnih in drugih učinkov, nadalje je treba izdelati podroben načrt organizacijskih in ekonomskih ukrepov, ki naj bi zagotovili pri skrajševanju delovnega časa, tolikšno produktivnost in uspešnost poslovanja, ki bi zagotovila enak obseg proizvodnje in enak čisti dohodek kot pri 48-urnem delovnem tednu. Odkrivati je treba notranje rezerve, uvajati delitev dela na podlagi specializacije, zniževanje poslovnih stroškov, treba je izboljšati delovno disciplino, zmanjšati neopravičene izostanke, uvajati drugo ali tretjo izmeno, strokovno izpopolnjevati delavce.

Prav tako skrajšani delovni čas ne sme imeti za posledico povečanja nadurnega dela.

Nadalje je treba uvajati spodbuna razmerja pri delitvi dohodka. Za delovne organizacije na področju trgovine, komunalnega prometa in javnih služb, priporoča navedeni sklep, da naj se začetek in konec dela oziroma razpored delovnih ur določi tako, da bo s tem olajšan prehod na krajši delovni čas, o čemer pa naj bi soodločale občinske skupščine, gospodarske zbornice in sindikalni svet.

Pri vseh pripravah delovne organizacije za prehod na krajši delovni čas, mora sodelovati v čim večji meri in čim neposredneje vsak član kolektiva.

Za organizacijsko enoto Mercator je delavski svet na 7. zasedanju dne 16. septembra 1963 imenoval posebno komisijo za pripravo na prehod na 42-urni delovni teden.

Ta komisija je zlasti predvidela novo organizacijo dela v centralnem skladišču in priprava podatke za uvedbo druge izmene.

Prehod na 42-urni delovni teden v našem podjetju je precej zapleten, ker je treba razen delovnega časa upoštevati tudi poslovni čas, to je čas, ko so trgovine odprte. Za organizacijsko enoto Mercator pa je važno, da razporedi pošiljanje blaga posameznim trgovinam v takem času, ko so poslovanje dosegljivi, pri čemer ej treba upoštevati, da ne stanujejo vsi v bližini prodajaln, v katerih delajo.

Podjetje se ni priglasilo k poizkusnim podjetjem, ki uvajajo 42-urni delovni teden zlasti iz razloga, ker v letu 1963 ni moglo odkriti toliko notranjih rezerv, ki bi nadomestile povečani prispevek od izrednega dohodka, če bi tedaj uvedli skrajšani delovni teden. Po podatkih za OE Mercator in vse enote z notranjim obračunom, bi podjetje plačalo v času od 1. 1. 1963 do 1. 9. 1963 prispevek od izred-

nega dohodka 109,458.574 din, če bi v tem razdobju že veljal 42-urni delovni teden. Pri 48-urnem delovnem tednu je znašal prispevek od izrednega dohodka v istem razdobju 90,893.273 dinarjev, razlika, ki bi jo morali v treh četrtletjih plačati za višji prispevek od izrednega dohodka je 18,765.337 din.

V letu 1964 je bil odpravljen prispevek od izrednega dohodka ter bi torej ne mogel več ovirati prehoda na 42-urni delovni teden.

Zaradi tega je naloga komisije, da še vnaprej pripravlja vse potrebne analize ter predlaga organizacijske in druge ukrepe za prehod na 42-urni delovni teden, da bomo tedaj, ko bo sprejet zakon lahko brez večjih težav uvedli skrajšani delovni čas.

Delavski sveti poslovnih enot naj bi tudi imenovali komisije za delovni čas, ki naj bi za svojo enoto pripravile vse podrobno za prehod na 42-urni delovni teden.

Za zaključek bi še navedli, kaj predvideva načrt tez za zakon o delovnih razmerjih o delovnem času.

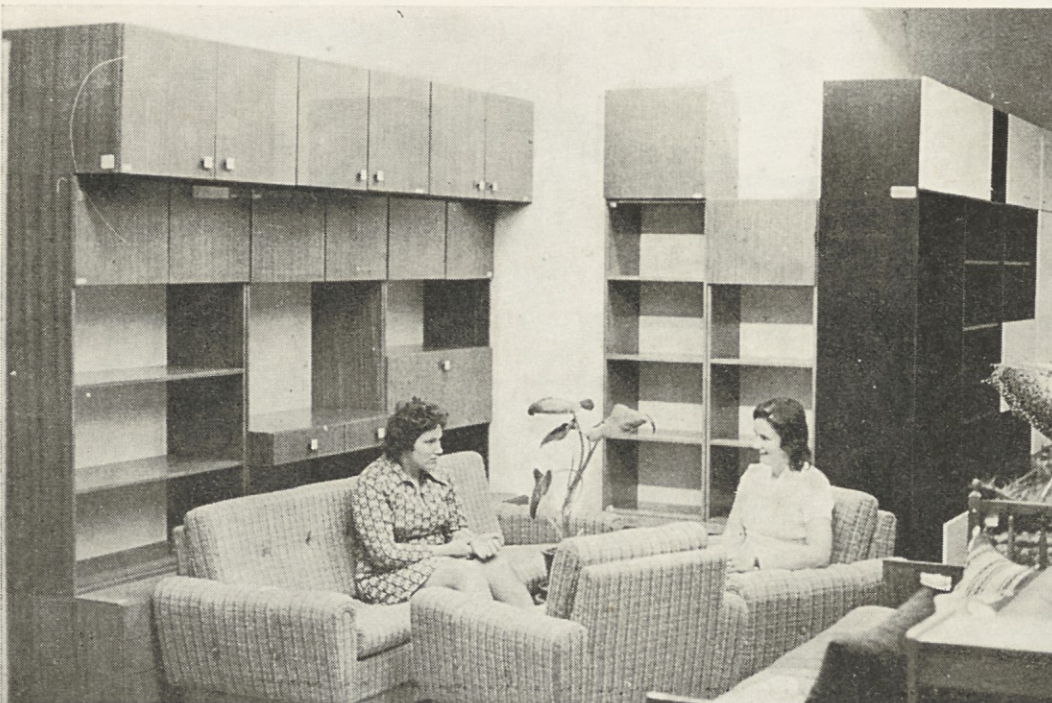
Delovni čas, to je trajanje, razpored, začetek in konec, regulira delovna organizacija s svojim splošnim aktom. Polni delovni čas znaša 42 ur na teden.

Tedenski fond delovnega časa razporeja delovna organizacija s svojim splošnim aktom na delovni čas s tem, da mora upoštevati dnevni odmor, predpisan z zakonom in da delovni teden ne sme biti krajši od pet delovnih dni.

Navedene teze torej omogočajo uvedbo dveh prostih delovnih dni v tednu, vendar ne izključujejo možnosti, da se obdrži sedanjí šest dnevni delovni teden ter da se skrajša delovni čas.

Za vse našete probleme in še za vrsto drugih težav, ki so v zvezi z uvedbo skrajšanega delovnega časa, bo mogoče najti čim boljše rešitve in le ob sodelovanju vseh delovnih ljudi podjetja, ki naj bi dajali svoje nasvete, pripombe in pobude komisijam in organom upravljanja. Zaradi tega pričakujemo, da bomo lahko le s sodelovanjem vseh delovnih ljudi pripravili solidne pogoje za uvedbo skrajšanega delovnega tedna.

Gradivo za posebno prilogo glasila ob 25-letnici podjetja sta zbrala in zapisala Nada Lombardo in Mile Bitenc. Novejše fotografije so delo Kacijana Hvastije, starejše fotografije pa so iz albumov TOZD Hrana in naših dolgoletnih sodelavcev

Tale posnetek pa je iz notranjosti. Metko in Ani smo le nekako pregovorili, da smo ju slikali, pri Marjanu pa ni pomagala nobena prošnja

25 let
MM
Mercator

25 let NM Mercator

Mercatorjevih 25 let

Podjetje je imelo v letu 1964 že štirinajst poslovnih enot. Te so bile: PE Emona Ljubljana, PE Gradišče Trebnje, PE Grmada Ljubljana, PE Hrana Ljubljana, PE Jelka Gornji grad, PE Litija Litija, PE Logatec Logatec, PE Metlika Metlika, PE Polje Polje, PE Rožnik Ljubljana, PE Špecerija Ljubljana, PE Straža Dolenjske toplice, PE Tržan Mokronog, OE Mercator Ljubljana.

Na 2. zasedanju CDS 21. 10. 1964 je bil sprejet tudi sklep, da imajo PE s samostojnim obračunom, ki imajo sedeže izven Ljubljane, pravico v okviru svojih potreb samostojno najemati bančne kredite za obratna sredstva in v okviru predpisov odobravati potrošniška

posojila. V okviru določenega programa in ekonomske sposobnosti pa so PE odslej lahko tudi samostojno najemale investicijske kredite za potrebe osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe.

Od skupne realizacije v naših samopostrežbah v letu 1964, ki je znašala 15.590.000 ND je odpadlo 76 % na živila in 24 % na drugo blago. Struktura prometa je bila naslednja: špecerijsko blago 51,0 %, meso 4,5 %, sadje in zelenjava 8,1 %, delikatese 3,6 %, mleko 3,3 %, kruh in pecivo 5,5 %, neživilsko blago 24,0 %.

Povprečni promet na zaposlenega v SP je v letu 1964 znašal 12.190 din.

V letu 1964 smo potrošili za nagrade učenecem 241.779,91 dinarjev, medtem ko se je v letu 1965 ta številka povzpela kar za 112 % več.

Iste leta smo namenili za družbeni standard 290.000 dinarjev.

Tega leta smo začeli tudi s knjiženjem galanterijskega blaga na Ascota strojih.

1. 1. 1965 se je k Veletrgovini Mercator pripojilo trgovsko podjetje Gabrovka, ki mu je bil določen status ekonomske enote v območju poslovne enote Litija.

1. 1. 1965 se je preneslo skladišče papirja v Tobačni ulici v osnovna sredstva podjetja.

16. 11. 1965 smo v centralnem skladišču v Ljubljani odprli obrat družbene prehrane.

Za stroške reklame smo v letu 1965 namenili 190.000 ND.

Za izdajanje glasila Mercator za leto 1965 smo potrošili 60.000 ND iz sredstev za vzgojo kadrov. Glasilo smo tiskali v 2200 izvodih.

Podjetje je pristopilo k združenju trgovskih podjetij.

Za strokovno izobraževanje smo v letu 1965 potrošili 157.792,35 din.

Odrli smo štiri nove samopostrežbe. To so bile: samopostrežbe PE Grmada na Celovski 144, samopostrežna trgovina PE Hrana na Viški 29, SP Špecerija na Proletarski 4 in Pokopališki 36. Slednji smo zgradili iz združenih sredstev.

Tako smo imeli v letu 1965 skupno 270 prodajal. Med njimi je 247 klasičnih, 22 samopostrežb in 2 blagovnici.

Prodajna površina poslovalnic je merila 14000 m², skladiščna pa 12.165 m².

V letu 1965 smo ustvarili 356.197.00 N din realizacije.

V podjetju je bilo 1633 zaposlenih.

Kvalifikacijski sestav zaposlenih je bil takšen:

visoka izobrazba	4
višja izobrazba	14
srednja izobrazba	108
nižja izobrazba	102
VKV	215
KV	656
PKV	296
NKV	237

Peta samopostrežba Mercatorja, ki je bila zgrajena iz sredstev skupnih naložb. SP na Pokopališki 36 v Ljubljani smo odprli 27. 11. 1965.

NAŠI JUBILANTI:

Anica Sinčičeva

Pred dnevi smo spet nekoliko pobrskali po personalni evidenci, da vidimo, kdo vse so naši jubilanti, ki so v kolektivu že petindvajset let.

Med njimi je tudi **Anica Sinčič**, embalažna knjigovodkinja v TOZD Grosist. Na kartici smo med drugim prebrali tudi to, da je v podjetje prišla 1. 8. 1949 in da se je rodila pred 46 leti v Tomačevem pri Ljubljani.

Tovarišica Anica je po poklicu trgovska pomočnica. Izučila se je bila med vojno pri Novaku na Viču. Po osvoboditvi se je za-

poslila pri nabavno prodajni zadrugi Naproza, leta 1949 pa je trgovino, kjer je delala, ustanovitelj dodelil trgovskemu podjetju Hrana.

»O takratnih razmerah v trgovinah ne bi govorila,« je menila, »saj ste o tem že pisali. Še enkrat lahko tudi jaz ponovim, da smo delali v slabih razmerah, a kljub temu se nismo preveč pritoževali.«

To so nam povedali tudi drugi. Vsi so preživeli strahote vojne, po nekaj letih trpljenja pa so se znašli v svobodi, polni načrtov za lepšo prihodnost.

»Rada sem delala,« mi je pravila, »pa tudi če je bilo potrebno ves dan.«

Takrat sem bila mladinka in veliko sem hodila v delovne akcije. Te so bile po službi, popoldne in zvečer, ob sobotah in nedeljah. Kaj pa smo delali, vprašujete? Gradili smo nasipe, ceste, proge. V vojni je bilo vse porušeno. Mladi smo bili prvi, ki smo zgrabili za lopate in z njimi zasadili boljše in lepšo prihodnost. Za izgradnjo Pionirske proge v Ljubljani, pa nasipov na Pšati, za nabiranje drv po gozdovih, sem žrtvovala prenekatero prosto uro in dan. Toda, ni mi žal. Lepe spomine imam na tiste čase. Še posebno rada se spominjam na dni, ki sem jih preživela na delovni akciji Šamac-Sarajevo. Bila sem v ljubljanski brigadi Darka Marušiča v Dobju. Delali smo podnevi in ponoči. Brigadirji smo med seboj tekmovali. Tisti, ki je največ naredil, je bil drugega dne pohvaljen. Včasih smo spali kar oblečeni, da smo lahko zjutraj skozi okna poskakali na gradbišče.«

Življenje je iz nje napravilo pridno in zavestno delavko. Pri štirinajstih letih je izgubila mamo in očeta, potlej je skrbela zase sama.

Anica Sinčičeva je tiha in skromna sodelavka. Povsod kjer je delala so bili zadovoljni z njo. Leta 1952 je prodajala v poslovalnici v Rožni dolini, ki je prišla pod upravo trgovskega podjetja Emona. Razmere v trgovinah so se takrat nekoliko izboljšale. Star inventar, ki je bil dedščina predvojnih trgovcev, so začeli zamenjevati in dopolnjevati. Za vsak nov kos pohištva so se trgovine dobesedno »cu-fale«. Direktor trgovskega podjetja Emone je bil tedaj tovariš **Ivan Saje**.

Rada je hodila na delo. Police, pult, vonj po živilih, kupci in sodelavke so ji prirasli k srcu. Toda kljub temu jo je zamikalo, da se zaposli v pisarni. Sprejeli so jo na mesto knjigovodkinje v embalažnem oddelku.

Tudi tu je z veseljem delala. Se naprej je aktivno delala v sindikalni organizaciji. Kar šest let je bila tajnica v izvršilnem odboru, ki je imel skoraj vsakotedenske sestanke. Na njih so razpravljali predvsem o planih. Veliko so se angažirali tudi pri prodajah ozimnice in kurjave za člane kolektiva, ki je bila vsakoletna skrb sindikata.

V začetku šestdesetih let, so se delavski svet in delavci trgovskega podjetja Emona odločili za pripojitev k Mercatorju. Obetali so se jim boljši časi; nove trgovine in obnavljanje starih.

Po integraciji, leta 1962, je bila tovarišica Anica premeščena v embalažni oddelek na upravo Mercatorja, kjer je še danes.

Preživela je petindvajset let v enem kolektivu. V tem času je postregla na tisoče in tisoče kupcev, vknjižila več sto in sto tisoč bremepisov in dobropisov, ostajala v službi tudi preko rednega delovnega časa, se žrtvovala tudi za delo v sindikatu in mladinski organizaciji. Pa kaj bi naštevala. Svoje znanje in energijo je vsa leta z veseljem dajala kolektivu, ki je v teh letih pognal trdne korenine in si utrl pot med razvita in ugledna podjetja v ožji in širši domovini.

Anica Sincičeva, za ves trud in prizadevanje iskrena hvala, ob jubileju pa vam čestitam.

Za zidovi te stavbe je skladišče galanterije. V desetih letih se je število artiklov povečalo za stokrat, prostor pa je žal ostal isti. Se bomo kaj kmalu selili v nova skladišča?

Posnetek je z izleta delavcev TP Emona na Katarino leta 1953.

Kolektiv trgovskega podjetja Emona iz leta 1962, ko so imeli 10-letnico.

Leta 1964 smo odprli galanterijsko skladišče

Pravzaprav so bili začetki sila skromni. Na policah v galanteriji se je v začetku znašlo malo blaga. Le okrog trideset do štirideset artiklov, ki so bili prenešeni tja iz špecerijskega skladišča. Bile so to nogavice, rjuhe, nekaj papirja...

Seveda so potrebe tržišča sčasoma narekovale večjo izbiro blaga. In število artiklov se je tudi v galanteriji začelo naglo večati. En sam prostor za to ni več zadostoval in treba se je bilo razširiti. Nastali so štirje oddelki, in sicer za tekstil, kozmetiko, papirno galanterijo in splošno galanterijo. Tudi število zaposlenih je bilo treba povečati. Šest delavcev ni bilo več dovolj. Prišli so novi, kajti obilica dela je narekovala svoje.

In kakšen je bil promet? V začetku seveda majhen. V našem planskem oddelku so nam posregli z naslednjimi podatki:

V letu 1964 je imela galanterija približno 7 milijonov prometa, v naslednjem letu pa je porastel že za tri milijone. In tako se je promet seveda dvigal iz leta v leto. Lani je bil v primerjavi z začetkom že skoraj desetkrat večji, medtem ko se je število zaposlenih povečalo le na 47.

Danes je v galanteriji približno štiri tisoč različnih artiklov in prostori postajajo iz dneva v dan vse tesnejši. In dela je veliko; za prodajo na terenu je sprva zadostoval en sam potnik, zdaj pa so štirje že kar premalo.

Morda še nekaj. Zametki našega tehničnega oddelka segajo v leto 1968, ko smo še v galanteriji začeli s prodajo pralnih strojev, hladilnikov, štedilnikov, peči in raznih drobnih gospodinskih aparatov.

Prav v teh dneh je galanterija pridobila nekaj novih prostorov. Tehnični oddelek se je preselil v novo skladišče in v njegove prostore se seli galanterija.

Trgovsko podjetje Standard Novo mesto

Podjetje Standard iz Novega mesta je bilo ustanovljeno 1. 10. 1960 z odločbo Občinskega ljudskega odbora, ki je potrdil sklep skupnega zasedanja delavskega sveta podjetja ROG in podjetja USLUŽNOST v Novem mestu o spojitvi obeh podjetij v novo. Novo podjetje Standard je po podjetju Rog prevzelo zlasti

Iz sredstev skupnih naložb je bil zgrajen tudi Potrošniški center na Kandijski cesti. Otvoritev te sodobne SP z bifejem, ki ima 384 m² prodajne in 251 m² skladiščne površine, je bila 14. 10. 1970.

dejavnost trgovanja na debelo ter nekaj prodajal, od Uslužnosti pa razširjeno trgovsko mrežo na drobno.

Ob koncu leta 1961 je podjetje poslovalo s tremi oddelki skladišča na debelo — živila, galanterija in tekstil, ter 22 prodajalnami. Imelo je tudi štiri tovarne in en osebni avtomobil.

Z upornostjo in veliko požrtvovalnostjo vseh zaposlenih, ki jih je bilo nekaj čez sto, je podjetju v kratkem času uspelo sistematično organizirati poslovno enotnost podjetja in programirati enotne razvojne cilje.

Za prvo nalogo so si zadali izboljšati poslovanje trgovine na debelo. Problem so bila slaba skladišča. Poslovanje je potekalo v zasilnih dislociranih prostorih, kar je povzročalo neenotnost poslovnega reda, zlasti pa je dvigalo poslovne stroške. Z večjo adaptacijo

V juliju leta 1968 je takratna PE Standard odprla blagovnico v Novem mestu, ki ima 924 m² prodajne površine in 166 m² skladiščne. Nakup in ureditev lokala smo financirali iz skupnih sredstev.

skladišča v letu 1962, je uspelo celotno dejavnost na debelo združiti v enem objektu in organizirati enoten poslovni proces. S tem se je izboljšalo samo poslovanje kakor tudi delovne razmere zaposlenih. V tem času so izpolnili tudi vozni park z nabavo še enega tovornjaka.

Težnje za razvojem — integracija

V začetku leta 1963 je podjetje po analizah podatkov o poslovanju v letu 1962 in razpravah o nadaljnjih razvojnih možnostih spoznalo, da bi v obstoječem obsegu le težko zadostilo razvojnim potrebam, zlasti v obsežnejših investicijskih vlaganjih. Zato so organi upravljanja pričeli razmišljati o nadaljnji organizacijski prilagoditvi zahtevam časa. Ugotovitve so narekovale novo ukrepanje za širjenje poslovnih možnosti. Treba se je bilo odločiti za združitev s sorodnim podjetjem.

Delavci trgovskega podjetja Standard so se opredelili za renomirano podjetje Mercator. V začetku niso naleteli na pravo razumevanje za svoja hotenja in predloge, zlasti pa ne za integracijsko obliko izven občinskega območja. Končna pripojitev je bila tako šele po letu dni in sicer je bilo to 1. 10. 1964. leta.

Ob združitvi je podjetje štel 129 zaposlenih, imelo je 23 prodajal, skladišče na debelo in pet tovornih vozil.

Deset let pri Mercatorju

V desetih letih je podjetje lepo napredovalo, kar je zasluga enotnosti kolektiva in organov samoupravljanja. Že takoj po integraciji je podjetje pričelo obnavljati lokale in graditi nove. Tako ima danes TOZD Standard 19 prodajal, od katerih sta dve blagovnici, 1 samopostrežba, ostale pa so klasične. Danes dela v TOZD Standard 209 delavcev in 60 učencev. Predvidena realizacija za letošnje leto pa je 163.800.000 din, kar je za 20 % več od lanskega leta.

Dve leti po integraciji je današnja TOZD Gradišče Trebnje deležna prvih metrov prodajne površine, ki jih je zgradila iz skupnih sredstev. To je bila SP Mirna.

Istega leta smo razveselili Trebance in okoličane z blagovnico, ki je sila majhna, dobijo pa v njej marsikaj.

Trgovsko podjetje Gradišče Trebnje

organizacija

To ime prvič slišimo 1. 1. 1958. leta. Podjetje je imelo le dve poslovalnici, eno v Trebnjem, drugo v Dolenji Nemški vasi. Podjetje je s šestimi zaposlenimi in tremi učenci doseglo v prvem letu poslovanja 65 milijonov starih dinarjev prometa.

Leto kasneje se je podjetje že nekoliko razširilo. Pripojili so se mu odseki dveh Kmetijskih zadrug s poslovalnicami. Leta 1962 se je k podjetju združilo še trgovsko podjetje Trebnje z osmimi poslovalnicami in 23 zaposlenimi.

Trgovine so bile slabo opremljene in podjetje je bilo prisiljeno, spričo razvoja trgovine in gospodarstva, da lokale obnavlja. To je navedlo podjetje, da je pričelo zaradi pomanjkanja lastnih sredstev premišljevat o priključitvi k večjemu podjetju. Pri tem je občinska skupščina pokazala polno razumevanje in tudi sama pomagala s svojimi predlogi. Vodstvo podjetja je skupno z občinsko skupščino proučevalo ponudbe različnih podjetij in se končno odločilo za priključitev k Veletrgovini Mercator, kar je tudi DS podjetja soglasno potrdil. Podjetje je tako pričakovalo, da bo v sklopu tako velikega podjetja lažje uresničilo svoje načrte glede modernizacije trgovske mreže. Pripojitev trgovskega podjetja Gradišče je bila izvršena 16. 5. 1964. leta.

TOZD Gradišče

V času, ko se je podjetje pripojilo k Mercatorju, so imeli 16 prodajal in 40 zaposlenih. Današnja TOZD ima 17 prodajal, 75 zaposlenih pa bo v letošnjem letu ustvarilo 31.000.000 din prometa.

Integracija „Metlike“ z „Mercatorjem“

Integracije tečejo dalje, Mercator postaja iz dneva v dan večji. Večji po številu prodajaln. Pa ne samo to; svojo maloprodajno mrežo širi širom po Sloveniji. To leto se z integracijo Splošnega trgovskega podjetja v Metliki raztegne prav do Kolpe. Torej od leta 1964 »Mercator« srečujemo tudi v Beli krajini. Svoj zadnji obisk smo namenili prav TOZD »Metlika«.

Skromni začetki

Splošno trgovsko podjetje v Metliki je bilo osnovano 1. oktobra 1951. leta. Začetki so bili sila skromni; začeli so brez osnovnih in obratnih sredstev. V dveh prodajalnah, ki so jih prevzeli od Okrajnega magazina iz Črnomlja, je bilo zaposlenih le osem delavcev. Malo kasneje so dobili prvo prevozno sredstvo; star, že kar precej dotrajan kamion jim je predstavljal prvo osnovno sredstvo. Za njim je kmalu prišel pisalni stroj; po malem pa so se sredstva večala.

V svojih dveh skromnih trgovinah so prodajali mešano blago. V glavnem so seveda skrbeli za živila, gospodinske potrebščine, tu pa tam so lahko ponudili tudi gradbeni material. Blaga je bilo malo in težko se je došlo; toda kljub temu dela ni nikdar zmanjkalo.

»Leto kasneje se nam je priključila prodajalna VTP«, se spominja tovarišica **Frančiška Križ**, ki je pri hiši že od prvega dne.

»No, potem smo se počasi začeli večati. Leta 1954 smo odprli trgovino z elektromaterialom in železnino, kasneje smo dobili nekaj trgovin

Tovarišica **Frančiška Križ**, računovodkinja TOZD »Metlika«, je pri hiši že od prvega dne.

zunaj Metlike. To so bile trgovine Gradac, Radovica. Postajali smo vse večji, čeprav počasi.

Leta 1964 k Mercatorju

Prvega julija leta 1964 smo podpisali listino o integraciji z Mercatorjem. Vedeli smo, da se bomo tako lahko hitreje in uspešneje razvijali, videli smo boljše možnosti za nabavo blaga. Skratka, hoteli smo lažje zaživeti.

Po dveh letih smo že odprli prvo večjo prodajalno. To je bila blagovnica, leta 1968 pa smo odprli še moderno samopostrežno trgovino; vse iz skupnih sredstev. Nekaj prodajaln smo obnovili, na novo pa odprli prodajalno v Suhorju. To smo napravili z lastnimi sredstvi. Pravzaprav nam je nekaj sredstev posodil Mercator, ki pa smo mu jih v naslednjih letih vrnili.

Zgradili smo tudi bencinsko črpalko, ki je

bila na našem območju več kot potrebna. Kasneje smo jo prodali Petrolu in jo vzeli v najem. Vse potrebno nabavljamo pri Petrolu.

Takšna je današnja TOZD »Metlika«

»Bi morda povedali, koliko prodajaln ima vaša TOZD danes in kakšne so te prodajalne?«

»Štirinajst jih je v Metliki. Od teh je ena prodajalna urejena v sodobno samopostrežbo z bifejem, dve trgovini z živili pa sta klasični. Blagovnica je naša največja prodajalna, ki ima oddelek s pohištvo in stanovanjsko opremo, nudi tudi vse vrste talnih oblog, pa steklenino, vse vrste tekstila in konfekcije. Po eno trgovino pa imamo za prodajo sadja in zelenjave, tehničnega blaga, železnine in gradbenega materiala, pa tudi papirnico in bife z delikateso, manufakturno in kot sem že omenila prej, bencinsko črpalko. Tri prodajalne pa so izven Metlike, vse z mešanim blagom. To so prodajalne v Gradacu, Radovici in Suhorju.

Redno zaposlenih nas je sedemdeset, imamo še štiriindvajset učencev. Lani smo ustvarili 42 milijonov novih dinarjev prometa, za leto pa planiramo 51 milijonov. Dosedanji izračuni kažejo, da bomo zastavljeni plan lahko dosegli.

Kupcev je veliko; domačinov in pa tistih, ki prihajajo k nam z one strani Kolpe. Le dva kilometra je do meje s Hrvaško in gotovo 50 % kupcev redno prihaja s Hrvaškega.

Radi bi novo prodajalno z železnino

Naša želja je, da bi dolg celotnemu podjetju čimprej odplačali. In da bi nato takoj začeli z adaptacijami nekaterih prodajaln. Pravzaprav pa si še bolj želimo novogradenj. Predvsem je nujno potrebna trgovina z železnino in gradbenim materialom, saj je stara prodajalna pretesna, močno zastarela in sploh neprimerna za poslovanje.

Zelimo tudi, da bi medsebojni odnosi med TOZD in Delovno skupnostjo podjetja čimbolj zaživel in se razvijali v obojestransko zadovoljstvo. Kajti, le tako si lahko mislimo sodobno trgovanje in dobre poslovne rezultate.

Zadnje čase se poraja problem z delovno

Edina Mercatorjeva bencinska črpalka je v Metliki. V ozadju pa je stavba, kjer ima TOZD »Metlika« svojo upravo.

25 let
MM
Mercator

silo. Nov trgovski kader se težko dobi, predvsem moške. V naših prodajalnah je zaposlenih največ žensk. Le-te pa so veliko odsotne z dela, največkrat na račun bolniškega in porodniškega dopusta. Tudi deljen delovni čas povzroča nevšečnosti. Nastajajo problemi z varstvom otrok in prav zaradi tega veliko žensk odhaja v druge poklice. Praktično se lahko trgovci porabijo v administraciji, v skladiščih in drugje.

Uspešno premagujemo konkurenco

Poudariti moram, da je na področju trgovine, predvsem pa trgovine s tehničnim blagom in stavbnim pohištvom, velika konkurenca. Nas morda pri uspešnem poslovanju rešuje to, da so naše prodajalne na najboljših točkah. In pa tudi potrošniki, ki so na nas že zelo navezani.

Za nakup pohištva, tehničnega blaga in gradbenega materiala dajemo tudi kredite. Mesečno dobimo pri Dolenjski banki 170.000 dinarjev, kar pa je veliko premalo. Nekaj malega, 25.000 din dobimo tudi od Mercatorja. Toda tudi vse to skupaj je premalo; kupna moč je tod naokrog zelo velika. Predvsem zdenci, ki se vračajo, mnogo zidajo in seveda nove domove tudi opremljajo.

Na upravi TOZD »Metlika« je zdaj zaposlenih le osem delavcev. Pripravljajo vse kalkulacije maloprodajnih cen, urejujejo potrošniška posojila; imajo tudi samostojno računovodstvo. In vodja računovodstva je prav tovarišica Franciška Križ, s katero smo zabeležili tale pogovor.

»Vidite, delamo v težkih, skoraj nemogočih pogojih,« je začel pripovedovati tovariš **Janez Videtič**, poslovodja, ko nas je popeljal v svojo prodajalno.

»Že od vojne sem je ta trgovina enaka. Moram povedati, da se ni prav nič spremenilo. Prostor je tesen, premajhen, temačen; tudi sanitarij ni. Da raje ne govorim o skladiščih, ki so kar na trinajstih različnih mestih v Metliki.«

Res, nič lepega ne moremo zapisati o tej trgovini. Pridružimo se edinole lahko besedam tovariša Videtiča in njegovih dveh sodelavcev. V tesnih zidovih te trgovine jim gre njihov vsakdan; dan za dnem med starimi, kdo ve kdaj že dotrajanimi policami in pultom. Vedno pri luči. Dnevne svetlobe v ta lokal pride premalo.

»Naši načrti predvidevajo novogradnjo. Celo zemljišče imamo že kupljeno. Želimo si le, da se čimprej zbere toliko sredstev, da z gradnjo lahko začnemo. Čeprav imamo prav v te stroki močno konkurenco, se vseeno ne bojimo. Lokacija za novo prodajalno je predvidena na zelo prometni točki; to je eno od glavnih zagotovil, da bomo uspeli. Pa tudi kupci so na nas že močno navezani, predvsem tisti starejši, ki že leta in leta kupujejo pri nas.

Naj poudarim, da prinese največji delež pri doseženem prometu prav prodaja gradbenega materiala. Zidne opeke vseh dimenzij, pa apna, cementa in ostalega gradbenega materiala prodamo zelo veliko. Največkrat pa je problem z nabavo betonskega železa in tudi cementa. Večjih zalog si žal ne moremo nabaviti, ker nimamo primernih skladiščnih prostorov.

Kupcev je pri nas vedno dovolj. Iz domačega kraja in bližnje okolice, pa tudi iz hrvaške strani.

V trgovini so zaposleni trije in dela je vedno dovolj, včasih kar preveč. Okrog 1400 različnih artiklov imajo na zalogi in marsikdaj je treba po to ali ono stvar v eno izmed skladišč. In tako je še toliko težje skrbeti za zadostne zaloge vsega blaga.

Še to: v prodajalni z železnino in gradbenim materialom imajo tudi dva učenca, ki sta trenutno v šoli. Poslovodja Videtič je zadovoljen z njima in upa, da bo po končani šoli prav v njih našel dva dobra trgovska delavca.

Kaj dela osnovna organizacija

Alojz Skoliber, sekretar OO ZK v TOZD »Metlika«: »Pridobiti moramo čimveč mladih.«

Tovariša **Alojza Skoliberja**, sekretarja Osnovne organizacije zveze komunistov v TOZD »Metlika« smo našli v samopostrežni prodajalni, na svojem delovnem mestu. Za nekaj minut smo ga zmotili pri vsakdanjem delu in ga povprašali, kaj dela njihova partijska organizacija. Takole je povedal:

»Letos v mesecu juniju sem sprejel dolžnost sekretarja naše osnovne organizacije zveze komunistov, ki šteje sedem članov.

Moram poudariti, da smo od junija pa do septembra imeli premajhno povezavo med člani. Vzrok temu je bila obilica dela. Sicer pa sestanke sklicujem po potrebi. Naj povem, da mi je pri delu v veliko pomoč tovariš Videtič, ki je član Sveta zveze komunistov v Mercatorju.

Kaj razpravljamo na sestankih? V glavnem govorimo o stvareh, ki zadevajo delo naše TOZD. Na zadnjem sestanku smo članom ZK podali tudi informacijo o sovražni dejavnosti proti Jugoslaviji, razpravljali smo o reelekciji direktorja in računovodje ter drugo. Pri svojem delu smo tesno povezani tudi z občinskim komitejem zveze komunistov.

Naša naloga v prihodnje je pridobiti čimveč novih članov, predvsem iz vrst mladine, kajti na ta način bomo lahko še bolj aktivni. Več je treba mladih, ki pa po mojem mnenju v šoli ne dobe preveč zanimanja za politično delo. Mislim, da trgovska šola v Brežicah, ki jo naši učenci obiskujejo, daje prav politič-

Stara trgovina z železnino

Za trgovino z železnino in gradbenim materialom v Metliki pravijo da je potrebna temeljite spremembe. Pravzaprav je treba napraviti novo prodajalno za to blago.

Trgovina z železnino in gradbenim materialom je stara. Že od poveljnih dni se ni prav nič spremenila.

nemu delu premalo poudarka. Prav zato smo tudi na šolo poslali predlog, da temu posvetijo več časa.»

TOZD »Metlika« je svojo OO ZK ustanovila pred petimi leti. Pred tem so člani ZK iz TOZD »Metlika« bili vključeni v delo občinskega komiteja zveze komunistov.

Tovariš Skoliber je star komunist, saj je postal član partije že pred tridesetimi leti, v novembru 1944. Med vojno je aktivno deloval že od leta 1942 in bil kot dober politični delavec sprejet v vrste članov zveze komunistov Jugoslavije.

tični delavec. V podjetju je že od leta 1957, ko se je začel učiti trgovskega poklica. Po končani šoli je že začel s svojim aktivnim delom pri sindikatu, v delavskem svetu, upravnem odboru. Bil je član prvega Centralnega delavskega sveta in večkrat član delavskega sveta enote, predsednik sindikata in upravnega odbora. Zdaj je delegat TOZD Metlika v Skupnem delavskem svetu, člani sveta ZK in predsednik zbora delovnih ljudi v TOZD.

Metliška samopostrežba

Tovariš **Alojz Skoliber** je sicer poslovođa samopostrežne prodajalne. Ze vse od otvoritve je tu; od 8. marca 1968. O svoji trgovini pravi takole:

»Naša samopostrežba je na zelo prometni točki. Tu je križišče cest za Črnomelj in Karlovac, v bližini pa sta tovarni Novoteks in Beti. To pomeni tudi za delavce veliko ugodnost. Ker pa smo blizu Hrvatske, tudi od tam prihaja veliko stalnih strank k nam nakupovat. Promet je dober in smo lahko kar zadovoljni. Povprečno mesečno ustvarimo okrog 850.000 dinarjev, v avgustu, ki je bil izredno močan, pa smo iztržili celo 1.020.000 dinarjev. Tudi turisti prinašajo veliko denarja, saj v Belo krajino kaj radi prihajajo Mariborčani in Ptujčani, ki imajo tod v bližini svoj kamping.

Pri nas imamo odprto tudi vsako drugo nedeljo dopoldne. Takrat največ nakupujejo žene kmetov, ki edino ob nedeljah pridejo v Metliko. Povem, da so izračuni pokazali, da je za nas tudi nedeljsko poslovanje rentabilno.

Morda še ena zanimivost. Veliko prometa, še več pa drena, je pri nas vsak torek po prvem in petnajstem v mesecu, ko je v Metliki živinski sejem. To so za nas najmočnejši, pa tudi najtežji dnevi v mesecu, saj se v trgovini ljudi kar tare. Če kmetje na sejmu napravijo ugodno kupčijo, kajpak potem prinesejo denar v našo samopostrežbo in sosednji bife.

Saj res, tudi bife je zraven samopostrežbe. Kaj lahko dobite tam? Vse vrste takšnih in drugačnih pijač in dobro kavo. Imajo tudi kuhinjo, ki pa je začasno ukinjena.

»Pripravljali smo tople malice, v glavnem enolončnice. Pa je bilo v zadnjem času vse manj prometa, saj so v bližnjih tovarnah organizirali svojo prehrano.

Še to naj povem, da je v samopostrežbi in bifeju skupno zaposlenih štirinajst delavcev. Dela pa nas običajno le devet ali deset, saj je vedno nekaj ljudi v bolniški. To pa za nas predstavlja velike težave.

Morda še nekaj. Z osebnimi dohodki, če jih primerjamo z ostalimi podjetji v občini Metlika, smo lahko zadovoljni, Mislim, da vsi. Tako, kot sem sam zadovoljen s sodelavci, ki so dobri in kar je najvažnejše, predvsem pošten. Za takšne ljudi bi si vedno upal dati roko v ogenj,« je še povedal tovariš Skoliber.

Tovariš **Janez Videtič** iz TOZD »Metlika« nam je znan tudi kot dober družbeno poli-

Švajger Leopold, predsednik delavskega sveta

Delavski svet TOZD »Metlika« je bil izvoljen spomladi. Šteje 15 članov in kot pravi tovariš **Leopold Švajger**, predsednik, so to v glavnem mladi ljudje. V delavskem svetu so zastopani delavci iz vseh prodajaln. Število delegatov v DS so predlagali glede na velikost posamezne prodajalne.

»Predvsem skrbimo za izboljšanje delovnih pogojev,« je povedal tovariš Švajger. »Največjo skrb polagamo našim delavcem in skušamo čimprej realizirati novogradnjo za trgovino z železnino in gradbenim materialom. Pri sprejemanju samoupravnega sporazuma smo tudi imeli veliko dela in aktivno sodelovali.

Svoje sestanke sklicujemo po potrebi; takrat, ko je pač treba obravnavati neko tekoče vprašanje. Tako smo na zadnji seji obravnavali spremembe pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, saj je prejšnji pravilnik že zastaral.

Marča leta 1968 je bila otvoritev samopostrežbe v Metliki, ki je bila zgrajena iz skupnih sredstev.

25 let
MM
Mercator

Ker pa je tu petindvajset letnica podjetja Mercator, pripravljamo tudi proslavo.»

Morda še nekaj besed o trgovini, kjer je tovariš Švajger poslovodja. To je trgovina, ki nudi predvsem prehrabeno blago, nekaj galanterije in kozmetike. V času, ko je bila odprta blagovnica, so tudi to trgovino preuredili iz stare prodajalne z mešanim blagom v sodoben trgovski lokal.

Prodajalna je še zdaj dovolj prostorna, dobro založena; vse je tudi čisto, blago pa je po prodajnih policah razvrščeno z veliko mero okusa. Prodajalna ima deljen delovni čas, ker se non-stop poslovanje ne bi obneslo.

Poslovodja Švajger je tod zaposlen že devet let, z njim pa dela še ena trgovska pomočnica in ena učenka. Promet imajo zadovoljiv, saj se mesečno nabere v blagajni okrog 100.000 dinarjev, novih seveda.

Edino nad nečem so se pritožili. To so skladišča, ki niso nič kaj priročna in je prav zaradi tega več dela, predvsem težkega. Pri prevzemu in vskladiščenju blaga in kasneje, ko je treba blago razporediti na prodajne police.

Leopold Švajger, predsednik delavskega sveta TOZD »Metlika«.

Pri „Metliki“ že od prvega dne

Ko smo v Metliki povprašali, kdo je najstarejši delavec v TOZD, so dejali, naj obiščemo tovariša **Martina Slanca**. Napotili so nas v prodajalno 3 z mešanim blagom. Žal smo morali tudi tu počakati do četrte ure popoldne, ko se prodajalna spet odpre.

Srečanje s tovarišem Martinom je bilo pri srčno. Kot da bi se poznali že vrsto let. Prijeten možak je to; ugotovili smo to ob pogovoru. Tudi do svojih sodelavk, do pomočnice in učenke je takšen. Pa čeprav o sebi pravi, da je strog. Ne bi mu tega prisodili.

»Veste, škoda, da je trgovina tako čudno odprta; deljeno. Dopoldne od 8. do 12. ure, popoldne pa od 16. do 20. ure. Prav zaradi tega je težko dobiti prodajalce. Stran bežijo, v takšne poklice, kjer imajo delo samo dopoldne, nedeljeno. Sploh je to težko za ženske; dokler so še same še nekako gre, ko pa se poročijo, raje odidejo iz takšne službe.«

V ta poklic je tovariš Martin zašel že leta 1946, tako je povedal. S sedanjim direktorjem tovarišem Kobetom sta bila v službi pri Odkupnem podjetju Črnomelj, ko pa se je leta 1951 osnovalo Splošno trgovsko podjetje v Metliki, sta oba prišla sem.

»Začel sem kot skladiščnik. Pa sem se kasneje vpisal v tečaj za prodajalce. Dvakrat sem po štirinajst dni obiskoval tečaj in nato upešno opravil izpite. Začel sem najprej v prodajalni 1, od leta 1964 pa sem zaposlen tu kot poslovodja.«

»Tisto leto se je vaše podjetje pripojilo k Mercatorju. Povejte nam, prosim, kako ste vi kot trgovec gledali na to integracijo.«

»Z Mercatorjem smo trgovali že prej, kar precej. Nekaj tudi s Prehrano in s celjskim Merxom. Tako sem Mercator že kar dobro poznal. Blago je redno prihajalo, dobili smo v glavnem vse, kar smo naročili. Zato sem bil za združitev.«

V njegovi prodajalni zdaj prodajajo največ špecerijo, pa tudi nekaj galanterije; steklo, keramiko, plastiko. Tudi keramične ploščice, po katerih je veliko povpraševanje, pa jih zadnje čase primanjkuje.

»Časi se spreminjajo,« pravi Martin in pogleda po policah. »Zdaj včasih manjka čokolade, drugič spet pralnih praškov... Ni temu kriva trgovina, ne. Ampak ljudje nas ne razumejo in vso krivdo naprtijo trgovcu. Pa tudi s cenami je hec, saj se kar prehitro spreminjajo. Včasih ni bilo tako.«

Ko je bila pred šestimi leti odprta v Metliki nova samopostrežba, je kazalo, da bo to prodajalno treba zapreti. Vendar je tovariš Martin vztrajal, da še ostané. Pa sedaj pravi, da

Eden redkih delavcev, ki so v TOZD »Metlika« zaposleni že od ustanovitve, je tudi Martin Slanc, poslovodja v prodajalni 3.

se kar splača, saj mesečno doseže tudi do 20 starih milijonov prometa.

Veliko blaga tehtajo, prodajajo še na tehtnico. Predvsem moko, sladkor, pa tudi olje. Včasih kupujejo prav te artikle kmetje v velikih količinah. Ne samo tisti iz Metlike, ampak tudi tisti, z one strani Kolpe. Pravijo, da trgovine tamkaj niso tako bogato založene.

Martinova trgovina ni moderno opremljena. Pa vseeno človek rad stopi vanjo. Urejena je, lepo zapolnjene prodajne police pa dajejo kupcu še prijetnejši občutek. In pa seveda prijazna beseda tovariša Martina in njegovih sodelavk.

Marijo Nemanič smo srečali v prodajalni 3 v Metliki. Je še učenka, kmalu pa bo tudi tretji letnik trgovske šole, ki jo obiskuje v Brežicah, za njo. Pravi, da jo je trgovina veselila že takrat, ko je bila še čisto majhna. Da dela z veseljem, tudi to je povedala. In kaj pravi o njej poslovodja, tovariš Martin Slanc? Zadovoljen je z njo, saj je Marija pridna. In pričakuje od nje, da bo takšna tudi ostala.

Naš fotograf je Marijo ujel v svoj objektiv prav v trenutku, ko je točila olje iz velikega rezervoarja. Za današnje čase, ko smo navajeni kupovati že vstekličeno olje, je tole kar malce nenavadna slika, mar ne?

In kaj dela aktivni mladi delavci

Z obiska v TOZD »Metlika« smo hoteli objaviti tudi pogovor s predsednico aktiv mladih delavcev, **Sonjo Krštinc**. Pa smo jo zaman iskali v prodajalni Manufaktura. Sonje tisto popoldne ni bilo, pač pa smo nekaj

dni kasneje prejeli tole pismo, ki ga malce popravljenega tudi objavljamo. Takole pravi:

»V aktivu mladih delavcev TOZD »Metlika« je delo oživel šele pred nedavnim. Čeprav aktiv šteje okrog 40 mladincev, ne bi mogli trditi, da je vsaj polovica njih aktivnih pri delu aktiva. Temu je sicer v veliki meri kriv deljen delovni čas, pa tudi oddaljenost njihovih domov od Metlike. Večina mladincev se namreč na delo vozi iz precej oddaljenih krajev.

Sprejeli smo program dela in ga v skladu z občinsko konferenco Zveze socialistične mladine Slovenije Metlika tudi izvajamo. Nekaj nalog iz programa smo že opravili, nekatere so v teku, nekaj dela pa nas še čaka.

Sekretar aktiva mladih delavcev naše TOZD se je udeležil seminarja v Dolenjskih Toplicah, ki ga je organiziral aktiv mladih iz ljubljanske TOZD »Grosist«. Obiskoval je tudi politično šolo, ki jo je organizirala Občinska skupščina Metlika.

Ob dnevu mladosti smo sodelovali v športnih igrah; maja pa je bil ob sprejemu Titove

štafete s pozdravnim pismom tovarišu Titu svečan zaključek. Hkrati smo s svojo udeležbo počastili sprejem mladih v ZK. Iz vrst mladih so komunisti dobili tri nove člane.

Sodelovali smo tudi na mladinski delovni akciji. Naš predstavnik se je udeležil dela v brigadi Kozjansko '74. V času pred 9. kongresom ZSMS smo imeli v obravnavi resolucijo in statut ZSMS.

Ker sem član predsedstva OK ZSMS Metlika, ki pravkar opravlja anketo o družbeno-ekonomskem položaju mladih v naši občini, v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah, seveda tudi tod sodelujemo.

Na zboru mladih smo pregledali delo, ki smo si ga zastavili in analizirali opravljene naloge in spregovorili o nalogah, ki nas še čakajo. Morda še nekaj. V uspeh si štejemo tudi to, da sta dve mladinki, Marija Volk in Sonja Krštinc, letos uspešno končali poslovodsko šolo v Črnomlju.

Mladim pa nameravamo v kratkem spregovoriti o sklepih 9. kongresa ZSMS.»

Kratek obisk v blagovnici

Vse Mercatorjeve prodajalne v Metliki, razen samopostrežbe in blagovnice, imajo deljen delovni čas. Popoldne se odpirajo ob štirih in do takrat smo imeli veliko časa. Kam naj bi šli, smo si dejali, saj je bilo vreme kot nalašč slabo. Pa smo za nekaj časa skočili v blagovnico.

Iz spodnjega oddelka, kjer prodajajo tekstil in konfekcijo, nas je radovednost gnala po stopnicah navzgor. Prišli smo v oddelek, kjer prodajajo steklo in porcelan in malce naprej pohištvo, pa posteljnino, pregrinjala, talne obloge. Tudi stavbno pohištvo imajo tod, po katerem je veliko povpraševanja.

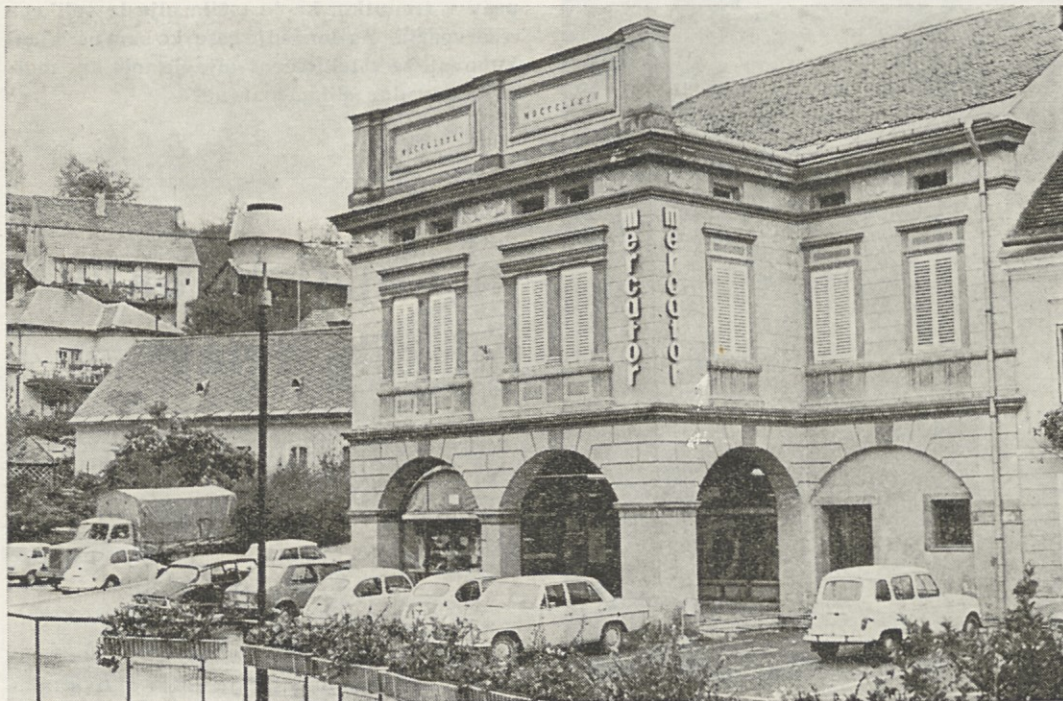
Za prodajnim pultom smo našli prodajalca **Goleš Ilijo**, ki je pri TOZD »Metlika« že vrsto let. Tod se je tudi izučil za prodajalca. Pravi, da je z delom zadovoljen, s plačo tudi.

Rad dobro postreže in svetuje nakup. Veliko prodajo pohištva, je dejal in pristavil, da se žal marsikaj težko dobi posamezne elemente od Mebla.

»Veliko prodamo, mesečno za okrog 700 do 800 tisoč novih dinarjev. Dajemo tudi kredite, ki pa so žal omejeni. Če bi bili krediti večji, bi se naš promet nedvomno še povečal,« je povedal Ilija.

V prvem nadstropju metliške blagovnice smo na oddelku s pohištvom srečali prodajalca Ilijo Goleša.

Leta 1946 integracija STP Metlika z Mercatorjem, leta 1968 prvi sad združitve: nova blagovnica.

Gradivo za posebno prilogo našega glasila ob 25-letnici podjetja sta zbrala in zapisala Nada Lombardo in Mile Bitenc. Novejše fotografije so delo Kancijana Hvastije, starejše fotografije pa so iz albumov naših dolgoletnih sodelavcev.

25 let NM Mercator

Mercatorjevih 25 let

● V prvem tromesečju leta 1965 so bili organizirani trije tečaji za blagajničarke, ki so se na blagajnah National usposobile za slepo tipkanje. Vse tri tečaje je obiskovalo skupno 34 kandidatk. Skupno s podjetjem ga je pripravil Šolski center za trgovino.

V istem obdobju smo v sodelovanju s centrom za napredek trgovine in embalaže organizirali tudi seminar za vodilno osebje SP.

● 27. 12. 1965 je SDS na svoji seji ustanovil enoto za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in družbeni lastnini pod upravljanjem Veletrgovine Mercator in njenih enot, kot posebno enoto z notranjim obračunom.

● Stroški reklame za leto 1966 so znašali 150.000, stroški reprezentance pa 52.000.

● Že v letu 1966 smo namenili prvi prispevek za izgradnjo onkološkega inštituta v Ljubljani.

● 28. 2. 1966 je PE Rožnik odprla svojo prvo SP, galanterijo in bife na Triglavski ulici v Ljubljani.

● V aprilu istega leta je PE Hrana dobila novo SP in bife na Tržaški 37/b. Objekt je bil zgrajen iz skupnih naložb.

● 1. julija 1966 se je pripojilo komunalno podjetje Sadje Zelenjava — Trgohlad iz Ljubljane. Organizacijsko je bilo to podjetje razdeljeno na štiri enote: Uprava podjetja, Sadje zelenjava, PE Klavnica in PE Hladilnica.

S pripojitvijo smo razširili poslovanje še na sadje, zelenjavo, perutnino, jajca, perje in divjačino, meso in mesne izdelke.

● Sadje zelenjava postane enota s samostojnim obračunom, prav tako Tovarna mesnih izdelkov, medtem ko je Hladilnica PE z notranjim obračunom.

● V letu 1966 smo za izobraževanje potrošili skupaj 175.850 din. Za posamezne oblike pa so bili stroški naslednji:

— seminarji za osebje prodajaln, za vodje splošnih služb, za komercialno osebje in kontrolorje, osebje skladišč, za vodilne delavce 51.050 din,

— družbeno ekonomsko izobraževanje (seminarji za organe upravljanja) 24.320 din,

— splošno izobraževanje (tečaji tujih jezikov, o civilni zaščiti, o obrambni vzgoji, zdravstveni vzgoji) 10.560 din,

— šole (osemletka, strokovne šole, višje šole, visoke in poklicne) 36.880 din,

— posvetovanja, simpozij 3700 din,

— štipendije 20.940 din,

— ekskurzije, prakse in specializacije 22.200 dinarjev,

— strokovna literatura 2.000 din.

● Dne 18. 10. 1966 je bilo naše podjetje vpisano v register gospodarskih organizacij pri okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani kot uvoznik in izvoznik za industrijske in živilske izdelke, za blago široke potrošnje in hkrati za opravljanje hladilniških storitev. Ob ponovnem vpisu zunanje trgovinske registracije se spremeni firma podjetja v Mercator, veletrgovina, import-export, Ljubljana.

● Istega leta je SDS sprejel sklep, da se razpiše javen razpis za izdelavo osnutka znamke oziroma znaka podjetja. Za najboljše so bile razpisane nagrade po 3000, 1500 in 1000 dinarjev. Tri nadaljnje pa za odkup po 500 din.

● 21. 9. 1966 smo odprli novo SP z bifejem v Litiji.

● Tudi v občini Trebnje so v letu 1966 dobili prvo SP. To je bila SP Mirna na Dolenjskem.

● Poslovati je začela tudi blagovnica v Trebnjem.

Kako proslavljamo 25-letnico

Jubilej, ki ga letos praznujemo, je za vse delavce Mercatorja praznik. Ne samo za tiste, ki so delu v podjetju zvesti že prav od prvih dni.

Svečano smo obeležili ta praznik, prav povsod. In povsod malce drugače, malce na svoj način. Srečali smo se na kulturnih večerih in poslušali pevce in godce, ogledali smo si gledališke predstave.

Se posebej pa smo pripravili svečanosti, na katerih smo spregovorili o naši dolgi, dostikrat težki poti in obenem delavcem, ki slave 10, 20 in pa celo petindvajsetletni delovni jubilej, podarili priznanja in nagrade za zvesto delo podjetju.

Z beležko in fotografskim aparatom smo obiskali nekaj takšnih svečanosti in v naslednjem sestavku si lahko preberete in ogledate, kako so praznovali po posameznih TOZD.

TOZD „Preskrba“ Tržič

18. novembra zvečer je bila svečanost ob 25-letnici v Tržiču. V dvorani kina Tržič so se zbrali delavci TOZD »Preskrba«, na proslavo pa so tudi povabili predstavnike podjetja, predstavnike Skupščine občine Tržič, družbeno političnih organizacij, delovnih organizacij in šol, predstavnike potrošnikov, bank, milice, radia in Glasa ter druge.

Na slovesnosti je spregovoril direktor TOZD »Preskrba« Tržič, tovariš Jože Mokorel in v svojem govoru orisal pot Mercatorja in TOZD »Preskrba«. Poudaril je uspešen razvoj podjetja in ob jubileju vsem zaželel še mnogo delovnih uspehov v prihodnje.

Sledile so nagrade in priznanja za dolgoletno delo v podjetju. Zlate značke je prejelo kar devet aktivnih delavcev, ki imajo že 25 let ali pa celo več delovne dobe. Prejeli so jih: Gena Cerar, Metka Dornik, Milan Perko, Anica Treven, Krista Krmelj, Vida Mejač, Damjana Miklič, Marija Mokorel in Zdenka Meglič. Niso pa pozabili tudi na dva upokojenca, ki sta že pred upokojitvijo dosegla 25 let delovne dobe. To sta Vida Filač in Jože Zlobec. Kot posebno priznanje za vso prizadevnost pri delu v TOZD »Preskrba« pa sta prejela zlate značke tudi tovariša Jože Mokorel in Rudi Žagar.

Nagrade in priznanja za 20 in več letno delo v kolektivu je prejelo šest delavcev, kar devetindvajset delavcev pa je bilo ob tej priložnosti nagrajenih za 10 in več let delovne dobe.

Ne smemo pa pozabiti tudi na Koroški akademski oktet, ki je s svojim nastopom program v Tržiču še popestril. Vsaka pesem, ki so nam jo predstavili, je bila umetnina zase. Z ubrano pesmijo so navdušili prav vse občinstvo, še posebno pa so kvaliteto svojega odajanja pesmi dokazali v solističnih partijah.

Koroški akademski oktet je s svojim petjem navdušil nabito polno dvorano tržiškega kina. Po nastopu so v zahvalo prejeli gorenjske narodne noče.

Skupina jubilarov v TOZD »Preskrba« Tržič.

Delavci, ki so v TOZD „Preskrba“ 20—27 let

GENA CERAR, vodja splošne službe, 27 let in 10 mesecev;
 MILAN PERKO, poslovodja, 27 let in 8 mesecev;
 METKA DORNIK, finančni knjigovodja, 27 let in 4 mesece;
 VIDA MEJAČ, računovodkinja, 26 let in 6 mesecev;
 KRISTA KRMELJ, prodajalka, 26 let in 5 mesecev;
 ANČKA TREVEN, likvidator faktur, 26 let in 3 mesece;
 DAMJANA MIKLIČ, blagajničarka v SP, 25 let in 11 mesecev;
 MARIJA MOKOREL, vodja oddelka v blagovnici, 25 let in 8 mesecev;
 ZDENKA MEGLIČ, prodajalka v SP, 25 let;
 MARTA FUNDA, vodja fakturnega oddelka, 24 let;
 IVANKA JAPELJ, prodajalka v SP, 24 let;
 ANTON FRANTAR, upravnik blagovnice, 23 let;
 MARJAN GRADIŠAR, vodja komercialne službe, 20 let;
 MIRA BRENČIČ, prodajalka, 20 let;
 MILKA ŠARABON, namestnik vodje oddelka, 20 let.

TOZD „Standard“ Novo mesto

Svečanost ob srebrnem jubileju podjetja so pripravili na Otočcu. Povabili so vse delavce, na slovesnosti pa so podelili nagrade in priznanja 10 letnikom, šest delavcev pa je prejelo tudi zlate značke.

Predsednik delavskega sveta, tovariš Jože Kovačič je pozdravil vse prisotne in čestital ob jubileju. Za tem pa je spregovoril generalni direktor, tovariš Adolf Osterc in v kratkem orisal pot in razvoj podjetja in TOZD »Standard«.

Pred desetimi leti se je kolektiv »Standarda« odločil za priponitev k Mercatorju in za skupno pot jim ni žal. Preudarna poteza kolektiva se je v tem času izkazala za dobro ne samo za TOZD in podjetje, marveč za vso našo trgovino. V desetih letih so napravili skokovit razvoj, odprli nekaj novih lokalov in modernizirali stare trgovske lokale.

V kolektivu TOZD »Standard« je danes 209 redno zaposlenih delavcev in 60 učencev, ki bodo v letošnjem letu ustvarili nad 160 milijonov prometa, kar predstavlja 20 odstotkov večjo realizacijo kot v lanskem letu.

Sledile so čestitke in priznanja ter nagrade za 10-letno delo v kolektivu. Nagrade in priznanja je podelil predsednik sindikata, tovariš Jože Repše naslednjim delavcem: Anici Bele, Jožetu Zrimšek, Minki Turk, Mariji Senica, Jožetu Skušku, Angelci Žura, Pavli Kurnik, Leopoldu Patetu, Jožetu Markoviču, Mariji Grubar, Dragici Bobič, Milki Ficko, Jožetu Blaznik, Ludviku Globevnik in Branku Cretniku.

Na proslavi na Otočcu je program popestril Šentjernejski oktet.

Zlate značke pa so prejeli naslednji delavci: Viktor Kotnik, Ciril Jarnovič, Rudi Barbo, Pavel Mihelčič, Peter Luzar in Anica Šmajdek.

Proslavo je popestril tudi nastop priznanega Šentjernejskega okteta, ki je s svojim petjem navdušil vse prisotne in bil nagrajen z burnim aplavzom.

Predsednik DS TOZD »Standard« Novo mesto, tovariš Jože Kovačič, predaja Anici Šmajdkovi zlato značko.

TOZD „Polje“ Ljubljana

in dobro delo podelili zlate značke »Mercator«. Zlate značke so prejeli naslednji delavci: Drago Arhar, Pavla Mehle, Tončka Urbanc, Mara Martinovič, Anica Gašperšič, Adolf Blaž, Marija Zagmajster, Stane Markelj, Frančiška Primar, Veber Franc, Korče Anica, Markovič Avgušlina in Amalija Debeljak.

Na praznovanje so povabili tudi upokoјence. Za njih so pripravili praktična darila.

Praznovanje v Polju je popestril Logaški oktet; po večerji je za ples igral ansambel Tip-top, pel pa je Stane Mancini.

S pesmijo Logaškega okteta, s katero so fantje nazdravili in čestitali ob 25-letnici podjetja, se je v soboto, 23. novembra v Klubu poslancev v Ljubljani začela proslava za delavce TOZD »Polje«.

Nanjo so povabili vse delavce in tudi upokoјence, predstavnike podjetja in drugih TOZD, združenih v Skupnost TOZD »Detajl«.

O pomenu praznika in o razvoju podjetja je spregovoril tovariš Jože Knaus, za tem pa so 13 delavcem v znak priznanja za dolgoletno

Po uradnem delu so pripravili zakusko in seveda (saj so gostinci) tudi sami postregli.

S slovesnosti v TOZD Kavarna »Evropa«, kjer je najprej spregovorila direktorica, tovarišica Jožica Blaznikova.

TOZD kavarna „Evropa“

Tudi v kolektivu TOZD Kavarna »Evropa« so pripravili skromno proslavo 25-letnice podjetja. Čeprav je narava njihovega dela takšna, da se izredno težko dobe vsi skupaj, so se le nekako potrudili in sklicali zbor delovnih ljudi, za tem pa pripravili proslavo.

Direktorica, tovarišica Jožica Blaznik je povedala nekaj besed o jubileju podjetja, orisala pa je tudi pot kavarne »Evropa«.

Za 10 letno delo v kolektivu so nagrade prejeli Pavla Slovša, Bejza Ajdinović in Kristina Hvalc; za petnajstletno delo v kolektivu je bila nagrajena Marica Novak, dve delavki pa sta za 25 let delovne dobe v podjetju dobili zlato značko. To sta Miša Visočnik in Ivanka Turk.

Tovarišica Metka Podbevšek, upokoјenka, ki je bila zaposlena v kavarni »Evropa« vse od leta 1948, pa je dobila spominsko darilo.

Ob tej priložnosti so v kavarni »Evropa« nekaterim delavcem podelili odločbe o priznanju strokovne usposobljenosti, vsi člani kolektiva pa so prejeli spominsko značko »Mercator«.

Skupna proslava TOZD „Hladilnica“ in TOZD „Grmada“

Ničesar novega. Praznovanje jubileja in nagrade. Pa vseeno ni bilo vsakdanje. Bila je to skupna proslava TOZD »Grmada« in TOZD »Hladilnica«. V klubskih prostorih hotela Bellevue v Ljubljani.

Tale posnetek pa je s praznovanja na Bellevueu. Priznanje in nagrada za Tončko Habič iz TOZD »Grmada« ...

...in za Ivana Osenjaka iz TOZD »Hladilnica«.

Že sam sprejem in dobrodošlica obeh predsednikov delavskih svetov je obetal svečan in prijeten večer. V polni dvorani jubilarov in povabljenih gostov je predsednik delavskega sveta TOZD »Grmada« otvoril skupno zasedanje obeh delavskih svetov. Za tem nas je direktor TOZD »Hladilnica«, tovariš **Živko ing. Velkavrh** v svojem kratkem, toda nadvse simpatičnem in pristrčnem govoru seznanil s praznovanjem 25-letnice »Mercatorja«, vsem nagrajencem čestital in se obenem zahvalil TOZD »Grmada«, da je z navdušenjem sprejela tako obliko sodelovanja. Nato pa je direktor TOZD »Grmada«, tovariš **Jože Renar**, v svojem izvajanju prikazal nastanek in razvoj te organizacije vse do današnjega dne.

Drugi del protokola je bila podelitev priznanj in nagrad. Priznanja, to so jubilejne značke, zlate seveda, so prejeli sodelavci za izredne dosežke na svojem delovnem mestu, za družbeno politično delovanje ter za več kot 20 let delovne dobe pri podjetju. Denarne nagrade pa so bile podeljene deset, petnajst in dvajsetletnikom.

In že smo pri tretjem delu programa. To je zabavni del s pesmijo in plesom; vodil ga je in pripomogel, da je bil večer še prijetnejši, naš novinar Mile. Naj omenim, da je bilo na sporedu tudi več tekmovanj, kot na primer napihovanje balončkov, pa pojedina torte s smetano; seveda brez jedilnega pribora in brez pomoči rok. To tekmovanje je bilo še posebej zabavno in potem še ugotoviš, kako iz majhnega kosa torte nastane velik kos. Namreč od obeh tekmovalcev je bil obraz ena sama velika torta.

Tisti, neuradni del je bil še prijetnejši. Za zabavo je dobro poskrbel naš novinar, smeha pa je bilo več kot preveč.

Se so se vrstila tekmovanja, za katera pa so sodelavci obeh TOZD pripravili tudi nagrade. Kdo je odnesel več nagrad, ne bi mogla reči, lahko pa trdim, da je bilo prav vsem prijetno.

TOZD »Trgopromet« Kočevje

Iz Kočevja so nam pred kratkim o njihovem praznovanju poslali naslednji zapis:

»Tudi v Kočevju smo svečano proslavili 25-letnico obstoja Mercatorja.

Devetega septembra je zbranim gostom in delavcem TOZD »Trgopromet« pripravil lep

program ansambel Mihe Dovžana s pevko Ivanko Kraševac.

Na proslavi so govorili generalni direktor tovariš **Adolf Osterc**, predsednik DS TOZD **Drago Pavuna** in direktor **Jože Berlan**.

Ob tej priliki so dobili jubilejna darila delavci, ki so zaposleni neprekinjeno pri podjetju deset in dvajset let. Vsi tisti, ki so zaposleni neprekinjeno dvajset in več let pa so dobili zlate značke.

Nagrade za desetletno neprekinjeno delo pri TOZD so prejeli naslednji delavci: **Branka Volf**, **Slavko Turk**, **Marija Durini**, **Franc Arko**, **Marija Petrovič**, **Zvonko Oberstar**, **Vinko Fabjan**, **Peter Tunjič** in **Miha Klarič**.

Za dvajsetletno delo pa so dobili darila in značke: **Marija Kovač**, **Erna Klepac**, **Cvetka Pelcar**, **Alojz Mihelič**, **Slavka Pogorelec**, **Jože Levstek** in **Anica Dupin**.

Samo zlate značke pa so dobili naslednji delavci: **Drago Pavuna**, **Anton Briški**, **Jože Hegler**, **Franc Ambrožič**, **Jože Rački**, **Jože Lakner**, **Franc Gorc**, **Milan Lampe**, **Franc Kovačič**, **Pepca Arko**, **Herman Struna** in **Jože Berlan**.

Po svečani proslavi v zgodovinski dvorani Šeškovega doma je bilo v hotelu Pugled tovariško srečanje s plesom. Za prijetnejše razpoloženje pa je poskrbel ansambel »Roški fantje«.

Delavci TOZD »Trgopromet« Kočevje, ki so za svoje dolgoletno in prizadevno delo v kolektivu prejeli zlate značke.

Na svečanosti v legendarnem Šeškovem domu v Kočevju so bili tudi predstavniki družbeno-političnega življenja kočevske občine in naš generalni direktor, **Adolf Osterc**.

Svečano zasedanje delavskih svetov TOZD Grosist in Delovne skupnosti podjetja je odprla tovarišica Ivanka Zajc, predsednica sveta Delovne skupnosti podjetja.

Takole smo proslavljali 25-letnico podjetja v Delovni skupnosti podjetja.

Delavci TOZD Grosist in Delovne skupnosti, ki so v podjetju dvajset in več let.

TOZD „Grosist“ in delovna skupnost podjetja

V sredo, 20. novembra, so v Klubu poslancev v Ljubljani počastili jubilej delavci — jublanti TOZD Grosist in Delovne skupnosti podjetja.

Svečanost je pričel predsednik IO OOS Delovne skupnosti tovariš **Milovan Nikolič** z govorom, v katerem je opisal razvoj našega podjetja.

Ob tej priložnosti je bila tudi svečana seja obeh delavskih svetov, na katerih sta predsednika, tovarišica **Ivanka Zajc** iz Delovne skupnosti in **Franc Mihelič** iz TOZD Grosist podelila priznanja in nagrade jubilarantom ter zlate značke.

Zlate značke so prejeli delavci, ki so v podjetju nad 20 let. Podelili so jih naslednjim delavcem:

TOZD GROSIST: Anica Bajec, Anica Sinčič, Marija Vidmar, Marjan Kos, Minka Hribar, Franc Urbanc, Joža Černe, Anica Fuks, Rajko Igličar, Metod Klun, Karel Nevečny, Viktor Agrež, Ivan Jarc, Janez Kotnik, Jože Saje, Stane Slabe, Anton Umek, Stane Zupančič, Vladimir Valič, Ruth Cvar, Ivo Gregorc, Viktor Marolt, Stane Lindič, Stane Močnik, Pavla Marn, Joža Škoda, Franc Zavolovšek.

Delovna skupnost: Dragica Derglin, Josipina Grm, Danilo Luznar, Zorka Furlan, Marica Presetnik, Milan Bevčič, Vinko Kušar, Janez Rozman, Lojzka Cergol, Vera Srčnik, Adolf Osterc, Marija Mušič, Kancijan Hvastija, Zinka Snoj in Anica Ažman.

Ob tem naj zapišem tudi to, da so imeli ostali delavci TOZD Grosist in Delovne skupnosti skromna slavlja v menzah na Aškerčevi 3 in Tobačni 7, nekaj dni pred slovesnostjo v Klubu poslancev.

TOZD „Hrana“

Petindvajsetletnico podjetja kot tudi srebrni jubilej TOZD Hrana, so vse delavke in delavci te naše TOZD proslavili v soboto, 16. novembra 1974.

Zbrali so se v dvorani hotela Union, ki je slavnostno okrašena in z bogato obloženimi mizami pričakovala udeležence. Med povabljenimi gosti so slavlju prisotvovali tovariši: **Anton Pišek** — prvi direktor Hrane, **Vilko Korenčan**, **Darko Perovšek** — sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov Ljubljana Vič-Rudnik, **Jože Dernovšek** — strokovno politični sekretar pri občinskem sindikalnem svetu Ljubljana Vič-Rudnik, **Janez Rozman** — namestnik generalnega direktorja, **Stane Vrhovec** — direktor razvojno-planskega sektorja.

Kolektiv TOZD Hrana se je zbral na proslavi ob 25-letnici podjetja in TOZD v hotelu Union.

Še v posebno čast pa je bilo vsem delavcem TOZD Hrana, da so se udeležili njihove proslave tudi tovariši iz Sovjetske zveze, iz pobratenega mesta Tbilisi, ki so ravno tisti čas obiskali naše mesto. Na slavlje jih je povabil tovariš Stane Vrhovec, ki, kot nam je znano, opravlja funkcijo podpredsednika Skupščine mesta Ljubljane. V imenu delegacije je vse navzoče pozdravil partijski predsednik Gru-
zije.

Slovesnost je pričel tovariš **Jože Mihelič**, predsednik delavskega sveta TOZD, ki je v svojem govoru orisal pot in razvoj podjetja Mercator, predvsem pa TOZD Hrana.

Zatem pa so predstavniki sindikata podelili jubilarcom, ki so v podjetju 10, 15, 20 in 25 let denarne nagrade in knjigo s posvetilom. Podelili pa so tudi zlate značke Mercatorja delavcem, ki so v TOZD že petindvajset let in pa tistim, ki so se uspešno in aktivno uveljavili v samoupravnem in družbeno političnem življenju. Značke so prejeli: **Marija Pečnik, Rezka Hegler, Vinko Jugović, Mara Žitko,**

Rozi Svetič, Jožica Janežič, Marjanca Kambič, Milena Inikar, Anica Seliškar, Anica Bizilj, Jože Starič, Anica Avsenik, Nikola Mašič, Marija Peklaj, Heda Zanoškar in Fani Sešek.

Praznovanje v TOZD Hrana je bilo prijetno. Za razvedrilo je poskrbel ansambel doma JNA s pevcem, ki pa se je izkazal tudi kot dober humorist, saj nas je vseskozi zabaval s šalami.

Pozno v noč so odmevali zvoki glasbe iz Unionske dvorane. Navdušenih plesalk prav nič ni motilo, če so se zavrtle kar s katero od svojih sodelavk. Vsi so bili veseli, veseli, da so praznovali tako visok jubilej, še prav posebno pa jubilatke in jubilanti z rdečimi nageljni na prsih.

Ob koncu zapisa pa naj spregovorijo še tovarišica in tovariša, ki smo jih zaprosili za besedo:

Mara Žitko, namestnica poslovodje na Puharjevi 3: Tako daleč je že to, ko sem prišla v podjetje. Pred petindvajsetimi leti je bilo. Bilo je drugače kot danes, težje za nas trgov-

Med jubilanti, ki so v podjetju že od samega začetka je bila tudi tovarišica Mara Žitko.

ske delavce, kakor tudi za kupce, ki jim nismo mogli nuditi vsega. Vsi pa smo bili prijatelji, kot velika družina. Vsakdo je prijel za vsako delo, še direktor je sedel na tricikelj in šel v skladišče po blago.

Danes, ko premišlujem o tem, da sem toliko let vložila v delo kolektiva, ki ga spoštujem in imam rada, si kar ne morem misliti, da je to res. Zlata značka, ki pa sem jo danes prejela kot priznanje, mi bo zares v lep spomin in ponos.

Vinko Jugović, poslovodja na Puharjevi 3: V teh petindvajsetih letih smo veliko doživeli. Pričeli smo v težkih časih, vseskozi smo stremeli za boljšim in lepšim in to nazadnje tudi doživeli. Srečen sem, da sem dočakal, kajti vedno sem živel s trgovino in zanjo. Želel sem, da bi nekoč imeli lepe, sodobne trgovine. In to danes imamo. Ob tej priložnosti bi pozdravil tudi sodelovanje z upravo Mercatorja, predvsem pa s tovarišem Rozmanom, ki je vedno našel posluš za naše probleme.

Danko Perovšek, sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov pri Sob Ljubljana Vič-Rudnik:

Potrebe in želje občanov po številnejših in lepših trgovinah so velike. Skoraj po vseh sestankih krajevnih skupnosti slišimo zahteve po novih trgovinah.

Ne smemo pozabljati na kraje, ki so oddaljeni od trgovskih centrov, kjer tudi moramo graditi trgovine čeravno je tu kupna moč nižja, in pa seveda na nove soseske. Že ko gradimo nova stanovanjska naselja bi morali graditi tudi trgovske lokale, ne pa šele naknadno. Zavoljo tega potem naletimo na problem parkiranja osebnih vozil, dostopov do skladišč in trgovine ipd.

Mercator je v zadnjih dvajsetih letih napravil v tem pogledu velik napredek. Zgradil in obnovil je številne trgovske lokale in izpolnjeval kulturno postrežbo.

Tudi v prihodnje vam želim, da bi še naprej nudili našemu potrošniku dobro blago na kulturn način in da bi se srečevali s čim manj problemi.

Med gosti na proslavi so bili tudi predstavniki gruzijske delegacije iz pobratenega mesta. Tbilisi. Vodja delegacije je vsem čestital k jubileju v svojem kratkem nagovoru.

Vinko Jugović je za svoje 25-letno delo v kolektivu prejel odlikovanje, zlato značko.

Prispevke o »Mercatorjevih« praznovanjih so pripravili: Mile Bitenc, Nada Lombardo, Suzana Modrijan in Janez Lunder.

December 1968:

Pripojitev Investe

Predhodnik današnje TOZD Investa je bil Zavod za poslovne objekte, ki ga je leta 1962 ustanovil izvršni svet SRS. Njegova dejavnost je bila skrb za gradnjo, vzdrževanje in opremo poslovnih objektov, zlasti trgovskih.

Leta 1968 je zavod postal samostojna organizacija, podjetje za ekonomske usluge Investa. Ob tem je razširilo tudi predmet svojega poslovanja s tem, da je organiziralo še projektivni biro.

Samostojna obratna enota

Tedanji 16-članski kolektiv je videl svoj nadaljni uspešen razvoj le v večji organizaciji, zato se je še istega leta pripojil k Veletrgovini Mercator. Meseca decembra 1968. leta je tako Investa postala samostojna obratna enota Mercatorja, katere naloge so bile:

- oskrbovanje in izdelovanje potrebnih investicijskih programov, investicijske tehnične dokumentacije, zlasti za trgovske, gostinske in druge poslovne objekte ter načrtovanje za notranjo opremo po naročilu;
- nakup in prodaja potrebnih zemljišč za izgradnjo, oskrbovanje lokacijske dokumentacije;
- opravljanje investicijskih poslov in gradbeni nadzor nad izvajanjem po naročilu;
- nakup in prodaja opreme in blaga, ki je potrebno pri opremljanju in urejanju poslovnih in drugih prostorov.

Projektiranje in opremljanje skupnih objektov

V letu 1969 je Mercator sklenil z Ljubljansko banko pogodbo o vezavi vročenih sredstev in kreditov. Iz teh virov je Investa v imenu Mercatorja zgradila skupne objekte v vrednosti din 160.000.000. Najaktivnejše investicijsko obdobje je bilo v letih 1971—1972, ko smo zgradili naše največje trgovske hiše, kot so: blagovnica Idrija, Ptuj in veleblagovnica Beograd.

Bojan Sever, direktor TOZD Investa.

Zadnji skupni objekti so bili zaključeni v letu 1973, ko je zapadla pogodba z banko. To leto so začeli zaradi uvedbe investicijskih depozitov in blokiranih marž usihati investicijski viri v vsej trgovini. Zato je bila nujna poslovna preusmeritev Investe na področje investiranja v industriji in infrastrukturi.

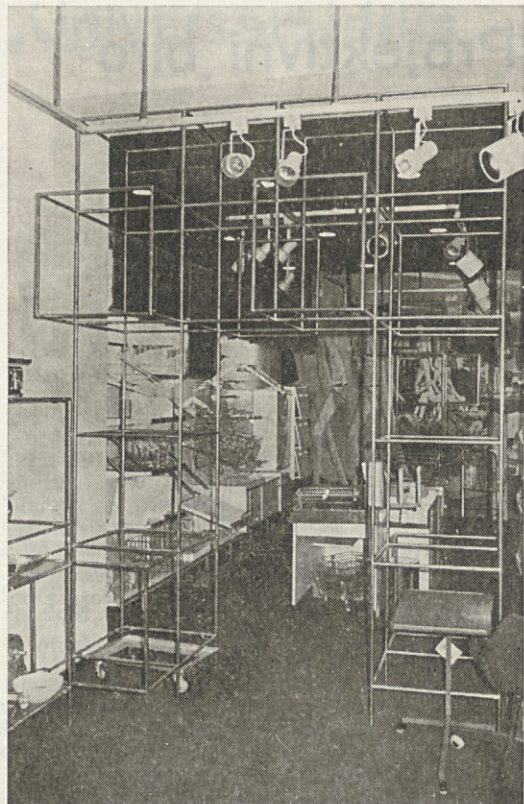
Mercator trenutno ne gradi novih objektov, zato si je morala Investa najti pot do drugih poslovnih partnerjev. V množici projektantskih organizacij ji je s kvaliteto svojih uslug to dobro uspelo. Čeravno so se specializirali na področju projektiranja trgovskih in gostinskih objektov (večina Mercatorjevih novih objektov, Modna hiša Ljubljana, Modna hiša Osijek), v zadnjem času uspešno nastopajo tudi pri projektiranju drugih objektov, industrijskih hal (Kovinoplastika Lož, Lesno industrijsko podjetje Borovnica, Turistično rekreacijski center Ptuj itd.).

Seveda pa je trgovina na prvem mestu. Investini strokovnjaki so izdelali nov tipski projekt za variante marketov od 300—1800 m². Objekti se bodo gradili s sestavljivimi predfabriciranimi elementi. Prednost take gradnje je, da se bodo objekti postavili v kratkem času, stroški bodo manjši, obeta pa se tudi možnost najema kredita za tipske objekte. S

sestavljivimi elementi pa prodirajo že na področju gradnje industrijskih hal, medtem ko tak trgovski objekt še ni postavljen.

Sodobno opremljanje trgovskih in gostinskih lokalov

Investa se je uspešno uveljavila tudi pri opremljanju trgovskih objektov. Pri nabavi sodobne opreme ima veliko prednost v tem, ker deluje v njenem sklopu projektivni biro, ki zasleduje razvoj trgovske tehnologije naj-sodobnejše trgovine v svetu in vsak hip lahko svetuje komercialni službi nakup sodobne opreme. Prav zaradi raznovrstnosti in dobre založenosti z opremo in občasne možnosti da-

Del razstavnega prostora v prodajnem oddelku TOZD Investa.

janja opreme v kratkoročni najem (leasing posli), si je pridobila veliko hvaležnih kupcev.

V prodajnem oddelku, kjer imajo lepo urejen prostor z razstavljenimi eksponati, ki jih nudijo za opremo trgovin in gostinskih lokalov, smo videli najrazličnejšo sodobno opremo. Tako, na primer, tipsko opremo domačih proizvajalcev kot tudi aparate in opremo tujih dobaviteljev, individualno opremo in tako dalje. Z opremo so zaorali novo ledino. Uspeli so s konkurenčnimi cenami in zares sodobno in funkcionalno opremo, pri čemer pa morajo imeti dober tehnični in komercialni čut.

Samoupravno na visoki ravni

V TOZD Investa je danes zaposlenih 33 delavcev. Po kvalifikacijski strukturi so na najvišjem mestu v Mercatorju, saj ima večina zaposlenih visoko ali višjo izobrazbo. Delo v TOZD je razdeljeno med štiri sektorje: projektivni biro, inženiring, komercialno in računovodstvo.

Samoupravno življenje v tem našem kolektivu je na visoki ravni. Zbor delavcev je najvišji samoupravni organ, ki odloča o vseh vprašanjih, ki se pojavljajo v hiši. Letos so imeli že 13 zborov delovnih ljudi, 14 sej izvršilnega odbora, vsak ponedeljek pa zaseda strokovni kolegij.

V Investi pa je zelo dejaven tudi sindikat, ki posveča veliko skrb za dobro počutje svojih delavcev. Tako jih navdušuje za šport in rekreacijo, kulturne prireditve in skrbi za družbeni standard. V te namene dvakrat tedensko najamejo telovadnico, k telovadbi redno hodi kar 14 delavcev, udeležujejo se športnih iger gradbincev, zaposlenim so na voljo abonmajske vstopnice za gledališke predstave,

Projektivni biro Investe.

v času letnih dopustov lahko letujejo v Poreču, kjer ima TOZD Investa svojo garsonjero. V prihodnje nameravajo kupiti še eno in to na Gorenjskem, ki bo omogočala oddih tudi tistim, ki se bodo odločili za oddih kadarkoli med letom.

Ob tem naj zapišemo tudi to, da je sindikat TOZD Investa v letošnjem letu namenil Onkološkemu inštitutu 50.000 din, Gastroenterološki kliniki 20.000, VVZ Malči Beličeve 5000 din in Osnovni šoli Ketteja in Murna 5000 dinarjev.

Vsekakor pa se je sindikat angažiral tudi na družbeno političnem področju.

Projektivni biro

Prav na podstrešju stavbe na Ciril Metodovem trgu 1, kjer ima sedež TOZD Investa, je lepo urejen projektivni biro. V prijetnem okolju ustvarjajo tu trije arhitekti, dva gradbeni tehnika, tehnična administratorka in kalkulantka.

Da bi si naši bralci vsaj nekoliko več predstavljali o delu arhitektonskega biroja smo zaprosili, da nam o tem pove vodja biroja pri Investa, tovariš Peter ing. arh. Zidanič.

Osnova je program

Osnova za delo projekta je program, ki ga mora izdelati investitor. V njem mora, na primer, navesti površino trgovskega objekta in način prodaje.

Na osnovi tega napravijo v biroju idejni projekt, ki ga potrdi zastopnik investitorja. Šele zatem pride na vrsto glavni projekt, ki pa sestoji iz gradbenega načrta, ki obsega arhitektonski del, statični del in predračun, ter instalacijskega načrta.

V tretji fazi pa se napravi načrt opreme, ki je lahko tipska ali pa individualna. Slednjo načrtujejo predvsem za gostinske in manjše objekte.

Ob koncu je treba napraviti še grafično opremo, na primer reklamni napisi.

Torej kot vidimo poteka delo kar v fazah. Za večje objekte delajo načrte teamsko.

Dober načrt, dobra investicija

»Z dobrim načrtom se izognemo poznejšim stroškom, ki se kaj radi pojavijo, če projekt ni izdelan preštudirano,« nam je povedal ing. arh. Zidanič. »Najbolje se je držati načela — dober načrt, dobra investicija.«

V nadaljnji razlagi nam je povedal tudi o merilih, v katerih se delajo načrti. Grafični del načrtov rišejo v merilih 1 : 200 (idejni načrt), glavni v merilih 1 : 100 ali 1 : 50, medtem ko se detajli glavnega načrta rišejo v merilih 1 : 10, 1 : 2 in celo 1 : 1.

Koliko časa pa jim vzame izdelava enega načrta?

»Navedel bom primer klasičnega načrta za market s 600 m². Minimalni rok za njegovo izdelavo je štiri mesece. Pri tem pa moramo vedeti, da ima projektiranje več faz in se načrt samo pri statikah zamudi po več kot mesec dni,« nam je povedal ing. arh. Zidanič.

Spregovoril je tudi o projektiranju novih objektov, ki bi bili zgrajeni iz že izdelanih gradbenih elementov. Z njimi so že uspeli pri gradnji industrijskih hal, izdelan pa je že tudi že nov tipski projekt marketa, ki bo zgrajen iz teh elementov. Skušali ga bodo čimprej postaviti, da bodo videli kolikšni so stroški take gradnje. Prav gotovo bodo nižji od klasičnih gradenj, poleg tega pa ima ta način gradnje tudi to prednost, da prostor lahko pozneje

poljubno ustrezno povečamo ali zmanjšamo. Zanimanje za to vrsto gradenj, predvsem trgovskih in industrijskih objektov je veliko. Pričakujejo pa še večje, ko bodo enkrat postavili tak trgovski objekt. Prav gotovo pa je naša TOZD Investa med prvimi v naši republiki, ki bo pričela s tipsko gradnjo trgovin.

Tudi oprema je važna

Pomenkovali smo se tudi o notranji opremi, predvsem trgovskih objektov. Tudi to je važen element pri načrtovanju nekega objekta. Opremo je treba prilagoditi okolju, opraviti dobro študijo barv in ne nazadnje mora biti funkcionalno in fleksibilna (spremenljiva).

Vse to pa našim Investinim strokovnjakom lepo uspeva. V dokaz so številne SP in bifeji, blagovnice in veleblagovnice, ki se lahko pohvalijo zaradi svoje privlačne notranjosti. Seveda pa se včasih katera stvar izkaže v praksi tudi za nepraktično in takrat se jezimo na arhitekta, ki pa si z vso vnemo prizadevajo, da bo naše delovno okolje čim lepše.

Trgovsko podjetje „Preskrba“ Tržič

Zgodovina TOZD Preskrba je pestra in razgibana in sega nazaj v leta obnove po vojni. V čas, ko smo pozno v noč lepili kupone, pike in bone, v leta živilskih nakaznic, bonov in razdeljevanja blaga.

Takoj po vojni so tudi v Tržiču pričele delovati »Naproke«. Žal se dokumentacija pri nas ni ohranila. Predhodnika današnje Preskrbe so »Naproke« in trgovsko podjetje z me-

šanih blagom »Megopot«. To podjetje je bilo registrirano pri OLO Kranj — okolica dne 26. 2. 1947. Ime trgovsko podjetje Preskrba pa se je pojavilo 26. 4. 1950. leta.

V mestu imamo za tisti čas pomembne prodajalne industrijskih magazinov BPT in Triglav-Runo, ustanovljenih leta 1947 po nacionalizaciji trgovine na drobno.

Ob ustanovitvi je imelo trgovsko podjetje Preskrba 12 prodajaln. Od teh poslujejo danes samo še tri in sicer: prodajalna št. 3 na Trgu svobode 27, prodajalna št. 5 na Trgu svobode 21, ki je takrat prodajala sadje in zelenjavo danes pa kruh in mleko, ter prodajalna kurniva.

Prvi upravnik, leta 1950 ustanovljenega podjetja Preskrba, je bil tovariš **Franc Šober**, sedaj upokojenec in **Štefanija Miškec** tudi že upokojena. Vrednost osnovnih sredstev je znašala 550.000, obratnih pa 1.625.000. Predmed poslovanja je bil: nakup in prodaja življenjskih potrebščin na debelo in drobno.

V letu 1951 se je k podjetju pripojilo pet prodajaln Okrajnega magazina Kranj in tri prodajalne Prehrane iz Kranja. Istega leta so bili ukinjeni industrijski magazini BPT in Triglav Runo, njihove prodajalne pa priključene k Preskrbi. Takrat je bil imenovan za direktorja, sedaj že pokojni, tovariš **Janko Mozetič**, za njegovega pomočnika pa **Franc Šober**. Na delovno mesto računovodkinje je bila imenovana tovarišica **Vida Filač**.

Tedaj je imelo podjetje že 17 prodajaln. Naslednje leto smo bili priča ponovnim spremembam. Trgovsko podjetje Preskrba je prevzelo še nekaj prodajaln od TP Križe in Slap. Istega leta je OLO Kranj-okolica izdal odločbo, da se morajo prodajalne razdeliti na dve prodajalni. Ustanovljeno je bilo še eno novo podjetje, imenovano Prehrana. Preskrba je obdržala 16 prodajaln, sedem pa je prišlo pod upravo novoustanovljenega podjetja.

Podjetje Prehrana se je pozneje preimenovalo v TP Ljubelj. V letu 1963 je imelo že 11 prodajaln. Ta čas pa so se delavci Preskrbe in Ljubelja odločili, da se TP Ljubelj pripoji k Preskrbi.

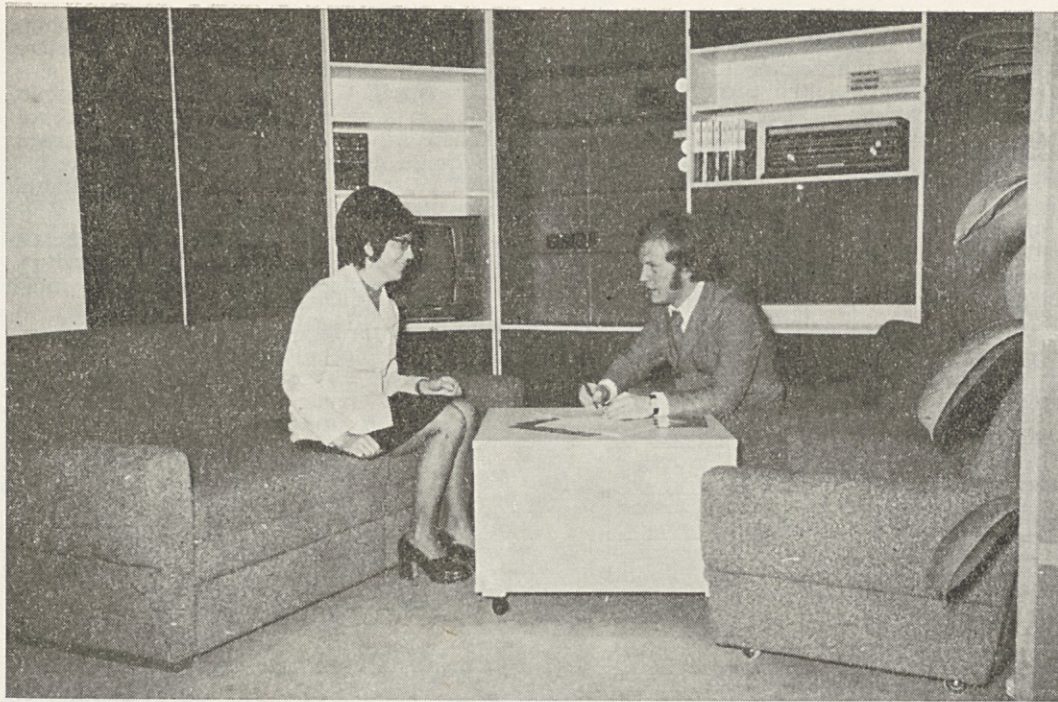
Sklep DS 7. 11. 1966 — pripojitev k Veletrgovini Mercator

Prvega januarja 1967 se je Preskrba po sklepu delavskega sveta z dne 7. 11. 1966 in sklepa CDS Mercator z dne 17. 12. 1966 pripojilo k veletrgovini Mercator Ljubljana. Takratna poslovna enota je imela ob pripojitvi 24 prodajaln.

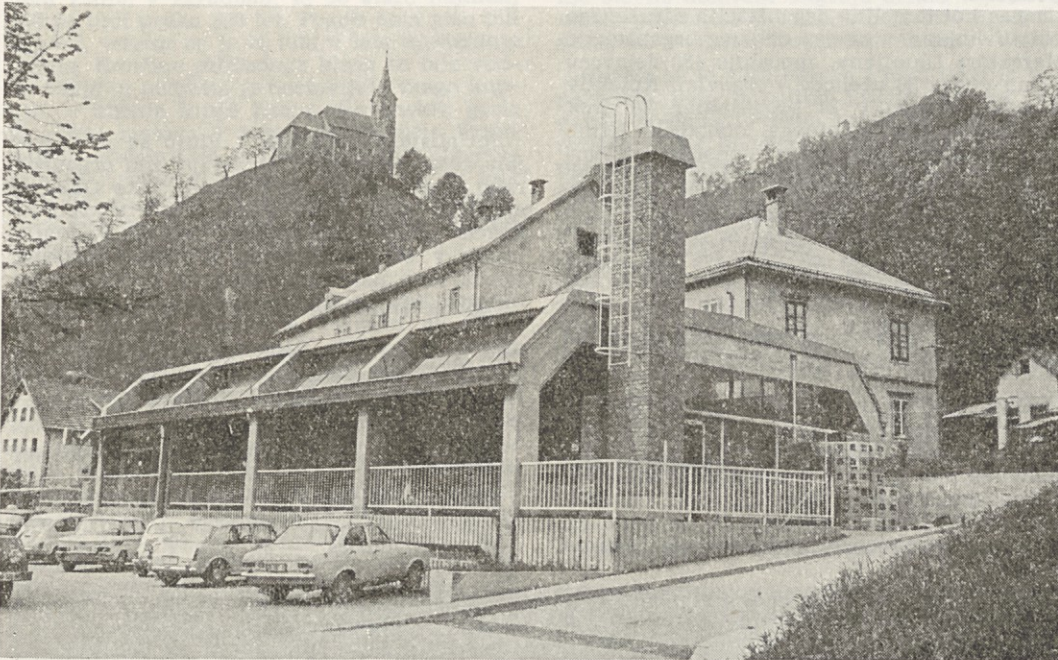
Danes ima TOZD Preskrba 22 prodajaln in blagovnico, od tega dva bifeja, dve mesnici,

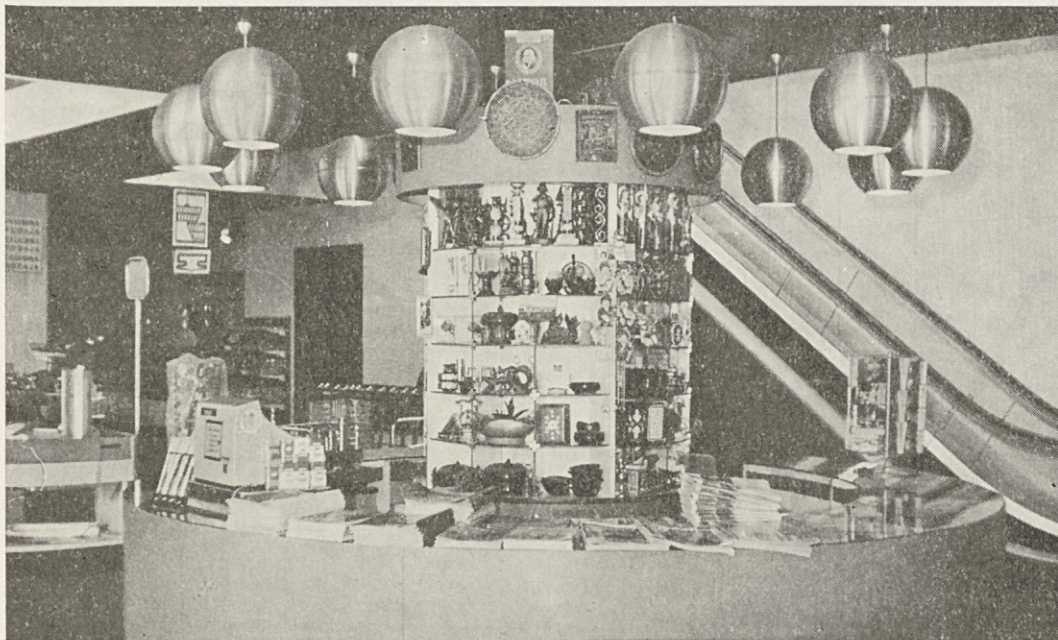
Objekt zgrajen iz skupnih naložb je tudi tržiška blagovnica. Odprli smo jo 2. 4. 1971. leta. Posnetek je narejen na dan otvoritve. Kljub slabemu vremenu so si številni občani prišli ogledat ta prepotreben objekt v Tržiču.

Posnetek smo naredili na enem od sejmov v Kranju, kjer se TOZD Tržič vse bolj uveljavlja, posebno pri prodaji in razstavi pohištva. Veliko zaslug pri tem ima prav gotovo tovariš JANEZ PAPLER, poslovodja oddelka za pohištvo v tržiški blagovnici.

Tale samopostrežba pa stoji v Idriji na Vojkovi ulici.

V letu 1971 so Idrijani dobili novo sodobno blagovno hišo, ki smo jo zgradili iz skupnih sredstev. Detajl na fotografiji je ravno iz tega objekta. Domiselno urejen prostor za prodajo revij, časopisov in spominkov.

tri samopostrežne prodajalne in devet oddelkov blagovnice. Vsega skupaj ima 33 ločeno vodenih enot. Zaposlenih ima 139 delavcev in 28 učencev. V prvih devetih mesecih letošnjega leta pa je ustvarilo 68,454.827 dinarjev bruto prometa.

Novo obdobje zgodovine so zapisali z ustanovitvijo TOZD, za katero so glasovali kot prvi med tržiškimi podjetji. To je bilo že 22. 11. 1972, dokončno veljavno pa 19. 11. 1973.

Trgovsko podjetje „Universal“ Idrija

Ostanki, le tako lahko imenujemo predvojne trgovine v Idriji, so bili po vojni zelo revni. Samo nekaj lokalov je bilo mogoče uporabljati. Aktivna je ostala trgovina občnega konsumnega društva, ki se je kasneje preimenovala v potrošniško zadrugo.

Kmalu po osvoboditvi je bil ustanovljen Okrajni magazin in Rudoska Rudosk je bila posebna trgovina, za oskrbo rudarjev. Iz teh in večih poslovalnic Kmetijskih zadrug se je ob prvi reorganizaciji leta 1952 razvila nova trgovska mreža. V Idriji imamo tako trgovsko podjetje »Izbira«, »Preskrba« in »Kurivo«; v Sp. Idriji trgovsko podjetje »Po želji« in v Cerknem trgovsko podjetje »Postrežba«.

Ob drugi reorganizaciji trgovske mreže v idrijski občini, leta 1964 — ob združitvi vseh trgovskih podjetij v občini — nastane novo trgovsko podjetje z imenom »Univerzal«, s 46. poslovalnicami. Istega leta 31. maja, je bil v podjetju izvoljen delavski svet, in že 14. decembra je bil sprejet načrt razvoja podjetja »Univerzal« — to je specializacija trgovin. Na novo so bile urejene trgovine elektromateriala, stekla in porcelana ter plastičnih mas. Zgrajena je bila nova samopostrežna trgovina z bifejem na Prejnuti v Idriji in v Cerknem. Iz majhnih trgovin so nastale večje in lepše. Nekatere so bile ukinjene, druge so bile združene. Vse je bilo zgrajeno z lastnimi sredstvi.

Samoupravljanje je pričelo dobivati svoje mesto. Delavski svet podjetja je imel v prvem letu 8 sej z 87 % udeležbo. Sprejel je razne samoupravne akte, imenoval komisije itd. Posebna pozornost je bila posvečena razvoju oziroma napredku podjetja. Stalno so spremljali realizacijo sprejetih nalog glede stanovanjskega vprašanja zaposlenih.

Ob ustanovitvi je podjetje »Univerzal« zaposlovalo 150 delavcev; 104 ženske in 46 moških ter 21 učencev. V prvem letu poslovanja je realizacija prometa znašala 2.157.278.000 S-din.

Večje perspektive v večjem podjetju

Do leta 1970 je trgovsko podjetje »Univerzal« napravilo velik korak naprej v razvoju za sodobnejše trgovanje. Kljub doseženim uspehom so se organi samoupravljanja in vsi ostali člani kolektiva leta 1970 odločili za združitev z Veletrgovino »Mercator« Ljubljana, saj smo v večjem podjetju videli boljše pogoje za še večji napredek in večje perspektive.

Kolektiv je v teh letih postal zrel za samoupravljanje. Posebno mladi so bili aktivni. To je pogoj, da bodo lažje prevzemali odgovorne naloge v podjetju.

Ob združitvi z Mercatorjem je ostalo še 34 poslovalnic in blagovnica v Idriji. Nekaj jih

je bilo namreč ukinjenih ob zgraditvi blagovnice, ki je bila v gradnji že pred združitvijo. Zaposlenih je bilo 230 oseb; 161 žensk in 69 moških ter 56 učencev. Realizacija prometa je bila ob zaključku leta 1970 7.167.824.000 S-din. Na realizacijo takega prometa niso vplivale samo višje cene, temveč tudi povečan promet zaradi pestrejšega izbora. Od leta 1964, ko je podjetje imelo le en 3-tonski kamion, so bili ob združitvi v voznem parku štirje 4-tonski in en 2-tonski tovornjak.

Vse poslovalnice so bile aktivne.

Kako je danes?

Letos je »Mercator« v Idriji postal TOZD, z vsemi pravicami. Zato so naloge samoupravnih organov še večje. Delavski svet TOZD je v letošnjem letu imel že 15 sej. Aktivno je tudi delo svetov.

Svet za medsebojna razmerja je najbolj aktiven, kar je tudi razumljivo, glede na njegovo področje dela.

Prav tako je imel svet za kršitev delovnih obveznosti že opravka s kršilci.

Manjšo aktivnost kaže svet delavske kontrole, ki bi moral po svoji funkciji odkrivati nepravilnosti in potem ukrepati. Delegati delegacije zbora združenega dela pri SO Idrija se sicer sestajajo in razpravljajo o gradivu, vendar kljub temu delegatski sistem še ni zaživel. Pri vsem tem pa aktivno sodeluje aktiv mladih v TOZD. Med zaposlenimi je 27 članov ZK, predvideno je, da bodo v kratkem sprejeti še trije kandidati.

Stanovanjski problem rešujemo postopoma. Prej smo nudili samopomoč pri nakupu stanovanj. Tak način ni omogočal rešitve stanovanjskega problema osebam z nižjimi dohodki. Kasneje smo sklenili, da bomo tako še nadalje nudili pomoč, z nakupom stanovanj pa bomo rešili probleme ostalim zaposlenim. Vsako leto se nekaj delavcev vseli v nova stanovanja.

V TOZD Idrija skrbimo tudi za obveščanje zaposlenih. Delegati so v delavskem svetu zastopani po področnih skupinah in prenašajo na sejo predloge kolektiva, prav tako pa obveščajo kolektiv o sklepih seje. Vsem enotam dostavljamo zapisnike sej, ki se vršijo v okviru TOZD. Vsi člani kolektiva prejemaajo glasilo »Mercator«.

Do danes na žalost ni realiziran program izgradnje novega skladišča in trgovine na Vojskem.

Ta program so sprejeli že samoupravni organi prejšnjega podjetja »Univerzal«, kakor tudi ob združitvi z Mercatorjem.

Realizacija tega programa je velika želja članov kolektiva in trenutno največji problem, ki tare TOZD Idrija.

V TOZD Idrija je danes zaposlenih 250 delavcev, od tega 180 žensk in 70 moških; v uku je 21 učencev.

Predvidena realizacija prometa za leto 1974 znaša 150.000.000 din.

trošnike, in je zato že naslednje leto ustanovalo grosistično skladišče za vse vrste živilskih in gospodinjskih potrebščin. To skladišče je omogočilo, da se je lahko podjetje širilo ne samo v mestu Vrhnika, ampak tudi v ostale kraje v občini Vrhnika.

Zaradi bolj ekonomičnega poslovanja se je v letu 1961 pripojilo k trgovskemu podjetju Vrhnika trgovsko podjetje »Krim« Borovnica. S to pripojitvijo se je poslovanje trgovskega podjetja Vrhnika razširilo na celotno območje sedanje občine Vrhnika in delno na sosednjo občino Ljubljana-Vič.

Res, da je imelo to združeno podjetje sedaj zelo razširjeno mrežo na celotnem območju občine, vendar so bili vsi ti lokali v najemnem odnosu in po sanitarno tehničnih predpisih neprimerni. Podjetje je s takimi slabimi lokali ustvarilo sicer malo sredstev za razširjeno reprodukcijo, vendar pa je z veliko prizadevnostjo in voljo uspelo obnoviti dobršen del manjših poslovalnic. Največji razmah modernizacije pa je bil v letih 1971—1973. V tem času so bile zgrajene 3 samopostrežne trgovine z bifeji in trgovina za prodajo pohištva. Vse te investicije smo krili iz lastnih sredstev.

V letu 1972 odločitev za integracijo

Kljub dobrim uspehom samostojnega podjetja pa je kolektiv menil, da je le premajhen za samostojno in uspešno poslovanje in se je zato v letu 1972 odločil, da se pripoji k velikemu in uglednemu podjetju »Mercator« Ljubljana.

Danes kot temeljna organizacija združenega dela »Vrhnika«, v okviru delovne organizacije »Mercator« Ljubljana, zaposluje 130 delavcev in ima v uku 30 učencev v trgovini. Kolektiv bo letos ustvaril v 24 prodajalnah že prek 70.000.000,00 din celotnega dohodka. Kljub temu velikemu celotnemu dohodku pa kolektiv ne ustvari toliko akumulacije, da bi lahko moderniziralo že zelo zastarelo trgovsko mrežo v samem mestu Vrhnika. Že zaradi dobro znanih težav v celotni trgovinski panogi pa mu delovna organizacija »Mercator« ne more priskočiti na pomoč.

V organih delavskega samoupravljanja 48 delavcev, v organih družbenega pa 16

Delavsko samoupravljanje v TOZD Vrhnika je zelo razvito in delovno. Kljub pretežno zaposleni ženski delovni sili in oddaljenimi delovnimi mesti, imajo vse sestanke kolektiva in delavskega sveta v večernih urah. Pa vendarle so vsi sestanki sklepčni in ne samo to, so tudi zelo dobro obiskani. Dnevne rede za

sestanke organov samoupravljanja dobijo skupaj z vabili, za sprejem važnejših sklepov pa delegati in člani prejmejo celotni material vnaprej. V oblikovanju in sprejemanju sklepov so posebno delegati DS zelo aktivni in konstruktivni. V vseh organih delavskega upravljanja danes sodeluje že 48 članov kolektiva. V organih družbenega upravljanja pa še nadaljnjih 16 članov.

V TOZD imajo organizirani dve družbenopolitični organizaciji, sindikat in mladino. Izvršni odbor sindikata in predsedstvo mladine tvorita skupaj politični aktiv TOZD, ki se sestaja, razpravlja in tudi pripravlja razne predloge za odločanje na organih delavskega samoupravljanja. Posebno aktivno se vključuje v obravnavo osnutkov samoupravnih sporazumov in pripravo kandidatnih list za samoupravne organe in delegacije.

Trgovsko podjetje na veliko „Panonija“ Ptuj

Socialistična trgovina v Ptuj se je razvijala zelo raznoliko. Najprej je bilo organizirano mestno trgovsko podjetje, nato Okrajni magacin, ki se je preimenoval v Preskrbo, in končno Panonija. Nekateri delavci Panonije imajo v svojih delovnih knjižicah vpisana imena vseh navedenih podjetij, pa čeprav so bili vsa leta za isto prodajno mizo, na istem delovnem mestu. Letos smo zapisali, da je minilo 20 let dela Panonije in tudi to, da je bilo trgovsko podjetje na veliko Panonija Ptuj ustanovljeno 29. junija 1954. leta.

Skladišča v zgradbah starih tudi do 300 let

Trgovsko podjetje na veliko Panonija Ptuj je zaposlovalo le 50 delavcev. Poslovni prostori — skladišča — so bila v starem delu

Trgovsko podjetje Vrhnika

TOZD Vrhnika deluje kot naslednik trgovskega podjetja Vrhnika. Trgovsko podjetje Vrhnika je bilo ustanovljeno leta 1951 z namenom, da oskrbuje prebivalce takratne občine Vrhnika. V času ustanovitve je imelo podjetje 4 prodajalne in 25 zaposlenih. Kot tako majhno podjetje ni moglo zadovoljivo opravljati svoje naloge, to je preskrbovati po-

Leto 1972 pomeni za Panonijo Ptuj velik dogodek. Tedaj so zgradili sodobno blagovno hišo v samem centru Ptuja z 2400 m² prodajne površine.

Sodobna samopostrežba v ptujski blagovnici.

delu Ptuja, v zgradbah, ki so stare najmanj 100 pa tudi preko 300 let. Pogoji dela niso bili ugodni, vendar se je iz leta v leto poslovanje večalo. Količine prodanega blaga so bile vedno večje in podjetje je dostavljalo blago kupcem v bližnje kraje Halož, Slovenskih goric in nekaj malega v sosednje področje Prekmurja, Medjimurja in ostalih krajev Slovenije in Hrvaške. Osnovna dejavnost je bila prodaja na veliko v prehranbeni, tekstilni, galanterijski in železninarski stroki. Zdaleč najmočnejša je bila prehranbena.

Leta 1958 — lastna maloprodajna mreža

Druga pomembna prelomnica pri razvoju Panonije je nedvomno snovanje lastne maloprodajne mreže. Pričetek tega obdobja je leto 1958, ko so se k Panoniji pripojile takratne samostojne prodajalne v Ptuj in na podeželju. Priključitev prej samostojnih prodajalnih oziroma samostojnih malih podjetij in prodajalnih kmetijskih zadrug, se je nadaljevalo vse do leta 1961, ko je realizacija v maloprodaji dosegla skoraj polovico vsega prometa Panonije. Podjetje se je odslej imenovalo Trgovsko podjetje na veliko in malo — Panonija. To obdobje je imelo nedvomno pozitivne posledice pri nadaljnjem delu in razvoju podjetja. Hitremu razvoju je sledilo nekoliko daljši čas mirnejšega razvoja. Po številu prodajalnih se ni bistveno povečalo, realizacija pa je stalno naraščala, kot tudi ekonomska moč.

V tem mirnejšem razvoju so bile prenovljene skoraj vse prodajalne v Ptuj. Vedeti moramo, da je Ptuj star prek 1900 let in je v celoti zaščiten. Zato so morala biti sredstva za urejanje lokalov precej višja, saj smo morali upoštevati, da so stavbe zgodovinski spomeniki, po drugi strani pa želje in potrebe po sodobnih lokalih. Ptuj je v nekaj letih spremenil podobo, in nastalo je lepo število sodobnih trgovskih lokalov, ki so ustvarjali dohodek za nadaljni razvoj. Ureditve prodajalnih na podeželju pa je krepko zastajala.

Premalo prodajalnih v Ptuj

Statistiki in gospodarstveniki na občini so izračunali, da je bilo pred vojno v Ptuj več prodajalnih in seveda tudi večja površina prodajnega prostora v primerjavi na število prebivalstva. V centru Ptuja je bil prazen prostor, kjer bi moral že pred leti biti postavljen kuturni dom ali nekaj podobnega. V zamislih načrtovalcev razvoja Ptuja naj bi bil to center, ki bi povezoval stari in novi del Ptuja, center, kjer bi se zbirali ljudje iz Ptuja in bližnje okolice.

V Panoniji nismo načrtovali velikih skokov v prodajnem prostoru, želeli smo si zgraditi sodobna in primerna skladišča, da bi precejš-

nje število delavcev engroja delalo v primernejših prostorih. V ta namen je bilo kupljeno zemljišče v bližini tovarne železniške postaje.

Bližala se je 1900 letnica Ptuja. Ptuj je bilo potrebno vsaj nekoliko urediti, ni pa bilo dovolj sredstev. Prazno zemljišče v Ptuj je moralo iti na licitacijo. Odločitev je bila: Tu naj stoji sodoben trgovski center — blagovnica — in kdor želi graditi naj plača visoko ceno, ki je do takrat nismo poznali. Delavci Panonije smo se ogreli zanj. Ves ostanek dohodka, vsa sredstva, ki smo jih zbrali, smo dali za košček zemlje. Na licitaciji smo uspeli in do sedaj najdražje (v Ptuj) plačali zemljo. Nakup in pogoji so nas prisilili, da smo pričeli razmišljati o povezavi trgovine v Ptuj ali navzven. Spremenili smo že sprejet načrt za gradnjo skladišč in delavcem v engroju se imamo zahvaliti, da niso vztrajali pri prednosti za gradnjo skladišč, temveč je bila dana prednost Blagovnici.

Tretje, najuspešnejše obdobje Panonije

Težko je opisati to obdobje, saj so se dogodki razvijali s tako hitrostjo, ki je nismo bili navajeni. Na sindikalnem občnem zboru na Borlu, januarja 1970 smo se odločiti. V Ptuj je potrebno organizirati močno podjetje, ki bo lahko zgradilo blagovnico in skladišče. Razgovori s trgovci v Ptuj, v Mariboru, Celju, skratka v ožjem in širšem prostoru, so bili na dnevnem redu. Ko smo videli, da se nam koncepti ne ujemajo, da nekateri partnerji niso resni, da ne bomo uspeli pri združitvi trgovine v Ptuj, smo se ozrli v širši prostor. Pričeli smo z našimi stalnimi partnerji, med katerimi je bil Mercator med prvimi. Že po nekaj razgovorih smo ugotovili, da imamo podoben koncept in poglede na trgovino, da se naši osnutki razvoja ujemajo in odločitev ni bila težka. Nismo pripravili obširne analize. Kolektivu smo le prikazali prednosti in tudi slabosti, ki nam jih prinese združitev ali pripojitev z močnejšim podjetjem. Kolektiv je bil obveščen tako dosledno, da si tudi teoretiki ne bi mogli predstavljati boljšega. Politični in strokovni akciji je sledil referendum. Rezultat je bil enkraten in ves trud, ki je bil v to vložen, je bil bogato plačan. Od preko 400 delavcev, je v največjem času dopustov bila udeležba več kot 95 %, proti integraciji pa sta bila samo dva.

Naše zahteve so bile jasne. V centru Ptuja mora stati blagovnica, na robu mesta pa centralna skladišča. Kdor združi sredstva za to investicijo, k temu se bo Panonija pripojila. Panonija je bila takrat beležila dobre poslovne rezultate, vendar takega bremena ni zmogla. Ptujška banka je prva v občini podprla prizadevanja, saj nam je odobrila veliko vsoto kredita (850 starih milijonov). Panonija je

imela zemljišče, partner pa bi moral prinesiti še za približno 2 stari milijardi lastnih sredstev ali pa za ta sredstva odobrene kredite.

Oba objekta sta v Ptuj. Investicija je naložena tako dobro, da bi jo stežka naložili bolje. Osnovni cilj Panonije in Mercatorja je dosežen. Mercator, ki do takrat ni bil prisoten na Štajerskem, je v tem koncu naše domovine dobil eno od svojih najmočnejših postojank, Panonija pa Blagovnico in skladišča, da se lahko še naprej razvija.

Z integracijo smo dobili še več

Veliko dobro organizirano podjetje, pomeni v poslovnem svetu precej več, za zaposlene pa tudi večjo socialno varnost. Ne samo da smo v Ptuj dobili dva velika objekta, ki sta osnova za nadaljnji razvoj, temveč tudi iz komercialnega poslovanja so prišle nekatere ugodnosti, ki niso nepomembne. Vsekakor bi danes le težko opisali vse prednosti, ki jih je prinesla pripojitev k Mercatorju, lahko pa trdimo, da tega koraka ne obžalujemo, temveč smo ponosni, da se je ime Mercator v Ptuj že tako udomačilo, da so nekateri skoraj pozabili, da je to del Mercatorja, ki se imenuje TOZD Panonija.

Odpira se novo obdobje razvoja

Osnovna baza Mercatorja v Ptuj je dobra. Panonija ne želi ostati na doseženem, zato gleda naprej, želi se še dalje razvijati, saj prav gotovo še ni dosegla vrhunca v svojem razvoju. Odpirajo se nove možnosti. Od trgovskega podjetja na veliko, pozneje tudi na malo, se je pričelo širiti še gostinstvo, in kar je še pomembnejše — proizvodnja. Od 740 članov kolektiva dela v proizvodnem obratu Zaščita preko 70 delavcev.

V tem je nedvomno še precej možnosti, da se ta dejavnost razširi in dobi novo mesto v Panoniji.

Samoupravna organiziranost ne odgovarja ustavnim določilom?

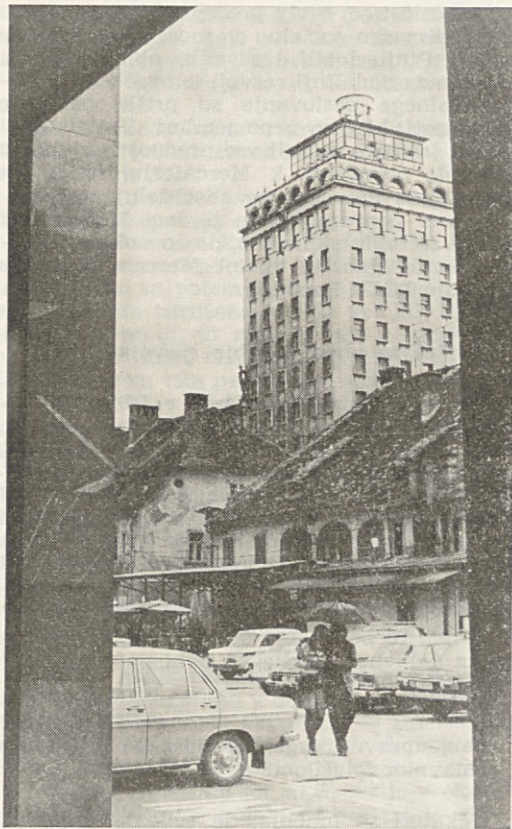
Nekateri so mnenja, da sedanja organiziranost ne odgovarja težnjam ustave, ter da je potrebno organiziranost spremeniti. Posebna komisija je pričela z delom in deluje v smeri, da bi bila Panonija skupnost treh temeljnih organizacij združenega dela in sicer: maloprodaje, engro in Zaščita. Kaj bo pokazala analiza, bomo videli v kratkem. Če bodo podatki pokazali, da je takšna organiziranost boljša in delavcem omogoča neposrednejše odločanje, bodo delavci o tem gotovo na zborih v decembru tako odločili. Če nova organizacija ne bi bila boljša in primernejša, bomo ostali pri sedanjih organizacijah. Čakamo na rezultate analize.

Pri novi organizaciji dela in samoupravljanja smo naročili analizi pri ekonomskem centru v Mariboru, ki že pridno dela na novih projektih. Pričakujemo, da bomo na novo organizirani lažje delovali in dosegali še boljše rezultate.

Izobraževanje kadrov in družbeno-politično delo na primerni ravni

V TOZD Panonija že vsa leta aktivno deluje sindikalna organizacija, organizacija zveze komunistov in aktiv mladine. Vse organizacije so v središču dogajanja in dosegajo pri svojem delu dobre rezultate, kar nam potrjujejo številna priznanja, ki so jih organizacije ali posamezniki prejeli. Če samoupravni organi, člani družbeno-političnih organizacij niso primerno usposobljeni je njihovo delo težje, rezultati pa manjši. Tega se močno zavedamo, zato se naši izvoljeni predstavniki redno udeležujejo različnih oblik izobraževanja in akcij v katerih pridobivajo nova znanja in spoznanja. Družbeno-politične organizacije uspešno delujejo, posamezniki, ki so izšli iz teh sredin se uspešno uveljavljajo v občini ali širši družbeno-politični skupnosti, kar je tudi priznanje za delo, ki ga opravljajo v TOZD.

TOZD kavarna-bar „Nebotičnik“

Tale pogled na Nebotičnik bo ostal le kot spomin, saj so se stare zgradbe pred njim že umaknile.

Nebotičnik, simbol Ljubljane, je začel rasti leta 1930. Zidal ga je Pokojninski zavod in leto kasneje je že kraljeval v vrtoglavih ljubljanskih višinah. Skoraj takšen, kakršen je danes. Le vrh je bil nekoliko drugačen. V prostoru, kjer je danes bar, je bila pokrita terasa. Pa so prišli do spoznanja, da se to ne obnese. Spet so prišli zidarji, napravili še to in ono in nebotačniku dali takšen izgled, kakršnega ima še dandanes.

Pa morda veste, da je prav v našem »Nebotičniku« že v letu 1935 začel obiskovalce zabavati prvi bar? Da, prav res. To je bil celo prvi bar na Balkanu. Razen bara in kavarne je bila gostom na voljo še kvartopirnica in biljardna soba.

Do leta 1946 sta kavarna in bar obratovala pod Pokojninskim zavodom, za svoje poslovanje pa sta dobivala dotacijo. Od takrat naprej pa se »Nebotičnik« pojavlja kot samostojno gostinsko podjetje.

Ko smo pred dnevi zbirali podatke za tale zapis smo zvedeli mnogo zanimivega. V začetku je bilo v »Nebotičniku« kar okrog 50 delavcev, saj je bilo v kavarni na primer prometa izredno veliko. V tistem času je bilo takšnih lokalov še malo, malo pa je bilo tudi prometnih sredstev; televizija ni bila po vsaki hiši, tako kot danes, pa tudi v kino ljudje niso toliko zahajali. Torej so veliko več obiskovali kavarne.

Pred vojno so imeli v »Nebotičniku« tudi svojo slaščičarsko delavnico, ki pa so jo kmalu opustili.

Naj morda omenimo še nekaj števil, nekaj rekordov, s katerimi se lahko »ponaša« edinole kavarna »Nebotičnik«. Visok je 67 metrov, od vznožja do vrha pa vodi okrog 500 stopnic. No, preveč naporno bi bilo pešati na kavico v kavnico. Pa so seveda prav zaradi tega napravili dvigalo. Dvigalo je

dolgo 55 metrov in dnevno napravi najmanj 55 kilometrov dolgo pot. Obratuje že štirinajst let in prav delavcem, ki z njim vestno in z občutkom upravljajo, gre priznanje, da je dvigalo še sedaj uporabno. No, še nekaj naj omenimo. Smrtne žrtve, ki jim je botroval nebotačnik. Kar enajst ljudi si je prav nebotačnik izbralo za svojo zadnjo pot. Pred leti je napravil samomor Amerikanec, doma iz New Yorka; prav neverjetno pa je, da je ženska, ki je pred dvema letoma skočila v globino, ostala živa in skoraj nepoškodovana.

Prvega januarja leta 1971 se je »Nebotičnik« priključil k »Mercatorju« in danes je ena od 25 TOZD podjetij. Za letošnje leto planirajo 400 starih milijonov prometa; največ si ga obetajo na račun bara, saj dela dosti bolj uspešno, kot kavarna. Sicer pa kavarna in bar poslujeta pod skupnim obračunom in tem rezultatom prilagajajo tudi osebne dohodke.

Učence za gostinski poklic dobe težko. Pomagajo si s tem, da nekvalificirano delovno silo šolajo. Prav na ta način so že »proizvedli« dva natakarka in ni jim žal, da so sredstva za izobraževanje naložili v njihovo šolanje.

Kolektiv kavarne in bara »Nebotičnik« je majhen, saj šteje le 25 stalno zaposlenih delavcev. Razen tega pa kolektiv dopolnjujejo še artisti in člani dveh ansamblov, ki igrajo v kavarni in v baru.

Prav zaradi majhnega števila zaposlenih delavskega sveta nimajo, pač pa na zborih delovnih ljudi odločajo o vseh pomembnejših stvareh. Štirje delavci so člani ZK, vendar pa svoje partijske celice nimajo organizirane. Prav tako tudi še ni organizirana mladina, saj je prav zaradi težkega delovnega časa to kaj težko. Pred kratkim sta se dve mladinki udeležili ustanovne seje konference mladih delavcev v Kočevju.

Vsi delavci pa sicer zelo aktivno sodelujejo na področju samoupravnega življenja in se močno zavedajo svojih pravic in dolžnosti.

Ko se je pred leti »Nebotičnik« odločil za integracijo z »Mercatorjem«, je to storil na lastno pobudo in kot pravijo, so najboljšega partnerja videli prav v »Mercatorju«.

Svojo dejavnost opravljajo v kavarni in v baru. Kavarna je naklonjena predvsem študentom, ki pa se tudi v kasnejših letih radi vračajo obujati študentovske spomine. Odprta je vsak dan, v zimskih mesecih pa ob večerih igra za ples tudi ansamdel. V času letne sezone se kavarna preseli dve nadstropji višje, ob lepem vremenu pa postrežejo tudi na terasi. Bar zabava tiste goste, ki radi ponočujejo. V prijetnem ambientu postrežejo z raznimi pijačami in jedili, obiskovalce zabava glasba, v

Tovariš Stane Korinšek, direktor TOZD Kavarna-bar »Nebotičnik«, dela v tem kolektivu že od leta 1957.

programu pa se zvrste striptizete, žonglerji in čarovniki in drugi umetniki.

»Nebotičnik« je star lokal. Preživel je že vse hude čase in kot prvi nočni lokal v Ljubljani tudi prišel na slab glas. Toda to je preteklost in znova si je pridobil ugled in renome. Prav zaradi svojih dobrih uslug in nizkih cen (najcenejši bar v Ljubljani!) dosegajo dober promet, v baru se celo lahko pohvalijo z najvišjim prometom v Ljubljani. Kljub podražitvam, ki se vrste iz dneva v dan, pa raznim dajatvam in drugim, cen ne mislijo dvigati. Zavedajo se, da se z dobro voljo le še da poiskati notranje rezerve in tako nadomestiti tisto, kar bi izgubili. To je princip in pa tudi uspeh kolektiva TOZD Kavarna-bar »Nebotičnik« napram ostalim gostincem.

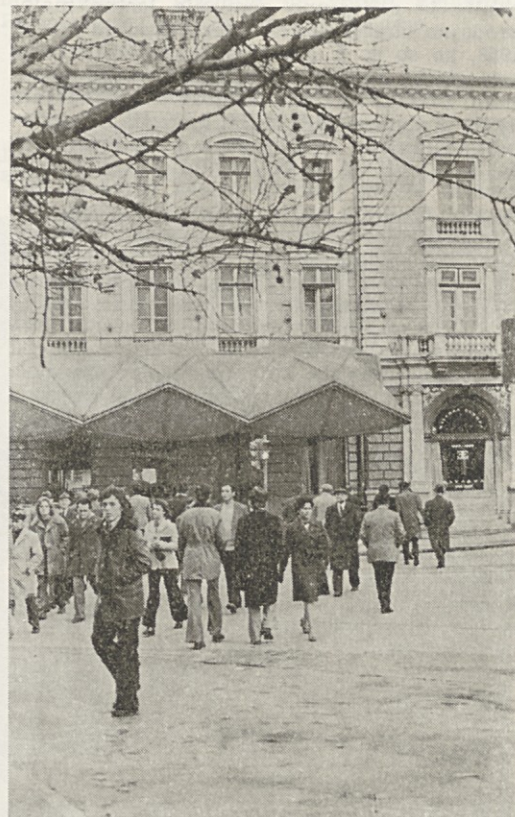
Pa načrti za naprej? Mnogo jih imajo, ki pa so seveda vezani z velikimi finančnimi sredstvi. Zaenkrat naj o tem še povemo kaj več, upajo pa, da bodo v bližnji prihodnosti svoje želje in načrte že lahko uresničili.

Kavarna Evropa

Kavarna »Evropa« je prav gotovo najstarejša delovna organizacija v sestavi »Mercatorja«. Njeni začetki segajo tja v leto 1867, ko je bila takratna kavarna »Evropa« še v privatnih rokah. Enainosemdeset let kasneje, leta 1948, je bila kavarna nacionalizirana in od takrat naprej ostaja v družbeni lasti.

V letu 1969 je kavarna »Evropa« postala član tedaj že velike Mercatorjeve družine. Danes je Kavarna »Evropa« v sestavi podjetja Mercator ena od 25 TOZD.

(Več v naslednji številki)

Do danes se je veliko spremenilo. Pred kavnico je zrasla nova terasa z značilno mehurjasto streho.

Gradivo za prilogo »Mercatorjevih 25 let« sta tudi tokrat pripravila Nada Lombardo in Mile Bitenc, fotografiral pa je Kancijan Hvastija.

25 let MM Mercator

Dragi bralci!

Pred vami je zadnja priloga namenjena 25-letnemu delu in razvoju Mercatorja. V njih smo v besedi in sliki prikazali pot našega podjetja: od ustanovitve predhodnika današnjega Mercatorja do pričetka integracijskih procesov in obdobja skupne solidarnostne intenzivne investicijske gradnje maloprodajne mreže in samoupravnega konstituiranja po novi ustavi.

Tokrat vam še enkrat ponujamo posebne mape, ki smo jih dali izdelati, da bi služile kot ovojnice za komplet prilog »Mercatorjevih 25 let«. Še posebej opozarjamo na to upravo TOZD, kajti zbrano gradivo prav gotovo sodi v njihove arhive.

Cena mape je 5,00 din, naročite pa jih lahko v sektorju ekonomske propagande in informativne službe.

TOZD Hladilnica

V mesecu aprilu leta 1959 je bil v Ljubljani ustanovljen trg na debelo. Ljubljana dotlej ni imela niti m² lastnih skladišč, prostorov, ki bi neposredno služili za skladiščenje sadja in zelenjave. Z naglim porastom prebivalstva in gradnjo novih stanovanj, ki niso imela shramb, je bilo potrebno v Ljubljani zgraditi velika skladišča in hladilnice, v katerih bi blago shranjevali in očuvali.

Še istega leta so pričeli graditi veliko skladiščno dvorano. Kmalu se je reorganizirala trgovina s sadjem in zelenjavo. Združilo se je nekaj podjetij s sadjem in zelenjavo v Ljubljani in nastalo je eno samo podjetje, ki je prevzelo financiranje gradnje hladilnic in skladišč ter odplačevanje anuitet. Podjetje je bilo konstituirano 1. 7. 1962, imenovalo pa se je Sadje-zelenjava-Trgohlad.

60 milijonov realizacije

V tistem času je imela hladilnica le pet celic, od tega z nizkimi temperaturami štiri in eno z blagimi. Njihova površina je znašala okoli 900 m². Zaposlenih je bilo le 11 delavcev, ki so ustvarili približno 60 milijonov letne realizacije.

Zmogljivosti hladilnice so kaj kmalu postale premajhne. Pričeli so načrtovati povečanje in že leta 1964 se je gradil novi del hladilnice, ki so ga dokončali leta 1968.

Integracija

V letu 1965 je Hladilnica postala poslovna enota trgovskega podjetja Sadje zelenjava, leto kasneje pa se je pripojila k Mercatorju in postala njegova poslovna enota z notranjim obračunom.

Člani kolektiva so menili, da so mu s tem dane vse možnosti razvoja, tako na poslovnem kot samoupravnem področju. Integracija se je izkazala za potrebno in koristno.

Skrb za delavca

Vseskozi so v TOZD Hladilnica, kjer so delavci izpostavljeni težkim delovnim razme-

ram, težili za tem, da olajšajo delo zaposlenim. Težko fizično delo in klimatske razmere skušajo omiliti z nabavo sodobne zaščitne opreme in transportnimi sredstvi (viličarji). Posebno pozornost posvečajo tudi zdravju svojih delavcev. Po priporočilu medicine dela omogočajo vsem delavcem enkrat na leto preventivno zdravljenje v toplicah. Poskrbeli so tudi za rešitev stanovanjskega vprašanja delavcev, ki so ga rešili že kar 90 %.

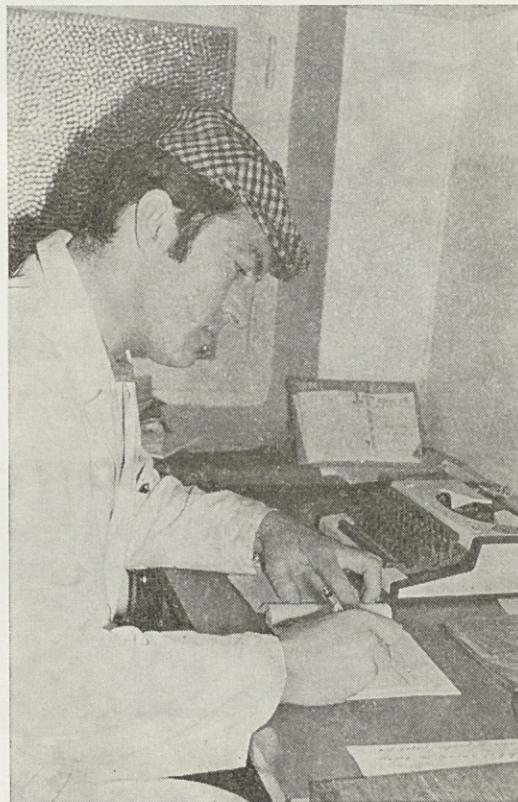
Nizka fluktuacija

Danes je v TOZD Hladilnica zaposlenih 44 delavcev, 4 ženske in 40 moških. Dve tretjini delavcev je domačih, ena tretjina pa odpade na delavce, ki so prišli iz Bosne in Hercegovine in so se izkazali kot pridni delavci.

Povprečni osebni dohodek znaša v TOZD Hladilnica 3.000 din. Osnovna plača nekvalificiranega delavca je 2.450 din. Vsi prejema tudi dodatek na stalnost, povrnitev stroškov vožnje na delo. V kolektivu imajo organizirano tudi družbeno prehrano.

Živko ing. Velkavrh, direktor TOZD Hladilnica

Predsednik delavskega sveta TOZD Hladilnica Jože Mikolič

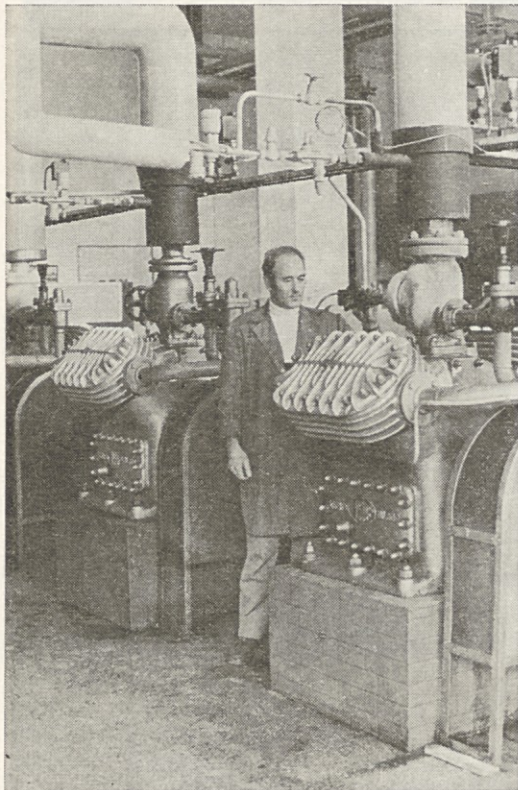

TOZD Hladilnica ima prek 3000 m² uporabne površine

Ustanovitev TOZD

Leta 1972, natančneje 10. 7. 1972, so ustanovili TOZD, v letošnjem letu pa so dokončno podpisali samoupravni sporazum o združevanju, sprejeli statut in druge samoupravne akte. Dokumente dosledno izvajajo. V lanskem letu je bila tudi v TOZD Hladilnica reelekcija za vodilna delovna mesta. Eden od razpisnih pogojev je bil tudi, da mora vsak kandidat predložiti pismeni program razvoja TOZD, v skladu s samoupravnim sporazumom in obstoječimi predpisi, za dobo štirih let, po poprejšnjem sklepu DS.

Na mesto direktorja so izvolili tovariša **Živka ing. Velkavriha**. V TOZD je prišel septembra 1966 leta. Po poklicu je inženir kemijske tehnologije in je bila to njegova prva zaposlitev. V TOZD je delal na različnih delovnih mestih. Sprva je bil razporejen na delovno mesto tehnologa, potem šefa operative, zadnji dve leti pa je bil pomočnik direktorja. Problematiko TOZD je dobro poznal, od poslovnega do samoupravnega življenja.

Bogdan Vidrih je v TOZD Hladilnica predsednik IO OOS

Načrti za prihodnost

Izračuni za 30. 9. 1974 so pokazali, da so v TOZD Hladilnica do tega časa že dosegli plan za leto 1974. Zato do konca poslovnega leta pričakujejo lep preseg plana, in pričakujejo kar 900 milijonov realizacije.

Danes ima TOZD Hladilnica prek 3000 m² uporabne površine. Kar dve tretjini sta namenjeni za globoko hlajenje živil. V hladilnici se hrani od 350 do 450 vagonov blaga, odvisno od specifične teže. Na m² je dopustna obremenitev od 1000 kg v starem delu hladilnice do 1500 kg v novem.

Za prihodnost načrtujejo gradnjo nove hladilnice. Zemljišče že imajo ob kamniški progi, blizu nove Embe. V načrtu imajo tudi nadaljno razširitev dejavnosti.

V letošnjem letu pa nameravajo zgraditi nekaj pisarniških prostorov z nadgradnjo, urediti garderobe, skladišniške pisarne, nabaviti dva kompresorja, pakirni stroj. Seveda so to le načrti, ki so odvisni od ekonomskih gibanj.

Aktiven sindikat

Svoje vestno delo opravljajo tako delavski svet, sindikalna organizacija in mladinska organizacija. Predsednik delavskega sveta je **Jože Mikolič**, IO OOS **Bogdan Vidrih**, **Stevo Dušenovič** pa je predsednik aktivna mladih delavcev. V kolektivu imajo tudi štiri člane Zveze komunistov, ki pa delujejo v okviru aktivna Delovne skupnosti podjetja.

Tokrat smo namenili nekoliko stavkov o delu sindikata. Izvršni odbor se je precej

aktiviral pri izbiri kandidatov, ki so jih lansko leto volili v samoupravne organe, občinske delegacije, samoupravne interesne skupnosti itd. Bil je tudi pobudnik ustanovitve aktivna mladih delavcev ter iniciator sklicevanja zborov delavcev.

Pred časom so ustanovili tudi blagajno vzajemne pomoči, kamor vsak član vplačuje 50,00 din mesečno. Delavci imajo tako možnost najema posojila do 3.000 din brez obresti za dobo šestih mesecev.

Precej poudarka posvečajo tudi športnemu udejstvovanju svojih delavcev. Nekateri so aktivni igralci v šindikalnem nogometnem moštvu Mercatorja, drugi spet radi kegljajo (dvakrat tedensko rezervirajo dve stezi), tretji spet so vneti šahisti in strelci. Za športno življenje v kolektivu predvsem skrbi tovariš **Ivo Osenjak**, ki je nekaj časa obiskoval tudi tečaj za fizikurno dejavnost.

Vsako leto prireja IO OOS tudi strokovne ekskurzije. Lani, na primer, so si člani kolektiva lahko ogledali Frankfurt in prvenstvo v nogometu, drugič spet Ptuj.

Trgovsko podjetje Trgopromet

K Mercatorju se je trgovsko podjetje Trgopromet Kočevje pripojilo 1. 1. 1970. V svojem sestavu je imelo triintrideset prodajaln in servisno dejavnost — radio elektro servis ter 194 zaposlenih in 61 učencev.

Ob pripojitvi je takratni predsednik delavskega sveta tovariš **Tone Selan** dejal: »Integracija ni administrativna akcija, ampak živ proces, ki mora roditi praktične učinke. Zato si moramo prizadevati vsi. Osebo mislim, da bi morali poskrbeti za čim tesnejše stike zlasti na področju komercialne, pripraviti osebna srečanja in izmenjavati obiske kolektivov.

1964

1974

SP Gerbičeva
SP Podgorica
SP Vrhnika
SP Proletarska
SP Pokopališka
SP Tržaška
SP Mirna
BL Trebnje
SP Pri banki L.
BL Metlika
BL Ljubno

SP Grosuplje
SP Metlika
SP Luče
SP Vevče
BL Novo mesto
SP Vrhovci
Skladišče Koper
SP Šolska
SP Deteljica
SP Postojna
SP Žabja vas

SP Domžale
SP Zadvor
BL Tržič
SP Cesta na Brdo
SP Črnuče
BL Idrija
PC Savsko naselje
VBL Beograd
BL Ptuj
SP Litijška Dobrava

Tako bi se lahko neposredno pogovorili in spoznali delo drug drugega in slednjič nedvomno ugotovili, da imamo podobne interese, da nas druži skupna želja — čim boljše izkoristiti prednosti velike trgovske mreže.

TOZD Trgopromet trguje na debelo in drobno. Približno 60 % prometa odpade na poslovanje na debelo, 40 % pa na račun maloprodaje.

V TOZD Trgopromet imajo 198 redno zaposlenih in 58 učencev. Samoupravni organi posvečajo veliko pozornost izobraževanju kadrov. Vsako leto sprejmejo na praktično izobraževanje do 20 učencev, precej zaposlenih pa se dodatno izobražuje na srednji komercialni šoli in poslovodski šoli.

V času od integracije TOZD Trgopromet ni gradil novih objektov. Cilj njihove pripojitve ni bil samo v tem, temveč je bil namen tudi ta, da bi združeni v Mercatorju pridobili pri dobaviteljih ugodnejše pogoje pri nabavi blaga. Ta cilj se je uresničil.

KAKO SMO PROSLAVILI 25-LETNICO

TOZD Špecerija

Sredi meseca decembra sta svečano zasedala delavska sveta TOZD Emona in Špecerija. Ob tej priložnosti so se poleg delegatov zbrali tudi jubilaranti obeh TOZD, ki so dopolnili 10, 15, 20 in 25 let delovne dobe v obeh kolektivih.

Svečanost smo imeli v restavraciji Urška v Ljubljani. Otvorila jo je tovarišica **Nada Božič**, predsednica delavskega sveta TOZD Špecerija. Za njo je spregovoril tovariš **Franc Urbančič**, predsednik delavskega sveta v TOZD Emona, ki je v daljšem govoru orisal razvojno pot Mercatorja. V imenu povabljenih gostov pa nas je pozdravil tovariš generalni direktor, ki se je zahvalil vsem jubilarantom za dosedanje delo in jim zaželel še mnogo let ustvarjanja v našem podjetju. Oglasila sta se še jubilaranta tovariša **Jurij Vuk** iz TOZD Emona in **Zora Škoda** iz Špecerije, ki sta se zahvalila za prisrčen sprejem in odlično organizacijo proslave, za katero sta poskrbela predvsem tovariša Strojani in Brezniki.

Zlate značke in skromna darila sta jubilarantom razdelila predsednika delavskih svetov. Prejeli so jih naslednji delavci: **Jurij Vuk**, **Viktor Brvar**, **Anton Rožič**, **Belka Zanoškar**, **Janez Hribar** in **Justi Ciuha** iz TOZD Emona ter **Pavla Balant**, **Mira Bratkovič**, **Marija Klemenčič**, **Franc Mehle**, **Marija Mostek**, **Vida Petrina**, **Ljudmila Povhe**, **Marjan Stanovnik**, **Julka Šinkovec**, **Zora Škoda**, **Ljudmila Trtnik** iz TOZD Špecerija.

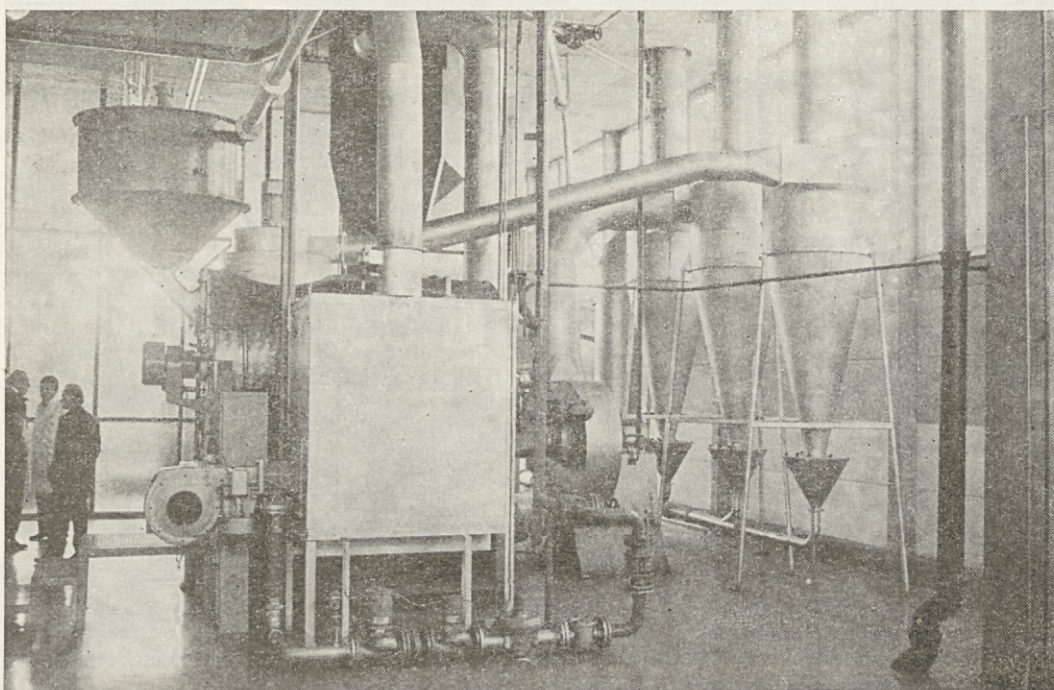
V TOZD Špecerija smo podelili še dve zlati znački, ki sta ju prejela bivša direktorja, tovariš **Jakob Novak** in tovariš **Franc Cvelbar**.

Seveda pa smo tudi mi poskrbeli, da smo veselo proslavili jubilej. Ob zvokih domače glasbe smo se veselo zavrteli, zapeli pa smo tudi nekaj narodnih pesmi pod vodstvom našega kulturnika Marjana Stanovnika.

Razšli smo se pozno v noč, z lepimi vtisi in željo, da bi še dolgo delali v tako prijetnih kolektivih.

Ob koncu čestitam vsem jubilarantom Mercatorja, predvsem pa tistim, ki so v podjetju 25 let.

Eudoksija Popović

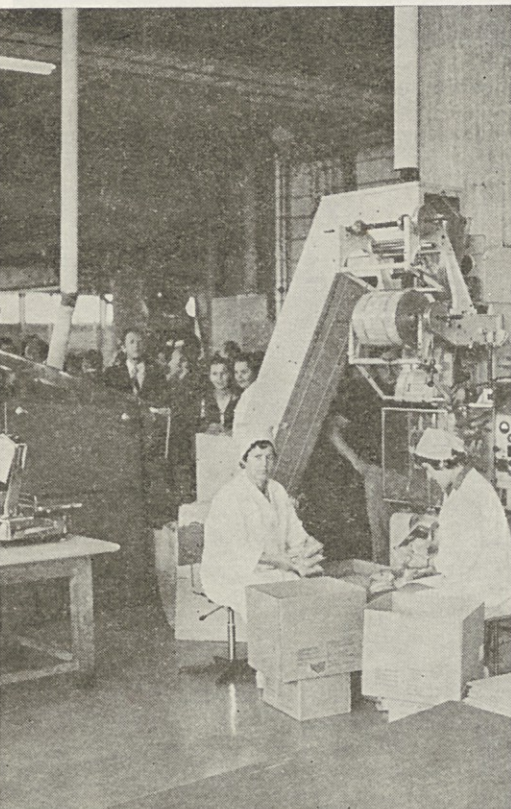

Sodobna, avtomatizirana pražarna kave

TOZD Emba

Avgusta meseca leta 1968 smo v našem časopisu zapisali:

...»Z novim letom se je združilo v veletrgovino Mercator podjetje za predelavo in embaliranje živil, bolj znano s krajšim imenom — Emba. Referendum o združitvi sta oba kolektiva opravila že v decembru. V Embi so z eno samo izjemo vsi člani kolektiva glasovali za združitev. Že tak rezultat dokončne volje kolektiva dokazuje, da se je Emba odločila za skupno gospodarsko pot z veletrgovino Mercator zavestno in v pripravi, da bo poslovanje skupno z velikim podjetjem prineslo vsem, tako tudi obratni enoti Emba, nove možnosti za še učinkovitejši razvoj...«

Z otvoritve nove Embe: povabljeni gostje si ogledujejo polnjenje kave

»Ko smo gradili novo tovarno, pa nismo pozabili na šolanje novih kadrov,« pravi Marija Pisansky, direktorica Embe

Začetki leta 1956

V starih hlevih in umazanih delavnicah, brez vsakršnih izkušenj in z enim samim milijonom dinarjev so začeli. Šest zaposlenih delavcev je začelo skromno pot Embe. Počasi, a sigurno so s svojimi proizvodi in uslugami prodirali na tržišče. Pozornost so lahko vzbudili le z dobro kvaliteto izdelkov, za reklamo denarja ni bilo. Izdelki Embe so postajali vse bolj znani, posebno maloprodajna trgovska mreža je počasi začela spoznavati in ceniti vrednost embaliranega blaga v sodobni trgovini.

Ročno embaliranje so v naslednjih letih nadomestili stroji. Večal se je Embin proizvodni plan, število delavcev je tudi postalo večje.

Tesni prostori na Celovski cesti 50 več kot toliko niso dovoljevali. Bomo uspeli zbrati dovolj sredstev in si postaviti novo tovarno? Takšna vprašanja so rojila po glavi slehernemu delavcu Embe.

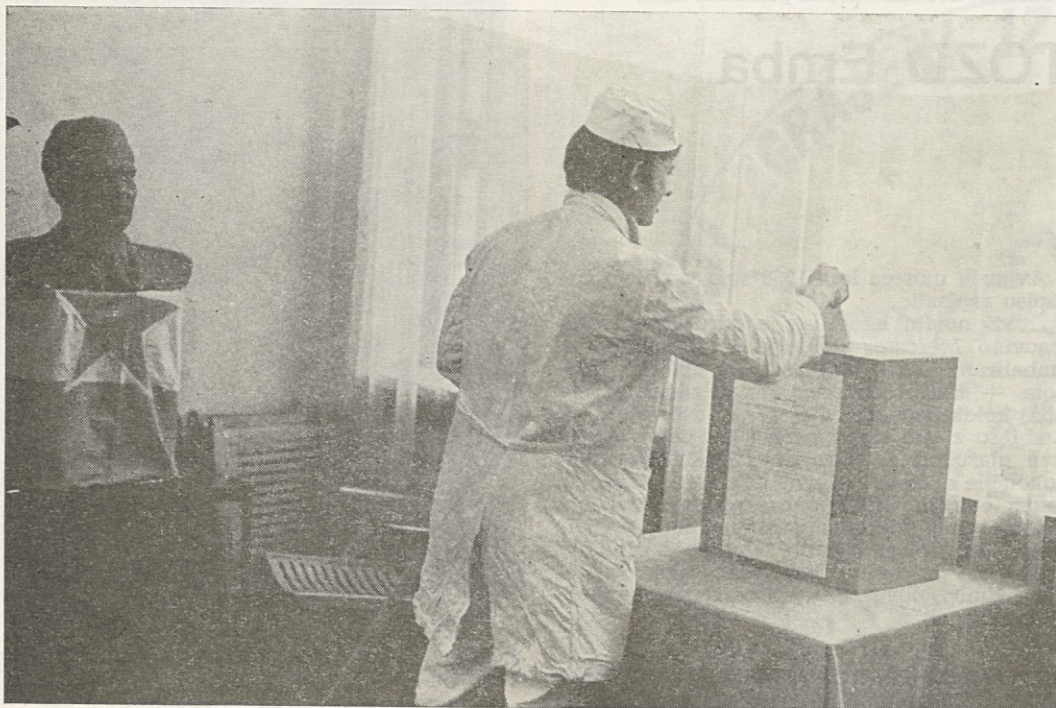
Lani so se želje delavcev uresničile.

1974: nova EMBA

Jeseni, točneje 14. septembra lani, je steklo delo v novi tovarni. V novi, veliki in prostorni Embi, z najsodobnejšo tehnologijo. Na 10.000 m² površine v štirih etažah imajo delavci Embe zagotovljen nadaljnji razvoj in prostorsko podlago za razširitev proizvodnega programa in nadaljnje večanje kapacitet.

Mesnica na živilskem trgu v Ljubljani je vedno dobro založena, pa tudi vedno polna kupcev

Decembra so tudi v TMI volili delegate v Samoupravne interesne skupnosti

Tale posnetek je iz oddelka za predelavo mesa v TMI

TOZD TMI — tovarna mesnih izdelkov

O Tovarni mesnih izdelkov smo dokaj obširno pisali v lanski julijski številki našega časopisa. Pa tokrat vseeno ponovimo vsaj nekaj najvažnejših podatkov o tej delovni organizaciji.

Kolektiv, ki šteje 361 zaposlenih, je že deveto leto v sestavu podjetja Mercator. Mercator je tudi najmočnejši kupec, saj od TMI kupuje okrog 42 % proizvodnje.

V času, ko je TMI v sestavu podjetja Mercator, so povečali proizvodnjo mesa in mesnih izdelkov za dvakrat. Za takšen uspeh gre zasluga celotnemu kolektivu TMI. Poskrbeli so za boljše delovne razmere, na novo zgradili sanitarni del tovarne, adaptirali energetski in hladilniški sistem, z novo strojno opremo pa seveda tudi povečali kapacitete v proizvodnji.

Letno zakoljejo v TMI okrog 9000 govedi, 28.000 prašičev, do 1000 telet in več kot 1000 konj. Za lani podatkov še nimamo, za leto 1973 pa lahko povemo, da so proizvedli več kot 2300 ton raznih mesnih izdelkov. To so kranjske klobase, hrenovke, safalade, pa razne salame: šunkarica, krakovska, tirolska, ljubljanska, mortadela, šunka v črevu, posebna in druge. Razen tega pa pripravljajo tudi suho slanino, prekajeno meso, budjolo in dober kraški pršut.

Samoupravni organi v TOZD TMI delujejo zelo aktivno. Tako delavski svet, kot tudi izvršni odbor sindikata.

Aktivno sodelujejo v samoupravnem življenju. Pred letom dni je bil izvoljen nov delavski svet, za predsednika pa **Marko Stubler**. Največ delavcev iz neposredne proizvodnje je vključeno tako v delo delavskega sveta, kot v delo sindikata. Njegova predsednica, **Martina Martinec**, si z ostalimi člani izvršilnega odbora prizadeva, da v podjetju sindikat kar najbolj aktivno deluje.

Osnovano imajo tudi osnovno organizacijo Zveze komunistov, ki je sploh v zadnjem času vse bolj aktivna, pripravlja pa tudi sprejem novih članov, predvsem iz vrst mladih delavcev.

Tovarna mesnih izdelkov ima tudi 15 svojih prodajaln za prodajo mesa, mesnih izdelkov in drugih delikates. Lani so prenovili prodajalno v Copovi ulici v Ljubljani, v načrtu pa imajo adaptacije še več prodajaln.

Zaključna svečanost

OB PROSLAVLJANJU
20-LETNICE PANONIJE
IN 25-LETNICE MERCATORJA

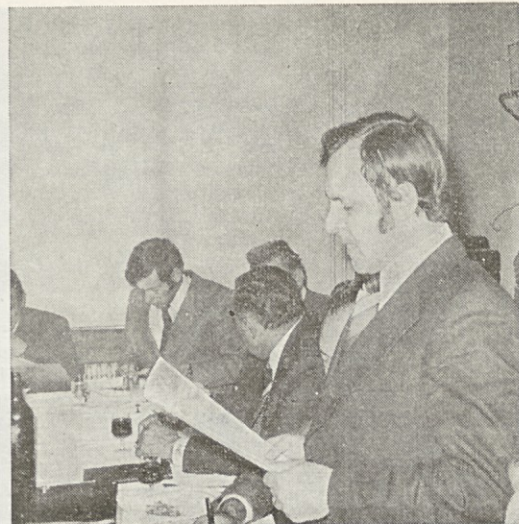
V decembru preteklega leta, tik pred novoletnimi prazniki, so se v restavraciji ptujske grajske restavracije zbrali številni delavci Mercatorja TOZD Panonije, ki so predstavljali 900-članski kolektiv. Zraven članov delavskega sveta, sveta za medsebojna razmerja, razširjenega kolegija, vodstev družbeno-političnih organizacij in vodij poslovnih enot, je bilo prisotnih še 21 delavcev, ki so po sklepu delavskega sveta TOZD prejeli za svoje delo na delovnem mestu, v samoupravnih organih in družbeno-političnih organizacijah zlate značke Mercatorja.

Delavci TOZD Panonije predlagani tudi za druga priznanja

Predsednik delavskega sveta TOZD Panonija je v obrazložitvi sklepa delavskega sveta poudaril, da bo za večletno delo na delovnih mestih, v organih upravljanja in družbeno-političnih organizacijah v TOZD in izven nekaj delavcev prejelo državna odlikovanja, za katere je bil posredovan že ustrezen predlog občinski komisiji. Nekaj delavcev je bilo predlaganih za občinske plakete, Mercatorju pa smo posredovali predlog, da bi podeljevali zlate značke vsako leto v omejenem številu. Za večletno delo v trgovini in za posebne zasluge na vseh področjih delovanja bo v letu 1974 in 1975 na te tri načine odlikovanih 38 delavcev.

Posebna komisija, ki je pripravila in obrazložila predlog, ki ga je potem sprejel z manjšimi dopolnitvami delavski svet, je za leto 1974 dala priznanje — zlato značko naslednjim delavcem: **Janku Baštevcu**, poslovodji prodajalne Cirkovce, **Milošu Daniloviču**, poslovodji

prodajalne Plastika v Ptuj, **Dušanu Dostalu**, vodji komercialne v TOZD Panonija, **Jožetu Dragarju**, namestniku vodje skladišča galanterije, **Maksu Filipiču**, pomočniku upravnika centralnega skladišča, **Katici Gabrovec**, poslovodkinji prodajalne Elegant Ptuj, **Branku Gorjupu**, direktorju TOZD Panonija, **Rikardu Jurasu**, prodajalcu v skladišču tekstila, **Milici Košir**, finančni knjigovodkinji, **Francu Klanečku**, kurirju TOZD, **Slavici Kračun**, poslovodkinji prodajalne Oblačila Ptuj, **Juliji Križančič**, likvidatorki faktur, **Slavku Oroviču**, vodji aranžerske delavnice, **Janku Petku**, upravniku blagovnice, **Zvonku Pišku**, komercialnemu referentu, **Stanku Rogini**, pomočniku upravnika centralnih skladišč, **Olgi Sok**, poslovodkinji prodajalne Moškanjci, **Štefki Školiber**, komercialni analitičarki, **Antonu Turku**, referentu za kadre, **Stanku Vinklerju**, poslovodji prodajalne Graditelj v Ptuj in **Mariji Vidovič**, blagovno finančni knjigovodkinji.

Predsednik DS TOZD Panonija Ptuj tovariš Janez Zupančič je na kratko obrazložil sklep delavskega sveta o podelitvi zlatih značk Mercatorja za posebne zasluge pri razvoju Panonije

Zadnja svečanost ob koncu proslavljanja 20-letnice Panonije in 25-letnice Mercatorja je bila na ptujskem gradu, kjer je 21 članov kolektiva prejelo zlate značke Mercatorja

Direktor TOZD Panonija prevzema zlato značko. Podelili smo jo za izredne zasluge na področju razvoja TOZD, saj je pod njegovim vodstvom bila uspešno izvedena integracija z Mercatorjem, zgrajena Blagovnica in skladišča

Zadnji zbor pred novim letom pa ni bila samo svečanost. V pomanjkanju časa smo izkoristili tudi to priliko in srečanje je bilo nadvse delavno. Delegati delavskega sveta, poslovodji in vodstva družbeno-političnih organizacij so poslušala osnovna izhodišča za plan v letu 1975, ter prejeli obširno gradivo, ki je osnova za plan in delo v letošnjem letu. Plan je obrazložil vodja analitske službe tovariš Branko Kampuš

Olga Sok je poslovodkinja prodajalne Moškanjci. Opravlja pa še funkcijo članice sveta za medsebojna razmerja, v preteklem mandatu pa je bila tudi članica delavskega sveta. Za požrtvovalno delo je prejela zlato značko Mercatorja

Več kot 20 let je že v trgovini. Nekaj časa je bil prodajalec, potem aranžer, sedaj pa je Slavko Orovič, ki prevzema zlato značko, vodja aranžerske delavnice. Vsa leta je med aktivnejšimi člani kolektiva, vse zaupane funkcije pa je opravljal vestno, dosledno in požrtvovalno.

Opera iz Ljubljane za delavce TOZD Panonija

Člani ljubljanske Opere so v okviru proslav 25-letnice Mercatorja gostovali v začetku decembra v Ptujju, kjer so delavcem TOZD Panonija predstavili opero »Don Pasquale«. V glavni vlogi je nastopal Ladko Korošec. Do zadnjega kottička napolnjena dvorana Kina Ptuj je bila skoraj premajhna, saj niti največji optimisti niso pričakovali tako velike udeležbe. Zadovoljni delavci Panonije in nekateri drugi udeleženci prireditve so bili zelo navdušeni nad predstavo in solisti ljubljanske Opere. Za delavce Panonije in za Ptujčane nasploh je bila to velika kulturna poživitev, obenem pa dokaz, da je med nami veliko ljubiteljev resne glasbe — opere in umetniških stvaritev. To so bile zadnje prireditve ob 20-letnici Panonije in 25-letnici Mercatorja. Proslave so bile skozi vse leto, skromne in skrbno pripravljene, tako da smo delavci Panonije dostojno proslavili oba visoka jubileja.

dijo ob kavici in prelistajo časopise, za tem pa se struktura obiskovalcev bistveno spremeni. Prihajajo večinoma mladi, ki tu obsede do poznih večernih ur.

Pripovedovali so mi, da so pred leti v kavarni gostom postregli izredno veliko likerjev. Danes je liker na mizi že prava redkost, saj je razen vinjaka in konjaka najbolj zahtevana pijača še pivo.

V letu 1969 je kavarna »Evropa« postala član tedaj že velike Mercatorjeve družine. Danes je Kavarna »Evropa« v sestavu podjetja Mercator ena od 25 TOZD.

Praktično teče delo v kavarni neprekinjeno, vseh 24 ur. Delavci delajo v več izmenah in tako na primer zelo težko skličejo zbor delovnih ljudi. Vendar, kot pravijo, jim to kljub vsemu uspe. Delavci so zelo disciplinirani in aktivno sodelujejo v organih upravljanja.

Delavski svet se sestaja redno mesečno, izvršilni odbor pa po potrebi. Posebno aktiven je izvršilni odbor sindikata, ki aktivno sodeluje

pri vseh važnejših odločitvah v TOZD. Naj morda povem to, da je ob nedavni reelekciji o tem veliko razpravljala prav sindikat. Osnovne organizacije Zveze komunistov zaradi premajhnega števila članov v kavarni »Evropa« nimajo; komunisti pa so vključeni v delo v Delovni skupnosti podjetja. Tudi mladina zaenkrat še ni organizirana. Dva delegata pa sta se pred kratkim udeležila ustanovne seje konference mladih delavcev podjetja Mercator v Kočevju.

Napisali smo že, da teče delo v kavarni Evropa praktično vseh 24 ur. Ob šestih zjutraj začnejo s peko slaščic v slaščičarski delavnici; slaščičarna — lokal se odpira ob pol osmih dopoldne in je odprta do desetih zvečer. Kavarna pa je odprta za goste od devetih dopoldne do enih ponoči. Nato nastopijo delo snažilke, pomivalke...

Delo gostinskih delavcev ni lahko in tega se sami kajpak tudi zavedajo. Deljen delovni čas, delo podnevi in ponoči, ob nedeljah in praznikih; in vedno na nogah. S takšnimi in še drugačnimi težavami se srečujejo gostinski delavci, ki se prav zaradi tega borijo, da se jim delovna doba skrajša za pet let. Za primer tale zanimiv podatek: izračuni so pokazali, da natakav v sedmih urah prehodi in preteče kar 36 kilometrov.

Kavarna »Evropa« ima danes pravzaprav dve dejavnosti. Kavarno, ki služi predvsem za razvredilo gostov in slaščičarno, ki s svojimi kvalitetnimi slaščicami in seveda veliko izbiro, privablja vedno polno gostov.

Kolektiv danes šteje 53 zaposlenih, ki bodo v letošnjem letu ustvarili okrog 6 milijonov novih dinarjev prometa.

Naj morda zapišemo še nekaj besed o slaščičarski delavnici. Ne, ne bomo sami hvalili njihovih izdelkov, pač pa bomo zapisali enotno mnenje sto in sto obiskovalcev, ki dan za dnem prihajajo na slaščice. Pravijo, da so odlične in jim daleč naokrog ni para. Kdo bi vedel naštetih prav vsa imena tort, ki vsak dan sveže, čakajo na tisoče ust; krem torta, čokoladna, punč, lešnik, mandljeva, orehova, sahar, doboš, sadna, pa kostanjeva in druge. In dobre domače potice, pa razne zavitke, rezine, ježke, krofe, slano pecivo...

Mnogo raznih slaščičarskih proizvodov pa napravijo tudi po naročilu; za rojstne dneve in druge obletnice. Mnogo pa ljudje kupujejo torte in potice za domov ob raznih praznikih.

In kako bo v kavarni »Evropa« jutri? Zavedajo se, da čas zahteva svoje. V načrtu imajo prenovitev kavarne, radi bi preuredili in na novo opremili slaščičarno, pa še mnogo drugega. Zatrčili so, da se v svojih prizadevanjih ne bodo ustavili.

Nekaj besed o TOZD kavarna Evropa

Kavarna »Evropa« je prav gotovo najstarejša delovna organizacija v sestavu »Mercatorja«. Njeni začetki segajo tja v leto 1867, ko je bila takratna kavarna »Evropa« še v privatnih rokah. Enainosemdeset let kasneje, leta 1948, je bila kavarna nacionalizirana in od takrat naprej ostaja v družbeni lasti.

Kavarna »Evropa« je v Ljubljani edina kavarna klasičnega, dunajskega tipa. Z leti se njena notranjost ni bistveno spreminjala. Pred leti je bil prestavljen vhod v kavarno in na ploščadi pred njo urejena terasa z »mehurjasto« streho. Ni pa več biljardov in kegljišča, ki so privabljali številne obiskovalce. Tudi igralnih kart obiskovalcem ni več na voljo, pač pa še vedno lahko prelistajo mnoge domače in tuje revije in časopise.

Starejših obiskovalcev, ki so bili včasih redni, stalni gostje, je zdaj iz dneva v dan manj. V zgodnjih dopoldanskih urah še pose-

Kavarna »Evropa« takšna, kakršna je bila še pred leti, ko so poleti gostje posedali na ploščadi pred njo.